

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ :

**Η ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ,
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΙΚΙΩΝ ΤΗΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΑΣ ΚΑΙ
ΚΥΡΙΩΤΙΣΣΑΣ**

ΦΟΙΤΗΤΗΣ : ΚΥΡΑΤΖΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : Α. ΔΕΦΝΕΡ

ΒΟΛΟΣ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2004

*Στη μνήμη του πατέρα μου Χρήστο,
που τον έχασα νωρίς*

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 2741/1

Ημερ. Εισ.: 19-03-2004

Δωρεά:

Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΜΧΠΠΑ

2004

ΚΥΡ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000072443

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εξετάζει τη πολεοδομική εξέλιξη της πόλης της Βέροιας δίνοντας μία γενική άποψη του μετασχηματισμού του ιστού της από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Ιστορικά απομεινάρια της πολεοδομικής εξέλιξης αποτελούν οι δύο συνοικίες της, η Κυριώτισσα και η Μπαρμπούτα. Εκεί εντοπίζονται τα μνημεία - εκκλησίες της Ελληνιστικής και Βυζαντινής περιόδου καθώς και η ιδιομορφία των περικλειστων ημιδημόσιων χώρων που σχηματίζονται σε οικοδομικές νησίδες, ένα μοναδικό πολεοδομικό φαινόμενο στον Ελλαδικό χώρο. Το πλούσιο κτιριακό δυναμικό που χρονολογείται από το 19^ο αιώνα με την Μακεδονική αρχιτεκτονική διασώζεται παρέχοντας ευκαιρίες αστικής ανάπλασης. Η εύρεση τρόπων αξιοποίησης και προστασίας του πολιτιστικού και μνημειακού πλούτου των συνοικιών είναι ο απώτερος στόχος της εργασίας, ώστε η πόλη της Βέροιας να προστατέψει και να επαναχρησιμοποιήσει τους χώρους αυτούς στα πλαίσια μιας διαδικασίας αειφόρου ανάπτυξης.

Abstract

Aim of this project is to investigate the urban form of Veria from the Ancient times until today. Remnants of the urban revolution were only two historic settlements, the Kyriotissa and Mparmpouta. There, the monuments – churches of ancient Greek and Byzantine history are located and also the unique urban phenomenon of enclosed semipublic spaces in urban squares is remarkable. Many of the 19th century Macedonian architecture buildings are saved giving us the opportunity to regenerate the urban area. The purpose is to find ways to preserve and reuse these urban monuments of the past to a sustainable development.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	3
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	4
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΩΝ-ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	6
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ.....	10
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	10
1.1. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΝΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ.....	10
1.2. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΝ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΗ ..	13
1.2.1. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	15
1.2.2. ΦΟΡΕΙΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ	16
1.2.3. ΠΟΡΟΙ	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	18
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΡΩΜΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ	18
2.1. ΓΕΝΙΚΑ	18
2.1.1. ΘΕΣΗ	19
2.2. ΤΑ ΤΕΙΧΗ.....	21
2.3. ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ	27
2.4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ.....	32
2.5. Η ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΒΙΟΥ	33
2.5.1. ΤΑ ΙΕΡΑ	34
2.5.2. ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ	35
2.5.3. ΟΙ ΘΕΡΜΕΣ.....	36
2.5.4. ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ	37
2.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	38
2.6.1. ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	38
2.6.2. ΡΩΜΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ.....	40
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ.....	40
3.1. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ.....	40
3.1.1. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	42
3.1.2. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ.....	43
3.2. ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΤΕΙΧΗ.....	47
3.3. ΟΙ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ	50
3.4. ΑΓΟΡΑ.....	56
3.5 ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΙΩΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟΥ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΥ	57
3.5.1. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΙΩΤΙΚΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ	60

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ.....	68
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΤΗΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΑΣ.....	68
4.1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	68
4.2. ΕΙΔΙΚΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	69
4.2.1. ΤΥΠΟΣ ΚΤΙΡΙΩΝ.....	69
4.2.1.1. ΣΥΝΕΧΕΣ ΚΤΙΣΜΑ ΜΕ ΣΤΕΝΗ ΟΨΗ ΠΛΑΤΟΥΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΟΥ ΤΩΝ ΕΞΙ ΜΕΤΡΩΝ	71
4.2.1.2. ΣΥΝΕΧΕΣ ΚΤΙΣΜΑ ΜΕ ΠΛΑΤΟΣ ΟΨΗΣ ΕΞΙ ΜΕ ΕΝΝΕΑ ΜΕΤΡΑ.....	72
4.2.1.3. ΠΛΟΥΣΙΟ ΚΤΙΣΜΑ ΜΕ ΠΡΟΑΥΛΙΟ	73
4.2.1.4. ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΟ ΚΤΙΣΜΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΜΕ ΧΑΓΙΑΤΙ	74
4.2.2. ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΙ ΧΩΡΟΙ.....	75
4.2.2.1. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΑΝΟΙΧΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	75
4.2.2.2. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΑΝΟΙΧΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	76
4.2.3 ΣΧΕΣΗ ΤΡΙΠΟΤΑΜΟΥ, ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΗΣ.....	79
4.3. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΟΙΚΙΑΣ ΣΗΜΕΡΑ	80
4.3.1. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	80
4.3.2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ	81
4.3.2. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΗΜΕΡΑ	82
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	85
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΩΤΙΣΣΑΣ	85
5.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	85
5.2 Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ	87
5.3 ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΩΤΙΣΣΑΣ	90
5.4 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ 1996.....	92
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ.....	98
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΑΔΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ	98
6.1 Η ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ.....	98
6.2 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΛΑΔΑΔΙΚΩΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.....	102
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ	108
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	108
7.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ.....	108
7.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	113
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	116
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	121
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ	122
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ.....	129

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 3.1: Ελληνικές συνοικίες – ενορίες και ναοί τους.....	52
Πίνακας 3.2: Τούρκικες συνοικίες – τζαμιά.....	55

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικ.2.1: Άποψη της Βέροιας κατά τον μεσοπόλεμο, από τα ανατολικά.	19
Εικ.2.2: Άποψη της Βέροιας από τα Νοτιοδυτικά, αμέσως μετά την απελευθέρωση....	20
Εικ.2.3: Υπολείμματα της Βόρειας οχύρωσης.	22
Εικ.2.4: Ο Πύργος της ‘Βιργινίας’ στις αρχές του αιώνα. Σήμερα διασώζεται μόνο η βάση του.....	23
Εικ.2.5: Άποψη της Μπαρμπούτας από τα δυτικά. Τα κτίσματα με τα σαχνισιά υπέρκεινται του τείχους της πόλης.....	25
Εικ.2.6: Το Ιπποδάμειο σύστημα εφαρμοσμένο στη πόλη της Πριήνης.	28
Εικ.2.7: Τμήμα πλακόστρωσης, μετά από ανασκαφές της οδού Μητροπόλεως, του πλέον πολυσύχναστου δρόμου της Βέροιας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.....	29
Εικ.2.8: Η Μητροπόλεως σήμερα, διακρίνονται ίχνη της αρχαίας οδού που εκτίθενται μετά τη μονοδρόμηση της.	31
Εικ.2.9: Ίχνη από το αρχαίο Θέατρο.	37
Εικ.3.1: Χάρτης της πόλης στις αρχές του 20 ^{ου} αιώνα με χρήσεις γης. 1. Κατοικίες, 2. θρησκευτικά κέντρα, 3. καταστήματα-εργαστήρια, 4. βιοτεχνικά κτίσματα, 5. χάνια, 6. δημόσια κτίρια.....	41
Εικ.3.2: Ο Νοτιοδυτικός πύργος που βρίσκεται πίσω από την πλατεία Δικαστηρίων(Ρακτιβάν) και δίπλα από τη συνοικία της Μπαρμπούτας. Διασώζεται μόνο η βάση του.....	47
Εικ.3.3: Γενικό τοπογραφικό της Βέροιας με τα τείχη και τις βασικές οδικές αρτηρίες.	49
Εικ.3.4: Η Καστοριά με τις συνοικίες – μαχαλάδες και το φυλετικό διαχωρισμό.	51
Εικ.3.5: Η οδός Κεντρικής, στην παλαιά αγορά της Βέροιας.	56
Εικ.3.6: Ένα αντιπροσωπευτικό κλειστό τετράγωνο της Βεροιώτικης πολεοδομίας. Στο κέντρο διακρίνεται η εκκλησία και ο ημιδημόσιος χώρος.....	58
Εικ.3.7: Ο Ναός των Αγίου Κηρύκου και Ιουλίτης σε περίκλειστο οικοδομικό τετράγωνο στην οδό Κοντογεωργάκη.....	59
Εικ.3.8: Το αρχοντικό του Σιόρ Μανωλάκη επί της οδού Μητροπόλεως πριν τη κατεδάφιση του.	61
Εικ.3.9: Όψη, κάτοψη ορόφου και κάτοψη ισογείου από το χαρακτηριστικού τύπου αρχοντικό του Σιόρ Μανωλάκη.	63
Εικ.3.10: Η οδός Κεντρικής (παλαιά αγορά) μετά την πεζοδρόμηση και μετατροπή της σε δρόμο ήπιας κυκλοφορίας. Τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε αποκατάσταση των όψεων πολλών από τα μαγαζιά της.	65
Εικ.4.1: Μερική άποψη της εσωτερικής διαδρομής της Μπαρμπούτας περί τα τέλη της δεκαετίας του '80.	69
Εικ.4.2: Κατόψεις της Εβραϊκής συνοικίας της Μπαρμπούτας. Επάνω κάτοψη ορόφου ενώ κάτω έχουμε την κάτοψη ισογείων. Διακρίνεται και ο εσωτερικός περίκλειστος υπαίθριος χώρος της Ολγάνου.	70
Εικ.4.6: Η μοναδική είσοδος από την οδό Μεραρχίας στο χώρο της Μπαρμπούτας. Αριστερά η λήψη έγινε από την οδό Ολγάνου και δεξιά από την οδό Μεραρχίας. Παλαιότερα έκλεινε με πόρτα απομονώνοντας περισσότερο το δημόσιο χώρο της.	75
Εικ.4.7: Η οδός Σοφού πολύ κοντά στη συνοικία της Μπαρμπούτας.....	76
Εικ.4.8: Οι τρεις εισοδοί στο εσωτερικό της Μπαρμπούτας.....	77
Εικ.4.9: Η Συναγωγή και ο διαμορφωμένος χώρος εμπρός της σε αμφιθεατρική μορφή για τη φιλοξενία εκδηλώσεων.....	78

Εικ.4.10: Εικόνα του Τριπόταμου εμπρός από τη συνοικία της Μπαρμπούτας. Η ύπαρξη σκουπιδιών και η άναρχη βλάστηση είναι τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο χώρος.....	79
Εικ.4.11: Τα αναστηλωμένα κτίρια του Δήμου Βεροίας στη Μπαρμπούτα.	83
Εικ.4.12: Ιδιωτικές κατοικίες επί της Ολγάνου.	84
Εικ.5.1: Η συνοικία της Κυριώτισσας, αξονομετρικό σκαρίφημα. Διακρίνεται το κτιριακό δυναμικό και τα μνημεία της συνοικίας.....	85
Εικ.5.2: Η διάταξη των οικοδομικών νησίδων σε τμήμα της πόλης και την Κυριώτισσα το 1928.	86
Εικ.5.3: Η οδός Ιεραρχών χαρακτηριστικό δείγμα οδού οργανικής ανάπτυξης.	88
Εικ.5.4: Απόσπασμα από τον χάρτη της Μελέτης Επέκτασης Αναθεώρησης ΕΠΑ ξανασχεδιασμένο.....	91
Εικ.5.5: Οι κυριότεροι κόμβοι δραστηριοτήτων. Τα μνημεία σημειώνονται με μαύρο χρώμα, με μωβ κύκλους εντοπίζονται τα τοπικά κοινωνικά κέντρα, με πορτοκαλί τα δημόσια κτίρια και με ροζ το εμπόριο και η αναψυχή.....	94
Εικ.5.6: Κέντρο διασκέδασης επί της οδού Πατριάρχου Ιωακείμ.....	95
Εικ.5.7: Άποψη της εισόδου στην Κυριώτισσα από την Ιεραρχών. Διακρίνονται αριστερά και δεξιά τα κέντρα διασκέδασης.....	96
Εικ.6.1: Η παλιά πόλη της Ρόδου, αναπλάσεις οικιστικού ιστού, οδός Γληπολέμου. ...	99
Εικ.6.2: Η παλιά πόλη της Ρόδου, αναπλάσεις οικιστικού ιστού, οδός Περικλέους....	100
Εικ.6.3: Ο πεζόδρομος της Πλάκας.	101
Εικ.6.4: Το κτιριακό σύνολο του πυρήνα των Λαδάδικων. Άποψη της περιοχής από αεροφωτογραφία.	102
Εικ.6.5: Με το σκούρο χρώμα αποτυπώνονται τα διατηρητέα που επισκευάστηκαν από ιδιώτες ενώ με το ανοιχτό τα νεώτερα κτίρια που αναμορφώθηκαν από ιδιώτες..	104
Εικ.6.6: Η εικόνα των Λαδάδικων τις νυχτερινές ώρες.....	105
Εικ.6.7: Εικόνα από την οδό Ιεραρχών όπου κυριαρχούν τα κέντρα διασκέδασης. Τις νυχτερινές ώρες η κίνηση στην οδό είναι ιδιαίτερα αυξημένη και σε μερικές περιπτώσεις φτάνει τα επίπεδα των Λαδάδικων.	106
Εικ.7.1: Το υφαντουργείο των Δ.Φάκα – Αφών Γκουγκουλιάνα – Ι.Μέσκα στο (ΟΤ 341α) κατά μήκος της οδού Θωμαΐδου.....	109

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΩΝ-ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΠΘ : Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΓΠΣ : Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο

ΔΕΗ : Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού

ΔΕΠΟΣ : Δημόσια Επιχείρηση Πολεοδομίας και Στέγασης

ΔΕΤΕΒ : Δημοτική Επιχείρηση Τεχνικών Έργων Βέροιας

ΔΙΠΕΧΩΚΜ : Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας Κεντρικής Μακεδονίας

ΕΕ : Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΟΤ : Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού

ΕΠΑ : Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης

ΕΤΕΡΠΣ : Ειδικό Ταμείο Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων

ΟΤ : Οικοδομικό Τετράγωνο

ΟΤΑ : Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΟΤΕ : Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος

ΟΥΘ : Οργανισμός Ύδρευσης Θεσσαλονίκης

ΣΧΟΑΠ : Σχέδιο Χωρικής και Οικιστικής Ανάπτυξης Περιοχής

ΤΑΠΑ : Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων

ΤΕΙ : Τεχνολογικά Επαγγελματικά Ιδρύματα

ΥΜΑΘ : Υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης

ΥΠΕΧΩΔΕ : Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων έργων

ΥΠΠΟ : Υπουργείο Πολιτισμού

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η εκπόνηση της παρούσας εργασίας ήταν έργο σκέψης που άρχισε να διαμορφώνεται στο μυαλό μου από την στιγμή εισόδου μου στο χώρο του Πανεπιστημίου και ειδικότερα στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Η επιθυμία μου να ασχοληθώ διεξοδικά με ένα θέμα που θα αφορά την προώθηση της ανάπτυξης στη γενέτειρα πόλη μου, δηλαδή την Βέροια, με οδήγησε στην επιλογή και προσέγγιση του θέματος 'Η Πολεοδομική Εξέλιξη της Βέροιας, η περίπτωση των συνοικιών Μπαρμπούτας και Κυριώτισσας'. Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετώπισα κατά την εκπόνηση της εργασίας αφορούσαν κυρίως στη συλλογή στοιχείων. Ωστόσο, αρωγός στην προσπάθεια εκπόνησης της εργασίας στάθηκε ο Δήμος Βέροιας και συγκεκριμένα το Τμήμα Πολεοδομίας που με βοήθησαν σε πολύ σημαντικό βαθμό παρέχοντας μου υπόβαθρα χαρτών, μελέτες και λοιπά απαραίτητα στοιχεία. Επιπλέον, θερμές ευχαριστίες οφείλω στον επιβλέπων καθηγητή μου Αλέξιο Δέφνερ που μου παρείχε την απαραίτητη καθοδήγηση για την οργάνωση και διαμόρφωση της εργασίας μου, ενώ ταυτόχρονα οι παρατηρήσεις και υποδείξεις του οδήγησαν στην αποφυγή δυσκολιών και στη διόρθωση λαθών. Τέλος ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στην οικογένεια και τους φίλους μου που μου συμπαραστάθηκαν στις δύσκολες στιγμές υλοποίησης του έργου αυτού.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στον Ελλαδικό χώρο, οι πρώτες πόλεις εμφανίστηκαν κατά την 2^η χιλιετηρίδα π.Χ. παρουσιάζοντας αξιοσημείωτα πολεοδομικά χαρακτηριστικά. Η μοναδική πολεοδομική συγκρότηση τους με στοιχεία του αστικού ιστού όπως η αγορά, τα θρησκευτικά κέντρα, τα τείχη και η οργανωμένη δόμηση των κτιρίων είναι αξιοθαύμαστα για την εποχή εκείνη. Ανάλογο επίπεδο αστικού πολιτισμού στον επιτεύχθηκε μια χιλιετηρίδα αργότερα. Η προσεκτική χωροθέτηση των Ελληνικών πόλεων - κρατών σε κομβικά σημεία του Ελλαδικού χώρου είναι ένας από τους λόγους επιβίωσης τους στο χρόνο και περαιτέρω ανάπτυξης μέχρι σήμερα. Εξάλλου, είναι αδιαμφισβήτητο ότι τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας αποτελούν επί αιώνες χώροι κατοίκησης με ιστορικά μνημεία και αρχαιολογικό πλούτο μοναδικό στον κόσμο.

Η ιδιομορφία του αστικού ιστού που διαμορφώνονταν με την πάροδο του χρόνου ήταν αποτέλεσμα των αναγκών της κάθε εποχής. Το Ιπποδάμειο σύστημα ικανοποιούσε συγκεκριμένες ανάγκες στην Ελληνιστική περίοδο, που πολλές φορές δεν πληρούνταν στην βυζαντινή με αποτέλεσμα την έντονη διαφοροποίηση της πολεοδομίας από εποχή σε εποχή. Αυτό σήμαινε και τον απότομο πολεοδομικό μετασχηματισμό πάνω στον προηγούμενο κτισμένο χώρο που κατέστρεφε τον ιστορικό κτιριακό πλούτο δίνοντας χώρο στο νέο ιστό. Οι πολεοδομικές επεμβάσεις αυτού του τύπου συνεχίστηκαν μέχρι την σύγχρονη εποχή αδιαφορώντας για την ιστορικότητα των περιοχών και την αστική κληρονομιά που πρέπει να κληροδοτείται από γενιά σε γενιά.

Η περίπτωση της Βέροιας αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα πόλης που εξελίχθηκε στον ίδιο χώρο επί 2.500 χρόνια, με το σημερινό ιστορικό κέντρο της πόλης να ταυτίζεται με τον αστικό ιστό των προηγούμενων περιόδων (Ελληνιστική και Βυζαντινή-Τουρκοκρατία). Οι εναπομείναντες ιστορικές συνοικίες της Κυριώτισσας και Μπαρμπούτας είναι ο χώρος όπου είναι δυνατόν να εντοπιστεί και να αναλυθεί η εξελικτική αυτή περίοδος. Ο οργανικός ιστός ανάπτυξης, τα τείχη της πόλης, το κτιριακό δυναμικό με τα αρχοντικά που χρονολογούνται από το 19^ο αιώνα, οι πολυάριθμες Βυζαντινές και Υστεροβυζαντινές εκκλησίες και η περίφημη περίκλειστη αμυντικής διάταξης οικοδομική νησίδα με τους χαρακτηριστικούς ημιδημόσιους χώρους, αποτελούν τα ιστορικά πολεοδομικά χαρακτηριστικά που έχουν διασωθεί μέχρι σήμερα και δίνουν την προγενέστερη εικόνα της πόλης.

Στην εργασία που ακολουθεί αναλύεται η πολεοδομική εξέλιξη της Βέροιας από την Ελληνιστική περίοδο μέχρι σήμερα με έμφαση στα δύο ιστορικά απομεινάρια του ιστού της, την Μπαρμπούτα και Κυριώτισσα. Η ανάλυση δεν περιορίζεται μόνο στην παρουσίαση του αστικού ιστού αλλά και σε αυτή του πλούσιου αρχιτεκτονικού κτιριακού πλούτου. Τέλος, η βιώσιμη ανάπτυξη των δύο συνοικιών, η προστασία και οι τρόποι αξιοποίησης τους ως ιστορικοί χώροι ενταγμένοι στον πολεοδομικό ιστό της πόλης είναι θέματα που θα αναλυθούν στα κεφάλαια που ακολουθούν, ενώ παράλληλα θα γίνει προσπάθεια πρότασης για την υλοποίηση συγκεκριμένων ενεργειών και νέων παρεμβατικών διαδικασιών. Ανώτερος στόχος των παραπάνω αποτελεί η επίτευξη της αειφορικής διαδικασίας ανάπτυξης του Ιστορικού Κέντρου της Βέροιας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1.1. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΝΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Η ιστορικότητα των πόλεων πρέπει να αναγνωρίζεται ως ένας ιδιαίτερος και σημαντικός συντελεστής του αστικού φαινομένου. Η θέση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία επειδή οι ιστορικές πόλεις είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες στις αρνητικές επιπτώσεις από τις σύγχρονες εξελίξεις. Επηρεάζονται ανεξάρτητα από το δημογραφικό μέγεθος, τη γεωγραφική θέση, τον οικονομικό και διοικητικό ρόλο τους, υφιστάμενες τις αλλοιώσεις από τη σύγχρονη αστική εξέλιξη, αρχικά ως επακόλουθο της βιομηχανικής ανόδου και σήμερα των υπηρεσιών και του τουρισμού.

Στην προστασία μιας πόλης πρέπει να δώσουμε προσοχή σε δύο σημεία: α) Σε πρώτη βάση, ότι η ανάλυση και ο σχεδιασμός του αστικού χώρου θα πρέπει να αντιμετωπίζονται στη βάση της διαλεκτικής σχέσης άνθρωπος και χώρος και β) στο ότι οι ιστορικοί οικισμοί, οι ιστορικές πόλεις, όσο και αν χαρακτηρίζονται από μια ιδιαίτερη πολιτισμική ταυτότητα θα πρέπει να διερευνώνται ενταγμένοι στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή, αλλά και στο ιστορικό πλαίσιο του αστικού δικτύου όπου εντάσσονται λειτουργικά. Η σύγχρονη έρευνα, αποδεικνύει ότι η ανάλυση της μορφολογικής και λειτουργικής φυσιογνωμίας μιας πόλης, η τεκμηρίωση της ιστορικότητας και η προστασία – διατήρηση της συνιστούν διαδικασία πολύπλευρη, με εννοιολογικά και μεθοδολογικά προβλήματα. Αναγκαία προϋπόθεση για το έργο αποτελούν η τεκμηρίωση της ιστορικότητας και η καταγραφή των ουσιωδών δεδομένων, που θα πρέπει να διασωθούν ώστε να κληροδοτηθούν στις επόμενες γενιές, στα πλαίσια μιας βιώσιμης ανάπτυξης (Αυγερινού – Κολωνία, 2000).

Πολιτισμός και ανάπτυξη συνδέονται στενά ανεξάρτητα από το οποιοδήποτε επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης. Με τη Δεκαετία Πολιτιστικής Ανάπτυξης (1988-1997) της UNESCO, επιχειρήθηκε να αναγνωριστεί και να χρησιμοποιηθεί ο πολιτισμός ως αναπτυξιακό μέγεθος. Ένα πρώτο βήμα αποτελεί η αναγνώριση κατά την Παγκόσμια Διάσκεψη για το περιβάλλον στο Ρίο (1992), ότι η πραγματική και βιώσιμη (αιφόρος)

ανάπτυξη θα πρέπει να βασίζεται στην καλύτερη δυνατή χρήση του ανθρωπίνου δυναμικού και του υλικού πλούτου κάθε τόπου. Συνακόλουθα ωριμάζει η συνείδηση ότι ο πολιτισμός και η κληρονομιά μπορούν να αποτελέσουν προωθητικές δυνάμεις για την αναπτυξιακή διαδικασία, εμπνέοντας επίσης τον προγραμματισμό της ανάπτυξης. Η αναγκαιότητα αυτή διαπιστώνεται όλο και συχνότερα από τις επιστημονικές οργανώσεις και από τους διεθνείς μη κυβερνητικούς και κυβερνητικούς οργανισμούς. Οι ενέργειες που αναλαμβάνονται θα πρέπει να εγγράφονται σε ένα συνολικό σχέδιο βιώσιμης (αειφόρου) ανάπτυξης αστικής διαχείρισης και ανάπτυξης, που θα πρέπει να βασίζεται στο σεβασμό των αισθητικών και περιβαλλοντικών αξιών, να συνεκτιμά τις προβλεπόμενες επιπτώσεις από την αστικοποίηση, τη συγκέντρωση υπηρεσιών και του τουρισμού να οριοθετεί τέλος χρήσεις και δραστηριότητες στη βάση ενός συστήματος δεικτών για την πρόληψη των κινδύνων συγκέντρωσης, πίεσης, υπέρβασης της φέρουσας ικανότητας των ιστορικών πόλεων.

Στο επίπεδο της μεθοδολογίας του πολεοδομικού σχεδιασμού, ο όρος ιστορική πόλη αφορά συνήθως σε δύο περιπτώσεις χρήσιμες για τον προγραμματισμό της προστασίας : α) Όταν ο ιστορικός χαρακτήρας είναι διάχυτος και κυριαρχικός, οπότε χαρακτηρίζεται ιστορική πόλη στο σύνολο της. β) Όταν ο ιστορικός χαρακτήρας εντοπίζεται σε ένα τμήμα, συγκροτώντας ειδική ενότητα, το ιστορικό κέντρο, ή μια ιστορική συνοικία (Αυγερινού – Κολωνία, 2000, σ. 85). Η Βέροια αποτελεί ιστορική πόλη με την ύπαρξη του ιστορικού και εμπορικού κέντρου της πόλης που περικλείεται κυρίως μεταξύ των οδών Αλεξάνδρου – Θερμοπυλών – Ακροπόλεως – Δήμητρας - Βερόης- Καραϊσκάκη – Θωμαΐδου – Περίων - Λ. Ανοίξεως - Μ. Αλεξάνδρου η οποία φιλοξενεί 13.680 κατοίκους (στο ιστορικό κέντρο) και κατοικείται από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα με εμφανή σημάδια ιστορικότητας στις συνοικίες Κυριώτισσας και Μπαρμπούτας αλλά και τα αρχαία μνημεία της περιοχής (χάρτης Α0).

Οι διατηρητέες ενότητες της πόλης καθορίζονται τελικά από το θεσμικό πλαίσιο και τις αντίστοιχες διαδικασίες, που απορρέουν από τη συνδυασμένη λειτουργία δημοσίων και ιδιωτικών πρωτοβουλιών. Σε κάθε περίπτωση όμως, οι εμπειρίες προστασίας των ιστορικών πόλεων έχουν αποδείξει ότι οι παρεμβάσεις θα πρέπει να γίνονται προσεκτικά, με μέθοδο και πειθαρχία στα πλαίσια μιας φιλοσοφίας ήπιας αστικής διαχείρισης. Η δογματική προσέγγιση της προστασίας αποδεικνύεται αναποτελεσματική, επειδή κάθε περίπτωση χαρακτηρίζεται από τις ιδιαιτερότητες της και πρέπει να αντιμετωπίζεται διαφορετικά. Μια επιστημονική πρόταση επιβάλλεται να αξιολογεί την πραγματικότητα, συνδυάζοντας τα ποσοτικά με τα ποιοτικά δεδομένα :

τα δημογραφικά μεγέθη, την παραγωγική βάση, την ιστορική-κοινωνικοοικονομική σημασία, το ρόλο των συντελεστών της τοπικής ανάπτυξης. Μία βαθιά γνώση της φυσιογνωμίας και ιστορικότητας κάθε περιοχής είναι πάντα απαραίτητη στην όποια επέμβαση προτείνεται.

Αντίστοιχα, οι πρωτοβουλίες και οι ενέργειες για την αστική ανάπτυξη και την προστασία της αστικής κληρονομιάς αναγνωρίζουν την ανάγκη της διεπιστημονικότητας. Βασίζονται σε ποικίλες προσεγγίσεις: ιστορικές, πολιτιστικές, ψυχολογικές, αισθητικές, αρχιτεκτονικές, πολεοδομικές, κοινωνικές και οικονομικές. Τα οικονομικά δεδομένα καταλαμβάνουν όμως πρωταρχική σημασία, ενώ αναγνωρίζονται ως βασικός μηχανισμός για την επίλυση προβλημάτων της προστασίας των ιστορικών πόλεων. Τις περισσότερες φορές όμως οι οικονομικοί παράγοντες έχουν ως σκοπό το απόλυτο κέρδος αδιαφορώντας για την ανάγκη προστασίας και διατήρησης.

Οι μηχανισμοί, που επιστρατεύονται επίσης υπερβαίνουν πλέον το επίπεδο του φυσικού σχεδιασμού. Ως απαραίτητη προϋπόθεση για την επίλυση θεμελιωδών προβλημάτων, αναγνωρίζονται ότι είναι η ρύθμιση του ιδιοκτησιακού προβλήματος και η εναρμόνιση γενικότερα των παρεμβάσεων με τη λειτουργία της παραγωγικής βάσης της πόλης. Από την άλλη πλευρά για την επιτυχία οποιασδήποτε απόφασης είναι αναγκαία η πληροφόρηση χρηστών και κατοίκων, η ευαισθητοποίηση, καθώς και η ενεργοποίηση τους για το σκοπό της προστασίας και αστικής ανάπτυξης.

Η πολεοδομική πρακτική, χειρίζεται συνήθως τα ιστορικά πολεοδομικά σύνολα και τους αρχαιολογικούς χώρους ως εμπόδια ή ως κενούς λειτουργικά χώρους, αδυνατώντας να τους εντάξει στις σύγχρονες εξελίξεις. Βασικές παράμετροι της μεταπολεμικής εξέλιξης η άνιση ανάπτυξη και η αστικοποίηση επέβαλαν την παραγωγή της με την διαδικασία των επεκτάσεων, την υπερεκμετάλλευση της με την υπέρμετρη αύξηση του ύψους των κατασκευών. Συνετέλεσαν έτσι στην κατάργηση της ανθρώπινης κλίμακας προς όφελος της δυσανάλογης προς αυτήν πολυώροφης δόμησης και στη σταδιακή απώλεια ή στην αλλοίωση των νεότερων συνόλων. Οι πολυώροφες και απρόσωπες κατασκευές κατέκλυσαν τις πόλεις από όπου χάθηκε η αρμονία του νεοκλασικού ρυθμού και η ισορροπία της παραδοσιακής αισθητικής (Αυγερινού – Κολωνία, 2000, σ. 86).

Οι νεοελληνικές πόλεις επεκτάθηκαν με το μηχανισμό της αυθαίρετης δόμησης χωρίς πολεοδομικό σχεδιασμό ενώ νέες χρήσεις διεισδύουν στα ιστορικά κέντρα αλλάζοντας τις παραδοσιακές λειτουργίες. Μεταποιητικές δραστηριότητες, εμπόριο

κάθε τύπου, κέντρα διασκέδασης, υπηρεσίες και ο τουρισμός μεταβάλλουν σήμερα τη φυσιογνωμία των ιστορικών πόλεων και συνοικιών. Στις περιοχές αυτές, που συνήθως αποτελούν ιδιαίτερα ενδιαφέροντα αστικά σύνολα, το κτιριακό δυναμικό έχει απαξιωθεί και το πρόβλημα προστασίας της αστικής κληρονομιάς συνυπάρχει πλέον με τα κοινωνικά προβλήματα που προκαλεί η εγκατάσταση εξωτερικών μεταναστών και άλλων μη ευνοημένων κοινωνικών ομάδων. Περιοχές όπως η Άνω Πόλη Θεσσαλονίκης, τα Λαδάδικα και η Κυριώτισσα με τη Μπαρμπούτα πριν τις επεμβάσεις που δέχθηκαν τα τελευταία χρόνια, αποτελούσαν 'γκέτο' περιθωριακών ομάδων, με αποτέλεσμα οι κάτοικοι των παραπάνω περιοχών να εγκαταλείπουν το κτιριακό δυναμικό στην τύχη του και στο χρόνο.

Στο σχεδιασμό της προστασίας και ανάπτυξης των ιστορικών πόλεων έχουν συμβεί και εξακολουθούν να συμβαίνουν λάθη. Ωστόσο η περίοδος καταστροφής με το θεσμό της κατεδάφισης και ανοικοδόμησης μετά από αντιπαροχή, που επικράτησε τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, θα πρέπει να υποχωρήσει οριστικά και στο εξής οι παρεμβάσεις σε ιστορικές αστικές περιοχές θα πρέπει να πραγματοποιούνται με προσεκτική διαχείριση τους.

1.2. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΝ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΗ

Σήμερα αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι το Μεταπολεμικό Μοντέλο Ανάπτυξης στη χώρα μας υποθήκευσε και κατέστρεψε τα συγκριτικά μας πλεονεκτήματα, τους πιο σημαντικούς και αναντικατάστατους φυσικούς, περιβαλλοντικούς και πολιτισμικούς πόρους της Ελλάδας. Καθημερινά βιώνονται από τον Έλληνα πολίτη τα πολύπλευρα οικιστικά, περιβαλλοντικά και πολεοδομικά προβλήματα. Προβλήματα όπως, η αλλοίωση και η καταστροφή της ταυτότητας των πόλεων, η υποβάθμιση των πόλεων αναφοράς της πολιτισμικής μας κληρονομιάς και η απώλεια της τοπικής αισθητικής συναντώνται σε κάθε ιστορική πόλη της χώρας μας. Η υποβάθμιση των ιστορικών αστικών κέντρων έχουν ως αποτέλεσμα την εμφάνιση πληθώρα συνεπειών όπως γκέτο, δηλαδή χώρους αφιλόξενους, απλησίαστους για τον πολίτη.

Είναι χαρακτηριστική η αναφορά που διατυπώνεται για την κατάσταση στα αστικά κέντρα, στο Πράσινο Βιβλίο για το Αστικό Περιβάλλον της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων : Η αστική ανάπτυξη δημιούργησε τεράστιες δομημένες περιοχές χωρίς τα βασικά γνωρίσματα που αποδίδουμε στις πόλεις, όπως ιστορία, λειτουργική, διαφοροποίηση, πολιτιστική ή άλλη υποδομή, δηλαδή χωρίς μια αναγνωρίσιμη και μοναδική ταυτότητα με την οποία να μπορεί να ταυτιστεί ο πολίτης. Οι πληκτικές περιοχές πιέζουν τα πιο οργανωμένα μέρη της πόλης. Συχνά υποθάλπουν τη φτώχεια, το έγκλημα και τη χρήση ναρκωτικών, προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας που οι Αρχές προσπαθούν να τα αντιμετωπίσουν σε όλα τα επίπεδα (Βούλγαρης, 1998, σ. 170).

Το Πράσινο Βιβλίο δίνει το πλαίσιο για τη διαμόρφωση μιας Ευρωπαϊκής στρατηγικής για το αστικό περιβάλλον. Το ολοκληρωμένο πρόγραμμα παρέμβασης (ανάπλασης) πρέπει να στηρίζεται σε μία σφαιρική αστική στρατηγική που να έρχεται αντιμέτωπη με τα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα της αστικής περιοχής η οποία αντιμετωπίζει αδιέξοδες δυσκολίες. Το ολοκληρωμένο πρόγραμμα πρέπει να περιλαμβάνει ένα συνεκτικό και εξισορροπημένο σύνολο μέτρων οικονομικής ανάπτυξης, κοινωνικής ένταξης και προστασίας του περιβάλλοντος, με βάσεις προτάσεις των τοπικών εταίρων που να χαρακτηρίζονται από κοινωνική συναίνεση με παράλληλη συμμετοχή του δυναμικού της περιοχής. Η αστική ανάπλαση θα πρέπει να στοχεύει στην αναδιάρθρωση του παραγωγικού συστήματος μέσω δημιουργίας νέων επιχειρήσεων συμβατών με το χαρακτήρα της πόλης και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος για τους πολίτες της περιοχής (Βούλγαρης, 1998, σ. 171).

Με συγκεκριμένες κατευθύνσεις, μέτρα, παρεμβάσεις και διαδικασίες πολεοδομικού κοινωνικού, οικονομικού, οικιστικού και ειδικού αρχιτεκτονικού χαρακτήρα στην περιοχή επέμβασης, πρέπει να προστατευθούν και να αναδειχθούν τα πολιτιστικά, ιστορικά, μορφολογικά και αισθητικά στοιχεία της περιοχής και να βελτιωθούν οι όροι διαβίωσης των κατοίκων και του δομημένου περιβάλλοντος. Απαραίτητα εργαλεία για να πετύχει αυτός ο σκοπός είναι το θεσμικό πλαίσιο, οι φορείς ανάπλασης και οι απαιτούμενοι πόροι που πρέπει να αναζητηθούν.

1.2.1. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η Ελλάδα διαθέτει ένα σχετικά ισχυρό νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Το νομοσχέδιο ν.2508/1997 με τίτλο 'Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις' ψηφίστηκε στις 22 Μαΐου 1997 και είναι το πρώτο ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο στη χώρα μας για τις αστικές αναπλάσεις σε εντός σχεδίου περιοχές οι οποίες χαρακτηρίζονται από προβληματικές οικιστικές, πολεοδομικές και περιβαλλοντικές συνθήκες. Με την θεσμοθέτηση των 10 άρθρων του αναμορφώνεται και εκσυγχρονίζεται η νομοθεσία περί αναπλάσεων ώστε να έχουμε αποτελεσματικότερη εφαρμογή των διατάξεων.

Στόχοι του νόμου είναι, σύμφωνα με την εισηγητική του έκθεση, η ολοκλήρωση, η βελτίωση και η υπέρβαση του 'μεταβατικού' χαρακτήρα του ν.1337/1983 καθώς και η προσαρμογή του παραδοσιακού προτύπου πολεοδομικού σχεδιασμού στις απαιτήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης¹. Όπως σημειώνει ο Οικονόμου, ο πρώτος στόχος μπορεί να θεωρηθεί ότι εκπληρώνεται εν μέρει, αφού ο νόμος καλύπτει τουλάχιστον τυπικά, ορισμένα από τα βασικά κενά του ν.1337/1983, χωρίς όμως να εξασφαλίζει παράλληλα την απαιτούμενη συνοχή, λειτουργικότητα και συστηματικότητα της ισχύουσας πολεοδομικής νομοθεσίας. Αντίθετα, ο δεύτερος στόχος φαίνεται να εξαντλεί τις φιλοδοξίες του περισσότερο στο επίπεδο κάποιων κατευθυντήριων αρχών και σχεδιαστικών εργαλείων, χωρίς να επιφέρει κάποια ριζική μετατροπή του κυρίαρχου προτύπου πολεοδομικού σχεδιασμού (Οικονόμου, 1998 και Γιαννακούρου, 2003).

¹ Βιώσιμη ή αειφόρος ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να παραβιάζει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες.

1.2.2. ΦΟΡΕΙΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ

Ως φορέας ανάπλασης ορίζεται ο Δήμος ή κοινότητα, το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου που θα συσταθεί για την εφαρμογή του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου ή του Σχεδίου Χωρικής και Οικιστικής Ανάπτυξης Περιοχών (ΣΧΟΑΠ). Το Συμβούλιο Περιοχής, η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, η δημοτική ή κοινοτική επιχείρηση που είναι ένα Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, ο σύνδεσμος δήμων και κοινοτήτων, η Δημόσια Επιχείρηση Πολεοδομίας και Στέγασης (ΔΕΠΟΣ), οι φορείς που συστήνονται για τα προγράμματα ενεργού πολεοδομίας ή αστικού αναδασμού, καθώς και οι οικοδομικοί συνεταιρισμοί που συστήνονται από τους ίδιους τους ιδιοκτήτες της περιοχής στην οποία θα πραγματοποιήσουμε ένα πρόγραμμα ανάπλασης.

1.2.3. ΠΟΡΟΙ

Η αναζήτηση των πόρων αποτελεί το συνηθέστερο εμπόδιο στην υλοποίηση ενός έργου διαμόρφωσης και επανάχρησης ενός ιστορικού τόπου. Τα ποσά που απαιτούνται είναι υψηλά λόγω της τεχνογνωσίας και της φύσης των υλικών που πρέπει να χρησιμοποιηθούν ώστε να ανταποκρίνονται στην αρχιτεκτονική της κάθε περιοχής. Οι απαιτούμενοι πόροι για την υλοποίηση των προγραμμάτων ανάπλασης καθορίζονται από το νέο θεσμικό πλαίσιο. Πόροι μπορούν να εξευρεθούν από :

- Τα έσοδα των οργανισμών ή νομικών προσώπων που συστήνονται να εφαρμόσουν τα ρυθμιστικά σχέδια. Οι οργανισμοί αφορούν κυρίως μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας.
- Το 30% τουλάχιστον των ετήσιων εσόδων του Ειδικού Ταμείου Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων (ΕΤΕΡΠΣ).
- Επιδοτήσεις και προγράμματα ΕΕ
- Χρηματοδοτήσεις από τον δημοτικό προϋπολογισμό ή τον προϋπολογισμό της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης ή από τα προγράμματα Δημοσίων Επενδύσεων.
- Δανειοδοτήσεις.
- Τα έσοδα των Δήμων από την έκδοση των οικοδομικών αδειών.

- Τα έσοδα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης από τη χορήγηση ενός αυξημένου Συντελεστή Δόμησης που ο ίδιος ο νόμος περιγράφει κάτω από ποιες προϋποθέσεις μπορεί να χορηγηθεί.
- Τα έσοδα που έχουν οι Οργανισμοί Τοπική Αυτοδιοίκησης από ιδιώτες για διάνοιξη ρυμοτομούμενων οικοπέδων σε περιπτώσεις που έχουμε παρεμβάσεις για την εξασφάλιση των απαραίτητων ελεύθερων χώρων.

Εξάλλου οι πόροι είναι η κινητήρια δύναμη που δίνει τη δυνατότητα στην αξιοποίηση των τοπικών δυνατοτήτων και του δυναμικού της περιοχής. Πρέπει όμως να τονιστεί ιδιαίτερα η ανάγκη προώθησης της ιδιωτικής πρωτοβουλίας που μπορεί να βοηθήσει σημαντικά στην επανάχρηση και αξιοποίηση χώρων με την επένδυση ιδιωτικών κεφαλαίων που θα δώσει τη δυνατότητα στην περιοχή επέμβασης να αναπτυχθεί οικονομικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΡΩΜΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

2.1. ΓΕΝΙΚΑ

Η Βέροια συγκαταλέγεται μεταξύ των σημαντικότερων πόλεων της αρχαίας Μακεδονίας. Βρίσκεται στην ίδια την καρδιά του τότε βασιλείου, στο σταυροδρόμι πολλών στρατηγικών οδών, και κατέχει πλούσιο και εύφορο έδαφος. Δεν είχε όμως την τύχη να ερευνηθεί συστηματικά, καθώς οι ανασκαφές σε βάθος εμποδίζονται από τον ιστό της σημερινής πόλης, η οποία καλύπτει πλήρως την αρχαία.

Μια δεύτερη δυσχέρεια οφείλεται στο γεγονός ότι επειδή η πόλη κατοικείται διαρκώς από την αρχαιότητα, είδε τα τείχη της, τα μνημεία και τους τάφους της να μεταβάλλονται σε ερείπια, να τροποποιούνται ή και να κατεδαφίζονται από τους διαδοχικούς της κατοίκους οι οποίοι χρησιμοποιούσαν ευρέως τα αρχαία μνημεία για τις δικές τους κατασκευές. Η πρακτική αυτή, που άλλωστε χρονολογείται από τους Ρωμαϊκούς χρόνους και συνεχίστηκε συστηματικά στους Βυζαντινούς και αργότερα στην Τουρκοκρατία, περιπλέκει σε σημαντικό βαθμό τον εντοπισμό και ταύτιση των μνημείων και του αστικού ιστού. Σε αυτά πρέπει να προστεθεί ένας σεισμός το 896 μ.Χ., ο οποίος συνέβαλε στην ισοπέδωση πολλών μνημείων (Χιονίδης, 1970). Τέλος η μεγάλη πολεοδομική δραστηριότητα που αναπτύχθηκε μεταπολεμικά επέτεινε την διασπορά και εξαφάνιση πολύτιμων στοιχείων για την γνώση της Βέροιας.

Εικ.2.1: Άποψη της Βέροιας κατά τον μεσοπόλεμο, από τα ανατολικά.

Πηγή : Δημόσια Βιβλιοθήκη Βέροιας, 2003

2.1.1. ΘΕΣΗ

Στην καρδιά της σημερινής Μακεδονίας, η Βέροια βρίσκεται στο σταυροδρόμι σημαντικών δρόμων, όχι μακριά από την θάλασσα, αλλά και συνάμα προστατευμένη από τον ορεινό όγκο του Βερμίου, σε απόσταση λίγων χιλιομέτρων από τις δύο μακεδονικές αρχαίες πρωτεύουσες, τις Αιγές και την Πέλλα.

Η πόλη που κατοικήθηκε χωρίς διακοπή από την εποχή του σιδήρου, αναπτύχθηκε κατά τους ιστορικούς χρόνους στους πρόποδες του σημερινού Βερμίου, στραμμένη νότια σε μια μεγάλη πεδιάδα, την οποία δεσπόζει από ύψος 30 μέτρων. Προστατευμένη από τα τότε υψηλά της τείχη, η Βέροια βρίσκεται στο σταυροδρόμι τριών βασικών δρόμων του Βορειοελλαδικού χώρου, οι οποίοι την συνδέουν με τα άλλα σημαντικά κέντρα του Μακεδονικού βασιλείου :

1. Τον δρόμο γύρω από την Λουδιακή λίμνη, που συνέδεε τις πόλεις των προβολών των Πιέριων, του Βερμίου και του Βαρνούντος : την Άλωρο, την Βέροια , την Μιέζα, την Έδεσσα, την Κύρρο και την Πέλλα.

2. Τον άξονα Νότο προς Βορά, που οδηγεί από την Θεσσαλία στην Θεσσαλονίκη και περνά από την Λάρισα, το Δίον, την Πύδνα, την Άλωρο, τις Αιγές, την Βέροια και την Πέλλα παρακάμπτοντας την Λουδιακή λίμνη από τα νότια.

3. Τον δρόμο με κατεύθυνση από Ανατολικά προς Δυτικά που ακολουθούσε τον χείμαρρο του Τριπόταμου και τις νότιες πλαγίες του Βερμίου για να καταλήξει στην Εορδαία ή την Ελήμια (Brocas – Deflassieux, 1991, σ. 5-6).

Τα όρια της χώρας της Βέροιας σηματοδοτούνται από τρία φυσικά σύνορα :

- Στα δυτικά από το όρος Βέρμιο
- Στα νότια από τη ροή του ποταμού Αλιάκμονα
- Στα νοτιοανατολικά από τον ποταμό Λουδία

Εικ.2.2: Άποψη της Βέροιας από τα Νοτιοδυτικά, αμέσως μετά την απελευθέρωση.

Πηγή : Δημόσια Βιβλιοθήκη Βέροιας, 2003

2.2. ΤΑ ΤΕΙΧΗ

Παράγοντα καθοριστικό για την ανάπτυξη της πόλεως συνιστούσε ασφαλώς η αμυντική αξία της θέσεως της που της εξασφαλίζει καλή φυσική προστασία. Στα δυτικά η πόλη προστατεύεται από τις απότομες πλαγιές του Βερμίου και τον δύσβατο αυχένα του Τριπόταμου, τα χειμαρρώδη νερά του οποίου τροφοδοτούν τρία ρέματα που συρρέουν από τις πλαγιές του βουνού. Από Βορρά προς Νότο η Βέροια δεσπόζει αμφιθεατρικά της γύρω πεδιάδες χωρίς να καταλαμβάνει ακόμα και σήμερα μέρος της εύφορης πεδιάδας. Όπως σε όλες τις μακεδονικές πόλεις την αποτελεσματικότητα των φυσικών οχυρώσεων ενισχύουν ισχυρά τείχη. Στα τείχη της Βέροιας, που υπέστησαν αλληπάλληλες καταστροφές και επανειλημμένα αποκαταστάθηκαν και ενισχύθηκαν, διακρίνονται ακόμη, τουλάχιστον στα σωζόμενα κατάλοιπα τους, τα ίχνη των διαδοχικών ενισχύσεων που έγιναν κατά την διάρκεια των παραγμένων αιώνων της ιστορίας τους.

Αν και κάποια τμήματα των ερειπίων έχουν χρονολογηθεί στον 4^ο αι π.Χ., το μεγαλύτερο μέρος των ορατών ακόμη θεμελιώσεων ανάγεται στην ελληνιστική περίοδο. Η υποδομή αποτελείται από επιμήκεις πόρινους δόμους, σε ψευδο-ισοδομικό σύστημα με ωραία κανονική εμφάνιση. Τετραγωνικοί πύργοι και προμαχώνες, των οποίων σώζονται μόνον μερικά θεμέλια, ενίσχυαν τα ασθενή σημεία των τειχών ή τα περισσότερο ευάλωτα τμήματα (λ.χ. στην περιοχή των πυλών), διαιρώντας το τείχος σε τομείς (μεταπύργια), ώστε να διευκολύνεται η οργάνωση της άμυνας (Brocas – Deflassieux, 1991, σ. 10-20).

Εικ.2.3: Υπολείμματα της Βόρειας οχύρωσης.

Πηγή : Brocas – Deflassieux, 1991

Επάνω στην ισχυρή αυτή θεμελίωση, τα τείχη ήταν κτισμένα από υλικά σε δεύτερη χρήση, θραύσματα μαρμάρων (από βωμούς και επιτύμβιες στήλες, βάσει ανδριάντων, ενεπίγραφα ή μη αρχιτεκτονικά μέλη) χονδροειδώς συναρμοσμένα με πλίνθους, τένοντες και ασβεστοκονίαμα. Οι εργασίες ανοικοδομήσεως και ενισχύσεως χρονολογούνται στην ρωμαϊκή περίοδο, περί τον 3^ο και 4^ο αι π.Χ. και πραγματοποιήθηκαν εσπευσμένα, όπως μαρτυρεί η χρήση ημιτελών επιτύμβιων στηλών και άλλων ενεπίγραφων μαρμάρων με ατελώς χαραγμένα κείμενα. Τα τείχη διατηρούνται και κατά τους Βυζαντινούς χρόνους και μεγαλώνουν σε ύψος. Στο τέλος της Οθωμανικής κατοχής συνέχιζαν να υπάρχουν αλλά είχαν πολύ μικρότερη σημασία (Brocas – Deflassieux, 1991).

Τα τείχη της Βέροιας, σπάνιοι μάρτυρες της αρχαίας πόλης, περιγράφηκαν εκτενώς και μετρήθηκαν από τον Delacoulonche και τον Struck (ιστορικοί της εποχής). Παρά τις καταστροφές και την έλλειψη των ερειπίων, η διαδρομή του αρχαίου τείχους είναι σχετικά καλά γνωστή, τουλάχιστον για τα τμήματα που δεσπόζουν της πεδιάδας από Βορειοανατολικά προς Νοτιοδυτικά όπου η γραμμή τους συμπληρώνεται από τυχαία ευρήματα και περιστασιακές σωστικές ανασκαφές. Η ευθύγραμμη διαδρομή του Νοτιοδυτικού/ Νοτιοανατολικού τμήματος του τείχους που είναι και το πιο ευδιάκριτο διαγράφεται με ευκρίνεια στο σχέδιο. Σήμερα λείπει το μεσαιωνικό κάστρο που υψωνόταν επάνω στα αρχαία θεμέλια, το οποίο καταστράφηκε στην αρχή του 20^{ου}

αιώνα (Χιονιδης, 1970). Από το δυτικό τείχος της πόλεως δυστυχώς δεν διασώζεται τίποτα.

Εικ.2.4: Ο Πύργος της 'Βιργινίας' στις αρχές του αιώνα. Σήμερα διασώζεται μόνο η βάση του.

Πηγή : Δημόσια Βιβλιοθήκη Βέροιας, 2003

Τρεις κύριες πύλες ανοίγονται προς τους σημαντικότερους δρόμους που οδηγούσαν στη Βέροια :

1. Από την Βόρεια, γνωστή ως Βασιλική Πύλη (βορείως του οικοδομικού τετραγώνου 173) ξεκινούσαν δύο μεγάλοι δρόμοι :

- Η οδός προς ΒΔ, προς την Έδεσσα, την Άνω Μακεδονία και την Ιλλυρία, και
- Εκείνη που οδηγεί προς ΒΑ, στην Πέλλα και την Θεσσαλονίκη.

Μετά το 1960, συστηματικότερες έρευνες επέτρεψαν την αποκάλυψη πολλών τμημάτων του Βόρειου τείχους : μεταξύ των οικοδομικών τετραγώνων 175 και 307, δυο ημικυκλικοί πύργοι της ελληνιστικής περιόδου, αν όχι και παλαιότεροι, έρχονται να ενισχύσουν το τείχος, η βάση του οποίου αποτελείται από μεγάλους πώρινους δόμους σε ψευδο-ισοδομική διάταξη (Brocas – Deflassieux, 1991).

Στην ίδια περιοχή στο Οικοδομικό Τετράγωνο 174, αποκαλύφθηκε πλήρως ένας τετράγωνος προμαχώνας του τέλους των ρωμαϊκών χρόνων, κτισμένος με υλικά σε δεύτερη χρήση. Καλά διατηρημένος αλλά ετοιμόρροπος, χρειάστηκε να υποβληθεί σε εργασίες στερεώσεως, κατά τις οποίες ανακαλύφθηκε και νέο τμήμα των τειχών (ΟΤ

173), με ένα μεγάλο κομμάτι τοίχου που σχηματίζει πρόβολο και αποτελείται από θραύσματα μαρμάρων (βάσεις ενεπίγραφους βωμούς) σε δεύτερη χρήση (Brocas – Deflassieux, 1991).

2. Η Νοτιοδυτική πύλη ανοίγεται στον δρόμο που οδηγεί στην Ήπειρο. Βρίσκεται στην σημερινή θέση των δικαστηρίων δηλαδή στην πλατεία Ωρολογίου και διπλά από την συνοικία της Μπαρμπούτας. Για τον Delacoulonche, η δυτική πλευρά είναι και η πιο παράξενη και σημαντική συνάμα. Δύο πύργοι προσελκύουν την προσοχή και ανήκουν και οι δύο στους Βυζαντινούς χρόνους. Ο πρώτος που σήμερα βρίσκεται μέσα στο τουρκικό κάστρο, επισκευάστηκε πρόσφατα. Του δεύτερου, που είναι από καιρό ερειπωμένος οι διαστάσεις είναι σημαντικές. Διακρίνονται κάθε είδους θραύσματα, μαρμάρινες στήλες, σπόνδυλοι κιόνων, τμήματα επιστυλίων δωρικών και ιωνικών. Ο πύργος αυτός εξάλλου συνδεόταν με το τείχος. Διατηρείται ακόμη μέχρι ύψος δεκαπέντε τουλάχιστον μέτρων. Σαράντα όμως χρόνια αργότερα ο Struck σημειώνει την εγκατάλειψη αυτού του τομέα των τειχών και επισημαίνει την κατεδάφιση ενός μικρού πύργου με αρχαία θεμελίωση. Οι μεγάλες διαστάσεις αυτών των πύργων μας οδηγούν στην υπόθεση ότι μπορεί να πρόκειται για τα ρωμαϊκά θεμέλια της αρχαίας ακροπόλεως (Brocas – Deflassieux, 1991).

3. Η Νοτιοανατολική (ίσως η αργότερα γνωστή ως Οψηκιανή) πύλη ανοίγεται στον δρόμο της Πιερίας. Πρέπει να βρισκόταν κοντά στο ΟΤ 34, εκεί όπου σήμερα είναι η αφετηρία της οδού προς την Πιερία. Ένα τμήμα του ανατολικού αυτού τείχους, που πρόσφατα αποκαλύφθηκε, έχει θεμελίωση που μοιάζει να ανάγεται στην παλαιότερη φάση των τειχών (Brocas – Deflassieux, 1991).

Αν η διαδρομή του αμυντικού περιβόλου είναι γνωστή για τα 3/4 της περιμέτρου του, προβληματική είναι αντίθετα η γραμμή του τείχους που βλέπει προς τα δυτικά. Οι απότομες και βραχώδεις όχθες του ποταμού προσφέρουν καλή φυσική οχύρωση. Ίσως αυτή να ήταν η γνώμη των αρχαίων κατοίκων της πόλεως και να μην είχαν αισθανθεί την ανάγκη να κατασκευάσουν τείχος (πολυδάπανο στην κατασκευή και την συντήρηση του).

Αν υπήρχε τοίχος τα θεμέλια του πιθανόν να είχαν χρησιμοποιήθηκαν για την οικοδόμηση μεταγενέστερων κτιρίων. Αυτό επαληθεύεται από το γεγονός ότι τα σπίτια της εβραϊκής συνοικίας, της λεγόμενης Μπαρμπούτας, που θα αναλυθεί παρακάτω, υπέρκεινται απ' ευθείας της κοίτης του Τριπόταμου, μεταξύ των ΟΤ 119 και 125, είναι κτισμένα επάνω σε λίθινες βάσεις που πατούν στα κατάλοιπα αρχαίων τειχών.

Εικ.2.5: Άποψη της Μπαρμπούτας από τα δυτικά. Τα κτίσματα με τα σαχισιά υπέρκεινται του τείχους της πόλης.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

Η υπόθεση ότι ο περίβολος περιλάμβανε στην περίμετρο του τη συνοικία της αντίπερα όχθης (σημερινή συνοικία Προμηθέας) διατυπώθηκε μετά την ανακάλυψη στο ΟΤ 420 πολλών αρχαίων αρχιτεκτονικών μελών. Τα σημαντικά αυτά ευρήματα χρονολογούνται στην ρωμαϊκή περίοδο και περιλαμβάνουν συνήθη κομμάτια περισυλλογής, ανάλογα με εκείνα που παρατηρούνται στα σωζόμενα τμήματα των τειχών. Κατά τον Φώτιο Πέτσα, τα τμήματα αυτά μπορεί να ανήκουν είτε στον οχυρωματικό περίβολο της Βέροιας, που κατά συνέπεια θα εκτείνονταν και πέρα από τον Τριπόταμο, είτε σε μία οχυρή ακρόπολη εκτός των τειχών. Ήδη ο Delacoulonce σημειώνει ότι στο εβραϊκό νεκροταφείο, που βρισκόταν δίπλα στο Ο.Τ. 422, υπήρχαν 'θραύσματα κάθε είδους αρχαίων όπως στήλες και ιωνικά και δωρικά επιστήλια. Όλοι οι λίθοι των τάφων προέρχονται από τα αρχαία μνημεία της Βέροιας'. Σε αυτά ήρθε να προστεθεί η ανακάλυψη στην συνοικία του Προμηθέως τριών ρωμαϊκών τάφων κτισμένων με ελληνιστικά μάρμαρα, στα οποία περιλαμβάνονται εξαιρετικές επιγραφές που μπορεί να υποδηλώνουν ότι στην όχθη αυτή υπήρχαν σημαντικά δημόσια κτίρια, κτισμένα προφανώς εντός των τειχών. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οι αρχαίοι λίθοι έχουν την τάση να μετακινούνται μακριά από τη θέση του οικοδομήματος που ανήκαν, έτσι επειδή τα νεκροταφεία χρησιμοποιούν κάθε είδους λίθους, μπορεί οι συγκεκριμένοι να προέρχονται από την αντικρινή όχθη. Προς το παρόν όσο δεν υπάρχουν αρκετά

αποδεικτικά στοιχεία είναι δύσκολο να αποφανθεί κανείς υπέρ της μίας ή της άλλης υπόθεσης (Brocas – Deflassieux , 1991).

Δύο βυζαντινά χειρόγραφα του 9^{ου} και του 14^{ου} αιώνα αναφέρουν τις διαστάσεις των οχυρώσεων πολλών πόλεων. Για τον συγγραφέα του 9^{ου} αιώνα, τα τείχη της Βέροιας είχαν περίμετρο 1900 οργυίων, της Κωνσταντινούπολης 15000, της Θεσσαλονίκης 4920 . Το χειρόγραφο του 14^{ου} δίνει 2150 οργυίες για την Βέροια, 18000 για την Κωνσταντινούπολη, 6000 για την Θεσσαλονίκη δηλαδή τιμές αυξημένες κατά 20 % για τις δυο τελευταίες πόλεις και 14% μόνο για την Βέροια (Χιονίδης, 1970).

Φαίνεται μάλλον απίθανο αφού όσον αναφορά τη Βέροια, ο περίβολος των τειχών της εμφανίζεται αμετάλλακτος από την αρχαιότητα όπως πιστοποιεί το γεγονός ότι τα θεμέλια των σωζόμενων τμημάτων ανάγονται στην περίοδο εκείνη. Η απόκλιση των μέτρων πρέπει να οφείλεται σε διαφορετικό τρόπο μέτρησης. Πρέπει να σημειώσουμε ότι η αττική *όργυια* έχει μήκος 1,85 μέτρα

Οπωσδήποτε και παρά την ασάφεια των αριθμών, φαίνεται ότι η διαδρομή των τειχών δεν ήταν αρκετά μεγάλη ώστε να περιλαμβάνει και τη δυτική όχθη της Βέροιας. Πράγματι αν ληφθούν υπόψη τα σωζόμενα κατάλοιπα, η γραμμή των τειχών από την Βόρεια ως την Νοτιοδυτική πύλη φθάνει τα 2400 μέτρα. Η όχθη του Τριπόταμου που περιλαμβάνεται μεταξύ των δύο αυτών πυλών καλύπτει περί τα 1300 μέτρα. Το πιθανότερο συνεπώς είναι ότι ο περίβολος ακολουθούσε την κοίτη του χειμάρρου και ότι περιοριζόταν σε ένα τοιχίο χαμηλότερο ίσως από εκείνο που έστεφε το πλάτωμα (Brocas – Deflassieux, 1991).

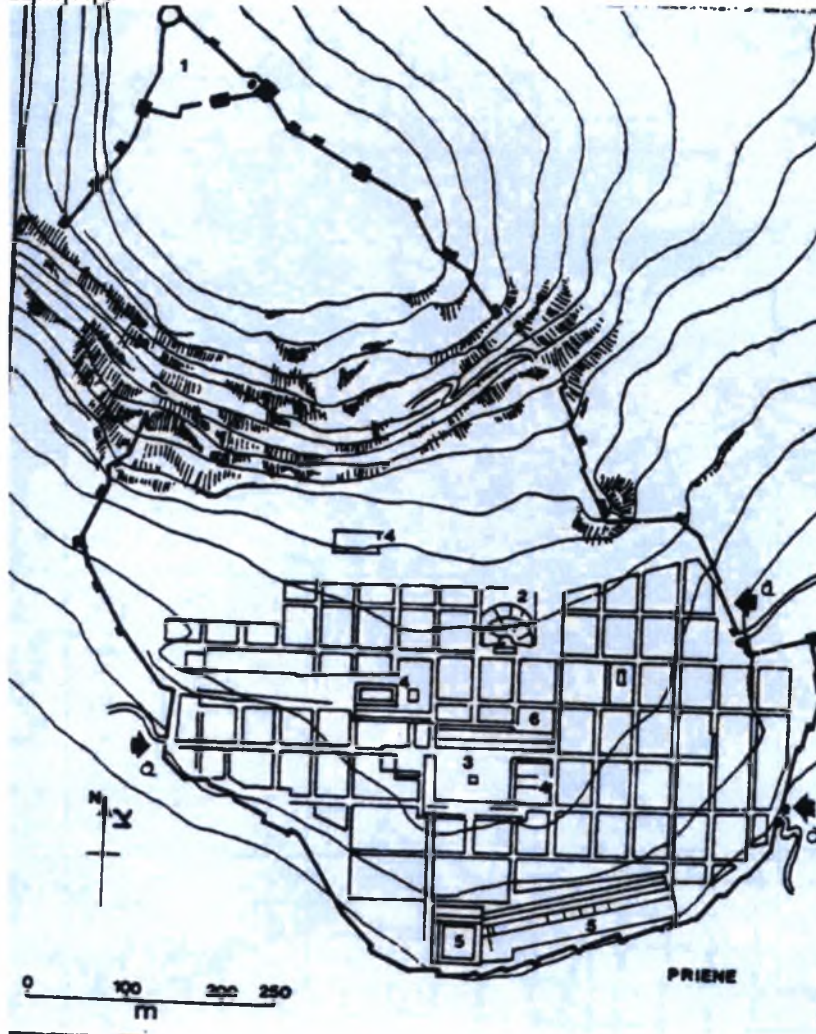
2.3. ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ

Αν η εξωτερική εικόνα μιας πόλης χαρακτηρίζεται από τα τείχη της, η εσωτερική προσδιορίζεται από την χάραξη των οδών της και την συγκρότηση των συνοικιών της. Οι πόλεις της Μακεδονίας που ιδρύθηκαν ή διευρύνθηκαν από το δεύτερο μισό του 4^{ου} αι. π.Χ. χρησιμοποίησαν το Ιπποδάμειο σύστημα, καλαίσθητο και λειτουργικό, το οποίο είχε υιοθετηθεί από την Όλυνθο με επιτυχία το 432 π.Χ. (Γοσποδίνη, 1995).

Το σύστημα αυτό του γεωμετρικού καννάβου που συνέτασσε ένα σύστημα οριζόντιων και κάθετων δρόμων προσαρμόζεται με ευελιξία στις γεωγραφικές συνθήκες κάθε θέσεως ανάλογα με τη μορφολογία του εδάφους και των φυσικών ορίων κάθε περιοχής. Ειδικά χαρακτηριστικά του Ιπποδάμειου συστήματος είναι τα ακόλουθα:

- Τα τείχη, στο Ιπποδάμειο σύστημα, περιελάμβαναν μέρος της καλλιεργήσιμης γης.
- Οι δρόμοι συνέθεταν ένα γεωμετρικό κανονικό πλέγμα οριζόντιων και κάθετων αξόνων και είχαν συνήθως ενιαίο πλάτος. Σπανίως ένας ή δύο δρόμοι που οδηγούσαν στην Αγορά είχαν μεγαλύτερο πλάτος.
- Η αγορά εντοπιζόταν στο κέντρο του ιστού ενώ οι μεγαλύτεροι σε μήκος δρόμοι διέσχιζαν το εσωτερικό της.
- Τα δημόσια κτίρια ήταν χωροθετημένα διάσπαρτα στον ιστό της πόλης, με τάση μικρής συγκέντρωσης γύρω από την Αγορά (Γοσποδίνη, 1995, σ. 41).

Εικ.2.6: Το Ιπποδάμειο σύστημα εφαρμοσμένο στη πόλη της Πριήνης.

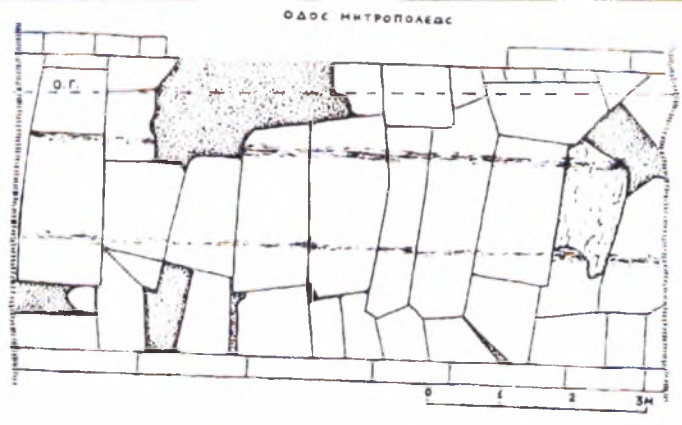
Πηγή : Γοσποδίνη, 1995

Μετά τον Φίλιππο Β', ο γιος του Αλέξανδρος συνέχισε συστηματικά την φιλόδοξη αυτή πολεοδομική πολιτική, η οποία θα αναβιώσει υπό τους διαδόχους του στην ίδια την Μακεδονία. Ήδη από τα τέλη του 4^{ου} αι., η επιστροφή των παλαίμαχων Μακεδόνων και η εμφάνιση νέων συνθηκών διαβίωσης, προσανατολισμένης περισσότερο στον αστικό βίο, καθιστούσαν αναγκαία την διεύρυνση των παλαιών πόλεων, όπως η Πέλλα και η Βέροια (Brocas – Deflassieux, 1991).

Η αύξηση του πληθυσμού της Βέροιας και η βελτίωση των οικονομικών συνθηκών μεταξύ του 3^{ου} και 2^{ου} αι. π.Χ. αποκαλύπτουν τόσο η διεύρυνση των νεκροπόλεων σε νέες εκτάσεις όσο και αλλαγή των ταφικών εθίμων. Από την γενική οργάνωση του πολεοδομικού ιστού της Βέροιας και του οδικού της δικτύου κατά την ελληνιστική περίοδο, δεν σώζονται παρά ελάχιστες αρχαιολογικές μαρτυρίες.

Από το οδικό δίκτυο, δεν ανακαλύφθηκε μέχρι σήμερα παρά ένα τμήμα δρόμου κατά μήκος ενός οικοδομήματος του 4^{ου} αι. π.Χ. (ΟΤ 136-37), κάθετο στον αρχαίο ρωμαϊκό δρόμο που βρίσκεται κάτω από την σημερινή οδό Βενιζέλου. Το μικρό αυτό κλάσμα ελληνιστικού δρόμου δεν φέρει πλακόστρωση αλλά είναι εφοδιασμένο με απλό και αποτελεσματικό σύστημα αποχέτευσης, ανάλογο με εκείνο που έχει διαπιστωθεί για την Πέλλα και την Όλυνθο : αποχετευτικός αγωγός, σωλήνες υδρεύσεως και σύστημα καθαρισμού μαρτυρούν την υψηλή ποιότητα των έργων υποδομής και την καλή υδροδότηση της πόλης. Άλλα τμήματα αγωγών που αποκαλύφθηκαν κατά μήκος των εξωτερικών τοίχων άλλων ελληνιστικών οικοδομημάτων που βρίσκονται στα νότια της οδού Βενιζέλου υποδηλώνουν την ύπαρξη και άλλων κάθετα τεμνόμενων οδών, παράλληλων ή κάθετων προς τον κύριο οδικό άξονα, που πρέπει να συνέδεε ήδη την εποχή εκείνη την Βόρεια με την Νότια πύλη της πόλεως, διασχίζοντας τα ζωτικά της κέντρα. Τέτοιες αρτηρίες τροφοδοσίας υπήρχαν σε όλες τις πόλεις έχοντας αρκετό εύρος ώστε να επιτρέπουν την διέλευση αμαξών και αρμάτων και ήταν απαραίτητες για την σύνδεση των αγορών με τις πύλες των πόλεων και από εκεί με την εξωτερική πεδιάδα και την παραγωγή των καλλιεργειών της (Brocas – Deflassieux, 1991).

Εικ.2.7: Τμήμα πλακόστρωσης, μετά από ανασκαφές της οδού Μητροπόλεως, του πλέον πολυσύχναστου δρόμου της Βέροιας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Πηγή : Brocas – Deflassieux, 1991

Στην Βέροια, η αρτηρία αυτή πρέπει να βρίσκεται κάτω από την οδό Βενιζέλου, η οποία καταλήγει στην Βόρεια πύλη. Παρά τις λιγοστές αρχαιολογικές μαρτυρίες, μπορεί συνεπώς να υποθέσει κανείς ότι η γραμμή των ελληνιστικών οδών ακολουθούσε ένα ορθογώνιο σύστημα υποδάμειο τύπου. Όλοι οι άλλοι αρχαίοι δρόμοι που εντοπίστηκαν στην Βέροια χρονολογούνται στην ρωμαϊκή περίοδο και συγκεκριμένα στον 2^ο και 3^ο μεταχριστιανικό αιώνα.

Τα κατάλοιπα μας επιτρέπουν να αποκαταστήσουμε ένα τμήμα του κανάβου που σχημάτιζαν οι δρόμοι της πόλεως παράλληλα ή κάθετα στους κεντρικούς άξονες που συνέδεαν την βόρεια με την Νοτιοδυτική πύλη. Οι ανασκαφές αποκάλυψαν σημαντικά τμήματα των δύο κύριων αρτηριών : η πρώτη βαίνει παράλληλα ή επάλληλα προς την σημερινή οδό Μητροπόλεως και καταλήγει στην νοτιοδυτική έξοδο της Βέροιας. Η δεύτερη διατρέχει την οδό Βενιζέλου στο μέσο του εύρους της και οδηγεί στην Βόρεια πύλη. Και οι δύο αρτηρίες είναι κατασκευασμένες με τον ίδιο επιμελή τρόπο. Δεν αποκλείεται μάλιστα να χάραχθηκαν κατά μήκος των παλαιών αξόνων της ελληνιστικής πόλεως. Η υπόθεση αυτή παραμένει ανεπιβεβαίωτη αλλά μπορεί να θεωρηθεί ότι ενισχύεται από τα πολυάριθμα ίχνη επισκευών (Brocas – Deflassieux, 1991).

Το οδόστρωμα αποτελείται από μεγάλες ακανόνιστες λίθινες πλάκες, οι οποίες σώζουν σε ορισμένα σημεία τις αύλακες που χάραξαν οι τροχοί αρμάτων και αμαξών (Εικ.2.7.). Ορατά τμήματα βρίσκονται εκτεθειμένα κατά μήκος της οδού Μητροπόλεως ως αξιοθέατα στους περαστικούς. Το πλάτος των αρτηριών σύμφωνα με τις ανασκαφές ανέρχονται σε 4,50 μέτρα και πλαισιώνονται από πεζοδρόμια. Κάτω από το μέσο του οδοστρώματος περνούσαν οι σωληνώσεις των υδραγωγών και της αποχέτευσης εφοδιασμένα με φρεάτια καθαρισμού και με εγκάρσιες διακλαδώσεις τροφοδοτούσαν τα οικοδομήματα που βρίσκονταν κατά μήκος αυτών των δρόμων.

Εικ.2.8: Η Μητροπόλεως σήμερα, διακρίνονται ίχνη της αρχαίας οδού που εκτίθενται μετά τη μονοδρόμηση της.

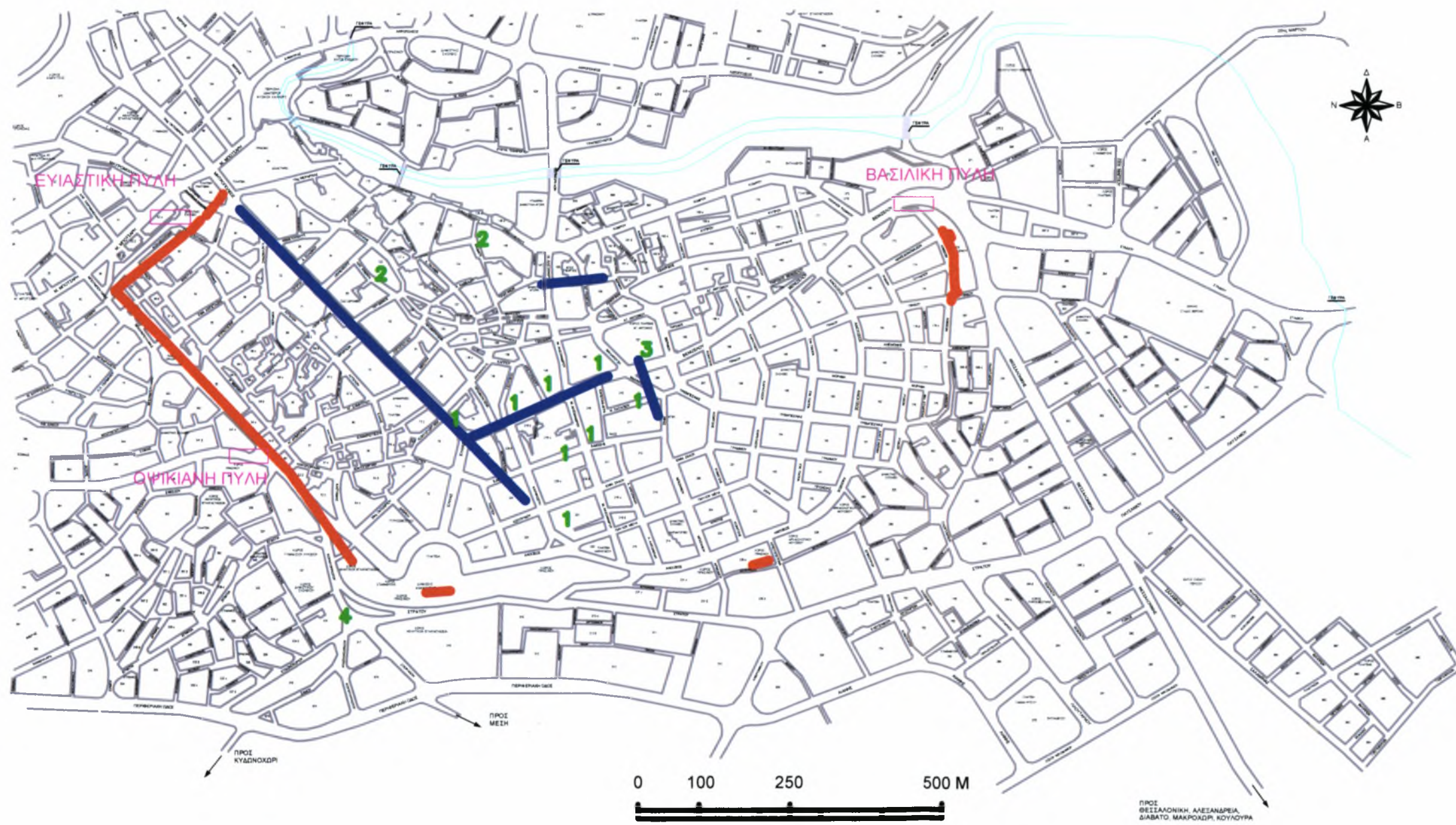

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

Εκτός από τα πολυάριθμα κατάλοιπα του αρχαίου δρόμου που βαίνει παράλληλα προς την οδό Μητροπόλεως, οι εκσκαφές έφεραν επανειλημμένα στο φως θραύσματα κίωνων, σπονδύλων, βάσεων και κιονοκράνων ιωνικού ρυθμού. Τα αρχιτεκτονικά αυτά μέλη πρέπει πιθανότατα να ανήκαν σε κάποια κιονοστήρικτη στοά κτισμένη κατά μήκος της οδού. Η αρχιτεκτονική αυτή διευθέτηση εμφανίζεται την εποχή του Τραϊανού σε ολόκληρο τον ρωμαϊκό κόσμο (Brocas – Deflassieux, 1991).

Οι δρόμοι της Βέροιας χρονολογούνται στην περίοδο της μέγιστης οικονομικής και πολιτιστικής ανθήσεως (από τον 2^ο έως τον 3^ο αι. μ.Χ.) και προσφέρουν αρμονικό και επιβλητικό πλαίσιο για τις τελετές και τους αγώνες που διεξάγονταν. Η δεύτερη κεντρική αρτηρία, κάτω από την σημερινή οδό Βενιζέλου, ήταν ίσως και αυτή εφοδιασμένη με κιονοστοιχία.

Τμήματα του δικτύου των δευτερευόντων οδών, παράλληλων ή κάθετων στους δύο κύριους άξονες, ανακαλύφθηκαν σε πολλά σημεία της Βέροιας. Στενότερες από τις προηγούμενες (μεταξύ 2,50 και 3,50 μέτρων), εμφανίζουν τον ίδιο τύπο πλακόστρωσης και είναι εφοδιασμένες με παρόμοιο σύστημα υπόγειων αγωγών. Έχουν αναγνωρισθεί δύο εγκάρσιοι δρόμοι : ο ένας κατά μήκος της οδού Ιπποκράτους (ΟΤ 80 και 135), ο δεύτερος παράλληλος προς την οδό Μυτιλέκα, περνά από το κέντρο του ΟΤ 58. Ένα άλλο τμήμα εγκάρσιο στην οδό Βενιζέλου, ανακαλύφθηκε στην γωνία των οδών Μαλακούση και Βενιζέλου (ΟΤ 157-209).

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΤΕΙΧΟΣ
- ΔΡΟΜΟΙ
- ΠΥΛΗ
- 1 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΙΡΙΑ
- 2 ΙΕΡΑ
- 3 ΑΓΟΡΑ
- 4 ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ :

Η ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ, Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΙΚΙΩΝ ΤΗΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΑΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΩΤΙΣΣΑΣ

ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ : ΚΥΡΑΤΖΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : Α. Δέφνερ

ΧΑΡΤΗΣ Α.1.1 : ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ :

ΒΟΛΟΣ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2004

Οι λιγοστές και αποσπασματικές αυτές μαρτυρίες για το δίκτυο των ρωμαϊκών δρόμων δεν επιτρέπουν τη διαμόρφωση πλήρους εικόνας για την Βέροια και την έκταση της κατά την περίοδο αυτή της ιστορίας της. Η περίμετρος των τειχών δεν σχετίζεται με την επιφάνεια που καταλαμβάνει ο οικισμένος χώρος, αλλά υπακούει σε γεωγραφικές διαμορφώσεις του εδάφους ή στρατηγικές επιταγές. Σύμφωνα με τα σημερινά αρχαιολογικά δεδομένα φαίνεται ότι η αρχαία πόλη, τόσο κατά την ρωμαϊκή όσο και την ελληνιστική περίοδο, είχε αναπτυχθεί σε περιορισμένη έκταση της επιφάνειας. Στον Βορειοανατολικό τομέα (ΟΤ 176 έως 196 χονδρικός) δεν έχει βρεθεί το παραμικρό.

Λογικό είναι, ο οχυρωματικός περίβολος της Βέροιας να είναι εκτεταμένος, για να προστατεύει σε περίπτωση εξωτερικής απειλής, πέρα του οικιστικού χώρου, τους αναγκαίους για την επιβίωση ανθρώπων και ζώων βοσκότοπους και λιβάδια, καθώς επίσης και τον πληθυσμό που εντοπίζεται γύρω από την πόλη που σε περίπτωση πολέμου θα αναζητούσε καταφύγιο μαζί με τα υπάρχοντα του εντός των τειχών.

2.4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ

Λόγω της αδυναμίας ύπαρξης ιστορικών στοιχείων για την οικονομική, κοινωνική και δημογραφική εξέλιξη της Βέροιας κατά την αρχαιότητα, αναγκαζόμαστε να στραφούμε προς τις νεκρόπολεις, όπου μπορούμε με τη μελέτη τους να εξαχθούν πολλαπλά συμπεράσματα για το πώς χωροθετούνταν οι συνοικίες στην πόλη.

Η ανακάλυψη νεκρόπολης που χρονολογείται στην περίοδο 550-450 π.Χ. αποτελεί αδιαφιλονίκητο τεκμήριο για την ύπαρξη της πόλεως ήδη από το 6^ο αι.. Μια πρώτη νεκρόπολη των κλασικών χρόνων, με 24 τάφους, εντοπίστηκε τυχαία στα βορειοανατολικά της πόλεως κατά τα έργα διαπλάτυνσης της οδού προς την Θεσσαλονίκη, κοντά στο ΟΤ 290 και πιο πρόσφατα στο ΟΤ 303. Μια δεύτερη νεκρόπολη των κλασικών χρόνων εντοπίστηκε στο νοτιοανατολικό τομέα (ΟΤ 323). Χρησιμοποιήθηκε μετά το 350 π.Χ., αργότερα καταστράφηκε για να επαναχρησιμοποιηθεί εν μέρει και πάλι για την κατασκευή πενήντα περίπου τάφων. Σημαντική αλλαγή στην πολυτέλεια των τάφων πραγματοποιήθηκε κατά την περίοδο 2^ο και 3^ο αι μ.Χ., οι περισσότεροι όμως από αυτούς τους τάφους, με τους λίθους τους,

επαναχρησιμοποιήθηκαν στο βόρειο και νοτιοδυτικό τείχος της πόλεως από τους μετέπειτα κατοίκους. (Brocas – Deflassieux, 1991).

Αν οι τελευταίες ‘κατοικίες’ των Βεροιαίων έχουν επισημανθεί δεν μπορούμε να πούμε το ίδιο για τις κατοικίες της πόλης. Είναι κατά συνέπεια αδύνατο να εντοπιστούν επακριβώς οι συνοικίες πλουσίων ή φτωχών, τεχνίτων ή εμπόρων. Από την έρευνα των νεκροπόλεων κατά την ελληνιστική περίοδο, οι φτωχότεροι τάφοι εντοπίζονται στα νότια της Βέροιας, κατά μήκος της αρχαίας και της σύγχρονης οδού προς την Πιερία (ΟΤ 356-66 και 371), ενώ οι πλουσιότεροι και μεγαλύτεροι εκτείνονται στον Βόρειο τομέα, κατά μήκος των οδών προς την Έδεσσα. Η τοπογραφική αυτή διάκριση, που παρατηρείται από τον 3^ο αι., συνεχίζεται κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους (Brocas – Deflassieux, 1991).

Αν θεωρηθεί ότι το μέγεθος του τάφου είναι ανάλογο με την κοινωνική θέση του νεκρού, μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο Βορειοανατολικός τομέας της Βέροιας συγκέντρωνε τις εύπορες κοινωνικές τάξεις, ενώ στο νότιο τομέα κατοικούσαν οι ασθενέστερα οικονομικές τάξεις.

2.5. Η ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΒΙΟΥ

Η κεντρική πλατεία της αρχαίας πόλης, η αγορά των Ελλήνων -το forum των Ρωμαίων- αποτελεί την υλική έκφραση της πολιτικής κοινότητας. Είναι ο χώρος όπου εντοπίζονται πολιτικές και δικαστικές δραστηριότητες, είναι κέντρο διοικητικό και χώρος εμπορίου. Όλες αυτές οι δραστηριότητες εξυπηρετούνται από τα απαραίτητα οικοδομήματα για κάθε μια από αυτές. Όπως σε όλες τις ελληνικές πόλεις, η αγορά αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του μακεδονικού πολιτικού τοπίου όπως άλλωστε και το θέατρο, το γυμνάσιο και οι ναοί.

Όσο αναφορά την αγορά της Βέροιας μπορούν να αναφερθούν τα παρακάτω. Αρχαιολογικά ευρήματα από την περιοχή γύρω από την πλατεία του Αγίου Αντωνίου (ΟΤ 150-157) καταδεικνύουν την ύπαρξη της αγοράς. Συγκεκριμένα πολλά αρχιτεκτονικά κατάλοιπα των ελληνιστικών χρόνων εντοπίστηκαν σε μία στενή περίμετρο, που ορίζεται στα ανατολικά από την οδό Παύλου Μελά, στα δυτικά από την οδό κεντρικής, στα νότια από την οδό Βικέλα και στα βόρεια από την πλατεία Αγίου Αντωνίου (ΟΤ 79, 136, 137, 149, 150, 156, 157, 210-12, 217, 221-25).

Η αγορά πρέπει να βρισκόταν κάτω από την εκκλησία του Αγίου Αντωνίου, κατά μήκος μιας από τις δύο κύριες αρτηρίες της αρχαίας πόλεως (OT 157). Καθώς δεν είναι δυνατόν να διεξαχθεί ανασκαφή κάτω από την εκκλησία του Αγίου Αντωνίου, είναι αδύνατον να διαπιστωθούν οι διαστάσεις και η κάτοψη της αγοράς της Βέροιας και των κτιρίων που την περιβάλλουν. Οπωσδήποτε, τα κατάλοιπα των ελληνιστικών κτηρίων αποκαλύπτουν με βάση την κανονική και ορθογώνια χάραξη των οδών που τα πλαισιώνουν, ότι η αγορά ήταν εντεταγμένη στον κανάβου του ιωνικού ιπποδάμειου σχεδίου της πόλεως. Η πλατεία βρισκόταν στην παρυφή του κυρίου άξονα, στο κέντρο της πόλεως και εκτεινόταν σε αρκετά οικοδομικά τετράγωνα (στην Βέροια οι διαστάσεις του οικοδομικού τετραγώνου παραμένουν άγνωστες) ακολουθώντας τις γραμμές του πολεοδομικού σχεδίου. Όπως διαπιστώνεται στους Φιλίππους, στην Πέλλα, στην Θεσσαλονίκη, οι ελληνιστικές αγορές πλαισιώνονται όλες από στοές στις τρεις πλευρές. Η αγορά της Βέροιας πλαισιωνόταν ασφαλώς και αυτή από στοές (Brocas – Deflassieux, 1991).

2.5.1. ΤΑ ΙΕΡΑ

Αν τα δημόσια οικοδομήματα της ελληνικής πόλεως είναι κατά κανόνα συγκεντρωμένα περιμετρικά στην παρυφή της αγοράς, αντίθετα πολλά θρησκευτικά κέντρα εμφανίζονται διάσπαρτα στον πολεοδομικό ιστό.

Την διασπορά των ιερών γεννά το πλήθος των λατρειών που ασκούνται σε μία πόλη, καθώς η θέση τους δεν υπακούει σε σταθερούς κανόνες. Το ιπποδάμειο σύστημα, που καθορίζει σαφώς τις ζώνες των δραστηριοτήτων, δεν προσδιορίζει κάποια συγκεκριμένη θέση για τα ιερά.

Χάρη στις επιγραφικές πηγές, για την Βέροια είναι γνωστή η ύπαρξη πολυάριθμων ιερών, αλλά τα συναφή αρχαιολογικά τεκμήρια είναι σχετικά πτωχά. Η ελληνιστική περίοδος φαίνεται ότι ευνόησε κυρίως δύο ιερά, του Ασκληπιού, του οποίου η λατρεία άνθησε όψιμα αλλά ευρύτατα σε όλο τον ελληνικό κόσμο και του Ηρακλέους Κυναγίδα, η λατρεία του οποίου φαίνεται να ανθεί στην Δυτική Μακεδονία (Brocas – Deflassieux, 1991).

Όμως εκτός από τα πανελλήνια ιερά (Δίον, Ολυμπία, Νεμέα, Δελφοί, Κόρινθος) τα οποία δέχονταν προσκυνητές από όλο τον ελληνικό κόσμο, τα ιερά των πόλεων βρισκόταν κατά κανόνα μέσα στον οχυρωματικό περίβολο. Είναι κατά συνέπεια λογικότερο να υποθέσει κανείς ότι το ιερό του Ηρακλέους Κυναγίδα βρισκόταν στο δυτικό τομέα της πόλης κοντά στον Τριπόταμο. Οι επιγραφές που βρέθηκαν στην αντικρινή όχθη είχαν πιθανότατα μετακινηθεί για να χρησιμοποιηθούν σε τάφους των νεκροταφείων αυτού του τομέα. Έχει αναφερθεί ότι και η κατεστραμμένη εκκλησία του Αγίου Ταξιάρχη (ΟΤ 157) ήταν κτισμένη με υλικό από το ναό του Ηρακλέους Κυναγίδα (Brocas – Deflassieux, 1991).

2.5.2. ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Το γυμνάσιο, αναπόσπαστο πλαίσιο της παιδείας, ως εκπαιδευτικό ιδεώδες θεμελιωμένου στην αρμονική πνευματική και σωματική ανάπτυξη, ήταν αρχικά χώρος στρατιωτικής ουσιαστικά ασκήσεως, όπου έφηβοι και άνδρες ικανοί να φέρουν όπλα έρχονταν καθημερινά να επιδοθούν σε αθλητικές ασκήσεις που αποσκοπούν στην ανάπτυξη των στρατιωτικών αρετών. Αργότερα έχασε προοδευτικά την αρχική του λειτουργία για να μεταμορφωθεί σε αληθινό πνευματικό κέντρο, όπου αθλητικός, πνευματικός και κοινωνικός βίος αναπτύσσονται παράλληλα. Στην Μακεδονία το γυμνάσιο διατήρησε ως το τέλος της περιόδου της βασιλείας τον αρχέγονο στρατιωτικό του χαρακτήρα.

Για την πόλη της Βέροιας η ύπαρξη γυμνασίου μαρτυριέται επανειλημμένα σε πολλές επιγραφές, η αρχαιότερη από τις οποίες χρονολογείται στα τέλη της βασιλείας του Φιλίππου Ε΄ και η νεώτερη στο δεύτερο μισό του 3^{ου} μεταχριστιανικού αιώνας. Από την συστηματική μελέτη των επιγραφών μπορούν να εξαχθούν τα ακόλουθα συμπεράσματα (Brocas – Deflassieux, 1991).

Αρχικά το γυμνάσιο τοποθετείται έξω από τα τείχη στο νοτιοανατολικό τομέα της πόλης κοντά στο δρόμο προς Πιερία. Ο λόγος χωροθέτησης του εκτός των τειχών της πόλης είναι ότι τα γυμνάσια χρησιμοποιούνταν για στρατιωτικές ασκήσεις (δύσκολα θα μπορούσε να φανταστεί κανείς διαμόρφωση πεδίου ασκήσεων μέσα στην πόλη). Τα γυμνάσια ιδρύονταν σε εκτεταμένους χώρους μέσα σε κήπους και σε άλση που τα δρόσιζαν τρεχούμενα νερά απαραίτητα για τα λουτρά και τις δεξαμενές με τα

οποία ήταν εφοδιασμένα. Το γυμνάσιο της Βέροιας φαίνεται να κατασκευάστηκε κοντά στα οικοδομικά τετράγωνα (ΟΤ 320-321). Εξάλλου σχετικά κοντά, στα ΟΤ 310-311 βρέθηκαν τυχαία, τα θεμέλια ενός αρχαίου σταδίου. Είναι γνωστό ότι το στάδιο κατασκευάζονταν κοντά στο γυμνάσιο και μάλιστα σε άμεση επαφή μαζί του, όταν οι τοπικές συνθήκες το επέτρεπαν. Άγνωστο είναι αν υπήρχε και δεύτερο γυμνάσιο στη Βέροια (Brocas – Deflassieux, 1991).

2.5.3. ΟΙ ΘΕΡΜΕΣ

Καμία πόλη της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας όσο μικρή και αν ήταν δεν ήταν δυνατόν να μη διαθέτει δημόσια λουτρά. Όλες οι πόλεις είχαν πολυάριθμες δημόσιες θέρμες, ανεξάρτητα από τα λουτρά που διέθεταν οι πολυτελέστατες ιδιωτικές κατοικίες. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι θέρμες κατείχαν σημαντική θέση στη ζωή των Ρωμαίων. Η Βέροια ήταν φυσικά και αυτή εφοδιασμένη με θέρμες, μερικά κατάλοιπα των οποίων ανασκάφηκαν πρόσφατα. Εκτός από τα μεγάλα λουτρά που υποτίθεται ότι συνδέονταν άμεσα με το Ασκληπιείο, τρία λουτρικά συγκροτήματα έχουν επακριβώς εντοπισθεί. Νότια της αγοράς (ΟΤ 132) επάνω σε αρχαιότερα οικοδομήματα, αναγνωρίστηκαν τα ερείπια ρωμαϊκών λουτρών. Επίσης Βόρεια της αγοράς (ΟΤ 197) αποκαλύφθηκαν τα ερείπια μεγάλων θερμών τα οποία πιθανότατα καταστράφηκαν στις αρχές του 4^{ου} αι.. Τέλος ένα τρίτο συγκρότημα θερμών ανακαλύφθηκε έξω από το νότιο τείχος (ΟΤ 106) (Brocas – Deflassieux, 1991).

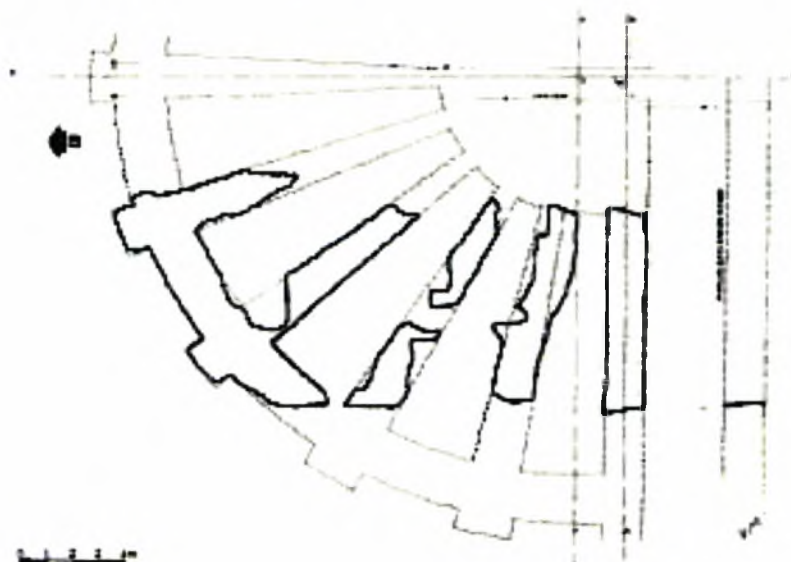
Απαραίτητο στοιχείο για την καλή λειτουργία των θερμών ήταν η υδροδότηση που πρέπει να είναι άφθονη και να τροφοδοτεί τις Θέρμες καθημερινά. Όπως όλες οι πόλεις της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, η Βέροια διέθετε υδραγωγεία τα οποία διοχέτευαν στην πόλη τα νερά του όρους Βερμίου που ρέουν άφθονα ακόμα και σήμερα από τον ποταμό Τριπόταμο και από υπόγεια περάσματα κατά μήκος του Νοτιοανατολικού τείχους της σημερινής συνοικίας της Κυριώτισσας.

2.5.4. ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ

Όλες οι πόλεις της Μακεδονίας περιελάμβαναν στο πολεοδομικό τους σχέδιο αυτό το στοιχείο. Γνωστή είναι η ύπαρξη θεάτρων στην Πέλλα, στους Φιλίππους, στο Δίον, στην Θεσσαλονίκη, στην Ηράκλεια, πόλεις γειτονικές της Βέροιας. Αν ληφθούν υπόψη οι όροι στους οποίους υπακούει η κατασκευή κάθε θεάτρου κατά την ελληνιστική περίοδο, διαπιστώνεται ότι κατασκευάζεται πάντα εντός των τειχών, ότι υπακούει στις τοπογραφικές επιταγές, αφού πρέπει να εκμεταλλευτεί την κατωφέρεια του εδάφους, και ότι είναι κατά κανόνα προσανατολισμένα προς το Νότο. Επειδή λόγω του καμπύλου σχήματος του, δύσκολα εντάσσεται στο ορθογώνιο σχέδιο πόλεως, συχνά το θέατρο τοποθετείται κάπως παράμερα κοντά στα τείχη.

Αν το θέατρο της Βέροιας ακολουθούσε αυτούς τους κανόνες τότε δεν αποκλείεται να είχε οικοδομηθεί στον ανατολικό τομέα της πόλεως (ΟΤ 78, 226 ή 227) όπου η φυσική κατωφέρεια θα ευνοούσε την κατασκευή (Brocas – Deflassieux, 1991). Στην ίδια εξάλλου συνοικία (ΟΤ 221) ανακαλύφθηκαν τα θεμέλια ενός Ωδείου ή μικρού θεάτρου με προσανατολισμό προς το Νότο.

Εικ.2.9: Ίχνη από το αρχαίο Θέατρο.

Πηγή : Brocas – Deflassieux, 1991

2.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

2.6.1. ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Για το πολεοδομικό σχέδιο της Βέροιας κατά τους ελληνιστικούς χρόνους, παρατηρείται ότι τα κατάλοιπα δημόσιων κτιρίων συγκεντρώνονται σε μία περίμετρο αρκετά περιορισμένη σε σχέση με την γραμμή του τείχους. Τα θεμέλια ελληνιστικών οικοδομημάτων εντοπίζονται στις δύο πλευρές της οδού Βενιζέλου, σε μια έκταση που περιορίζεται στα ανατολικά από την οδό Παύλου Μελά, στα δυτικά από την οδό Κεντρικής, στα νότια από την οδό Βικέλα και στα Βόρεια από την οδό Αγίου Αντωνίου.

Για τον εντοπισμό των ελληνιστικών κέντρων μπορούν να εξαχθούν τα παρακάτω :

- Η αγορά βρίσκεται κάτω από την σημερινή εκκλησία του Αγίου Αντωνίου, κατά μήκος της Βενιζέλου (ΟΤ 150- 157)
- Τα μεγάλα δημόσια οικοδομήματα που αναπτύσσονται προς Νότο από την αγορά εμφανίζουν τοίχους παράλληλους ή κάθετους σε ένα τμήμα της ελληνιστικής οδού (ΟΤ 136 –137). Τα κατάλοιπα των υπόγειων αγωγών παραπέμπουν σε ένα ορθογώνιο δίκτυο δρόμων υποδάμειου τύπου.
- Το γυμνάσιο βρισκόταν έξω από τα τείχη (ΟΤ 340 –320).
- Κοντά στο γυμνάσιο υπήρχε ένα στάδιο (ΟΤ 311-310).
- Ο περίβολος του τείχους ήταν αυτός που φαίνεται σήμερα. Λείπει μόνο το δυτικό τμήμα πιθανότατα κατά μήκος του Τριπόταμου.
- Το θέατρο δεν έχει εντοπισθεί επακριβώς αλλά υπάρχουν στοιχεία ύπαρξης.
- Το ιερό του Ηρακλέους Κυνάγίδα πρέπει να βρισκόταν στα δυτικά της πόλεως, ίσως κατά μήκος του τείχους (ΟΤ 115 και 146).
- Το ασκληπιείο βρισκόταν σε μια ανοικτή περιοχή και περιελάμβανε ένα συγκρότημα λουτρών απαραίτητο για τις θεραπείες (ΟΤ 210 μέχρι 212, 216 έως 221 και 225) πολύ κοντά στην αγορά.
- Το ιερό του Διονύσου βρισκόταν πιθανότατα κοντά στην παλαιά μητρόπολη.

2.6.2. ΡΩΜΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Ενώ το κέντρο της πόλης συμπίπτει με εκείνο της ελληνιστικής περιόδου, η πόλη επεκτάθηκε κατά τον 2^ο και 3^ο αι., στον νότιο τομέα δεξιά και αριστερά από μία σημαντική αρτηρία, η οποία πλαισιωνόταν πιθανότατα από κιονοστήρικτες στοές και οδηγούσε στη νοτιοδυτική έξοδο της πόλεως. Τα ελληνιστικά οικοδομήματα εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται κατά την ρωμαϊκή περίοδο, αλλά εντοπίζονται ίχνη επισκευών και εκσυγχρονισμού. Μόνο τα τείχη φαίνεται ότι εγκαταλείφθηκαν κατά την ειρηνική αυτή περίοδο, όπως δείχνουν οι γρήγορες επισκευές του 3^{ου} αι. μ.Χ. που έγιναν λόγω βαρβαρικών επιδρομών (Brocas – Deflassieux, 1991).

Οι κατασκευαστές επικεντρώνουν την τεχνογνωσία τους στην βελτίωση των δρόμων, που επεκτείνονται και διευρύνονται, πλακοστρώνονται συστηματικά, πλαισιώνονται με πεζοδρόμια και καλύπτουν ένα εκτεταμένο σύστημα υπόγειων αγωγών. Όσον αφορά στις συνοικίες κατοικίας, δεν έχουν ακόμα εντοπισθεί αλλά πρέπει και αυτές να επεκτάθηκαν στο νότιο τομέα, καθώς η ρωμαϊκή περίοδος προσέλυσε πληθυσμό μεγαλύτερο από τους προηγούμενους αιώνες. Η εβραϊκή συνοικία πρέπει να προϋπήρχε, αφού την εποχή εκείνη ήρθε και δίδαξε στη συναγωγή ο απόστολος Παύλος. Το Βήμα του Αποστόλου Παύλου διασώζεται μέχρι σήμερα αποτελώντας θρησκευτικό και τουριστικό χώρο. Η συνοικία αυτή δεν αποκλείεται να βρισκόταν στα ΟΤ 115-146, στην ίδια περιοχή που σήμερα εκτείνεται η συνοικία της Μπαρμπούτας.

Οι ρωμαϊκές νεκροπόλεις εκτείνονται γύρω από την πόλη, πρώτα στα βόρεια και τα νοτιοανατολικά, αργότερα στη νοτιοδυτική έξοδο και στη αντίπερα όχθη του Τριπόταμου (Brocas – Deflassieux, 1991).

Τέλος, συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε ότι η Βέροια λόγω της εξαιρετικής της θέσης δεν εγκαταλείφθηκε ποτέ, αλλά και ούτε άλλαξε όνομα. Υπήρξε μάρτυρας πολλών επιδρομών και αλώσεων, παρόλα αυτά διατήρησε πολλά από τα πολεοδομικά της στοιχεία άθικτα στο χρόνο δίνοντας μας την δυνατότητα να βγάλουμε πολύτιμα συμπεράσματα όχι μόνο για την δομή της αλλά και για την ζωή των κατοίκων της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

3.1. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

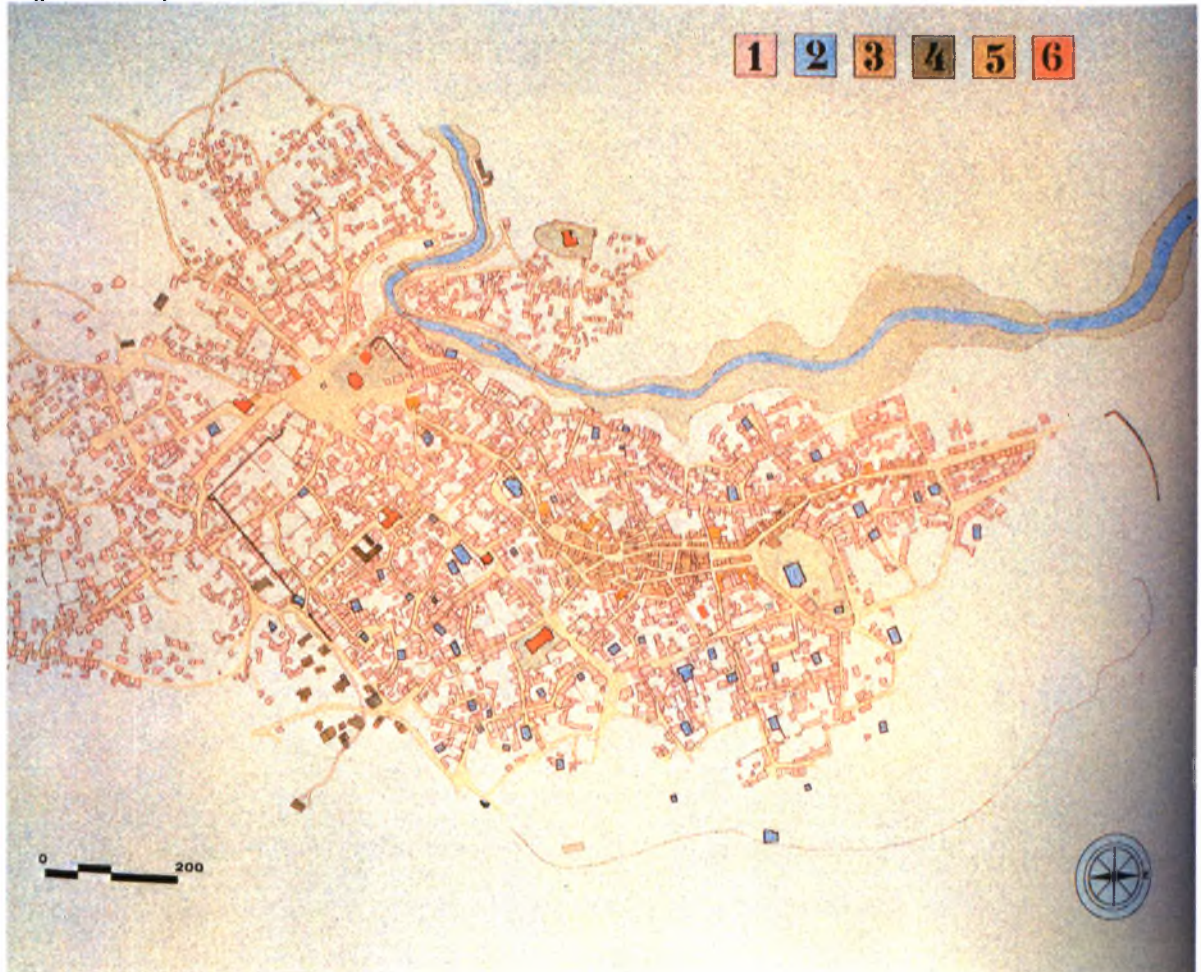
Στα Βυζαντινά χρόνια η Βέροια παραμένει ισχυρή και πολυάνθρωπη. Αυτό προκύπτει από γραπτές μαρτυρίες, όπως του μοναχού του 10^{ου} αι. Ιωάννη Καμενιάτη, του αυτοκράτορα Ιωάννη Καντακουζηνού και άλλων. Η Βέροια αποτελεί την έδρα διοικητικού και στρατιωτικού κέντρου που έχει συχνά επικεφαλής της διοίκησης του δούκα. Η διοικητική επιρροή της Βέροιας τον 14^ο αι. και προγενέστερα εκτεινόταν μέχρι τα ανατολικά όρια του ποταμού Αξιού. Η κοινωνική οργάνωση είναι αναπτυγμένη. Υπάρχουν θεσμοί και όργανα αυτοδιοίκησης, όπως ο δήμος ή η εκκλησία του δήμου, οι άριστοι ή δυνατοί, που είναι οι οικονομικά ισχυροί, κυρίως οι γαιοκτήμονες και ο κλήρος. Γνωστές είναι ακόμη *αι κεφαλαί* που μάλλον είναι τα εκτελεστικά όργανα, οι άρχοντες της πόλης (Χιονίδης, 1970).

Οι οικισμοί της ενδοχώρας διακρίνονται σε χωρία ελευθερικά ή κεφαλοχώρια όπου η γη ανήκει στους καλλιεργητές που πληρώνουν φόρο και σε ζευγηλάτεια που είναι αγροκτήματα ή και ολόκληρα χωριά που ανήκουν στους δυνατούς, τους πλούσιους γαιοκτήμονες. Ορισμένα προϊόντα της ενδοχώρας είναι ίδια με τα σημερινά, ενώ επιπλέον καλλιεργείται το ρύζι στις εκτάσεις που γειτνιάζουν με τη λίμνη των Γιαννιτσών. Συγκεκριμένα αναπτυγμένη είναι η δενδροκομία, η λαχανοκηπουρική, η μεταξουργία και η αμπελοκαλλιέργεια. Στην περιοχή αφθονούν τα δασικά προϊόντα και σημαντική είναι *και* η κτηνοτροφία (Χιονίδης, 1970).

Η ακμή της Βέροιας οφείλεται κυρίως στην πρώιμη ανάπτυξη του εμπορίου, της χειροτεχνίας και της πρωτοβιοτεχνίας. Είναι γνωστή η απασχόληση των κατοίκων με τη βαφή και τη λεύκανση των υφαντών. Ο μεγάλος αριθμός των υδρόμυλων, που αξιοποιούν το ενεργειακό δυναμικό των πλουσίων υδάτων της πόλης, μαρτυρεί την πρώιμη χειροτεχνική ανάπτυξη. Η εμπορική ακμή είναι φυσικό επακόλουθο αυτής της δραστηριότητας. Υπάρχουν ενδείξεις ότι το εμπόριο είναι μακρινό και ενδεχομένως υπερκρατικό. Κυρίαρχη είναι η βιοτεχνική παραγωγή που παράγει 77 προϊόντα, τα

περισσότερα κλωστοϋφαντουργικά, ενώ ταυτόχρονα διαθέτει τριακόσιους υδρόμυλους (Καλογήρου, 1990).

Εικ.3.1: Χάρτης της πόλης στις αρχές του 20^{ου} αιώνα με χρήσεις γης. 1. Κατοικίες, 2. θρησκευτικά κέντρα, 3. καταστήματα-εργαστήρια, 4. βιοτεχνικά κτίσματα, 5. χάνια, 6. δημόσια κτίρια.

Πηγή : Καλογήρου, 1990

Ασφαλώς η σημαντική εβραϊκή παροικία, που η ύπαρξη της ανάγεται στους ρωμαϊκούς χρόνους, σχετίζεται με τις εμπορικές αυτές δραστηριότητες. Σχετική είναι ίσως και η παραχώρηση φορολογικής ατέλειας στην περιοχή το 13^ο αιώνα. σύμφωνα με ιστορικές αναφορές (Καλογήρου, 1990).

Η ακμή της Βέροιας ως κέντρο με ισχυρή θρησκευτική και καλλιτεχνική παράδοση, αντικατοπτρίζεται και στο πλήθος των εκκλησιών που κτίστηκαν, επισκευάστηκαν ή εικονογραφήθηκαν στους ύστερους βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς χρόνους. Σήμερα διασώζονται περί της 50 εκκλησίες, ιστορικά όμως σημειώνονται περίπου 72. Μεταξύ αυτών είναι η παλαιά Μητρόπολη (Χιονίδης, 1970). Τα σημαντικά αυτά μνημεία βρίσκονται σε διαπλατύνσεις των δρόμων ή συνηθέστερα σε περικλειστούς ανοιχτούς χώρους στο εσωτερικό των οικοδομικών νησίδων, με σαφή μοναστηριακή διάταξη. Αναλυτική παρουσίαση της διάταξης των ναών εντός των οικοδομικών τετραγώνων στις χριστιανικές συνοικίες της πόλης θα γίνει στα επόμενα κεφάλαια και ίσως αποτελεί μοναδική πολεοδομική ιδιομορφία που αξίζει ιδιαίτερης προσοχής. Μετά την τουρκική κατάκτηση και την παγίωση ειρήνης στην περιοχή, η Βέροια απέκτησε βαθμιαία τη γνώριμη μορφή της, που θα τη διατηρήσει με ορισμένες μεταβολές ως τα μέσα του εικοστού αιώνα. Η διατήρηση της σημαίνουσας θέσης της πόλης οδηγεί προς την αργή και βαθμιαία συμμετοχή στην εμπορευματική παραγωγή όπου ακμάζει και μετατρέπεται σε βιοτεχνικό κέντρο της Μακεδονίας..

3.1.1. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Η προσέλκυση του κεφαλαίου και η οικονομική ανάπτυξη, ιδιαίτερα από τον 17^ο με 18^ο αι, αντανακλώνεται στη μορφή της πόλης με την εμφάνιση των αρχοντικών. Ο πληθυσμός κυμαίνεται μεταξύ των 4.000 κατοίκων το 16^ο αι. και 20.000 κατοίκων 20^ο αι.. Αναλυτικότερα το 1519 σημειώνονται στην πόλη 231 μουσουλμανικές και 578 μη μουσουλμανικές οικογένειες. Το 1649 η Βέροια είχε 3237 οικογένειες απίστων δηλαδή Ελλήνων σύμφωνα με έγγραφο του Αρχείου Βεροίας-Ναούσης. Το 1668 αναφέρονται συνολικά 4.000 σπίτια. Για τους νεώτερους χρόνους υπάρχουν πληροφορίες από τον F.Beaujour ότι στο τέλος του 18^ο αι. έχουμε 8.000 κατοίκους. Ο E.M.Cousinery το 1831 υπολογίζει τους κατοίκους σε 18.000. Ο W.M. Leake γύρω στο 1834 γράφει πως η Βέροια είχε 2.000 οικογένειες από τις οποίες οι 1200 είναι ελληνικές. Στο τέλος της

τουρκοκρατίας ο A. Struck δίνει λεπτομερέστατα στοιχεία : η Βέροια έχει 2800 σπίτια, με 13900 κατοίκους από τους οποίους 5.500 είναι Μωαμεθανοί, 5.000 Έλληνες, 2.000 Βλάχοι, 800 Τσιγγάνοι και 600 Ισπανοεβραίοι, που διώχθηκαν από την Ισπανία, την εποχή του Φερδινάνδρου και της Ισαβέλλας όπως και οι Εβραίοι της Θεσσαλονίκης. Με την ανταλλαγή του 1924 και 1925 βλέπουμε ότι ανταλλάχθηκαν 4000 Τούρκοι κάτοικοι της Βέροιας. Η απογραφή του 1928 αναφέρει 367 Εβραίους στην πόλη που χάθηκαν με τη γερμανική κατοχή (Καλογήρου, 1990 και Μουτσόπουλος, 2000, σ.43).

Από τους πρώτους αιώνες της τουρκοκρατίας αναφέρονται προεστοί που αντιπροσωπεύουν τους κατοίκους και παίρνουν μέρος μαζί με τους κρατικούς υπαλλήλους στη συλλογή των φόρων και των διακανονισμό των τοπικών υποθέσεων. Η διοικητική αυτονομία των χριστιανών περιλαμβάνει τον θεσμό των προεστών καθώς και ενός ευρύτατου συμβουλίου. Τα συνοικιακά συμβούλια της Βέροιας είχαν 6 ή 7 μέλη. Το ελληνικό σχολείο ιδρύεται το 1650 ενώ το 1821 κλείνει μέχρι το 1849, οπότε αμέσως μετά ιδρύονται η ελληνική σχολή και μία αλληλοδιδασκτική σχολή (Καλογήρου, 1990).

3.1.2. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Κατά την Οθωμανική ηγεμονία η πολεοδομική οργάνωση στους μη σχεδιασμένους οικισμούς του ενιαίου ελλαδικού χώρου, κατά τον Γ. Κίζη, ακολουθεί τρεις βασικές (τυπολογικές) κατηγορίες, που αντίστοιχα εκφράζουν την οικονομική και κοινωνική οργάνωση του αστικού, του ορεινού και του αγροτικού πεδινού χώρου. Στον Βορειοελλαδικό χώρο έχουμε τις εξής περιπτώσεις :

1. Την πόλη παζάρι, η οποία από τα μέσα του 19^{ου} αι. μεταλλάσσεται και εξελίσσεται σε πόλη-πρακτορείο. Αυτή έχει μικτό πληθυσμό όπου αρχικά επικρατεί η οθωμανική άρχουσα τάξη και κουλτούρα, ενώ από τα μέσα του 19^{ου} αι. κυριαρχεί οικονομικά η χριστιανική κουλτούρα (Δημητριάδης, 2000).

2. Τον μη σχεδιασμένο αγροτικό οικισμό του ορεινού και του πεδινού χώρου. Η διαφορά τους είναι εμφανής στο οικονομικοκοινωνικό, αλλά και αρχιτεκτονικό επίπεδο. Ο πρώτος αποτελεί το γνωστό απομονωμένο βιοτεχνικό και παραγωγικό κέντρο της χριστιανικής κοινότητας (π.χ. Άγραφα, Πήλιο κτλ). Ο δεύτερος είναι το τσιφλικοχώρι του κάμπου, κυρίως με αγροτικό πληθυσμό. Συνήθως υπάρχει μεγάλη πολιτιστική

διαφορά, ουσιαστικά μια κοινωνική διχοτομία ανάμεσα σε αυτούς τους δύο κόσμους, όπου ο πρώτος έχει σε ένα βαθμό οικονομική και πνευματική ευημερία, ενώ ο δεύτερος οικονομική και πολιτιστική αδράνεια. Το φαινόμενο αυτό του κοινωνικού βίου αντανακλάται και στο επίπεδο του πολεοδομικού και αρχιτεκτονικού σχεδιασμού. Εμφανίζονται έτσι οι ορεινοί οικισμοί με απλή συμπαγή ή χαλαρή μορφή όπου ο πυρήνας είναι η συνοικία, κοινώς μαχαλάς, με λειτουργική αυτοτέλεια (π.χ. εκκλησία, μικρή αγορά) με σύνθετη μορφή (πολλοί ενωμένοι μαχαλάδες) ή και με γραμμική μορφή κατά μήκος του κεντρικού δρόμου ή βλέποντας τη θάλασσα (ποτάμι) ή σημείο με ενδιαφέρουσα θέα. Η Βέροια θα μπορούσε να ενταχθεί σε αυτή την κατηγορία έχοντας τις συνοικίες τις που διέθεταν λειτουργική αυτοτέλεια, ήταν ημιορεινές και διέθεταν οικονομική επιφάνεια. (Δημητριάδης 2000 και Τσότσος, 2000).

3. Υπάρχουν τέλος και μερικές άλλες τοπικές κατηγορίες μη σχεδιασμένων οικισμών στον ελλαδικό χώρο, όπως ο οχυρωμένος οικισμός της Μάνης και ο απομονωμένος οικισμός τύπου φάρμας (Δημητριάδης, 2000).

Η Βέροια την περίοδο της Βυζαντινής αυτοκρατορίας και αργότερα της τουρκοκρατίας ανέπτυξε πολεοδομικό ιστό οργανικής ανάπτυξης προσαρμοσμένο στις ανάγκες των κατοίκων αλλά και της φυσικής μορφολογίας της περιοχής, χάνοντας παράλληλα τη μορφή του παλαιότερου υποδάμειου συστήματος της.

Επειδή η πλειοψηφία των Μεσαιωνικών πόλεων ήταν προϊόντα οργανικής ανάπτυξης και η μορφή του ιστού δεν χαρακτηρίζεται από γεωμετρικότητα, έχει συνδεθεί σήμερα η ιδέα της Μεσαιωνικής πόλης με τη ρομαντική εικόνα των στενών και δαιδαλωδών δρόμων και το παϊνε σχεδιασμό. Όμως σύμφωνα με τον Mumford, η συγκεκριμένη μορφολογία του ιστού δεν ήταν προϊόν παϊνε σχεδιασμού αλλά αποτέλεσμα ορθολογικής επιλογής :

- Με δεδομένο ότι πολλές καθημερινές ασχολίες αλλά και οικονομικές δραστηριότητες των κατοίκων της Μεσαιωνικής πόλης λάμβαναν χώρα εκτός των κτιρίων, όπως εμπόριο, μαγείρεμα, οι δρόμοι με μικρό πλάτος, πολλές στροφές και αδιέξοδα βοηθούσαν στην αντιμετώπιση του κρύου και του αέρα κατά τον χειμώνα.
- Πολλές πόλεις βρίσκονταν σε πλαγιές βουνών, όπως και η Βέροια, προκειμένου αφενός να έχουν αμυντική προστασία και αφετέρου να μην καταλαμβάνουν την εύφορη καλλιεργήσιμη γη. Οι δρόμοι της πόλης δεν έπρεπε απαραίτητως να είναι ευθύγραμμοι εφόσον δεν υπήρχαν ούτε τροχοφόρα, ούτε σωλήνες υδροδότησης και αποχέτευσης. Ακολουθούσαν λοιπόν τη μορφολογία του εδάφους (Γοσποδίνη, 1995, σ.106).

Στις μεσαιωνικές καστρογυρισμένες πολιτείες, ο χώρος είναι πολύτιμος και η οικονομία γινόταν, συνήθως σε βάρος του οδικού δικτύου. Έτσι και στη Βέροια, τα λιθόστρωτα, τα λεγόμενα καλντιρίμια της τουρκοκρατίας, ήταν στενά, ποτέ δεν ακολουθούσαν ευθεία γραμμή, ούτε είχαν σε όλο το μήκος τους το ίδιο πλάτος. Οι διάφορες λύσεις στα σημεία συναντήσεως των δρόμων παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον από την άποψη των κλίσεων που παίρνουν τα τετράγωνα για να διευκολύνουν την επικοινωνία και να δημιουργούν ευχάριστη θέα. Οι περισσότερη αυτοί δρόμοι είχαν τέτοιο πλάτος που ήταν εύκολο για ένα φορτωμένο ζώο να στρίψει. Συνήθως αποφεύγονταν η δημιουργία σταυροειδών συναντήσεων. Οι δευτερεύοντες δρόμοι σχημάτιζαν T στο σημείο συναντήσεως τους με τον κύριο δρόμο. Πολύ συχνά συναντώνται και τυφλοί δρόμοι με αδιέξοδα.

Οι οικοδομικές γραμμές των ιδιοκτησιών, προς το δρόμο, είναι άλλοτε κατά μικρά τμήματα ευθείες, που σπάνε ξαφνικά και ο δρόμος συνεχίζεται με μικρότερο ή μεγαλύτερο πλάτος και άλλοτε σχηματίζουν αμβλείες γωνίες και ο δρόμος συγκλίνει στο σημείο αυτό και τέλος αποτελούνται από τεθλασμένα μικρά τμήματα σε ακαθόριστο σχήμα. Κάποτε μάλιστα οι οικοδομικές γραμμές σχηματίζουν τα πιο αναπάντεχα σχήματα, κοιλόκυρτα, τεθλασμένα και κάθε είδους σχήμα που η τύχη και ο χρόνος δημιούργησε. Μέρος της πολεοδομικής διάταξης σώζεται στη συνοικία της Κυριώτισσας αλλά και σε ορισμένα σημεία του Ιστορικού κέντρου της Βέροιας.

Καθώς δεν υπήρχαν πεζοδρόμια στη Βέροια, η πλακόστρωση αρχίζει από την τοιχοποιία των απέναντι σπιτιών. Συνήθως για λόγους αποχετευτικούς των νερών της βροχής, τα λιθόστρωτα σχηματίζονται από δύο επίπεδα που συγκλίνουν σε μία γραμμή στον άξονα του δρόμου, ένα λούκι όπου συγκεντρώνονται τα νερά. Τα δύο αυτά επίπεδα είναι ευθειογενή πολύ συχνά όμως αποτελούνται από δύο καμπύλα τμήματα. Κάποτε τα δύο αυτά επίπεδα υπερυψώνονται στον άξονα και έτσι σχηματίζεται μία γραμμή κορυφής που βρίσκεται ψηλότερα από τη γραμμή των γενέσεων. Σε αυτή την περίπτωση, για να προφυλάξουν την τοιχοποιία από την υγρασία των ομβρίων, δημιουργούν μια μικρή υπερύψωση όπως ένα μικρό πεζοδρόμιο. Άλλοτε πάλι τα δύο επίπεδα που αναφέραμε, εξομαλύνουν τις ακμές τους και ο δρόμος αποκτά μία καμπυλότητα σε κάθε τομή, όπως περίπου και στη σημερινή οδοποιία, με μεγαλύτερη έξαρση της καμπύλης. Και στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται η εξασφάλιση των θεμελίων των γειτονικών ιδιοκτησιών με τη δημιουργία πλακοστρώσεως στην άκρη, που μοιάζει με πεζοδρόμιο. Πάντα προνοούσαν ώστε τα αυλάκια να έχουν κατάλληλες κλίσεις και η ροή των ομβρίων να είναι συνεχής για να μην πλημμυρίζουν τα ισόγεια

των σπιτιών που συχνά στη Βέροια βρίσκονται χαμηλότερα από τη στάθμη του δρόμου (Μουτσόπουλος, 2000, σ. 48).

Όσο αφορά στην υδροδότηση και αποχέτευση μπορεί να ειπωθεί ότι βρύσες συνήθως υπήρχαν μέσα στα σπίτια στην ισόγεια αυλή του σπιτιού. Τα νερά της βρύσης έτρεχαν σε ανοιχτό αυλάκι και από εκεί σε κλειστή υπόνομο που σε μερικές περιπτώσεις βρίσκεται στον άξονα του δρόμου όπου συγκεντρώνονται και τα ακάθαρτα νερά του σπιτιού και της αποχέτευσης, όταν δεν υπήρχε κλειστός δρόμος (Μουτσόπουλος, 2000, σ.48). Τα σπίτια δεν διέθεταν υδρορροές αλλά τα νερά έτρεχαν απευθείας στο δρόμο. Τις περισσότερες φορές λόγω των προεξοχών των σπιτιών προς την επιφάνεια του δρόμου, τα λεγόμενα σαχνισιά, τα νερά διοχετεύονταν στη μέση του, κάτι που συμβαίνει και στα περισσότερα αρχοντικά σήμερα.

Στο χτίσιμο του σπιτιού και στη σωστή τοποθέτηση του στο χώρο υπήρχε ιδιαίτερη προσοχή στα σαχνισιά όπου δεν τοποθετούνταν ακριβώς απέναντι οι προεξοχές τους αλλά προεξείχαν κατά διαδοχικά διαστήματα για να μην κρύβουν το φως και τον αέρα, αλλά και για λόγους ασφαλείας. Εξάλλου αυτή ήταν και η αιτία της δημιουργίας τους και για αυτό ονομάζονταν ηλιακοί. Σε δυσμενείς μάλιστα προσανατολισμούς του οικοπέδου, τα σαχνισιά λάμβαναν διάφορες κλίσεις για να παίρνουν περισσότερο φως και αέρα. Από τα παραπάνω διαπιστώνεται η λειτουργικότητα του Βεροιώτικου σπιτιού και η προσαρμογή του στο υπάρχον πολεοδομικό ιστό ώστε να προσφέρει τις καλύτερες δυνατές συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων του (Μουτσόπουλος, 2000, σ.64-8).

Αξίζει να σημειωθεί και η ιδιαίτερη ομορφιά που προσφέρουν τα σαχνισια στους στενούς δρόμους καθώς προβάλλουν σε διάφορα ύψη από τη στάθμη του δρόμου, είτε γιατί τα σπίτια τυχαίνει να είναι άλλα χαμηλότερα και άλλα ψηλότερα, είτε γιατί το ύψος του εξωτερικού τοίχου των ισογείων έχει διάφορα ύψη. Η ποικιλία αυτή στην επανάληψη του στοιχείου, οι αθέλητες κλίσεις των δρόμων, δημιουργούν οπωσδήποτε πολύ ευχάριστες προοπτικές στον διαβάτη. Πρόκειται για αρετές της μεσαιωνικής πολεοδομίας που έχουν χαθεί σήμερα. Μπορεί οι προεξοχές των σαχνισιών να έχουν γίνει τυχαία ή το φιδογύρισμα των δρόμων να οφείλεται σε λόγους άμυνας, όπως να μην υπάρχει ευρύ πεδίο σκόπευσης και ο εχθρός να μπερδεύεται εντός των αναρίθμητων στενών. Παρόλα αυτά το αποτέλεσμα είναι ένα ευχάριστο περιβάλλον στο οποίο ζούσαν οι Βεροιώτες εδώ και δεκαετίες και πρέπει να διασωθεί.

3.2. BYZANTINA TEIXH

Η βυζαντινή οχύρωση της Βέροιας ακολουθούσε σε γενικές γραμμές τη προγενέστερη ρωμαϊκή χάραξη των τειχών. Η περίμετρος υπολογίζεται σε 3500 με 3900 μέτρα σύμφωνα με βυζαντινές ιστορικές πληροφορίες. Εντός της υπήρχε κάστρο το οποίο καταστράφηκε από σεισμό το 1206 λίγο μετά από την βουλγαρική κατάκτηση (Παπαζώτος, 1994, σ.69).

Η Βέροια το 14^ο αιώνα διέθετε δύο ακροπόλεις, έργα του Στέφανου Δουσάν, εκ των οποίων η μία εντοπιζονταν κοντά στη Βασιλική πύλη. Η Βασιλική πύλη σύμφωνα με ανασκαφές βρισκόταν στο βόρειο τμήμα της πόλης επομένως η ακρόπολη του Δουσάν πρέπει να υπήρχε σε εκείνη την τοποθεσία, σε μία περιοχή που έμεινε ακατοίκητη ως τις αρχές του αιώνα μας, μέχρι την έλευση των Μικρασιατών προσφύγων. Τη θέση της δεύτερης ακρόπολης του Δουσάν ορίζει ένας συμπαγής ορθογώνιος πύργος του νοτιοδυτικού τομέα της πόλης, συναπτός με το τείχος, ο οποίος σωζόταν άθικτος έως το 1909, όταν άρχισε η κατεδάφιση του (Χιονίδης, 1970).

Εικ.3.2: Ο Νοτιοδυτικός πύργος που βρίσκεται πίσω από την πλατεία Δικαστηρίων(Ρακτιβάν) και δίπλα από τη συνοικία της Μπαρμπούτας. Διασώζεται μόνο η βάση του.

Πηγή : Ιδία Επεξεργασία

Η μορφή του, γνωστή από φωτογραφίες, δήλωνε ότι ήταν έργο του Δουσάν. Το ερείπιο του διατηρείται σε ύψος τεσσάρων μέτρων από τη βάση του. Ανάλογης μορφής πύργοι υπάρχουν στην περιοχή της μονής Χελανδαρίου, στη Γαλάτιστα Χαλκιδικής και στη λίμνη του Αγίου Βασιλείου του νομού Θεσσαλονίκης. Για τον πύργο του Δουσάν στη Βέροια, οι Τούρκοι το χρησιμοποιούσαν ως φρούριο σύμφωνα με τον A. Delacoulonche και ο A. Struck ως φυλακή, φρούριο και πυριτιδαποθήκη. Η κατασκευή του υπολογίζεται στο 1350 και ήταν μεγάλο αμυντικό έργο της εποχής. Ο πύργος προστατεύονταν από ένα μεσότοιχος με αμυντική ευχέρεια και προς την πλευρά της πόλης και προς την πλευρά της ακρόπολης. Για τη χάραξη του καθαιρέθηκαν σπίτια δημιουργώντας πόλη μέσα στην πόλη της Βέροιας. Το μεσότοιχος είχε τρεις πύργους και ισχυρά μεσοπύργια διαστήματα, περιβάλλοντας τον συμπαγή κεντρικό πύργο. Για να είχε η ακρόπολη την όψη μικρής πόλης, ο χώρος που κάλυπτε πρέπει να ήταν αρκετά μεγάλος. Μετά την κατάληψη της πόλης από τους Τούρκους, η ακρόπολη αχρηστεύτηκε και στο χώρο της κτίστηκαν οθωμανικά κτίρια. Αυτό μπορεί να δικαιολογηθεί από την από την ύπαρξη του αρχαιότερου, ίσως του 15^{ου} αιώνα, τζαμιού της Βέροιας, το λεγόμενο Ορτά Τζαμί και τα Παλαιά Λουτρά. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η πόλη για πρώτη φορά μετά την τουρκική κατάκτηση εκτείνεται έξω από τα όρια των τειχών, όπως δείχνει ένα άλλο τζαμί κτισμένο έξω από τα τείχη της νοτιοανατολικής πλευράς της βυζαντινής πόλης (Παπαζώτος, 1994, σ.71).

Σχολιάστηκε παραπάνω η ύπαρξη της Βασιλικής πύλης. Η πύλη αυτή αποτελούσε τη βασική είσοδο-έξοδο στη βόρεια πλευρά της πόλης, ενώ ακόμη και σήμερα αυτή είναι μία από τις βασικές εξόδους που οδηγεί προς την Θεσσαλονίκη. Κύριοι δρόμοι του εσωτερικού ιστού της πόλης οδηγούσαν σε αυτήν. Κάτω από το υπόστρωμα της οδού Βενιζέλου έχει διαπιστωθεί η ύπαρξη ρωμαϊκού δρόμου με την ίδια κατεύθυνση, πρόκειται δηλαδή για έναν κύριο δρόμο που λειτουργεί αδιάκοπα ως τις μέρες μας. Ένας δεύτερος ρωμαϊκός δρόμος, διασταυρώμενος με τον προηγούμενο στο κέντρο του αστικού χώρου, έχει διαπιστωθεί ανασκαφικά κατά μήκος της άλλης βασικής σημερινής αρτηρίας, της οδού Μητροπόλεως, που οδηγεί στην έξοδο της πόλης για τη Δυτική Μακεδονία. Η λεωφόρος της οδού Μητροπόλεως κατέληγε προφανώς σε μία νότια πύλη, η οποία ονομαζόταν Πόρτα Νερού.

Δεύτερη σημαντική πύλη ήταν η Οψικκιανή πύλη, η οποία ήταν γνωστή από την αρχαιότητα. Η Οψικκιανή πύλη θα πρέπει να βρισκόταν στη νοτιοανατολική ή ανατολική πλευρά των τειχών και ίσως είναι αυτή που πολύ αργότερα είναι γνωστή ως πύλη του Παλαιού Φόρου. Η περιοχή του Παλαιού Φόρου αποτελούσε και αποτελεί μέχρι σήμερα τη δεύτερη βασική είσοδο-έξοδο της Βέροιας προς την οδό Πιερίων όπου οδηγεί στη σημερινή Εγνατία οδό.

Εικ.3.3: Γενικό τοπογραφικό της Βέροιας με τα τείχη και τις βασικές οδικές αρτηρίες.

Πηγή : Παπαζώτος, 1994

3.3. ΟΙ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

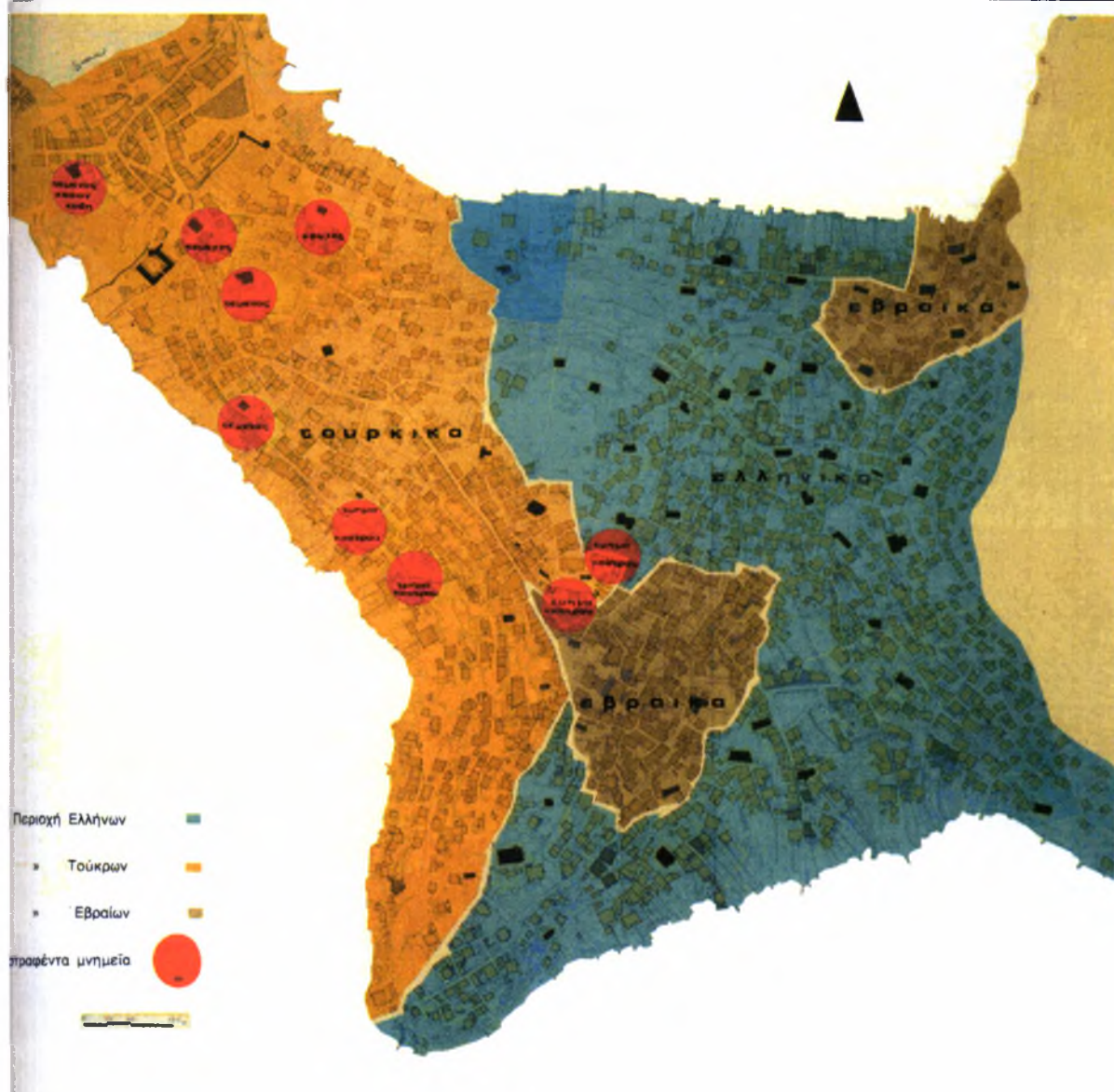
Τα οικοδομικά τετράγωνα είχαν στις αρχές του αιώνα τη μορφή ενός κλειστού συνόλου με πυρήνα κάποιο μνημείο. Τέτοια σύνολα με ομοιογενή κτίρια στις πλευρές του τετραγώνου ήταν γνωστά στη Βέροια ως βακουφικά. Τα κτίρια αυτά είχαν αποδοθεί κατά καιρούς στη μητρόπολη της Βέροιας, η οποία θα πρέπει να είχε επιτύχει τη φορολογική τους απαλλαγή κατά την τουρκοκρατία. Στα βακουφικά κτίσματα κατοικούν ακόμη και σήμερα Βεροιώτες περιορισμένων οικονομικών δυνατοτήτων αντί μικρού μισθώματος *προς τη μητρόπολη* (Παπαζώτος, 1994, σ.79).

Σήμερα μερικά από τα πιο χαρακτηριστικά δείγματα βακουφικών κτισμάτων σώζονται γύρω από το ναό των Αγίων Κηρύκου και Ιουλίττας, του Αγίου Γεωργίου του Μικρού, της Περιβλέπτου, της Παναγίας Δεξιάς και του Αγίου Νικολάου. Μερικά τέτοια τετράγωνα με τους ναούς τους αποτελούσαν τις ενορίες της μητρόπολης ή κατ' επέκταση τις συνοικίες της πόλης. Η αρχαιότερη μνεία τέτοιας γειτονιάς που τοποθετείται στη Βυζαντινή εποχή είναι η γειτονιά του Σκωρονύχου και τοποθετείται στο βόρειο τμήμα της πόλης κοντά στο 6^ο Δημοτικό Σχολείο (Χιονίδης, 1970).

Ο Εβλιγιά Τσελεμπί παραδίδει γενικά δεκαέξι μουσουλμανικές και δεκαπέντε χριστιανικές συνοικίες κάτι που διασταυρώνεται και από τον Α. Delacoulonche όπου παραδίδει κατάλογο δεκαέξι τζαμιών και ισάριθμων χριστιανικών συνοικιών. Από αδημοσίευτα κτηματολογικά έγγραφα του τέλους του 19^{ου} αιώνα που συμβουλευθήκε ο Β. Δημητριάδης μαθαίνουμε για έντεκα τούρκικες συνοικίες και δεκαπέντε χριστιανικές, ενώ ο Α. Struck αναφέρει δώδεκα χριστιανικές στις αρχές του αιώνα μας (Δημητριάδης, 1973, σ.253-4).

Ο έντονος φυλετικός – θρησκευτικός διαχωρισμός της εποχής ανάγκαζε σε απομόνωση των φυλών που ζούσαν εντός του ιστού της πόλης. Το αποκλειστικό σημείο συνάντησης ήταν η αγορά όπου είχαμε κοινωνικές επαφές. Το φαινόμενο δεν ήταν πρωτόγνωρο στον Ελλαδικό χώρο με πολλές Ελληνικές πόλεις να ακολουθούν το ίδιο παράδειγμα οργάνωσης. Μια από αυτές είναι και η Καστοριά όπου, όπως και στη Βέροια, κυριαρχούσαν τρεις φυλές, οι Έλληνες, οι Τούρκοι και οι Εβραίοι.

Εικ.3.4: Η Καστοριά με τις συνοικίες – μαχαλάδες και το φυλετικό διαχωρισμό.

Πηγή : Μουτσόπουλος, 1990

Όπως και οι εκκλησίες αποτελούσαν το κέντρο της συνοικίας έτσι και στις τούρκικες συνοικίες το κέντρο τους ήταν κάποιο τζαμί.. Με βάση τα στοιχεία που υπάρχουν, παρατίθενται ο παρακάτω πίνακας των συνοικιών της Βέροιας, όπως πιθανόν προϋπήρχαν υστεροβυζαντινά και διαμορφώθηκαν το 19^ο αιώνα καθώς και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα που πήραν την τελική τους μορφή. Πολλοί από τους παρακάτω χριστιανικούς ναούς δεν υπάρχουν σήμερα, λόγω καταστροφών που υπέστησαν. Η διάσωση του μεγαλύτερου μέρους αποτελεί ένα συγκριτικό τουριστικό πλεονέκτημα που δυστυχώς παραμένει μέχρι σήμερα ανεκμετάλλευτο από τους τοπικούς φορείς.

Πίνακας 3.1: Ελληνικές συνοικίες – ενορίες και ναοί τους.

A. Delacoulonche (1858)	Τεφτέρια (Τέλη 19 ^{ου} α.)	A. Struck (1908)	Κανονισμός (1912)
1.ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ	ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ	ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ 1. Άγιοι Απόστολοι 2.Παντοκράτωρ 3.Αγία Άννα 4.Αντιφωνητής	ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ 1. Άγιοι Απόστολοι 2.Παντοκράτωρ 3.Αγία Άννα 4.Αντιφωνητής
2.ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ	ΒΑΛΤΕΣΙΝΗΣ	ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ 1. Φανερωμένη 2.Βαλτεσίνη 3.Μικροί Ανάργυροι	ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ 1. Φανερωμένη 2.Βαλτεσίνη 3.Αγία Ανάργυροι 4.Άγιος Βλάσιος
3.ΚΥΡΙΩΤΙΣΣΑΣ	ΚΥΡΙΩΤΙΣΣΑΣ	ΚΥΡΙΩΤΙΣΣΑΣ 1.Κυριώτισσα 2.Παναγούδα 3.Άγιος Βλάσιος 4.Άγιος Ανδρέας 5.Γοργοεπήκοος	ΚΥΡΙΩΤΙΣΣΑΣ 1.Κυριώτισσα 2.Παναγούδα 3.Άγιος Ανδρέας 4.Γοργοεπήκοος
4.ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ 1.Άγιος Δημήτριος 2.Άγιοι Θεόδωροι 3.Παλαιοφορίτισσα	ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ 1.Άγιος Δημήτριος 2.Άγιοι Θεόδωροι 3.Παλαιοφορίτισσα
5.ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ	ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ	ΜΑΚΑΡΙΩΤΙΣΣΑΣ 1.Άγιος Στέφανος 2.Άγιος Νικόλαος 3.Βαγγελίστρα 4.Άγιος Γεώργιος 5.Αγία Παρασκευή 6.Άγιος Κύρηκος	ΜΑΚΑΡΙΩΤΙΣΣΑΣ 1.Άγιος Στέφανος 2.Άγιος Νικόλαος 3.Βαγγελίστρα 4.Άγιος Γεώργιος 5.Αγία Παρασκευή 6.Άγιος Κύρηκος
6.ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ		
7.ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ	ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ	ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ 1.Προφήτης Ηλίας 2.Αγία Άννα 3.Χρυσοπολίτισσα	ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ 1.Προφήτης Ηλίας 2.Αγία Άννα

Συνέχεια

A. Delacoulonche (1858)	Τεφτέρια (Τέλη 19 ^{ου} α.)	A. Struck (1908)	Κανονισμός (1912)
8.ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ	ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ	ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ 1. Άγιος Ιωάννης 2. Χριστός 3. Αγία Φωτίδα 4. Άγιος Νικόλαος Γούρνες 5. Άγιος Νικόλαος Ξυλοτράφτης	ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ 1. Άγιος Ιωάννης 2. Χριστός 3. Αγία Φωτίδα 4. Άγιος Νικόλαος Γούρνες 5. Άγιος Νικόλαος Ξυλοτράφτης
9.ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΩΤΗΡΑ			
10.ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΑΠΙΟΥ	ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΑΠΙΟΥ	ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΑΠΙΟΥ 1. Μέγας Σωτήρας 2. Άγιος Πατάπιος 3. Άγιος Νικόλαος Ψαράς	ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΑΠΙΟΥ 1. Μέγας Σωτήρας 2. Άγιος Πατάπιος 3. Άγιος Νικόλαος Ψαράς
11.ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ	ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ	ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ 1. Μεγάλοι Ανάργυροι 2. Άγιος Βασίλειος 3. Παναγία Κυριώτισσα 4. Περίβλεπτος 5. Αγία Άννα 6. Αγία Βαρβάρα	ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ 1. Μεγάλοι Ανάργυροι 2. Άγιος Βασίλειος 3. Παναγία Κυριώτισσα 4. Περίβλεπτος 5. Αγία Άννα 6. Αγία Βαρβάρα
12.ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ	ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ	ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ 1. Άγιος Γεώργιος Ταξιαρχών 2. Άγιος Νικόλαος 3. Παναγία Χαβιαρά 4. Άγιος Προκόπιος 5. Έξω Παναγία	ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ 1. Άγιος Γεώργιος Ταξιαρχών 2. Άγιος Νικόλαος 3. Παναγία Χαβιαρά 4. Άγιος Προκόπιος 5. Έξω Παναγία

Συνέχεια

A. Delacoulonche (1858)	Τεφτέρια (Τέλη 19^{ου} αι.)	A. Struck (1908)	Κανονισμός (1912)
13.ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ	ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ	ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ 1. Άγιος Γεώργιος 2. Άγιος Νικόλαος 3. Άγιος Σπυρίδων 4. Άγιος Ανδρέας	ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ 1. Άγιος Γεώργιος 2. Άγιος Νικόλαος 3. Άγιος Σπυρίδων 4. Άγιος Ανδρέας
14.ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ			
15.ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΔΕΞΙΑΣ	ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΔΕΞΙΑΣ	ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΔΕΞΙΑΣ 1. Παναγία Δεξιά 2. Άγιος Νικόλαος 3. Αγία Παρασκευή	ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΔΕΞΙΑΣ 1. Παναγία Δεξιά 2. Άγιος Νικόλαος 3. Αγία Παρασκευή
16.ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ	ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ Χρυσοβενετίκισσας	ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ 1. Άγιος Αντώνιος 2. Άγιος Βασίλειος 3. Μέγας Θεολόγος	ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ 1. Άγιος Αντώνιος 2. Άγιος Βασίλειος 3. Μέγας Θεολόγος

Πηγή : Παπαζώτος, 1994 και Χιονίδης, 1970, Ιδία Επεξεργασία

Συνέχεια

Πίνακας 3.2: Τούρκικες συνοικίες – τζαμιά.

Συνοικίες (τέλη 19 ^{ου} αι.) κατά Β. Δημητριάδη	Τζαμιά κατά Εβλιγιά Τσελεμπί	Τζαμιά κατά Α. Delacoylonche
1.Κεμάλ Μπέη 2.Τσαγλαγίκ 3.Σού καπουσού 4.Αϊνά μπουναρού 5.Σινάν μπέη 6.Τσερμέν 7.Γιολά γκελντί 8.Μπαμπά τεκεσί 9.Κιουτσούκ μπέη 10.Μπαϊρ 11.Τσαρσού μπασί 12.Τζεντίτ	Κεμάλ Μπέη Σινάν μπέη (1491) Μουράτ Χαν Α΄ Φιριντζί ή Καζαντζί Μουσά Μαχμούτ εφέντη Μουφτή Εμίρ τσελεμπί	Μεντρεσέ Σινάν μπέη Τσερμέν Γιολά γκελντί Μπαμπά τεκέ Κιουτσούκ μπέη (κατά Struck) Μπαϊρ Ουνκιάρ (Παλαιά Μητρόπολη) Καζακτσι Ορτά Τσεκούρ τεκέ Γιακαρού μεντρεσέ Ντερνέκ τεκέ Μαχμούτ τσελεμπί Βαγιζήτ μολά

Πηγή : Παπαζώτος, 1994 και Δημητριάδης, 1973, Ιδία Επεξεργασία

Οι τούρκικες συνοικίες της Βέροιας κατελάμβαναν τα ψηλότερα τμήματα της πόλης στη νότια πλευρά της και επεκτείνονταν έξω από την περιτειχισμένη έκταση. Από τις παραπάνω τούρκικες συνοικίες μόνον τρεις, του Μπαμπά τεκέ, του Σινάν μπέη και Τσαρσού μπασί, βρίσκονταν μέσα από τα τείχη, σε μια μικρή σχετικά έκταση του νότιου τομέα της Βυζαντινής πόλης. Οι τρεις αυτές συνοικίες συνόρευαν με τις χριστιανικές της Κυριώτισσας, της Μητρόπολης και της Παναγίας Δεξιάς. Ο υπόλοιπος αστικός χώρος εντός των τειχών ήταν κατανεμημένος σε χριστιανικές συνοικίες. Τα ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά των μουσουλμάνων συνετέλεσαν στη δημιουργία διαφορετικής πολεοδομικής οργάνωσης από τους Έλληνες. Η κυριαρχία τους εκφράζεται ακόμα και στην πολεοδομία, με την αυτοτέλεια των κατασκευών και την έλλειψη κλειστής αμυντικής διάταξης στη γεωμετρική οργάνωση του αστικού χώρου. Οι κατοικίες παρακολουθούν τις διαδρομές χωρίς να διαρθρώνονται σε οικοδομικά τετράγωνα. Η ύπαρξη ανοιχτών χώρων και κήπων είναι εντονότερη φανερώνοντας την υψηλότερη κοινωνική τους θέση. Ελάχιστες κατοικίες των Τούρκων και τζαμιά διασώζονται σήμερα (Καλογήρου, 1990, σ.72).

Συνοψίζοντας, από τις δεκαέξι χριστιανικές συνοικίες που παραδίδει ο A. Delacoulonche, παλαιότερες φαίνεται να είναι της Μητρόπολης (15^{ος} αι.), της Φανερωμένης (15^{ος} αι.), του Αγίου Νικολάου (1599), του Αγίου Παταπίου (1602), της Κυριώτισσας (1671) και νεώτερες του Προφήτη Ηλία (τέλη 18^{ου} αι.) και του Αγίου Ιωάννου του Ελεήμονος (τέλη 18^{ου} αι.). Για τις υπόλοιπες και παλαιότερες συνοικίες δεν υπάρχουν αξιόπιστες πηγές. Μοναδική Βυζαντινή συνοικία είναι του Σκωρόνυχου που αναφέρθηκε παραπάνω (Παπαζώτος, 1994, σ.84).

3.4. ΑΓΟΡΑ

Η αγορά ήταν από τους μεγαλύτερους και πολυσύχναστους υπαίθριους χώρους της πόλης. Ήταν ο χώρος συνάντησης των φυλών που κατοικούσαν στην πόλη, που συνήθως ζούσαν κλειστή ζωή στις απομονωμένες τους κοινότητες.

Εικ.3.5: Η οδός Κεντρικής, στην παλαιά αγορά της Βέροιας.

Πηγή : Καλογήρου, 1990

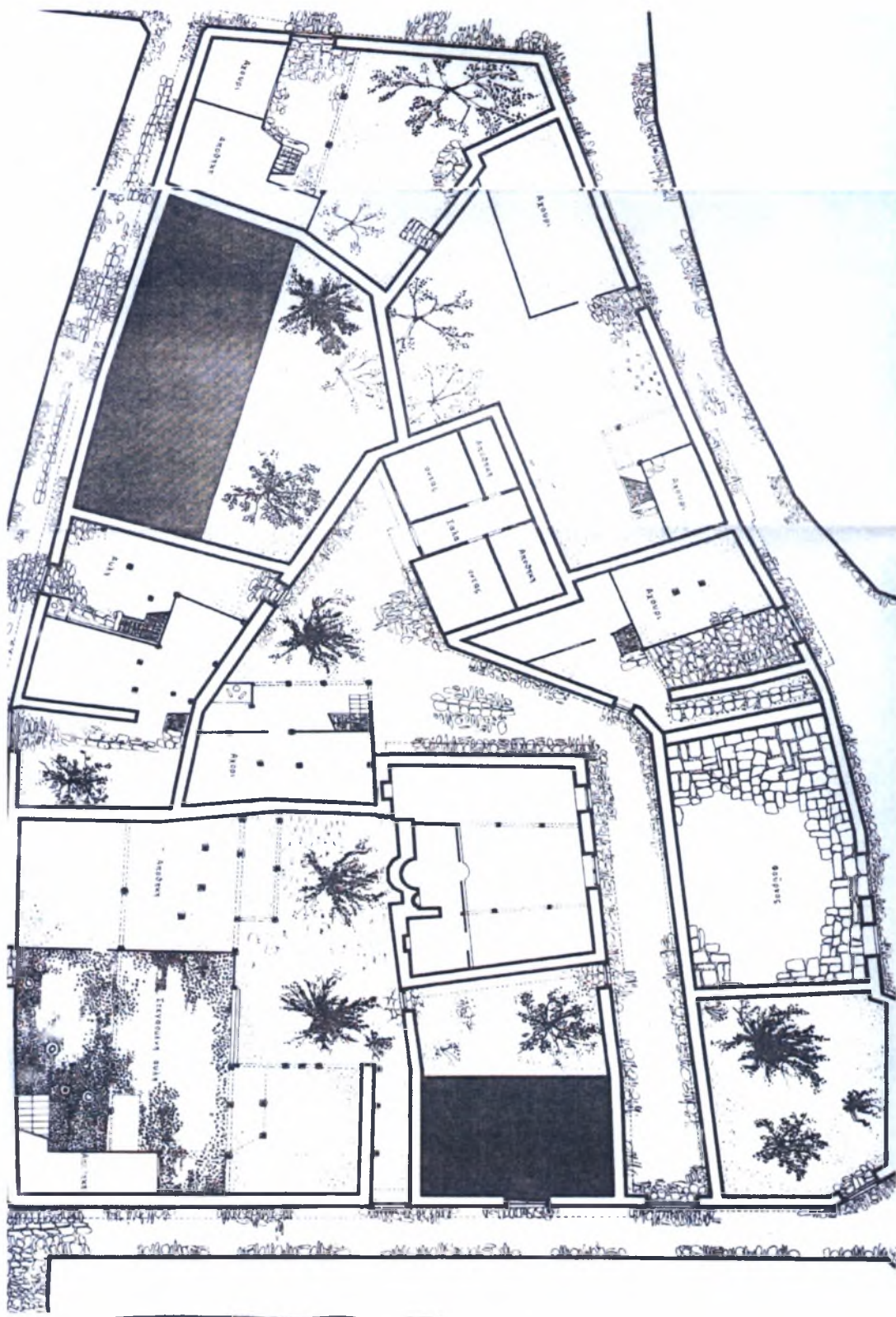
Μέχρι την πυρκαγιά του 1864 διασωζόταν η στεγασμένη αγορά της πόλης. Η αγορά με 600 καταστήματα και 15 πλούσια στολισμένα χάνια εμπορών έκλεινε τη νύχτα με 3-4 μεγάλες θύρες-πύλες. Η πυρκαγιά του 1864 δίνει τη δυνατότητα για ανοικοδόμηση και εκσυγχρονισμό της αγοράς. Δεν υπάρχουν άμεσα στοιχεία για αυτή την πολεοδομική επέμβαση. Στις μεταγενέστερες αποτυπώσεις τις πόλεις διακρίνονται με σαφήνεια οι ευθυγραμμίσεις και οι διατάξεις των δρόμων, ο ορθογωνισμός των

οικοπέδων με κτίσματα σε σειρά -συχνά διαμπερή- με πρόσωπο προς το δρόμο, οι λοξές απομήσεις των γωνιών στις διασταυρώσεις και τα στοιχειώδη μέτρα πυροπροστασίας με τους υπερυψωμένους πέτρινους διαχωριστικούς τοίχους. Τα στοιχεία αυτά τεκμηριώνουν την υπόθεση μιας οργανωμένης πολεοδομικής επέμβασης με βάση τις διατάξεις των τότε ισχυόντων οθωμανικών κανονισμών (Χιονίδης, 1970 και Μουτσόπουλος, 2000, σ.43).

3.5 ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΙΩΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟΥ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΥ

Οι παλιές εκκλησίες, αλλά και όσες κτίστηκαν στα χρόνια της τουρκοκρατίας, βρίσκονταν σε μια διαπλάτυνση του δρόμου. Πιο συχνά όμως οι εκκλησίες και ιδιαίτερα οι πιο παλιές, ήταν κρυμμένες μέσα στα τοιχογυρισμένα οικοδομικά τετράγωνα, αόρατες στον περαστικό διαβάτη που τύχαινε να διαβεί την γειτονιά. Εξωτερικά δεν ήταν εύκολο να τις διακρίνει κανείς με τη δίριχτη ή σαμπαρωτή τους στέγη που φτάνει συχνά μέχρι το έδαφος επειδή το ύψος των εξωτερικών τοίχων ήταν ελάχιστο και επειδή οι ναοί ήταν υπόσκαφοι και οι προσπελάσεις γίνονταν με αρκετά σκαλιά. Σπάνια διατρυπούν τους τοίχους παράθυρα. Το λιγοστό φως έμπαινε στο ναό από τις φωτιστικές θυρίδες της στέγης. Οι προφυλάξεις που λάβαιναν πέτυχαν το σκοπό τους γιατί η Βέροια μαζί με την Καστοριά έχουν αποκτήσει το μεγαλύτερο αριθμό εκκλησιών από όλες τις πόλεις της Βόρειας Ελλάδος. Σχεδόν κάθε τετράγωνο είχε την εκκλησία του που με τον ημιδημόσιο χώρο της αποτελούσε το σημείο επαφής της κάθε κοινότητας. Η γενική μορφολογία του τετραγώνου επηρεαζόταν απόλυτα από τη διάρθρωση του κεντρικού αίθριου με τις ποικίλες τοποθετήσεις του ναού. Στην περίπτωση δηλαδή όπου υπάρχει ναός στο κέντρο του τετραγώνου, καταργούνται οι ψηλοί μανδρότοιχοι που απομονώνουν τις ιδιοκτησίες (οι μεσότοιχοι) και έτσι αυτόματα ενοποιούνται οι ελεύθεροι χώροι και παίρνουν τη μορφή του αίθριου. Αντιπροσωπευτικά παραδείγματα μιας τέτοιας διαμορφώσεως, παλαιότερα, ήταν τα τετράγωνα του Αγίου Κηρύκου και του Χριστού (Μουτσόπουλος, 2000).

Εικ.3.6: Ένα αντιπροσωπευτικό κλειστό τετράγωνο της Βεροιώτικης πολεοδομίας. Στο κέντρο διακρίνεται η εκκλησία και ο ημιδημόσιος χώρος.

Πηγή : Μουτσόπουλος, 2000

Την εξωτερική διαμόρφωση των κλειστών οικοδομικών νησίδων τη σχηματίζουν οι εξωτερικές όψεις των σπιτιών και σπάνια συμπληρωματικοί ψηλοί μανδρότοιχοι. Πάντοτε υπήρχαν λίγες και ελεγχόμενες εξωτερικές είσοδοι, που δεν είχαν τίποτα το ξεχωριστό από τις δίφυλλες βεριοίτικες εξώθυρες, μόνο που εσωτερικά διαμορφώνονταν σαν δίοδοι, δηλαδή περνούσαν κάτω από τα σπίτια και οδηγούσαν σε κοινόχρηστη αυλή. Τα ναό μπορούσε να τον διακρίνει κανείς μπαίνοντας από την είσοδο. Σε πολλές περιπτώσεις ήταν δύσκολο να τον διακρίνει κανείς καθώς ήταν παραλλαγμένος και έμοιαζε με αποθήκη ή κάποιο εντελώς διαφορετικό σε χρήση κτίριο. Πολλές φορές τα σπίτια είχαν θύρες προς το δρόμο, που επικοινωνούσαν όμως μόνο με αποθήκες ή με χώρους που είχαν τη μορφή μαγαζιών ώστε και αν παραβιάζονταν η θύρα, ο εισβολέας να βρεθεί απομονωμένος σε κλειστό χώρο και όχι όπως κατά κανόνα συμβαίνει στην τυπική εσωτερική αυλή του σπιτιού. Η καθαρή οχρωματική διάταξη της βεριοίτικης αρχιτεκτονικής διαπιστώνεται από την ύπαρξη χαμηλής πόρτας στους μανδρότοιχους των μεσοτοιχιών, ή στα ισόγεια των σπιτιών, για μυστική επικοινωνία ανάμεσα στις ιδιοκτησίες, για διαφυγή στις δύσκολες στιγμές ή για να συγκεντρώνονται αθέατοι στους εσπερινούς ή για κάποιες άλλες άγνωστες συγκεντρώσεις.

Εικ.3.7: Ο Ναός των Αγίου Κηρύκου και Ιουλίτης σε περικλειστο οικοδομικό τετράγωνο στην οδό Κοντογεωργάκη.

Πηγή : Καλογήρου, 1990

Η όλη διάταξη του τετραγώνου ήταν οχυρωματική και αμυντική δείχνοντας παράλληλα την ανάγκη των Ελλήνων της εποχής να προστατευτούν και να επιβιώσουν κατά την διάρκεια της κατοχής. Η συναίσθηση της κοινής γειτονιάς θα μείωνε την αναγκαστική απομόνωση και την απαγόρευση της νυκτερινής κυκλοφορίας. Η μεγαλύτερη επαφή, σε αντίθεση με τη συνηθισμένη απομόνωση της οικογενειακής εστίας, με την ανέγερση ψηλών τοίχων, καλλιέργησε το κοινωνικό αίσθημα, τις ηθικές και οικογενειακές επαφές ανάμεσα στα άτομα που πλησίασαν μεταξύ τους και θα αποκτούσαν ιδιαίτερη γνωριμία και είχε σαν αποτέλεσμα την αλληλοβοήθεια στις δύσκολες στιγμές.

3.5.1. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΙΩΤΙΚΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

Περιορισμένες πληροφορίες για τα βεροιώτικα σπίτια του 17^{ου} αιώνα βρίσκονται στα διάφορα έγγραφα του ιεροδικείου της Βέροιας. Τα σπίτια που διασώζονται είναι κυρίως του 18^{ου} αιώνα και από την εξέταση τους μπορούν να εξαχθούν και συμπεράσματα για την προγενέστερη μορφολογία τους.

Σε έγγραφα του ιεροδικείου είναι αποτυπωμένες πληροφορίες για αγοραπωλησίες οικοπέδων και οικιών καθώς και διαφορές κατοίκων για πολεοδομικές διαφορές, πολεοδομικές ατασθαλίες, όπως ακριβώς συμβαίνει και σήμερα. Χαρακτηριστική είναι μια ιεροδικαστική πράξη του 1640 όπου δίνονται πληροφορίες για μία διαφωνία μεταξύ δύο Ελλήνων γειτόνων της συνοικίας Αγίου Παταπίου, ότι δηλαδή τα σπίτια τους ήταν μονώροφα και εφραπτόμενα. Κάποτε ο ένας ανύψωσε δεύτερο όροφο και άνοιξε παράθυρο προς τη μεσοτοιχία. Επίσης, δεν έλαβε πρόνοια για τα νερά της βροχής που έπεφταν προς το μέρος της γειτονικής ιδιοκτησίας. Παρόμοιες πληροφορίες θα υπάρχουν αρκετές στα έγγραφα του ιεροδικείου της Βέροιας που δεν είναι ακόμα γνωστές. Πάντως από τις λιγοστές πληροφορίες είναι εφικτό να διαπιστωθεί με αρκετή ασφάλεια πως στα μέσα του 17^{ου} αιώνα στη Βέροια, όπως και στην Κοζάνη υπάρχουν διώροφες οικοδομές παράλληλα με τα ισόγεια κτίσματα. Μαθαίνουμε ακόμα ότι τα σπίτια είχαν εκτός από την αυλή και κήπο και έμοιαζαν συνεπώς αρκετά με τα παλαιότερα σπίτια του 18^{ου} αιώνα, που σώζονταν πριν λίγα χρόνια καθώς και με πολλά σπίτια του 19^{ου} αιώνα. Από τις σκόρπιες πληροφορίες των εγγράφων αυτών εξάγεται το συμπέρασμα πως ήταν γνωστές και οι τετράρριχτες

στέγες στα σπίτια και ότι τουλάχιστον τα τουρκικά, είχαν ιδιόκτητο λουτρό και ότι τα περισσότερα σπίτια της Βέροιας διέθεταν τρεχούμενο νερό. Τέλος, σημειώνεται ότι το πολεοδομικό σύστημα της Βέροιας του 17^{ου} αιώνα ήταν όπως και σήμερα με αρκετά αδιέξοδα και φιδωτούς δρόμους. Αξίζει να σημειωθεί η πυρκαγιά του 1864 όπου καταστράφηκαν παρά πολλά αρχοντικά που πιθανόν να είχαν επιβιώσει ως σήμερα (Χιονίδης, 1970, Μουτσόπουλος, 2000, σ.σ.69-78).

Εικ.3.8: Το αρχοντικό του Σιόρ Μανωλάκη επί της οδού Μητροπόλεως πριν τη κατεδάφιση του.

Πηγή : Καλογήρου, 1990

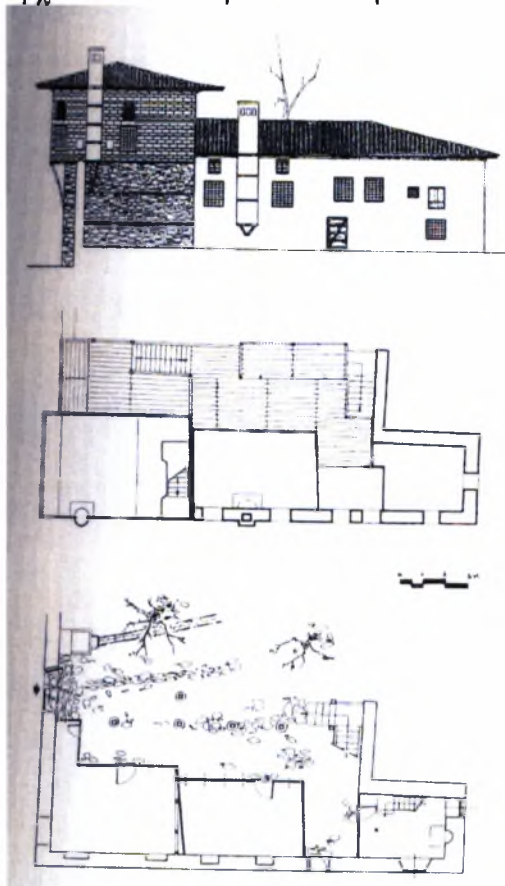
Το σχέδιο του σπιτιού προσαρμόζονταν στις απαιτήσεις του ιδιοκτήτη. Πότε δεν άφηναν στην οικοδομική γραμμή πρασιά, ούτε και πεζοδρόμιο, παρά μόνο ένα μικρό περιθώριο στρωμένο με πλάκες για να μην καταστρέφεται η πλακόστρωση του δρόμου από τα σταλάγματα των κεραμιδιών. Στην ακαθόριστη μορφή του ισογείου της Βεροιώτικης κατοικίας διακρίνονται δύο βασικές διαβαθμίσεις : ο καθαρά υπαίθριος χώρος και ο ημιυπαίθριος χώρος του ισογείου. Το βοτσαλοστρωμένο τμήμα του ισογείου προετοίμαζε τον εισερχόμενο ευχάριστα. Τα διακοσμητικά σχήματα των

βότσαλων είχαν την ικανότητα να συγκεντρώνουν την προσοχή και να προσδιορίζουν ένα τμήμα του ημιυπαίθριου χώρου που αποτελούσε χώρο για εργασία και παιχνίδι. Το βοτσαλωτό επίσης προετοίμαζε την άνοδο στον όροφο και χάριζε μια μεγαλοπρέπεια στον υπόστηλο χώρο του ισόγειου. διακρίνεται μία σχέση του με το ελληνιστικό αίθριο.

Οι μοναδικές εσωτερικές πόρτες στο Βεροιώτικο² σπίτι βρίσκονται στον όροφο και χρησιμοποιούνται για να απομονώσουν τον ημιυπαίθριο χώρο του ορόφου, το χαγιάτι με τα δωμάτια. Στο ισόγειο του σπιτιού υπήρχαν πάντοτε οι βοηθητικοί χώροι. Εκεί υπήρχαν χώροι αποθηκών και κουζίνας. Επίσης εντοπίζονται και χώροι σταύλισης των ζώων. Κοντά στο κλιμακοστάσιο ήταν συνήθως η βρύση. Για τη θέρμανση των σπιτιών χρησιμοποιούνταν τζάκια ενώ στα εβραϊκά σπίτια χρησιμοποιούνταν μαγκάλια για αυτό το λόγο τα σπίτια της Μπαρμπούτας δεν διέθεταν καπνοδόχους.

² Η καταγωγή της Βεροιώτικης κατοικίας από τον πανάρχαιο μακεδονικό πυρήνα, ανάγεται στους αρχαίους και ελληνιστικούς χρόνους, με συγκεκριμένα πρότυπο τα σπίτια της Ολύνθου (Μουτσόπουλος, 2000).

Εικ.3.9: Όψη, κάτοψη ορόφου και κάτοψη ισογείου από το χαρακτηριστικό τύπου αρχοντικό του Σιόρ Μανωλάκη.

Πηγή : Καλογήρου, 1990.

Σε περίπτωση όπου το οικόπεδο είναι αρκετά μικρό ή το σπίτι που πρόκειται να κτιστεί είναι αρκετά μεγάλο, τότε ο ελεύθερος χώρος του περιορίζεται πολύ και παίρνει τη μορφή ενός μικρού αίθριου (ή και εξαφανίζεται κάποτε τελείως), όσο χρειάζεται για να φωτιστούν τα δωμάτια του ορόφου και το χαγιάτι. Σήμερα διασώζονται ελάχιστα σε σχέση με το παρελθόν αρχοντικά με τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα να επιβιώνουν στη συνοικία της Κυριώτισσας.

3.6 Η ΒΕΡΟΙΑ ΣΗΜΕΡΑ

Ο χώρος που καταλαμβάνει η σύγχρονη Βέροια δεν διαφέρει παρά πολύ ως προς την έκταση και την παλαιότερη θέση της. Όπως έχει προαναφερθεί η σημερινή Βέροια κτίσθηκε πάνω στα υπολείμματα της αρχαίας όπως συνέβη στις περισσότερες ιστορικές πόλεις σήμερα. Το σημερινό εμπορικό κέντρο της πόλης με τους άξονες Κεντρικής, Μητροπόλεως και Βενιζέλου αποτελούσε τον κύριο ιστό της Αρχαίας και Βυζαντινής Βέροιας. Αναλυτική παρουσίαση της σημερινής πολεοδομίας της πόλης και των χρήσεων γης, δίκτυα μεταφορικής υποδομής (πεζόδρομοι, μονόδρομοι κτλ), πρασίνου και λοιπόν δραστηριοτήτων δίνεται στο (Χάρτη Α0).

Παρατηρώντας τις χρήσεις γης στο σημερινό ιστορικό κέντρο της πόλης διαφαίνεται μια ιστορική συνέχεια. Οι Μητροπόλεως και οι Βενιζέλου συνεχίζουν να αποτελούν δύο από τις κεντρικότερες αρτηρίες της πόλης. Το εμπόριο, οι υπηρεσίες και η αναψυχή επικεντρώνονται στο χώρο της αρχαίας και Βυζαντινής αγοράς με μία τάση να μεταλλάσσονται σε γενική κατοικία όσο απομακρύνονται από τις οδούς Μητροπόλεως και Βενιζέλου. Ενώ αμιγής κατοικία συνεχίζει να χαρακτηρίζεται η Κυριώτισσα και όλες οι υπόλοιπες περιοχές που περικλείουν το κέντρο της πόλης.

Προσπάθειες επέμβασης στον ιστό της πόλης κατά τη σύγχρονη εποχή έχουν καταγραφεί κυρίως στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Το 1925 πραγματοποιείται το πρώτο ρυμοτομικό σχέδιο για την πόλη με κάθετους και οριζόντιους άξονες που τέμνουν τον οργανικό ιστό της και πλήθος ιδιοκτησιών. Έξι χρόνια αργότερα δημιουργείται το πρώτο πολεοδομικό σχέδιο για τη Βέροια, από ξένους πολεοδόμους, το οποίο περιορίζεται μεταξύ των οδών Ανοιξέως, Θωμαΐδου, Μπότσαρη και κοίτη Τριποτάμου. Προτείνει πλήρη αλλαγή της εικόνας της πόλης και προωθεί την κατάργηση των παραδοσιακών γειτονιών της μέσω κατεδαφίσεων και κατάτμησης του ιστού. Ευτυχώς το σχέδιο δεν εφαρμόστηκε με αποτέλεσμα να διασωθεί ο οργανικός ιστός και να διασωθούν οι παραδοσιακές συνοικίες της Κυριώτισσας και Μπαρμπούτας.

Το 1972 πραγματοποιείται ένα νέο σχέδιο το οποίο πρότεινε την διάνοιξη δρόμων 4 μέτρων, με πρασιά 3 μέτρων αριστερά και δεξιά Αυτό εφαρμόστηκε τελικά μόνο στις περιοχές επέκτασης καθώς στο κέντρο οι ιδιοκτήτες και έμποροι ήθελαν οι στενοί δρόμοι να διατηρηθούν. Η διαφύλαξη του κοινόχρηστου χώρου με το άρθρο 24 του Συντάγματος έγινε μόλις το 1985, με αποτέλεσμα να επικρατήσει η άποψη των πολιτών. Έτσι, ακόμα μία φορά διασώθηκε ο οργανικός ιστός από τις επεμβάσεις του

μοντερνισμού και τις διανοίξεις δρόμων που θα τραυμάτιζαν τον ιστό της πόλης που είχε επιβιώσει εδώ και αιώνες (Παπαδοπούλου, 2003, σ.43).

Την περίοδο 1982-1984, στα πλαίσια της Επιχείρησης Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης (ΕΠΑ) έχουμε πρόταση για την πεζοδρόμηση του εμπορικού κέντρου της πόλης που εφαρμόστηκε 10 χρόνια αργότερα. Η οδός Κεντρικής προτείνεται ως χώρος κεντρικού πεζόδρομου της αγοράς με παράλληλη αναβάθμιση των ιστορικών συνοικιών με πλακοστρώσεις και φυτεύσεις. Πολλές από τις προτάσεις που αναφέρονται στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (ΓΠΣ) έχουν εφαρμοστεί με επιτυχία αναβαθμίζοντας την εικόνα της πόλης (Ικτίνος και συνεργάτες, 1984).

Εικ.3.10: Η οδός Κεντρικής (παλαιά αγορά) μετά την πεζοδρόμηση και μετατροπή της σε δρόμο ήπιας κυκλοφορίας. Τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε αποκατάσταση των όψεων πολλών από τα μαγαζιά της.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

Στο ΓΠΣ της Βέροιας επί ΕΠΑ (1984) για πρώτη φορά, γίνεται προσπάθεια ευαισθητοποίησης και συμβολής στην προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Πολεοδομικοί μηχανισμοί εφαρμόστηκαν σε ορισμένα τμήματα του σχεδίου. Συγκεκριμένα Ζώνες Ειδικής Ενίσχυσης (ZEE) προβλέπονται στα παραδοσιακά οικιστικά σύνολα με στόχο την εφαρμογή προγραμμάτων ενίσχυσης για τις αποκαταστάσεις των κτισμάτων, την προσαρμογή νέων κατασκευών και την διαμόρφωση νέων δημόσιων ή ημιδημόσιων χώρων. Σε επιλεγμένο τμήμα της

επέκτασης Βικέλλα προτάθηκε η δημιουργία Ζώνης Αγοράς Συντελεστή (ΖΑΣ) όπου θα ενθαρρυνόταν η μεταφορά τμήματος ή και ολόκληρου του συντελεστή από οικόπεδα των παραδοσιακών τμημάτων της πόλης σύμφωνα με τις διατάξεις (Ν. 880/79, 1337/83). Οι περιοχές που προτάθηκε να ισχύσει και το δικαίωμα προτίμησης του Δημοσίου είναι οι διατηρητέες περιοχές Κυριώτισσας και Μπαρμπούτας ώστε να διευκολυνθούν οι κάτοικοι τους στην αξιοποίηση των ιδιοκτησιών τους και η περιοχή του παλιού εμπορικού κέντρου στην οδό Κεντρικής. Παράλληλα, γίνεται εφαρμογή Ζώνης Ειδικών Κινήτρων (ΖΕΚ) η οποία αφορά περιοχές στις οποίες η απαιτείται η εγκατάσταση λειτουργιών που συχνά δεν αναπτύσσονται μόνες τους και στις οποίες δίνονται κίνητρα πολεοδομικά ή οικονομικά. Σαν πολεοδομικά κίνητρα αναφέρονται η αύξηση του ποσοστού κάλυψης, υπέρβαση του Συντελεστή Δόμησης (ΣΔ) ή ακόμα και υπέρβαση του ανώτατου επιτρεπόμενου ύψους μετά από έγκριση της επιτροπής αρχιτεκτονικού ελέγχου (Ικτίνος και συνεργάτες, 1984).

Η διαίρεση της πόλης σε πολεοδομικές ενότητες – γειτονιές έγινε με βάση κριτηρίων πανομοιότυπων με το διαχωρισμό των προηγούμενων αιώνων. Έγινε προσπάθεια διασφάλισης των ενοτήτων των ιστορικών συνοικιών και ανασυγκρότηση τους, όσο αυτό είναι δυνατό. Εξασφαλίστηκε η ύπαρξη των απαιτούμενων κοινωφελών λειτουργιών σε κάθε γειτονιά. Εξετάστηκαν τα φυσικά όρια, όπως ο ποταμός Τριπόταμος που βοηθούν στο διαχωρισμό και στην οριοθέτηση κάθε πολεοδομικής ενότητας.

Με βάση τα παραπάνω κριτήρια η περιοχή χωρίστηκε σε 19 γειτονιές, εκ των οποίων αναγνωρίζονται οι δύο ιστορικές συνοικίες. Η Κυριώτισσα, όπου στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο ορίζεται η περιοχή που βρίσκεται μεταξύ των οδών Μητροπόλεως, Αγίου Δημητρίου, Πιερίων, Δόξης και Μπουμπουλίνας και η Μπαρμπούτα – Κεντρικής, όπου ορίζεται από τις οδούς Μητροπόλεως, Βενιζέλου, Μεγάλου Αλεξάνδρου και την κοίτη του Τριποτάμου (Ικτίνος και συνεργάτες, 1984).

Η Βέροια γενικά είναι πυκνοδομημένη πόλη και η επιπλέον πληθυσμιακή φόρτιση του κέντρου της θα υποβάθμιζε την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Ο χώρος που διαθέτει η πόλη προς επέκταση χωρίς βέβαια να χαθούν εύφορες πεδινές εκτάσεις εντοπίζεται κυρίως Νότια και Βόρεια της πόλης κατά μήκος του ορεινού όγκου του Βερμίου. Η έντονη και ταχεία δόμηση τις τελευταίες δεκαετίες σε αυτές τις περιοχές δημιούργησε πυκνοδομημένες ζώνες αμιγούς κατοικίας, με στενούς δρόμους, αδιέξοδα και έντονες κλίσεις λόγω εδάφους.

Η πεζοδρόμηση του ιστορικού κέντρου, τα τελευταία χρόνια, με την παράλληλη δημιουργία μονόδρομων και την απαγόρευση στάθμευσης σε πολλά σημεία του ιστού της πόλης βελτίωσε της συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων. Δεν μπορεί όμως να παραβλεφθεί η έντονη κυκλοφοριακή συμφόρηση και οι περιπορείες που αναγκάζονται να υποστούν οι οδηγοί. Μια κυκλοφοριακή μελέτη που προτείνεται και στο ΓΠΣ είναι απαραίτητη για την ομαλή διεξαγωγή της κίνησης εντός του ιστορικού κέντρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΤΗΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΑΣ

4.1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η πρώτη ένδειξη ύπαρξης Εβραϊκής κοινότητας στη Βέροια ήταν με την άφιξη και διδασκαλία του Αποστόλου Πάυλου στη Βέροια γύρω στο 50 με 60 μ.Χ.. Σήμερα διασώζεται το σημείο όπου δίδαξε, το λεγόμενο Βήμα του Αποστόλου Παύλου που βρίσκεται πολύ κοντά στην συνοικία της Μπαρμπούτας.

Σημαντικός σταθμός για την Εβραϊκή κοινότητα της Βέροιας αποτέλεσε η εγκατάσταση Εβραίων προσφύγων από την Ισπανία το 1492. Ο πληθυσμός τους στα τέλη του 18^{ου} αιώνα ανέρχεται σε 1300 άτομα. Οι επαγγελματικές του ασχολίες εκείνη την εποχή ήταν η υφαντουργία, το εξαγωγικό εμπόριο και το επάγγελμα του αργυραμοιβού (Μεσσίνας, 1997, σ.113).

Η αρχή της Γερμανικής Κατοχής έμοιαζε ήπια και αρκετοί Εβραίοι από τη Βουλγαρική ζώνη κατοχής καταφεύγουν στη Βέροια. Αλλά το Μάιο του 1943, 680 Εβραίοι από τους 850 που είχαν καταμετρηθεί στην απογραφή του 1940 εκτοπίζονται στα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Όταν η Εβραϊκή κοινότητα επανασυστήνεται το 1948, οι επιζήσαντες είναι μόλις 111. Λίγοι από αυτούς θα παραμείνουν. Οι περισσότεροι θα προτιμήσουν να εγκατασταθούν στη Θεσσαλονίκη ή στο Ισραήλ. Το 1973 υπήρχαν τρεις Εβραϊκές οικογένειες στη Βέροια. Σήμερα έχει απομείνει μόνο μία (Μεσσίνας, 1997, σ.114).

Τα περισσότερα από τα σπίτια της Μπαρμπούτας που εγκαταλείφθηκαν μεταπολεμικά χρησιμοποιήθηκαν ως κατοικίες όσων μετανάστευσαν στη Βέροια από τις γύρω περιοχές. Μέχρι πρόσφατα κατοικούνταν από ασθενείς οικονομικά τάξεις. Με τις σημερινές πολεοδομικές επεμβάσεις, υπάρχει μια τάση επαναφοράς του πληθυσμού με αναστήλωση και κατοίκηση των κτισμάτων δίνοντας κάποια ζωή στη συνοικία.

Εικ.4.1: Μερική άποψη της εσωτερικής διαδρομής της Μπαρμπούτας περί τα τέλη της δεκαετίας του '80.

Πηγή : Καλογήρου, 1990

4.2. ΕΙΔΙΚΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

4.2.1. ΤΥΠΟΣ ΚΤΙΡΙΩΝ

Τα κτίρια στην συνοικία της Μπαρμπούτας είναι ασυνήθιστου τύπου για την τοπική αρχιτεκτονική. Μελετώντας τα, μπορούν να γίνουν κατανοητοί οι λόγοι δημιουργίας τέτοιων ιδιαίτερων χαρακτηριστικών. Πάνω από όλα, γίνεται δυνατό να αξιολογηθεί τι είναι άξιο διατήρησης και τι χρειάζεται για τους παραδοσιακούς τύπους των κτιρίων να προσαρμοστούν στις νέες ανάγκες χωρίς να χάσουν τα γνώριμα χαρακτηριστικά τους. Ο τύπος του κτιρίου δεν μένει αναλλοίωτος στο χρόνο και η ιστορία έχει διδάξει ότι η εξέλιξη και η προσαρμογή είναι η λύση στη διατήρηση στο χρόνο. Στη Μπαρμπούτα θα εξεταστούν τα κτίρια αλλά κυρίως τον ιστό της ίδιας της συνοικίας.

Εικ.4.2: Κατόψεις της Εβραϊκής συνοικίας της Μπαρμπούτας. Επάνω κάτοψη ορόφων ενώ κάτω έχουμε την κάτοψη ισογείων. Διακρίνεται και ο εσωτερικός περικλειστος υπαίθριος χώρος της Ολγάνου.

Πηγή : Καλογήρου, 1990

Η πλειοψηφία των κτιρίων είναι συνεχής κτίσματα εφαπτόμενα και διακρίνονται δύο τύποι. Ο πρώτος είναι με κτίσματα στενά, με μέγιστη απόσταση τα 6 μέτρα μεταξύ των διαχωριστικών τοίχων και ο άλλος τύπος μακρύτερα 6 – 9 μέτρα. Τέτοιου είδους τύποι εντοπίζονται στην παλαιά συνοικία. Στα τέλη του 18ου αιώνα τρία μεγαλύτερης εμβέλειας κτίρια κτίστηκαν στη νότια πλευρά του τετραγώνου και ήταν έξω και πλησίον της πόρτας που προστάτευε το ‘γκέτο’. Αυτά ήταν περισσότερο περίτεχνα και πολύπλοκα και κυρίως ένα απομονωμένο σπίτι με χαγιάτι που βρίσκεται κοντά στην κοίτη του Τριπόταμου. Αυτό κατασκευάστηκε σχετικά πρόσφατα πάνω σε μικρότερα κτίσματα με το συνεχές σύστημα δόμησης και γενικά διέθετε πλούσια διακόσμηση. Μοναδική θέση και αρχιτεκτονική διαθέτει και το κτίριο της Συναγωγής.

Τα παραπάνω αποτελούν τους τύπους των κτισμάτων σε αυτή τη συνοικία. Ο διαχωρισμός των πλούσιων και φτωχών κτισμάτων υπάρχει ακόμα και σε αυτό το μικρό κύτταρο της πόλης. Τα φτωχά κτίσματα εντοπίζονται κατά μήκος της οδού Μεραρχίας, τα μεσαία στρώματα κατοικούν απέναντι από τον ποταμό και τα πλουσιότερα στη νότια είσοδο. Η ανάλυση της τυπολογίας των κτιρίων δίνει στοιχεία για το είδος της επέμβασης που μπορεί να διεξαχθεί στο χώρο της Μπαρμπούτας. Τα κτίρια δημιουργούν το κοινόχρηστο χώρο της Ολγάνου και για την διατήρηση της φυσιογνωμίας του χώρου είναι απαραίτητο να στηριχτεί κανείς στην αποκατάσταση τους χωρίς έντονες παρεμβάσεις του τύπου κατεδάφιση και εκ νέου δόμηση.

4.2.1.1. ΣΥΝΕΧΕΣ ΚΤΙΣΜΑ ΜΕ ΣΤΕΝΗ ΟΨΗ ΠΛΑΤΟΥΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΟΥ ΤΩΝ ΕΞΙ ΜΕΤΡΩΝ

Τα φτωχικά σπίτια, όπως προηγουμένως αναφέρθηκε, βρίσκονται κατά μήκος της οδού Μεραρχίας. Αυτό το είδος του κτιρίου έχει δύο επίπεδα : το πρώτο περιλαμβάνει έναν ενιαίο χώρο με διάφορες χρήσεις όπως εργασία, αποθήκη κ.α. Ο πρώτος όροφος είναι για κατοικία. Μόνο δύο δωμάτια μπορούν να χωρέσουν σε αυτό το πλάτος και ανάμεσα τους υπήρχε ένας διάδρομος.

Η σχέση μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου χώρου μπροστά από το κτίσμα υπήρχε με την μορφή ενός ημι-δημόσιου χώρου μπροστά από την είσοδο του σπιτιού. Τα υλικά που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή είναι και εδώ, τοιχοποιία στο ισόγειο και ξύλο στους υπόλοιπους ορόφους.

Εικ.4.3: Ιδιωτικό κτίσμα επί της οδού Ολγάνου με πλάτος όψης μικρότερης από 6 μέτρα κατά την διάρκεια αναστήλωσης.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

4.2.1.2. ΣΥΝΕΧΕΣ ΚΤΙΣΜΑ ΜΕ ΠΛΑΤΟΣ ΟΨΗΣ ΕΞΙ ΜΕ ΕΝΝΕΑ ΜΕΤΡΑ

Αυτός ο τύπος εντοπίζεται κυρίως στη ζώνη που έχει όψη στον Τριπόταμο. Η διαμόρφωση των χώρων είναι παρόμοια με τα στενότερα σπίτια. Στο ισόγειο είναι η είσοδος και η σκάλα που οδηγεί στον πρώτο όροφο. Παράλληλα υπάρχει και ένας μεγάλος χώρος με προστέγασμα που έχει θέα προς την κοίτη του ποταμού. Το δωμάτιο που έχει όψη στο δημόσιο χώρο χρησιμοποιούνταν συνήθως για εμπορικούς σκοπούς ή για μεταποίηση, ενώ τα πίσω για αποθήκες κ.α. Όπως και προηγουμένως έτσι και εδώ ο πρώτος όροφος χρησιμοποιήθηκε για κατοικία. Οι σκάλες οδηγούσαν σε ένα μεγάλο χώρο από όπου είχε κανείς πρόσβαση σε όλα τα δωμάτια (συνήθως 4). Στην πλευρά του ποταμού, ξύλινα μπαλκόνια προστατεύονταν από την οροφή. Πολλές φορές υπήρχε και ένας έξτρα όροφος με σχεδόν την ίδια διαμόρφωση. Τα υλικά που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή είναι και εδώ, τοιχοποιία στο ισόγειο και ξύλο στους υπόλοιπους ορόφους. Τα περισσότερα από τα κτίσματα αυτού του τύπου ανήκουν σε ιδιώτες και έχουν εγκαταλειφθεί με αποτέλεσμα να υποβαθμίζουν έντονα την εικόνα του δημόσιου χώρου της Μπαρμπούτας.

Εικ.4.4: Κτίρια επι της οδού Ολγάνου με όψη πλάτους 6 με 9 μέτρα.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα.

4.2.1.3. ΠΛΟΥΣΙΟ ΚΤΙΣΜΑ ΜΕ ΠΡΟΑΥΛΙΟ

Αυτός ο τύπος αποτελεί τον περισσότερο πολύπλοκο στη Μπαρμπούτα. Έχει διπλάσιο και τριπλάσιο μέγεθος από τα παραπάνω. Ο ημιώροφος και ο πρώτος όροφος του σπιτιού χρησιμοποιείται για κατοικία και πολλά από τα δωμάτια έχουν ειδικές λειτουργίες. Ένας κεντρικός διάδρομος προσβάσιμος από ένα σκαλοπάτι δίνει πρόσβαση στα διάφορα πατώματα. Η κύρια είσοδος του σπιτιού καταλήγει σε ένα προαύλιο χώρο, μικρό, αλλά καλά προστατευμένο από ψηλό τοίχο.

Τα υλικά και ο τρόπος κατασκευής δεν διαφέρει από τα φτωχότερα κτίσματα. Τοιχοποιία για το ισόγειο και ξύλο για τα υπόλοιπα μέρη του σπιτιού. Τα παράθυρα ήταν περισσότερα και μελετημένα για τον αερισμό - ηλιασμό του σπιτιού. Γενικότερα υπήρχε μια αίσθηση πολυτέλειας από την κατεργασία της πέτρας μέχρι και την ποιότητα του ξύλου που χρησιμοποιήθηκε. Δύο τέτοια παραδείγματα σπιτιών του Νότιου τομέα ανήκαν στο Δήμο που με τις κατάλληλες επεμβάσεις, αρχιτεκτονικές και στατικές, χρησιμοποιούνται για την εξυπηρέτηση των αναγκών της Δημοτικής αρχής.

Εικ.4.5: Ανάλογος τύπος κτιρίων που χρησιμοποιούνται από τον Δήμο Βέροιας μετά την αναστήλωσή τους (πριν και μετά).

Πηγή: Επιτόπια Έρευνα

4.2.1.4. MEMONΩΜΕΝΟ ΚΤΙΣΜΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΜΕ ΧΑΓΙΑΤΙ

Υπάρχει ένα μόνο παράδειγμα αυτού του τύπου σπιτιού στη Μπαρμπούτα ενώ κυριαρχεί στην υπόλοιπη πόλη. Έτσι κρίνεται ενδιαφέρον η μελέτη των εσωτερικών και εξωτερικών του χώρων.

Όπως και στα υπόλοιπα, υπάρχει διαχωρισμός των λειτουργιών σε δύο επίπεδα. Τα δωμάτια στο ισόγειο έχουν στάβλους, αποθήκες, ενώ ο πρώτος όροφος είναι για κατοικία. Το ισόγειο είναι ανεξάρτητο από τον πρώτο όροφο. Για την είσοδο στο υπόγειο υπάρχουν σκαλοπάτια τα οποία οδηγούν σε ένα χώρο με αρκετά δωμάτια. Δύο από αυτά έχουν θέα στον Τριπόταμο με τη μορφή καλυμμένου μπαλκονιού. Για την είσοδο στον πρώτο όροφο χρησιμοποιείται μία εξωτερική σκάλα η οποία οδηγεί και στο χαγιάτι.

Το κτίριο συνδέεται με τον κοινόχρηστο χώρο της Μπαρμπούτας με ένα ημιιδιωτικό κήπο. Το πέρασμα από το κοινόχρηστο στον ιδιωτικό χώρο γίνεται μέσω αυτού του κήπου που μαζί με το χαγιάτι βοηθούν στην ομαλή μετάβαση. Οι χώροι του κτιρίου δίνουν τη δυνατότητα για αξιοποίησή του από τον Δήμο, κάτι που δεν έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα.

ΥΠΟΜΗΜΑ

ΚΤΙΣΜΑ ΜΕ
ΠΡΟΣΑΥΛΙΟ

ΒΑΣΙΚΟΙ
ΤΥΠΟΙ ΜΕ ΧΑΓΙΑΤΙ

ΣΥΝΚΕΣ ΚΤΙΣΜΑ,
6 ΜΕ 9 ΜΕΤΡΑ ΟΥΗ

ΣΥΝΚΕΣ ΚΤΙΣΜΑ,
ΜΕΧΡΙ 6 ΜΕΤΡΑ ΟΥΗ

ΚΤΙΣΜΑ ΧΩΡΙΣ
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

ΚΤΙΣΜΑ ΜΕ
ΑΥΛΗ

ΚΤΙΣΜΑ ΕΙΛΙΚΤΟΝ
ΛΕΙΟΥΡΓΙΩΝ

ΣΥΝΑΓΩΓΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική εργασία: Πολεοδομική εξέλιξη της
Βέροιας, η περίπτωση των συνοικιών
Μπαρμπούτα και Κυριάσσια

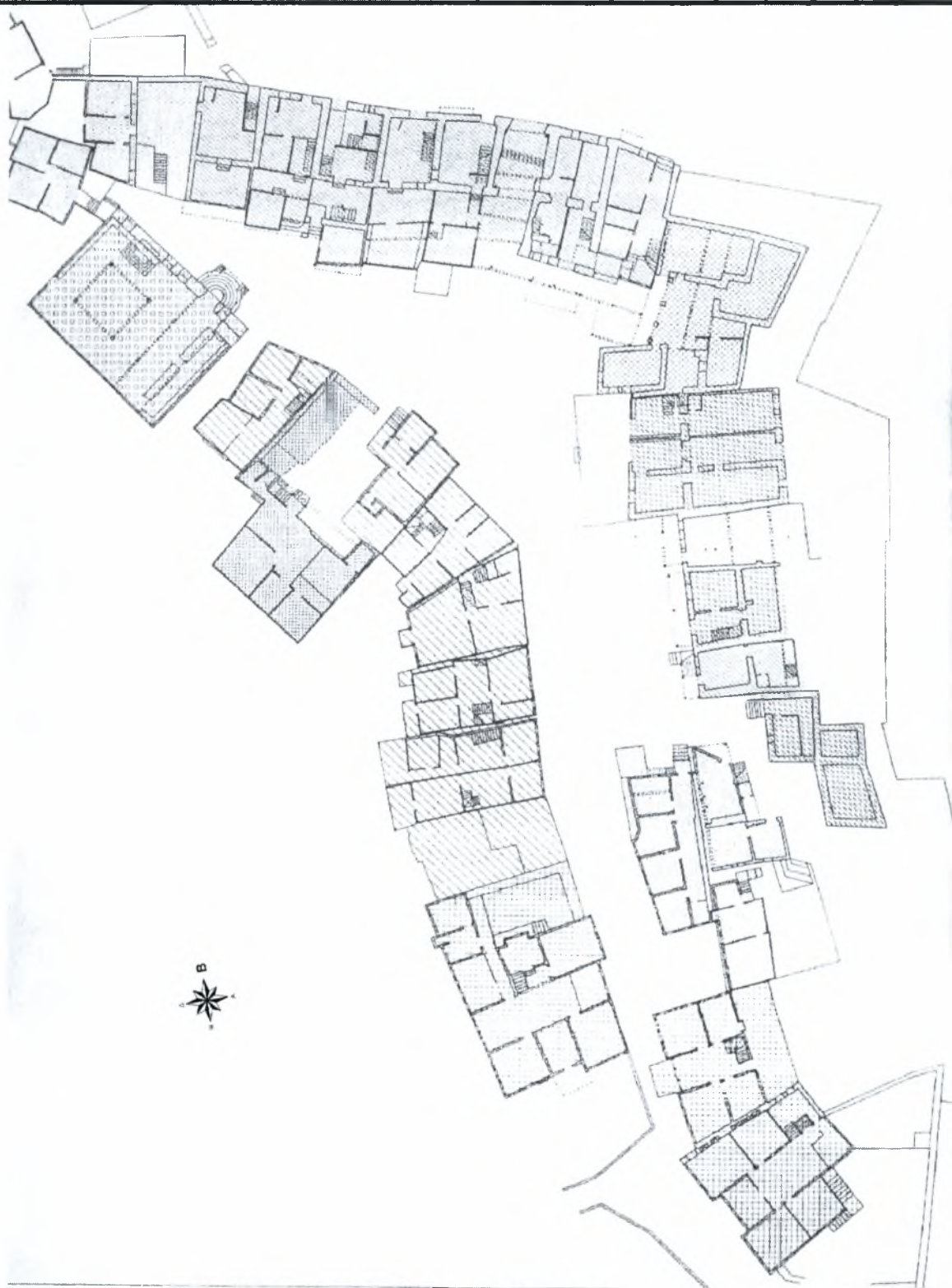
Φοιτητής : Κυριαζής Ανδρέας

Επιβλέπων : Α. Δέρνεβ

Καριακό απόθεμα στη Μπαρμπούτα

Χάρτης Α.4.1 Κλίμακα : 1/450

Βόλος, Φεβρουάριος 2004

ΥΠΟΜΝΗΝΑ

- ΙΔΙΩΤΕΣ**

- ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ**

- ΣΥΝΑΓΩΓΗ**

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
 ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική εργασία: Πολεοδομική
 εξέλιξη της Βέροιας, η περίπτωση των
 συνοικιών Μπαρμπόνα και Κυριώποσα

Φοιτητής : Κυρατζής Ανδρέας

Επιβλέπων : Α. Δέρφινερ

Ιδιοκτησιακό καθεστώς

Χάρτης Α4.2 Κλίμακα : 1/450

Βόλος, Φεβρουάριος 2004

4.2.2. ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΙ ΧΩΡΟΙ

4.2.2.1. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΑΝΟΙΧΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

Ο πολεοδομικός ιστός της Μπαρμπούτας είναι ασυνήθιστος και απομονωμένος. Το τετράγωνο κατασκευάστηκε σε μία σχετικά μικρή έκταση της πόλης μεταξύ των τοίχων και του ποταμού. Αυτή ίσως η τοποθεσία βοήθησε στη διαμόρφωση του μοναδικού ιστού, την μορφή των κατοικιών καθώς και την κοινωνική ενότητα των κατοίκων της γειτονιάς.

Η Μπαρμπούτα είναι προσβάσιμη από τρία σημεία : Από το κλειστό διάδρομο της Χ .Μεραρχίας, από όπου εισέρχονται και εξέρχονται τα οχήματα και από ένα δρομάκι Βορειοδυτικά της συνοικίας. Επίσης υπάρχει και μια μικρή γέφυρα για την μετακίνηση στην απέναντι όχθη του ποταμού. Η μορφή της κοίτης του Τριπόταμου σε αυτή την τοποθεσία είναι απότομη και αδύνατο να γίνει πρόσβαση μέσω του ποταμού. Αυτό βοήθησε στην αμυντική προστασία αλλά σήμερα αποτελεί ένα αξιοθέατο που παραμένει ανεκμετάλλευτο.

Εικ.4.6: Η μοναδική είσοδος από την οδό Μεραρχίας στο χώρο της Μπαρμπούτας. Αριστερά η λήψη έγινε από την οδό Ολγάνου και δεξιά από την οδό Μεραρχίας. Παλαιότερα έκλεινε με πόρτα απομονώνοντας περισσότερο το δημόσιο χώρο της.

Πηγή : Επιτόπια έρευνα

Όσον αναφορά στον ελεύθερο χώρο πίσω από τα κτίσματα και κοντά στο τείχος κάποτε, αλλά και σε ελάχιστο βαθμό σήμερα, χρησιμοποιούνταν για καλλιέργεια κηπευτικών μόνο που σήμερα κατακλύζεται από δέντρα και βλάστηση. Τέλος Νοτιοδυτικά και πλησίον των Δικαστηρίων υπάρχει χώρος που χρησιμοποιείται ως

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Παραδοσιακά
Κτίρια

Μονοπάτι

1 Μπαριμπούτα

2 Πλατεία

3 Δημόσιο Κτίριο

4 Παιδική Χαρά

5 Αρχαίο Τείχος

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική εργασία: Πολυενομοική
εξέλιξη της Βέροιας, η περιτύωση
των συνοικιών Μπαριμπούτα και
Κυριώτισσα.

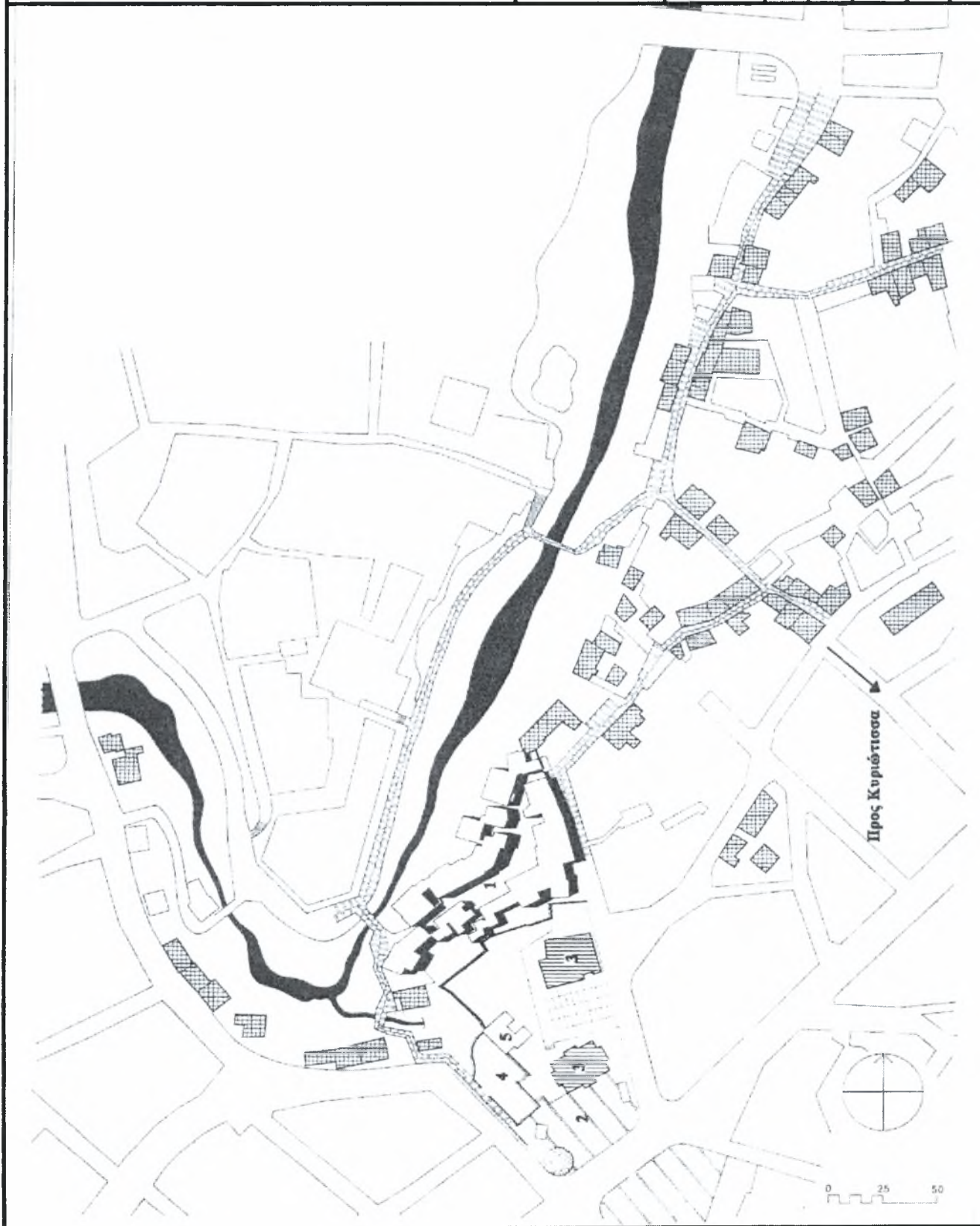
Φοιτητής : Κουρατζής Ανδρέας

Επιβλέπων : Α. Δέφονερ

Μπαριμπούτα και
περιβάλλον χώρου

Χάρτης Α.4.3 Κλίμακα : 1/2500

Βόλος, Φεβρουάριος 2004

παιδική χαρά. Αξίζει να αναφερθεί και το αρχαίο τείχος που βρίσκεται στα όρια της συνοικίας της Μπαρμπούτας, πίσω από την πλατεία Δικαστηρίων (Ρακτιβάν) το οποίο παραμένει μέχρι σήμερα ανεκμετάλλευτο ως ιστορικός μνημείο.

Εκτός από το πλούσιο κτιριακό δυναμικό στο εσωτερικό της οικοδομικής νησίδας της Μπαρμπούτας, αξιόλογα παραδοσιακά κτίσματα Μακεδονικής αρχιτεκτονικής περιβάλλουν το χώρο της. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι περιοχές βόρεια της συνοικίας και κατά μήκος του Τριπόταμου όπου είναι πεζοδρομημένες και ένα μονοπάτι μπορεί να αναδείξει τον αρχιτεκτονικό πλούτο της περιοχής. (Χάρτης Α.4.3)

Εικ.4.7: Η οδός Σοφού πολύ κοντά στη συνοικία της Μπαρμπούτας.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

4.2.2.2. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΑΝΟΙΧΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

Οι κατοικίες είναι χτισμένες με συνεχές σύστημα σχηματίζοντας ένα τρίγωνο κλειστό και οχυρό προς το εξωτερικό, που ορίζεται από τον Τριπόταμο, τα τείχη της πόλης και το μέτωπο της οδού Μεραρχίας, που αφήνει ένα μοναδικό πέρασμα προς τον εσωτερικό

υπαίθριο χώρο, το οποίο έκλεινε με γερή δίφυλλη πόρτα. Ένα δεύτερο άνοιγμα υπάρχει προς τη γέφυρα του ποταμού. Το κοινωνικό κέντρο, η συναγωγή, είναι ενσωματωμένη στη σειρά των σπιτιών που βλέπουν προς την όχθη του Τριπόταμου χωρίς κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που να την διαχωρίζουν από τα υπόλοιπα κτίρια (Καλογήρου, 1990).

Εικ.4.8: Οι τρεις εισοδοι στο εσωτερικό της Μπαρμπούτας.

Πηγή : Δήμος Βέροιας, 1996

Όπως έχει αναφερθεί, η σημερινή οδός Ολγάνου αποτελεί το μοναδικό κοινόχρηστο χώρο εντός της γειτονιάς. Στο παρελθόν αυτό το συναίσθημα ήταν εντονότερο διότι υπήρχαν λιγότερες εισοδοι και έξοδοι από το χώρο της γειτονιάς. Ελάχιστα μονοπατάκια εντοπίζονται σε σημεία γειννίασης των τειχών και κτισμάτων καθώς και μεταξύ των σπιτιών που έχουν θέα το ποτάμι. Αυτή η ιδιαιτερότητα της απομόνωσης από τον ιστό της πόλης αποτελεί πλεονέκτημα για τους σημερινούς κατοίκους της, που δεν ενοχλούνται πλέον από την κίνηση των αυτοκινήτων, του θορύβου, της μόλυνσης του κέντρου αλλά παραμένουν σε ένα χώρο που ακόμα και για τους πεζούς παραμένει αδιάφορος.

Παλαιότερα ο χώρος ήταν απλά ασφαλτοστρωμένος και μόνο εμπρός από τη Συναγωγή υπήρχε η παλαιά πλακόστρωση που κάλυπτε την περιοχή. Σήμερα η κατάσταση έχει βελτιωθεί με πλακόστρωση και πεζοδρόμηση της Μπαρμπούτας, διαμορφώσεις για στάση πεζών, χώρους πρασίνου όπως συμβαίνει σχεδόν σε όλο το ιστορικό κέντρο της Βέροιας.

Εικ.4.9: Η Συναγωγή και ο διαμορφωμένος χώρος εμπρός της σε αμφιθεατρική μορφή για τη φιλοξενία εκδηλώσεων.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

4.2.3 ΣΧΕΣΗ ΤΡΙΠΟΤΑΜΟΥ, ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΗΣ

Η πόλη της Βέροιας χάνει σταδιακά τα στοιχεία της ταυτότητας της και τα υπολείμματα του παραδοσιακού πολεοδομικού ιστού της. Η μοντέρνα αστική ανάπτυξη καταστρέφει στοιχεία που κάποτε την χαρακτήριζαν, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες της τοπικής αυτοδιοίκησης για τη διάσωση τους.

Η διάσωση της Εβραϊκής συνοικίας πρέπει να συνδυαστεί με ένα πρόγραμμα συνολικής μελέτης της πόλης. Μεμονωμένες ενέργειες μπορούν να επιφέρουν αντίθετα αποτελέσματα. Η προσοχή δεν πρέπει να δοθεί μόνο στη ιστορικές συνοικίες αλλά και στον τρόπο που μπορούν αυτές να συνεργαστούν για την ανάπτυξη της πόλης. Ένα από τα στοιχεία που είναι σημαντικό για την πόλη και δεν έχει δοθεί η απαραίτητη προσοχή είναι και ο Τριπόταμος. Ιστορικά ήταν πάντοτε αναγκαίος για νερό, άμυνα και παροχή ενέργειας στους νερόμυλους της εποχής άρα και στην βιοτεχνία. Παρόλα αυτά σήμερα τον αντιμετωπίζουν ως ξένο στοιχείο ή και ως εμπόδιο για την πόλη. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι οι φτωχότερες συνοικίες εντοπίζονται γύρω του.

Εικ.4.10: Εικόνα του Τριπόταμου εμπρός από τη συνοικία της Μπαρμπούτας. Η ύπαρξη σκουπιδιών και η άναρχη βλάστηση είναι τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο χώρος.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ
ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ

1 ΠΑΛΑΙΑ ΑΓΟΡΑ

2 ΠΡΑΣΙΝΟ

3 ΚΥΡΙΩΤΙΣΤΑ

4 ΠΑΛΑΤΙΑ ΚΑΙ ΛΑΙΑΣ

5 ΤΡΗΣΙΟΤΑΜΟΣ

6 ΠΑΛΑΤΙΑ
ΡΑΚΤΙΒΑΝ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

ΔΙΑΣΥΝΑΞΕΙΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική εργασία: Πολεοδομική εξέλιξη
της Βέροιας, η περίπτωση των συνοικιών
Μπαρμπούτα και Κυριάσσια

Φοιτητής : Κυρατζής Ανδρέας

Επιβλέπων : Α. Δέρνεβ

Σχέση Μπαρμπούτας με την πόλη της
Βέροιας

Χάρτης Α.4.4 Κλίμακα : 1/4700

Βόλος, Φεβρουάριος 2004

Το ποτάμι είναι αναπόσπαστο στοιχείο της Μπαρμπούτας. Ακόμα και το σχήμα της συνοικίας ορίζεται από αυτό. Στην πραγματικότητα το ποτάμι είναι από τα λίγα μέρη πρασίνου και φυσικής ομορφιάς της πόλης. Είναι ένα φυσικό πάρκο που μένει ανεκμετάλλευτο στο έλεος των σκουπιδιών και της εγκατάλειψης. Με ένα παράλληλο σχεδιασμό με την Μπαρμπούτα θα μπορούσε να διαμορφωθεί ένας προσβάσιμος χώρος αναψυχής που να μην προσβάλει την αισθητική όλων όσων ζουν τριγύρω. Γίνονται κατά καιρούς προσπάθειες από την Δημοτική αρχή για την εύρεση των απαραίτητων πόρων αλλά μέχρι στιγμής δεν είχαν κανένα αποτέλεσμα. Η σημασία του χώρου είχε επισημανθεί από το ΓΠΣ του 1984 ως ένας από τους δύο χώρους ύπαρξης πράσινου και φυσικής βλάστησης³.

4.3. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΟΙΚΙΑΣ ΣΗΜΕΡΑ

4.3.1. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Η αναγνώριση της πολεοδομικής αξίας του τριγώνου της Μπαρμπούτα έγινε σχετικά νωρίς. Το 1985 χαρακτηρίστηκε με υπουργική απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού ως ιστορικός τόπος (ΦΕΚ, αρ. φύλλου 453). Η εντασσόμενη ανοικοδόμηση την εποχή εκείνη επέβαλε την χρήση ειδικών όρων δόμησης στην περιοχή της Μπαρμπούτας που επιβλήθηκαν με την έκδοση προεδρικού διατάγματος το 1993.

Το 1994 έγινε χαρακτηρισμός ως διατηρητέων 74 κτηρίων της περιοχής της Μπαρμπούτας (ΦΕΚ, αρ. φύλλου 383) και το 1997 το Υπουργείο Πολιτισμού χαρακτήρισε ως διατηρητέα άλλα 8 κτίσματα εντός της Μπαρμπούτας (ΦΕΚ, αρ. φύλλου 535). Αυτές οι νομοθετικές ρυθμίσεις εξασφάλισαν την επιβίωση στο χρόνο των διασωθέντων κτιρίων εντός του τριγώνου της Μπαρμπούτας αλλά και των γύρω κτισμάτων που την περιβάλλουν. Ειδικοί αρχιτεκτονικοί κανονισμοί επιβάλλουν πλέον την προσαρμογή των όψεων των νέων κτισμάτων στο ύψος της περιοχής με την ύπαρξη σαχνισιών και άλλων λεπτομερειών.

³ Το δεύτερο είναι το άλσος Παπάγου που εντοπίζεται νότια της πόλης κοντά στο νοσοκομείο.

4.3.2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ

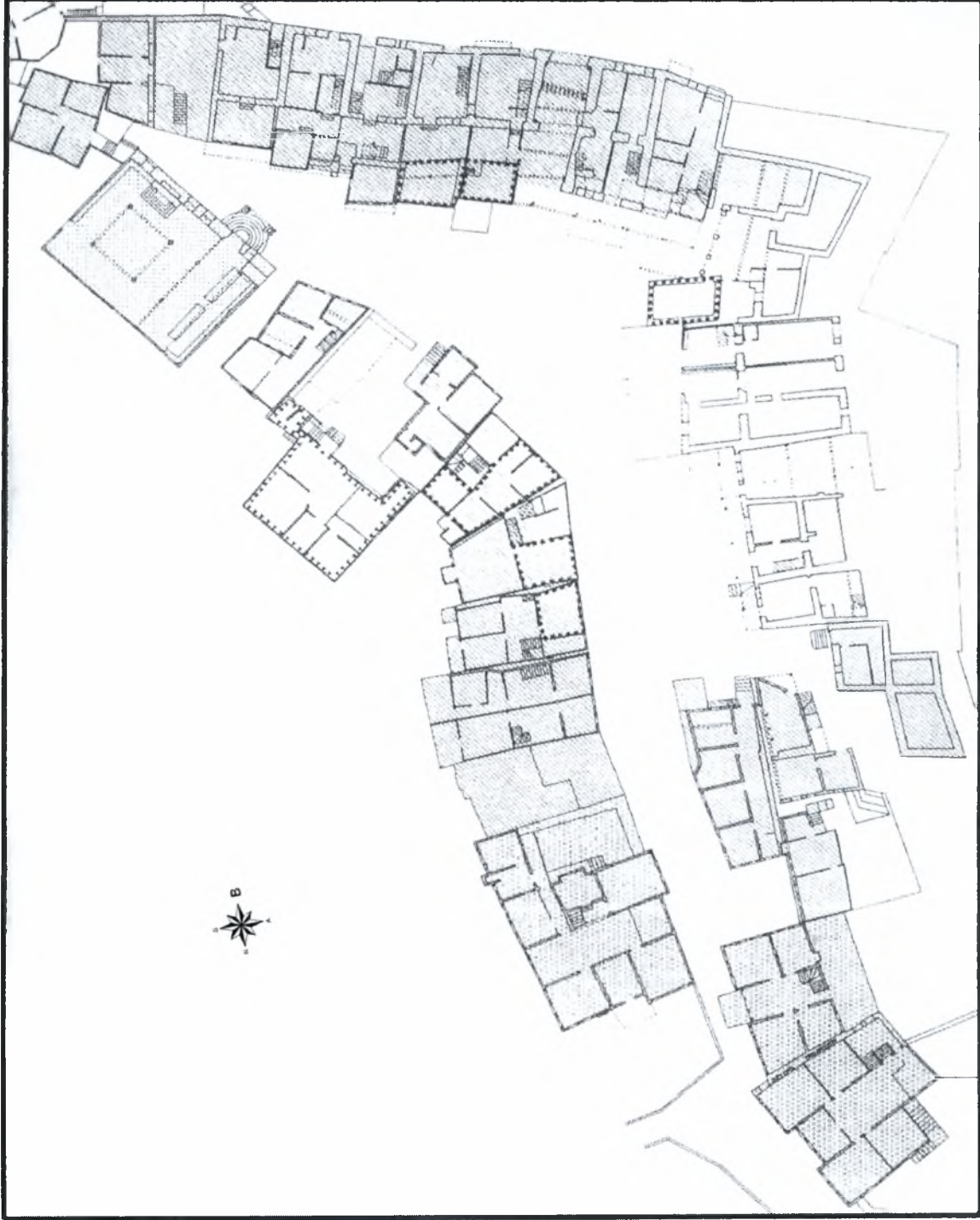
Για την Εβραϊκή συνοικία το τμήμα Αρχιτεκτονικής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου σε συνεργασία με το αντίστοιχο τμήμα του Πανεπιστημίου της Βενετίας και με τη βοήθεια του Δήμου Βέροιας εκπόνησαν μια μελέτη σχετικά με την ανάπλαση του χώρου και την χρήση των υπάρχοντων κτιρίων. Το αποτέλεσμα της επικεντρώνεται σε δυο σενάρια αξιοποίησης του πολεοδομημένου παραδοσιακού χώρου (Δήμος Βέροιας, 1996) :

1^ο Σενάριο

Η χρήση και αναστήλωση των περισσότερων κτιρίων εμπλέκει τους ιδιώτες και σε ελάχιστο βαθμό το δημόσιο τομέα. Η τοπική αυτοδιοίκηση θα περιοριστεί στα κτίρια που διαθέτει και η χρήση τους μπορεί να διατεθεί για Κέντρο Μελέτης Βαλκανικής Αρχιτεκτονικής μαζί με μουσείο, βιβλιοθήκη, αίθουσα συνεδριάσεων, αίθουσα έκθεσης και ερευνητικό κέντρο. Τέτοιου είδους δραστηριότητες είναι απόλυτα συμβατές με τα χαρακτηριστικά της Μπαρμπούτας και την τυπολογία των κτιρίων της, που έχουν τη δυνατότητα να τις φιλοξενήσουν. Το Κέντρο Μελέτης Βαλκανικής Αρχιτεκτονικής θα αφορά μελέτη της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της Μακεδονίας και θα συνδέεται με το Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης και με άλλα αντίστοιχα ιδρύματα. Ένα μουσείο θα είναι αναγκαίο ώστε να προωθεί και τον τουρισμό στην περιοχή. Επίσης η Συναγωγή θα πρέπει να ανακαινιστεί και να δοθεί προς χρήση ως αξιοθέατο. Οι περισσότερες ιδιωτικές κατοικίες έχουν ως χρήση την κατοικία, αν και μαγαζιά και χειροτεχνία που θα ασχολείται με παραδοσιακά προϊόντα θα επιτρέπονται στο ισόγειο.

2^ο Σενάριο

Στο δεύτερο σενάριο πρότασης, η τοπική αυτοδιοίκηση παίζει μεγαλύτερο ρόλο και συμβάλει περισσότερο στη χρηματοδότηση. Εκτός από τις δράσεις του 1^{ου} σεναρίου θα πρέπει η τοπική αυτοδιοίκηση να αποκτήσει και άλλα κτίρια ώστε να χρησιμοποιηθούν για το Κέντρο μελέτης που προτείνεται. Η Συναγωγή αναστηλωμένη με πόρους του δημοσίου θα είναι χώρος συγκέντρωσης (αμφιθέατρο) είτε του Δήμου

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΟΙΚΙΑ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΗΣΗ

ΔΗΜΟΣΙΑ Η΄
ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ

ΕΜΠΟΡΙΟ

ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική εργασία : Πολεοδομική
εξέλιξη της Βέροιας, η περιπτώση των
συνοικιών Μπαρμπουτά και Κυριάτσα

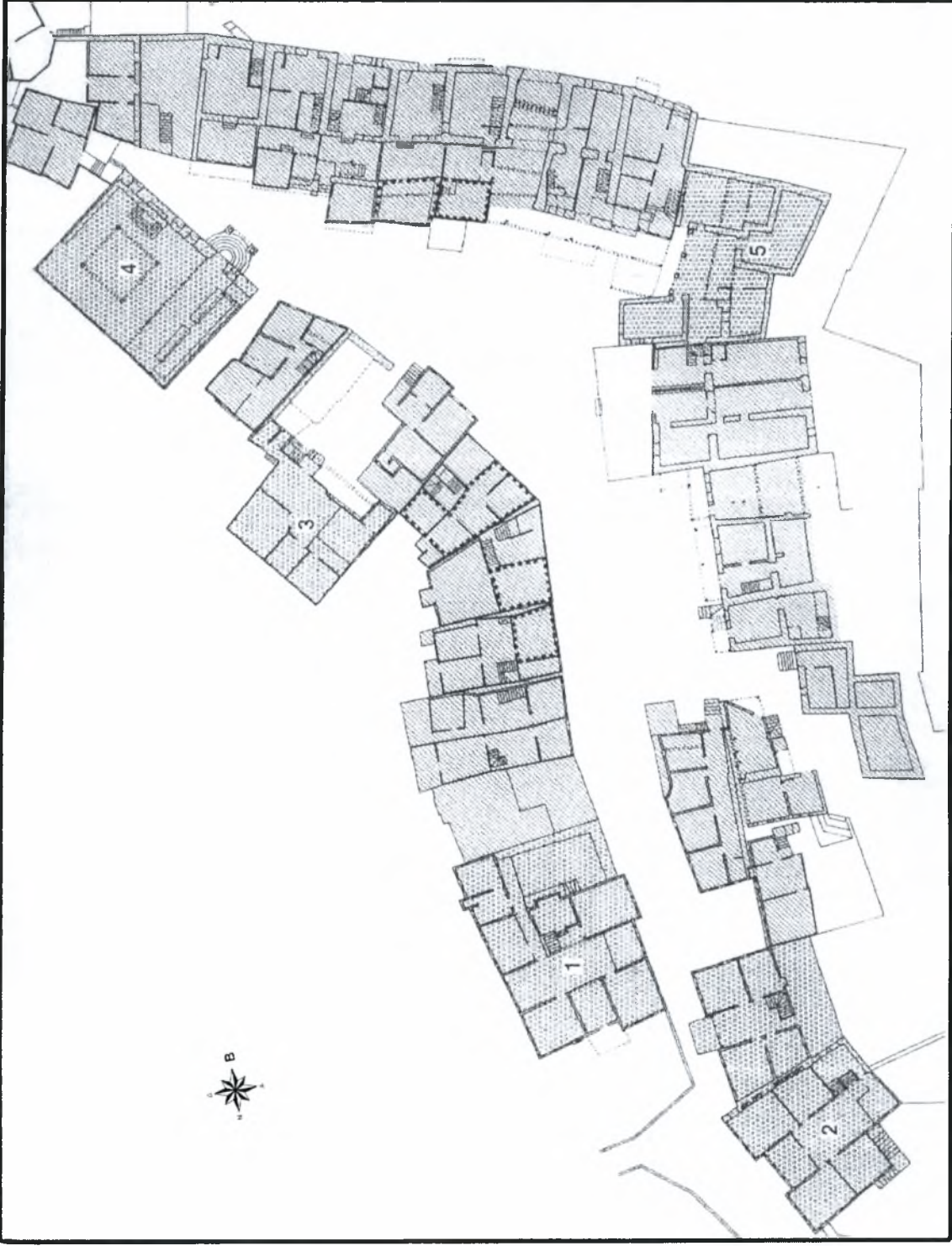
Φοιτητής : Κυρατζής Ανδρέας

Επιβλέπων : Α. Δέφνερ

1^ο Σενάριο για τη Μπαρμπουτά

Χάρτης Α.4.5 Κλίμακα : 1/450

Βόλος, Φεβρουάριος 2004

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΚΑΤΟΙΚΙΑ
- ΕΜΠΟΡΙΟ
- ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΗΣΗ

- 1 ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
- 2 ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, ΕΚΘΕΣΗ
- 3 ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ - ΚΑΦΕ
- 4 ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΧΩΡΟΣ
- 5 ΞΕΝΩΝΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική εργασία : Πολεοδομική εξέλιξη
 της Βέροιας, η περικύλιση των συνοικιών
 Μπαρμπούτα και Κυριώτισσα

Φοιτητής : Κυριακός Ανδρέας

Επιβλέπων : Α. Δέφνερ

2^ο Σενάριο για τη Μπαρμπούτα

Χάρτης Α.4.6

Κλίμακα : 1/ 450

Βόλος, Φεβρουάριος 2004

είτε του Κέντρου Μελέτης για διαλέξεις και εκδηλώσεις. Το Βαλκανικού τύπου σπίτι με χαγιάτι που περιγράψαμε θα μετασηματιστεί σε εστιατόριο / καφετέρια και κάποια κτίρια σε εστίες για τους φοιτητές και ερευνητές του Κέντρου. Έτσι γενικά μπορούμε να πούμε ότι η Μπαρμπούτα θα μεταμορφωθεί σε ερευνητικό χώρο και χώρος συνεδρίων. Παράλληλα, όπως και στην 1^η υπόθεση τα ιδιωτικά κτίσματα θα έχουν ως χρήση την κατοικία αλλά και εμπόριο με χειροτεχνία στο ισόγειο.

4.3.2. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΗΜΕΡΑ

Ο Δήμος Βέροιας τα τελευταία χρόνια έχει επενδύσει στην ανάπλαση των ιστορικών συνοικιών της πόλης καθώς και στην εκτεταμένη πεζοδρόμηση της. Η αρχή έγινε με τις ευκαιρίες που προσέφερε το Β' ΚΠΣ το 1995 ώστε οι ιστορικές γειτονιές της Βέροιας να ενταχθούν στο 'Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον' και να εκμεταλλευτούν τα χρηματοδοτικά μέσα που προσφέρονταν για τη διάσωση και ανάδειξη των ιστορικών συνοικιών. Η ένταξη έγινε στο υποπρόγραμμα 4 'Χωροταξικός και Πολεοδομικός σχεδιασμός' και μέτρο 3 'Προστασία και Ανάδειξη Ιστορικών Κέντρων παραδοσιακών οικισμών, περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, αναβάθμιση αστικών περιοχών, περιορισμός αισθητικής ρύπανσης σε περιοχές με υψηλή τουριστική κίνηση' (Καραγαβριηλίδης, 2002). Η μελέτη 'Προστασία-Ανάδειξη Διατηρητέων Περιοχών Μπαρμπούτας-Κυριώτισσας' υλοποιείται με τη δημιουργία πεζοδρόμου εντός του τριγώνου της Μπαρμπούτας αλλά και των δρόμων που περιβάλλουν το τρίγωνο καθώς και αποκατάσταση των εξωτερικών όψεων κτιρίων μέχρι τον πρώτο όροφο.

Εντός της συνοικίας οι επεμβάσεις σε κτίρια ήταν αρκετές. Η κατοχή από τη Δημοτική αρχή των πλουσιότερων σπιτιών Βορειοδυτικά της συνοικίας και προγράμματα της Ε.Ε. όπως το SUNVERAL, και το ΕΤΕΡΠΣ του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ) έδωσε την δυνατότητα στην ολική αναστήλωσή τεσσάρων κτισμάτων, εκ των οποίων δύο στο εσωτερικό της Ολγάνου και ένα στα όρια της Μπαρμπούτας. Ο τρόπος αναστήλωσης και τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν ήταν πανομοιότυπα με αυτά που αντικατέστησαν ώστε να μην χαθεί η παραδοσιακή μορφή της κατασκευής. Ακόμα και τοιχογραφίες που βρέθηκαν στις όψεις διατηρήθηκαν αναλλοίωτες τονίζοντας την ποιότητα της αναστήλωσης. Η χρήση των κτιρίων καλύπτουν πλέον κάποιες από τις ανάγκες του

Δήμου. Αναλυτικά οι χρήσεις είναι : Στέγαση κέντρου τουριστικής πληροφόρησης, Σύλλογος Βλάχων Βέροιας, Συνεδριακό κέντρο, Διεθνές Ινστιτούτο Παραδοσιακής Βαλκανικής Αρχιτεκτονικής, Εκθεσιακός χώρος, Συμβουλευτικό κέντρο για γονείς και νέους και γραφεία του Δήμου (βλ. Εικ.4.11).

Εικ.4.11: Τα αναστηλωμένα κτίρια του Δήμου Βεροίας στη Μπαρμπούτα.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

Παράλληλα αξίζει να τονισθεί η αναστήλωση σημαντικών κτιρίων από ιδιώτες, όπως η Συναγωγή καθώς και άλλων που χρησιμοποιούνται για κατοικία σήμερα. Σε αυτό βοήθησε η σημαντική αναβάθμιση των κοινόχρηστων χώρων και η αναστήλωση των κτιρίων που ανήκουν στο Δήμο δημιουργώντας ευχάριστο περιβάλλον στην περιοχή υποβοηθώντας τις επενδύσεις. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι έξι ιδιωτικά κτίρια επιδοτήθηκαν για την αναμόρφωση των εξωτερικών όψεων των σπιτιών της συνοικίας κατά 90%. Στην πραγματικότητα όμως η συνολική αναστήλωση ενός σπιτιού κοστίζει πολλά περισσότερα και η ύπαρξη ενός μικρού αριθμού εγκαταλειμμένων κτιρίων είναι γεγονός που το αποδεικνύει. Είναι αναγκαίο να υπάρξουν κίνητρα ώστε να μπορέσουν οι υπόλοιποι ιδιοκτήτες να αξιοποιήσουν την περιουσία τους.

Εικ.4.12: Ιδιωτικές κατοικίες επί της Ολγάνου.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΩΤΙΣΣΑΣ

5.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η Κυριώτισσα είναι μία από τις παλαιότερες χριστιανικές συνοικίες της Βέροιας. Εντοπίζεται ανατολικά του τείχους επί της οδό Θωμαΐδου, δυτικά οριοθετείται από την οδό Περδίκια, βόρεια από την Αγίου Δημητρίου και νότια από την Κυριωτίσσης. Η ύπαρξη της μνημονεύεται και από τους κανονισμούς του 1912 (Βλ. Πίνακα 3.1) ως συνοικία και ενορία περιλαμβάνοντας τους διασωθέντες μέχρι σήμερα ναούς της Κυριώτισσας, Παναγούδας, Άγιος Ανδρέας, Άγιος Βλάσιος, Γοργοεπήκοος. Εκτός από Βυζαντινές εκκλησίες, αξιόλογα μνημεία είναι το Τέμενος Μαχμούτ Τσελεπή, ο Δίδυμος Λουτρώνας και ο Μύλος του Μάρκου που πρόσφατα αναστηλώθηκε και λειτουργεί ως Βυζαντινό μουσείο.

Εικ.5.1: Η συνοικία της Κυριώτισσας, αξονομετρικό σκαρίφημα. Διακρίνεται το κτιριακό δυναμικό και τα μνημεία της συνοικίας.

Πηγή : Καλογήρου, 1990

Το ρυμοτομικό σχέδιο του 1925 διέλυε εντελώς το οργανικό σχέδιο χαράσσοντας έναν ορθογωνικό υπερκάνναβο με νεοκλασικές ιδιαιτερότητες κατά τόπους που αγνοούσε παντελώς την υπάρχουσα κατάσταση, για αυτό και το σχέδιο δεν βρήκε καμία εφαρμογή. Το 1928 η πόλη και η περιοχή εξακολουθούν να διαθέτουν το σχέδιο που είχε επικρατήσει επί αιώνες. Το 1930 εμφανίζεται στο κέντρο περίπου της περιοχής και αρκετά κοντά στο ναό της Κυριώτισσας ένας μεγάλος δημόσιος χώρος ο οποίος συρρικνώνεται στα επόμενα χρόνια. Δεν υπάρχουν πληροφορίες γι' αυτό το γεγονός και περιοριζόμαστε στην παρατήρηση πως κάποια χρονική στιγμή η περιοχή διέθετε κεντρικότητα η οποία όμως δεν διαφυλάχθηκε τα επόμενα χρόνια. Το οργανικό σχέδιο επιβιώνει και του σχεδίου του 1936, όπου οι προτεινόμενες χαράξεις κάνουν περιορισμένη χρήση του προϋπάρχοντος ιστού. Ο μεγάλος αριθμός των ρυμοτομούμενων ιδιοκτησιών και εκκλησιών καθιστούν το σχέδιο ανεδαφικό και ανενεργό.

Εικ.5.2: Η διάταξη των οικοδομικών νησίδων σε τμήμα της πόλης και την Κυριώτισσα το 1928.

Πηγή : Τσόπελας και συνεργάτες, 1995

Η προστασία της συνοικίας της Κυριώτισσας επισημάνθηκε αρχικά από την απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού το 1980 που τη χαρακτηρίζει ως ιστορικό τόπο (ΦΕΚ, αρ. Φύλλου 468). Το 1993 με Προεδρικό Διάταγμα καθορίζονται ειδικοί αρχιτεκτονικοί κανόνες και όροι δόμησης για την προστασία των κτιρίων της περιοχής (ΦΕΚ, αρ. Φύλλου 1209) ενώ ένα χρόνο αργότερα το Υπουργείο Μακεδονίας – Θράκης (ΥΜΑΘ) χαρακτηρίζει 55 κτίρια της περιοχής διατηρητέα (ΦΕΚ, αρ. Φύλλου 383). Με τις παραπάνω νομοθετικές ενέργειες διασφαλίστηκε η επιβίωση της συνοικίας στην έντονη τάση ανοικοδόμησης των προηγούμενων ετών και αποφεύχθηκε η εισβολή μοντέρνων αρχιτεκτονικών παρεμβάσεων στα κτίρια που την αποτελούν.

5.2 Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ

Ο δημόσιος αστικός χώρος είναι ο χώρος όπου υπάρχει κίνηση και συνάντηση των ανθρώπων που διαβιούν στο χώρο της πόλης. Τα μέρη της πόλης, όπως οι συνοικίες της, έχουν και εσωτερικές κινήσεις αλλά και εξωτερικές από τον υπόλοιπο ιστό της πόλης. Αυτή η σχέση μεταξύ της τοπικής και γενικής κίνησης υποστηρίζει τις κοινωνικές επαφές και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την βιωσιμότητα των χρήσεων που είτε βρίσκονται εκεί από χρόνια, είτε προγραμματίζονται και χωροθετούνται μέσω θεσμοθετημένων διαδικασιών. Οι ιστορικές πόλεις συνήθως, έχουν τέτοια οργάνωση του χώρου, δημόσιου ή ημιδημόσιου, όπως στην περίπτωση της Κυριώτισσας, όπου όλες οι κινήσεις έχουν ως σκοπό την κοινωνική επαφή μεταξύ των πολιτών της ίδιας συνοικίας αλλά και την ασφάλεια τους από άτομα εκτός αυτής. Αυτή η ιδιότητα έχει κληρονομηθεί από την εποχή της Τουρκοκρατίας όπου υπήρχε φυλετικός διαχωρισμός εθνοτήτων εντός της πόλης. Μπορεί η οργανική ανάπτυξη να παρουσιάζεται ως τυχαία με γυμνό μάτι αλλά μια προσεκτική μελέτη δείχνει ποιοτικά χαρακτηριστικά που σήμερα προκαλούν το θαυμασμό⁴.

Ο δημόσιος χώρος της Κυριώτισσας διασώζεται σε μεγάλο βαθμό αναλλοίωτος μέχρι σήμερα, αφού τα κατά καιρούς ρυμοτομικά σχέδια δεν εφαρμόστηκαν καθώς αποδείχθηκαν ανεδαφικά και ξένα προς τον τρόπο οργάνωσης του. Σήμερα η

⁴ Το υποδάμειο πολεοδομικό σύστημα έχει υψηλή οργάνωση και φτωχή δομή. Τα ιστορικά κέντρα των πόλεων μας έχουν στην πλειονότητα τους ισχυρή δομή και φτωχή οργάνωση.

Κυριώτισσα είναι κηρυγμένος ιστορικός τόπος με πρώτο στοιχείο σπουδαιότητας, το οργανικό ακανόνιστο πλέγμα των δημόσιων χώρων της. Μια πολύ σύντομη αναδρομή στις πολεοδομικές μελέτες της πόλης και της περιοχής αποκάλυψε την ισχύ της εσωτερικής λογικής του οργανικού σχεδίου έναντι όλων των έξωθεν σχεδιαστικών και προγραμματικών πρωτοβουλιών.

Στις αρχές του εικοστού αιώνα το σχέδιο της περιοχής είναι ακανόνιστο, οργανικό, όπως και όλης της πόλης, με ισχυρή δομή και φτωχή οργάνωση. Οι δρόμοι είναι καμπυλωτοί, ακολουθούν τις καμπύλες του εδάφους και έχουν τις ελάχιστες διαστάσεις σύμφωνα με τους κανονισμούς της εποχής. Τα οικοδομικά τετράγωνα είναι με σχήμα ακανόνιστο, με εσωτερικά αδιέξοδα και μεγάλους εσωτερικούς ημιδημόσιους χώρους, όπου συνήθως χωροθετείται το θρησκευτικό κέντρο.

Εικ.5.3: Η οδός Ιεραρχών χαρακτηριστικό δείγμα οδού οργανικής ανάπτυξης.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

Σε αντίθεση με τους δρόμους που είναι στενοί και οι ελάχιστοι δυνατοί, τα οικοδομικά τετράγωνα είναι μεγάλα, οι περισσότερες οικοδομές εφάπτονται στα όρια τους με το δρόμο, ενώ οι αυλές των σπιτιών έχουν πρόσβαση στο θρησκευτικό / κοινωνικό κέντρο στο εσωτερικό της οικοδομικής νησίδας. Οι ιδιοκτησίες επικοινωνούν μεταξύ τους μέσω του ημιδημόσιου χώρου και μιας μικρής αυλόθυρας,

της απάνοιξης. Η ύπαρξη της υποδηλώνει τις έντονες διαπροσωπικές σχέσεις που αναπτύσσονταν μεταξύ των κατοίκων που αποτελούσαν ένα οικοδομικό τετράγωνο.

Η Συντακτική ανάλυση του Οργανικού σχεδίου της πόλης και της περιοχής κατέδειξε πως, γεωγραφικά, η Κυριώτισσα κατελάμβανε πάντοτε κεντρική θέση στην πόλη, αλλά η χωρική δομή της δείχνει εσωστρεφή περιοχή κατοικίας, καθώς ο πυρήνας ενσωμάτωσης της δεν την διαπερνά. Αλλά βρίσκεται στην περίμετρο της και συμπίπτει με μέρος του πυρήνα ενσωμάτωσης της ιστορικής πόλης. Έτσι οι οδοί Μητροπόλεως, Θωμαΐδου και Αγ. Δημητρίου είναι οι πιο πολυσύχναστες για τη γενική, αλλά και την τοπική κίνηση, ενώ για την τοπική κίνηση σημαντική είναι η οδός Ιεραρχών και η είσοδος της Πατριάρχου Ιωακείμ από την οδό Μητροπόλεως. Η περιοχή στο οργανικό σχέδιο έχει σχετικά μεγάλο βάθος από τις περιβάλλουσες οδούς και διασχίζεται σχεδόν σπάνια από τους μη κατοίκους της περιοχής. Πρόκειται δηλαδή για θύλακα αστικής περιοχής με χαρακτηριστικά εσωστρεφή τρόπο οργάνωσης που ερμηνεύεται στη βάση του, γνωστού ιστορικά, φυλετικού και θρησκευτικού διαχωρισμού των κοινωνικών ομάδων και που η εγγύτητα δημιούργησε την κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη και προσέδωσε στο χώρο τη συγκεκριμένη μορφή και ιδιαιτερότητα. Ο δημόσιος χώρος είναι κυρίως κυρτός προοριζόμενος μόνο για την κίνηση και όχι τη στάση. Ο ημιδημόσιος χώρος, συναρτημένος με τα θρησκευτικά κέντρα στο εσωτερικό των οικοδομικών νησίδων, είναι κοίλος, προσφερόμενος για την στάση και την ανάπτυξη των κοινωνικών επαφών. Επομένως ο δημόσιος χώρος στερείται σήμερα μιας ουσιώδους ιδιότητας, της δυνατότητας ανάπτυξης κοινωνικών επαφών μεταξύ των ανθρώπων και, στο βαθμό που πρέπει να διατηρηθεί ως μαρτυρία του παρελθόντος. Μόνο εάν συνδυασθεί με ανοιχτούς χώρους που επιτρέπουν τη στάση μπορεί να αποκτήσει στοιχεία κοινωνικότητας και να φανεί χρήσιμος στην κοινότητα που διαβιεί σε αυτόν, αλλά και την πόλη ολόκληρη (Τσοπελας και συνεργάτες, 1995 και Πάπαρη, 2000).

5.3 ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΩΤΙΣΣΑΣ

Το 1985 όταν έχει ήδη ξεκινήσει η Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης (ΕΠΑ 1983-1987) για όλη τη χώρα, οι μεγάλοι άξονες της πόλης έχουν πλήρως διαμορφωθεί (οδοί Μητροπόλεως, Πιερίων, Αγ. Δημητρίου, Θωμαΐδου) ενώ το εσωτερικό της περιοχής βρίσκεται σε σύγκρουση με το ισχύον ρυμοτομικό, στο βαθμό που αυτό ρυμοτομεί αδιακρίτως ιδιοκτησίες και εκκλησιαστικά μνημεία. Λίγο πριν είχε εκπονηθεί μια μελέτη με τίτλο ‘Σχέδιο Ρύθμισης Ιστορικού Κέντρου Βέροιας’ που διατηρούσε σε μεγάλο βαθμό τον υπάρχοντα οργανικό ιστό, πρότεινε όμως και ορισμένες επεμβάσεις (διανοίξεις, προκήπια) που τραυμάτιζαν τη συνοχή και την ταυτότητα του δημόσιου χώρου. Παρόλα αυτά, διασφάλιζε τις ποιότητες του περισσότερο από όσο το Σχέδιο Αναθεώρησης της ΕΠΑ που ακολούθησε.

Στο σχέδιο Επέκτασης – Αναθεώρησης της ΕΠΑ 1983-1987 δεν αποφεύχθηκε η λογική της επέμβασης με τη μορφή των διανοίξεων, σε μικρή κλίμακα σε σχέση με αυτές που είχαν προταθεί στις αρχές του αιώνα, με αποτέλεσμα τον τραυματισμό του οργανικού ιστού που είχε επιβιώσει αιώνες πριν. Συγκεκριμένα έγινε κατάτμηση των οικοδομικών νησίδων :

- του Ο.Τ.58 σε Ο.Τ.58α, Ο.Τ.58β, Ο.Τ.58γ, Ο.Τ.58δ, Ο.Τ.58ε
- του Ο.Τ.36 σε Ο.Τ.36α, Ο.Τ.36β, Ο.Τ.36γ
- του Ο.Τ.67 σε Ο.Τ.67α, Ο.Τ.67γ
- του Ο.Τ.60 σε Ο.Τ.60^α και Ο.Τ.60β

Παράλληλα με τις κατατμήσεις, έγινε μετατροπή των οργανικά ενταγμένων εκκλησιών σε περίοπτα εκθέματα. Εκκλησίες όπως η Κυριώτισσα, Υπαπαντή, Αγ. Βλάσση, Βαλτεσίνη, Γοργοεπηκόου, Αγ. Δημητρίου και το πρώην τέμενος Μαχμούτ Τσελεπή γίνονται πλέον αντιληπτές από τον περαστικό διαβάτη. Ευτυχώς όμως δεν έγινε πλήρη εφαρμογή του σχεδίου και η συνοικία επιβίωσε όπως ήταν ως το 1995.

Το 1995 στα πλαίσια του Β' ΚΠΣ και στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον, όπως προαναφέρθηκε και στην περίπτωση της Μπαρμπούτας, εγκρίθηκε μελέτη για την ανάδειξη και προστασία της Κυριώτισσας. Οι δράσεις της μελέτης εντοπίζονται στην πεζοδρόμηση, τη διευθέτηση και διαμόρφωση των κοινόχρηστων χώρων, την αποκατάσταση των δικτύων κοινής ωφέλειας και την διαμόρφωση χώρων πρασίνου. Στόχος της είναι η διατήρηση του οργανικού ιστού και η παρότρυνση κίνησης του πεζού εντός του πεζοδρόμου κάτι που εν μέρει έχει επιτευχθεί.

5.4 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ 1996

Η περιοχή της Κυριώτισσας πριν την επέμβαση του 1996 βρισκόταν σε κακή κατάσταση. Η ανάλυση της περιοχής απέδειξε ότι η εικόνα εγκατάλειψης αποτυπωνόταν στα πολλά ετοιμόρροπα κτίρια, τους μανδρότοιχους, το κακό οδόστρωμα, την κακή κατάσταση του οδικού εξοπλισμού αλλά και την αλλοίωση των χαρακτηριστικών με τις νεόδμητες οικοδομές της εποχής του μοντερνισμού. Πριν την αναβάθμιση της περιοχής ελάχιστοι ναοί βρίσκονταν σε ικανοποιητική κατάσταση με το στοιχείο της υποβάθμισης να κυριαρχεί παντού. Η κυκλοφορία των αυτοκινήτων γινόταν ανεμπόδιστα όπου το πλάτος του δρόμου και η διαμόρφωση το επέτρεπαν. Οι ημιδημόσιοι χώροι ήταν οι χώροι στάθμευσης εμποδίζοντας τους πεζούς στην κίνηση και μολύνοντας γενικότερα την αισθητική του τοπίου.

Η ανάλυση της μελέτη του 1995 αποκάλυψε ότι στη μελέτη Αναθεώρησης η σχέση δημόσιου / ημιδημόσιου και ιδιωτικού / ημι-δημόσιου χώρου καταστρέφεται, ενώ σε κάποια σημεία επιτείνεται η ασάφεια του ορίου μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού χώρου και η εμφάνιση του 'ροικού' χώρου, κύριου γνωρίσματος της πολεοδομίας του Μοντερνισμού (Πάπαρη, 2000). Στοιχεία που συνιστούν την ταυτότητα της περιοχής είναι τα μνημεία σε παράθεση με τα κοσμικά κτίρια και με πρόσβαση από τον

ημιδημόσιο χώρο. Επίσης, τα κηρυγμένα ως διατηρητέα κτίρια με μακεδονική κυρίως μορφολογία, τα μέτωπα των εν σειρά κατοικιών με όχι κατ' ανάγκη ιδιαίτερο μορφολογικό ενδιαφέρον, αλλά ικανά να προσδιορίζουν συνέχειες και σαφή όρια μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού χώρου, η τυπολογία της κατοικίας ως κυρίαρχο πολιτισμικό και κοινωνικό στοιχείο, τα υπερτοπικά και τοπικά χωρόσημα ως στοιχεία συμβολισμού και προσανατολισμού και τέλος τα τμήματα του Τείχους στο ανατολικό όριο της περιοχής που συνιστούν ακόμη απροσπέλαστο όριο της προς τις ανατολικές συνοικίες της πόλης. Ο ίδιος δημόσιος χώρος βρέθηκε, με τη βοήθεια της ανάλυσης της οραματικότητας, πως διαθέτει ευκρίνεια και αναγνωρισιμότητα, έχει δηλαδή την ικανότητα να προσανατολίζει τον περαστικό στην κίνηση προς και διαμέσου της περιοχής, βελτιώνοντας έτσι την ζωντάνια και ασφάλεια. Η υψηλή οραματικότητα προσδιορίστηκε κυρίως από την αποσπασματική θέα των μνημείων και των αξιόλογων κτιρίων και αρχιτεκτονικών μετώπων κατά μήκος των διαδρομών (Τσόπελας και συνεργάτες, 1995).

Στη μελέτη του 1995 προτάθηκαν και υλοποιήθηκαν τα ακόλουθα :

1. Η αναθεώρηση της Μελέτης Αναθεώρησης με την αξιοποίηση των ευρημάτων της Ανάλυσης.
2. Η διατήρηση και ανάδειξη της υφιστάμενης για αιώνες σχέση παράθεσης μεταξύ μνημείων και κοσμικών κτιρίων της ίδιας οικοδομικής νησίδας
3. Η κατάργηση όλων των προτεινόμενων διανοίξεων στο εσωτερικό των οικοδομικών νησίδων και ο σεβασμός των ιχνών του οργανικού σχεδίου.
4. Η ουσιαστική αναβάθμιση – αποκατάσταση των ημιδημόσιων χώρων και η αποσαφήνιση της μετάβασης από το δημόσιο στον ημιδημόσιο χώρο.
5. Η αποκατάσταση της δυνατότητας διέλευσης από όλους τους δρόμους ασθενοφόρου και πυροσβεστικού οχήματος καθώς και ο άρτιος σχεδιασμός όλων των δικτύων υποδομής και σήμανσης (Τσόπελας και συνεργάτες, 1995).

Η δημιουργία πεζοδρόμων και η αναβάθμιση της περιοχής με χώρους πρασίνου, παιδική χαρά, πυροσβεστικών κρουνών, ηλεκτροφωτισμού και λοιπού εξοπλισμού έδωσε πνοή ανάπτυξης στην περιοχή. Οι χαμηλές τιμές των ακινήτων έδωσαν την δυνατότητα στους επιχειρηματίες να επενδύσουν οικονομικά στην περιοχή. Ορισμένα αρχοντικά αγοράστηκαν και μετατράπηκαν σε χώρους διασκέδασης, μπαρ και εστιατόρια μετατρέποντας ολόκληρη την περιοχή σε κεντρικό σημείο παρεχόμενης διασκέδασης στην πόλη της Βέροιας. Αξιοσημείωτη είναι η ποιότητα αναστήλωσης και ο σεβασμός των αρχιτεκτονικών όρων δόμησης.

Εικ.5.6: Κέντρο διασκέδασης επί της οδού Πατριάρχου Ιωακείμ.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

<u>ΥΠΟΜΝΗΜΑ</u>	
	ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑΣΚΕΛΑΣΗΣ
	ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΣ
	ΜΝΗΜΕΙΑ
	ΑΡΧΑΙΟ ΤΕΙΧΟΣ

<p>ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΤΡΟΒΙΛΙΣΜΟΥ, ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	
<p>ΔΙΔΑΚΤΑΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ :</p> <p>ΠΟΛΥΘΕΩΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ, Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΙΚΙΩΝ ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΑΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΩΤΙΣΣΑΣ</p>	
<p>ΦΟΙΤΗΤΗΣ : Κυριακός Ανδρέας</p>	
<p>Επιβλέπων : Α. Δεσφύρας</p>	
<p>ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑΣΚΕΛΑΣΗΣ, ΟΙ ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΩΤΙΣΣΑΣ</p>	
<p>Χάρτης : Α.51</p>	<p>Κλίμακα : 1/1150</p>
<p>Βόλος, Φεβρουάριος 2004</p>	

Ιδιαίτερη κίνηση πεζών και όχληση εμφανίζεται τους καλοκαιρινούς μήνες όπου τα καλοκαιρινά πλέον μπαρ που λειτουργούν στις αυλές των αρχοντικών, προκαλούν έντονη ηχορύπανση στην περιοχή και τους κατοίκους της. Αυτό ίσως είναι ένα από τα λιγιστά προβλήματα που προκλήθηκαν από την αναβάθμιση-ανάπλαση της περιοχής. Εκτός από τους επιχειρηματίες που επένδυσαν μεγάλα ποσά στην περιοχή, οι κάτοικοι της δεν προέβησαν σε εκτεταμένες αναστηλώσεις κτιρίων εκτός από ελάχιστα κτίσματα. Λυπηρό είναι και το γεγονός ότι πολλά από τα κτίρια που βρίσκονταν σε κακή κατάσταση την εποχή της μελέτης (1996), κατέρρευσαν δίνοντας τη δυνατότητα στους ιδιοκτήτες τους να τα χτίσουν με τους νέους όρους δόμησης. Παρόλη την αύξηση της αξίας γης οι ιδιοκτήτες δεν επένδυσαν στο πλήθος των κτιρίων που παραμένουν ανεκμετάλλευτα. Η απουσία κάποιων οικονομικών κινήτρων από την πολιτεία είναι το τελευταίο εμπόδιο για την πλήρη αξιοποίηση της περιοχής.

Εικ.5.7: Άποψη της εισόδου στην Κυριώτισσα από την Ιεραρχών. Διακρίνονται αριστερά και δεξιά τα κέντρα διασκέδασης.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

Από την Αναστασία Πάπαρη έγινε η συντακτική ανάλυση του οργανικού σχεδίου της πόλης μετά την πεζοδρόμηση της, σε μία ακτίνα μισής ώρας περπατήματος με τα πόδια γύρω από ένα κεντρικό σημείο της Κυριώτισσας, καθώς και την συντακτική ανάλυση μιας περιοχής λίγο ευρύτερης από τη συνοικία. Τα αποτελέσματα ήταν τα εξής :

1. Η περιοχή έγινε πιο άμεσα προσπελάσιμη σήμερα από την εποχή του οργανικού σχεδίου της πόλης.
2. Στο οργανικό σχέδιο ο πυρήνας ενσωμάτωσης της πόλης μοιάζει με λυγισμένη ‘ραχοκοκαλιά’ με ράχες τα τμήματα των σημερινών οδών Βενιζέλου και Μητροπόλεως. Η Κυριώτισσα και η Μπαρμπούτα εξακολουθούν να αποτελούν περιοχές που διαθέτουν στο εσωτερικό τους κάποιους από τους πιο απομονωμένους δρόμους της πόλης. Όσο πιο κοντά στην οδό Μητροπόλεως, τόσο οι δρόμοι έρχονται στον πυρήνα ενσωμάτωσης της πόλης. Οι δρόμοι προς την οδό Θωμαΐδου απομακρύνονται από τον πυρήνα και γίνονται όλο και πιο απομονωμένοι, πολύ κοντά στα όρια της πόλης.
3. Η περιοχή έγινε περισσότερο πολύπλοκη για τον πεζό στο εσωτερικό της και ταυτόχρονα απέκτησε καλύτερες προσβάσεις από τις Θωμαΐδου και Μητροπόλεως (Πάπαρη, 2000).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΑΔΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

6.1 Η ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ

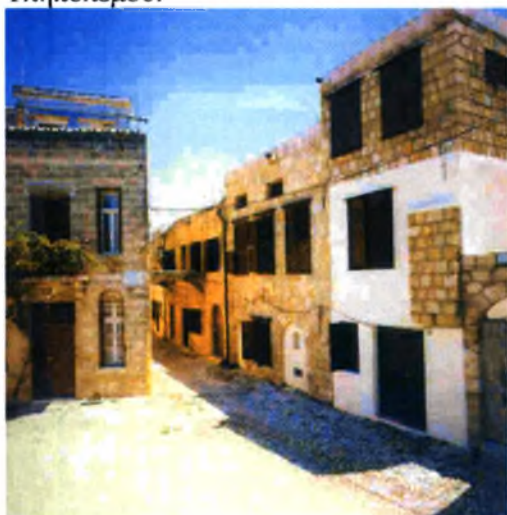
Στην Ελλάδα σήμερα δεν έχουν γίνει σημαντικά βήματα στο τομέα των αστικών αναπλάσεων. Παρόλα αυτά πρέπει να αναγνωριστούν οι προσπάθειες των τελευταίων ετών στην κατεύθυνση της προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς κυρίως σε κέντρα πόλεων ή συνοικιών, όπως στην περίπτωση της Μπαρμπούτας και Κυριώτισσας. Οι φορείς του δημόσιου τομέα που έχουν επωμιστεί την ευθύνη της διάσωσης είναι η Δημόσια Επιχείρηση Πολεοδομίας και Στέγασης (ΔΕΠΟΣ), ο Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ) και η Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Η βοήθεια του ΕΟΤ εντοπίζεται στην αστική ανάπλαση του κτιριακού αποθέματος παραδοσιακών οικισμών με στόχο την αύξηση της τουριστικής κίνησης σε περιοχές που μέχρι πριν από λίγα χρόνια πλήττονταν από ανεργία και οικονομικό μααρασμό. Έτσι σήμερα περιοχές όπως η Βάθεια στη Μάνη, η Βυζίτσα στο Πήλιο, η Οία στη Σαντορίνη, το Πάπιγκο στα Γιάννενα και το Φισκάρδο στην Κεφαλονιά αναπτύχθηκαν οικονομικά δίνοντας ευκαιρίες εργασίας στην τοπική κοινωνία κρατώντας με τον τρόπο αυτό το δυναμικό της κάθε περιοχής.

Ένα δεύτερο εντελώς διαφορετικό παράδειγμα αστικής ανάπλασης είναι αυτό της Άνω Πόλης της Θεσσαλονίκης που είναι ανάλογο με τις συνοικίες της Μπαρμπούτας και Κυριώτισσας όπου έγινε αποκατάσταση κτιρίων και κοινοχρήστων χώρων σε ένα διατηρητέο οικισμό. Οι φορείς που το υλοποίησαν είναι το ΥΠΕΧΩΔΕ, η ΔΕΠΟΣ και ο Δήμος Θεσσαλονίκης. Η επέμβαση αφορούσε τη δημιουργία δικτύου πεζοδρόμων, με παράλληλη διαμόρφωση τριών αρχαιολογικών πορειών, με επισκευή των όψεων των παραδοσιακών σπιτιών, την διαμόρφωση κοινόχρηστων χώρων όπως πλατείες καθώς και την υπογείωση και ανανέωση των δικτύων της ΔΕΗ, του ΟΤΕ και του ΟΥΘ. Η παρέμβαση βοήθησε στην αναβάθμιση της εικόνας της περιοχής και της ποιότητας ζωής των κατοίκων της. Παράλληλα αναδείχθηκαν τα διασωθέντα κτίσματα Μακεδονικής, Εβραϊκής και Τούρκικης αρχιτεκτονικής ενώ επιβλήθηκαν ειδικοί όροι δόμησης και στις 700 νέες κατοικίες που κτίστηκαν. Στη Θεσσαλονίκη εκτός από την Άνω Πόλη έχουμε και την περίπτωση των Λαδάδικων που θα αναλυθεί αργότερα.

Αξίζει να αναφερθεί και το παράδειγμα της παλιάς πόλης της Ρόδου που παρουσιάζει μια ιδιομορφία λόγω του ότι το 25% των κτισμάτων της ανήκουν στο Ελληνικό Δημόσιο. Η ιδιομορφία αυτή είναι προς όφελος της περιοχής διότι ο κατακερματισμός των ιδιοκτησιών σε πλήθος ιδιωτών, αποτελεί εμπόδιο στην όποια επέμβαση γίνεται από το κράτος. Η περιοχή είναι ιδανική για την εγκατάσταση εμπορικών δραστηριοτήτων όμως λόγω απώλειας κοινωνικού εξοπλισμού εγκαταλείπεται από του κατοίκους της. Το ΥΠΠΟ, ο Δήμος Ρόδου και το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων (ΤΑΠΑ) ξεκίνησε ένα 20ετές πρόγραμμα αποκατάστασης του ιστορικού κέντρου Ρόδου.

Εικ.6.1: Η παλιά πόλη της Ρόδου, αναπλάσεις οικιστικού ιστού, οδός Τληπολέμου.

Πηγή : Βουλγαρης, 1998

Στόχος του είναι η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και η ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων συναφών με το χαρακτήρα της (παραδοσιακή βιοτεχνία, τουρισμός κλπ), έργων αποκατάστασης μνημείων και μεσαιωνικών οχυρώσεων και τέλος πολεοδομικές παρεμβάσεις όπως πεζοδρομήσεις, ειδικοί όροι δόμησης, αποκατάσταση εξωτερικών όψεων κλπ. (Βούλγαρης, 1998, σ.175-9).

Εικ.6.2: Η παλιά πόλη της Ρόδου, αναπλάσεις οικιστικού ιστού, οδός Περικλέους.

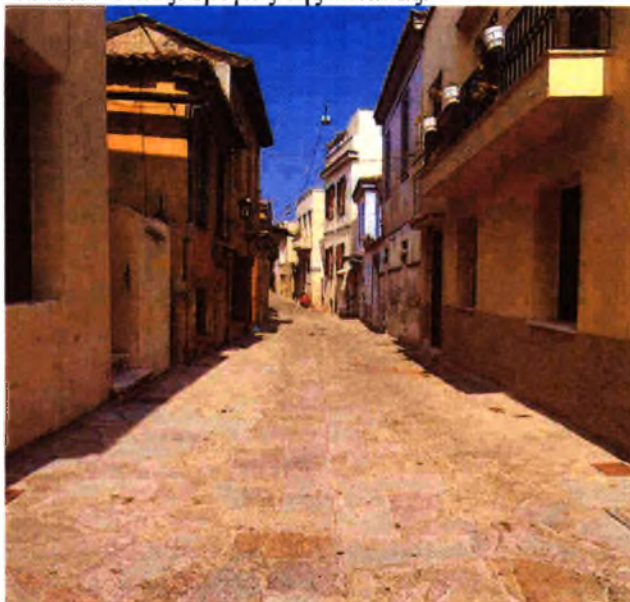

Πηγή : Βούλγαρης, 1998

Τελευταίο και περισσότερο γνωστό και ολοκληρωμένο σημείο παρέμβασης της πολιτείας είναι η περίπτωση της Πλάκας. Η σταδιακή υποβάθμιση της Πλάκας ξεκίνησε από τη δεκαετία του '60. Το 1979 διέμεναν λιγότεροι από 5000 κάτοικοι και μόνο τα μισά σπίτια της κατοικούνταν. Με κοινή πρωτοβουλία του ΥΠΠΟ και του ΥΠΕΧΩΔΕ εφαρμόστηκε ένα πρόγραμμα ανάπλασης και αναβάθμισης της Πλάκας, με θεσμικές παρεμβάσεις, δράσεις και έργα που είχαν ως στόχο (Στεφάνου, 1995, σ.221-9) :

- Τον έλεγχο των χρήσεων γης και της εγκατάστασης νέων κεντρικών λειτουργιών.
- Την τόνωση και την αναβάθμιση της κατοικίας.
- Την κυκλοφοριακή οργάνωση-αποσυμφόρηση.
- Την ενοποίηση ιστορικών αρχαιολογικών χώρων.
- Τη δημιουργία δικτύου χώρων και πρασίνου αναψυχής και
- Την αναβάθμιση των δυτικών περιοχών του κέντρου.

Εικ.6.3: Ο πεζόδρομος της Πλάκας.

Πηγή : Στεφάνου, 1995

Βασικές κατευθύνσεις στη διάσωση της Πλάκας ήταν η διατήρηση της κατοικίας και η προστασία της ιστορικής και πολιτιστικής φυσιογνωμίας. Ως προς τη διατήρηση της κατοικίας γίνεται αποδεκτό, ότι αυτή πρέπει να επιδιώκει όχι μόνο τη διατήρηση της ως χρήση αλλά και ως κοινωνική ποιότητα. Αν γίνει δεκτό ότι ο χαρακτήρας μιας περιοχής εξαρτάται από την κοινωνική διαστρωμάτωση, πρέπει να διερευνηθεί κατά πόσο στην Πλάκα διατηρήθηκε ή ξαναεπιτεύχθηκε μια επιθυμητή πυραμίδα των τάξεων ή μήπως όπως στην περίπτωση του Marais, στο κέντρο του Παρισιού, μια ευνοημένη κοινωνική τάξη κατέλαβε το αναπλασμένο κέλυφος. Παράλληλα πρέπει να διερευνηθεί κατά πόσο επιτεύχθηκε μια φυσιογνωμία αποδεκτή σ' ότι αφορά στον πολιτισμικό και ιστορικό της χαρακτήρα. Η τόνωση και ανάδειξη του χαρακτήρα αυτού έπρεπε να πραγματοποιηθεί μέσα σε ένα γενικότερο προγραμματισμό πολιτισμικών δραστηριοτήτων του κέντρου με ανάμειξη χρήσεων συμβατών μεταξύ τους. (Στεφάνου, 1995, σ.230)

Η επιτυχία των παρεμβάσεων θα δοκιμαστεί στο χρόνο, όμως η εικόνα που λαμβάνει ο πολίτης από την καθημερινή κίνηση του στους μεταμορφωμένους πλέον χώρους είναι ασύγκριτη με οτιδήποτε σύγχρονο.

6.2 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΛΑΔΑΔΙΚΩΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τα Λαδάδικα της Θεσσαλονίκης αποτελούν ένα παράδειγμα προστασίας ανάλογο των δυο συνοικιών της Βέροιας. Τα Λαδάδικα εντοπίζονται από την εποχή της Τουρκοκρατίας και παλαιότερα στη δυτική Θεσσαλονίκη δίπλα από το λιμάνι της. Ήταν από τα λίγα διασωθέντα στοιχεία του πολεοδομικού ιστού της πόλης μετά την καταστροφή της πόλης από την πυρκαγιά του 1917. Τα κτίρια της περιοχής των Λαδάδικων φιλοξενούσαν καταστήματα παντός είδους αλλά κυρίως λαδεμπόριο, από όπου προέρχεται και το όνομα τους. Η φθίνουσα πορεία του εμπορίου άρχισε περίπου τη δεκαετία του '70. Πολλά κτίρια εγκαταλείφθηκαν στην τύχη τους αποτελώντας εστία μόλυνσης υποβαθμίζοντας την περιοχή. Αυτά τα αρνητικά στοιχεία συνδυάζονται με την είσοδο στην περιοχή και την παραμονή εκεί περιθωριακών κοινωνικών στρωμάτων και συνδυάζονται επίσης με την επικινδυνότητα των κτισμάτων, με την περιβαλλοντική υποβάθμιση και την απειλή εφαρμογής του ρυμοτομικού σχεδίου που προέβλεπε διάνοιξη της οδού Μητροπόλεως και την κατασκευή νέων πολυώροφων οικοδομικών μονάδων (Μαυρομάτης, 1996, σ. 28-9).

Εικ.6.4: Το κτιριακό σύνολο του πυρήνα των Λαδάδικων. Άποψη της περιοχής από αεροφωτογραφία.

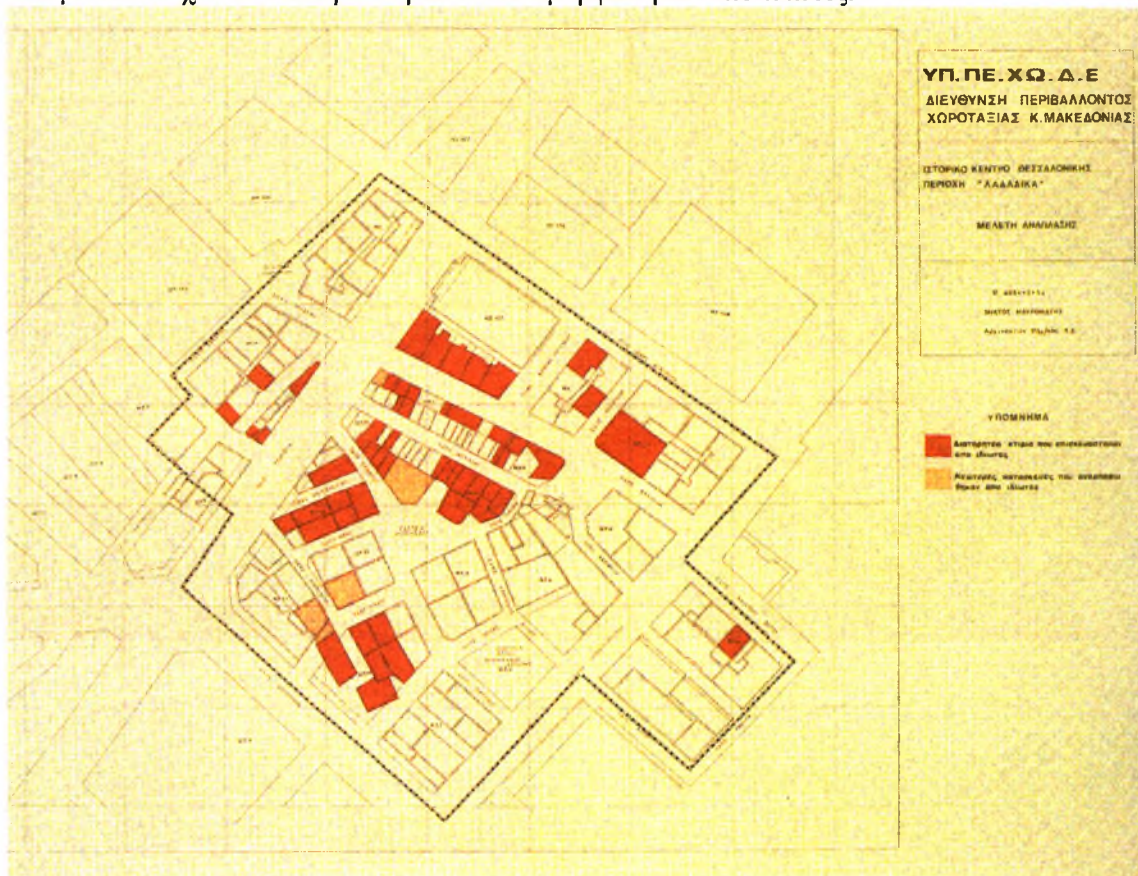

Πηγή : Μαυρομάτης, 1996

Η περιοχή ήταν χαρακτηρισμένη από την 4^η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων του ΥΠΠΟ. ως Ιστορικός Τόπος. Η απαραίτητη νομοθετική προστασία επιτεύχθηκε μόλις το 1994, στο Φ.Ε.Κ.1217Δ./22.11.1994 με τίτλο: 'Χαρακτηρισμός ως διατηρητέων ογδόντα επτά κτιρίων στον ιστορικό τόπο «Λαδάδικα» της Θεσσαλονίκης και επιβολή ειδικού κανονισμού προστασίας, περιορισμών και χρήσεων.'

Πριν από τη νομοθετική ρύθμιση, το 1985 η ΔΙΠΕΧΩΚΜ. αναλαμβάνει δράση στην περιοχή των λαδάδικων για αποκατάσταση και εξυγίανση της περιοχής. Αρχικός στόχος ήταν η προσέγγιση των ιδιοκτητών των κτισμάτων ώστε να πειστούν για την επιτυχία της επέμβασης και της αξιοποίησης των κτιρίων τους. Η συμμετοχή του ιδιώτη ήταν απαραίτητη για την επιτυχία του εγχειρήματος ώστε να έχουμε διάσωση των παραδοσιακών κελυφών, διαμόρφωση του δημόσιου χώρου, αύξηση της υπεραξίας των κτισμάτων και ενσωμάτωση του ιστορικού σημείου στον ιστό της πόλης ώστε να είναι πλέον προσπελάσιμο από τον απλό πολίτη. Τα κεφάλαια που έπρεπε να βρεθούν για την επέμβαση ήταν υψηλά. Η εγκατάσταση εμπορικών και πολιτιστικών χρήσεων ήταν η μόνη λύση για την ευαισθητοποίηση των επιχειρηματιών του χώρου που θα μπορούσαν να επενδύσουν τα ποσά που χρειαζόταν η περιοχή. Στην πραγματικότητα διασώθηκε ο χώρος με την μετάλλαξη του ως σημείο διασκέδασης της Θεσσαλονίκης με τις ανάλογες συνέπειες αλλά και τα θετικά αποτελέσματα του.

Εικ.6.5: Με το σκούρο χρώμα αποτυπώνονται τα διατηρητέα που επισκευάστηκαν από ιδιώτες ενώ με το ανοιχτό τα νεότερα κτίρια που αναμορφώθηκαν από ιδιώτες.

Πηγή : Μαυρομάτης, 1995

Δεν είναι εύκολο να διακρίνει κανείς την επιτυχία από την αποτυχία στην διατήρηση της κληρονομιάς στην περίπτωση των Λαδάδικων. Από επιχειρηματική σκοπιά και από την άποψη της διάσωσης είναι επιτυχημένη, όμως οι χρήσεις των κτιρίων ως καθαρά χώροι διασκέδασης με μορφή *μπαρ*, εστιατόρια, καφέ θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ασύμβατες με το χώρο. Η ύπαρξη περισσότερο ήπιων και ποιοτικών χρήσεων που θα έδιναν ζωή όλες τις ώρες της ημέρας θα ήταν περισσότερο αποδεκτές. Σίγουρα η ύπαρξη ορισμένων κέντρων διασκέδασης είναι ωφέλιμη για την περιοχή αλλά χρήσεις όπως βιβλιοπωλεία, καταστήματα ειδών τοπικής τέχνης, τοπικών παραδοσιακών προϊόντων είναι περισσότερο συμβατές και αποδεκτές σε ένα από τους λίγους ιστορικούς τόπους της Θεσσαλονίκης.

Εικ.6.6: Η εικόνα των Λαδάδικων τις νυχτερινές ώρες.

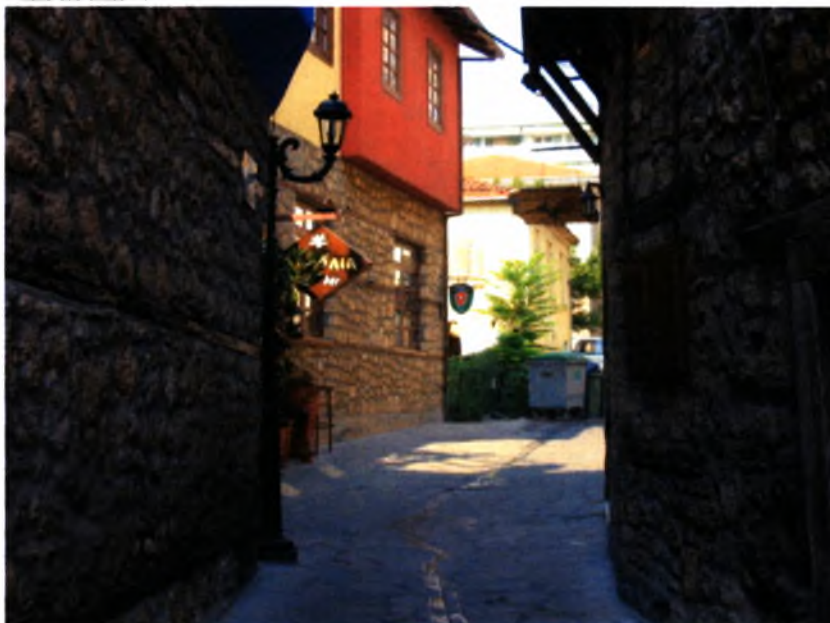

Πηγή : Μαυρομάτης, 1995

Η σύγκριση της περιοχής των Λαδάδικων με τη συνοικία της Κυριώτισσας μπορεί να μας δώσει στοιχεία για την εξέλιξη των χρήσεων στην ιστορική συνοικία της Βέροιας και για αποφυγή τυχόν άστοχων παρεμβάσεων από τους τοπικούς φορείς. Η αναβάθμιση των δημόσιων χώρων το 1996 στην συνοικία της Κυριώτισσας με τη μορφή πεζοδρομήσεων, κοινωνικού εξοπλισμού, ηλεκτροφωτισμού δημιούργησε ευκαιρίες για τους επιχειρηματίες της πόλης. Η κύρια χρήση στην περιοχή, πριν την επέμβαση, ήταν η κατοικία με το κτιριακό δυναμικό να είναι σε σχετικά κακή κατάσταση με τα περισσότερα κτίσματα να έχουν πολλές φορές πρόβλημα στατικότητας. Οι χαμηλές τιμές ενοικίων και αγοράς έδωσε το έναυσμα για επενδύσεις στην συνοικία. Εξάλλου, υπήρχε και η ανάλογη περίπτωση πεζοδρόμησης στην οδό Έλλης όπου ήταν χωροθετημένα σε αναπαλαιωμένα κτίσματα τα περισσότερα κέντρα διασκέδασης. Πολλά από τα αρχοντικά αγοράστηκαν, αναστηλώθηκαν και μετατράπηκαν σε μπαρ και εστιατόρια. Οι άδειες που δόθηκαν από το Δήμο είναι για καφέ – ζαχαροπλαστεία, παρόλα αυτά η χρήση είναι εντελώς διαφορετική από ότι προβλεπόταν. Η κύρια συγκέντρωση των κέντρων διασκέδασης εντοπίζεται μεταξύ των οδών Πατριάρχου Ιωακείμ και Ιεραρχών. Τα 12 μαγαζιά που λειτουργούν τις βραδινές κυρίως ώρες έχουν ως χρήση : 4 εστιατόρια και 9 μπαρ. Στο δεύτερο

πεζοδρομημένο τμήμα εκτός της Κυριώτισσας, στις οδούς Κοντογεωργάκη και Έλλης κατανέμονται τα υπόλοιπα νυχτερινά κέντρα και καφετέριες που έχασαν μέρος της πελατείας τους μετά την λειτουργία νέων στην περιοχή της Κυριώτισσας.

Εικ.6.7: Εικόνα από την οδό Ιεραρχών όπου κυριαρχούν τα κέντρα διασκέδασης. Τις νυχτερινές ώρες η κίνηση στην οδό είναι ιδιαίτερα αυξημένη και σε μερικές περιπτώσεις φτάνει τα επίπεδα των Λαδάδικων.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

Οι νέες χρήσεις μπορούν να συγκριθούν με την περίπτωση των Λαδάδικων, όπου η κίνηση τις νυχτερινές ώρες είναι πολύ υψηλή και η ηχορύπανση ιδίως τους καλοκαιρινούς μήνες που τα κέντρα διασκέδασης λειτουργούν στις αυλές έντονη. Η περιοχή που χαρακτηρίζεται ως αμιγούς κατοικίας έγινε φιλόξενη για τους κατοίκους της λόγω της όχλησης των νέων χρήσεων και τα προβλήματα καθαριότητας που προκύπτουν. Ευχάριστο είναι το γεγονός, ότι η συγκέντρωση των νυχτερινών κέντρων περιορίζεται σε ένα μικρό μέρος της Κυριώτισσας, αλλά τα προβλήματα δεν παύουν να την επηρεάζουν ως σύνολο. Απόδειξη της ασύμβατης συμβίωσης των δύο χρήσεων είναι η ύπαρξη συλλόγου 'Κίνησης Πολιτών για την Αισθητική και την Αρχαιολογική προστασία της διατηρητέας περιοχής Κυριωτίσσης με 287 μέλη το 2002, η οποία καταδικάζει έντονα την ύπαρξη νυχτερινών κέντρων εντός της συνοικίας, ορίζοντας τα ως την κύρια πηγή προβλημάτων στην περιοχή.

Στην περίπτωση της Μπαρμπούτας η διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς από την εισβολή κέντρων διασκέδασης εξασφαλίστηκε με απόφαση του Δήμου. Οι άδειες για αναψυχή δεν εγκρίθηκαν και δεν είχαμε ανάλογες επενδύσεις στο περικλειστο χώρο της . Έτσι, στην περιοχή της Μπαρμπούτας επί της οδού Ολγάνου δεν εντοπίζεται καμία ιδιωτική επένδυση εκτός από τα κτίρια που χρησιμοποιεί η Δημοτική αρχή για υπηρεσίες και πολιτιστικούς σκοπούς. Η διασφάλιση της απομάκρυνσης των νυχτερινών κέντρων από την περιοχή της Μπαρμπούτας είναι ενθαρρυντική για το μέλλον και τη διατήρηση και σωστή αξιοποίηση της ως ιστορικός χώρος.

Συγκρίνοντας τα Λαδάδικα με τις δύο συνοικίες και κυρίως με την Κυριώτισσα όπου είχαμε παρόμοια ανάπτυξη του κτιριακού δυναμικού μπορούμε να δικαιολογήσουμε την ενθάρρυνση εγκατάστασης νυχτερινών κέντρων ως τον μόνο τρόπο εύρεσης ιδιωτικών κεφαλαίων για επένδυση στα κακής κατάστασης κτίρια. Η αποκατάσταση των διατηρητέων και στις δύο περιπτώσεις έγινε με αυστηρούς αρχιτεκτονικούς κανόνες και με σεβασμό στη προγενέστερη μορφή του κτιρίου. Το αποτέλεσμα ήταν και στις δύο περιπτώσεις η διάσωση και εξασφάλιση της ιστορικότητας αλλά χάθηκε η ευκαιρία μεταμόρφωσης σε περισσότερο ποιοτικούς χώρους με χρήσεις συμβατές με την πολεοδομική εξέλιξη του κάθε τόπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

7.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Οι ιστορικές συνοικίες της Βέροιας είναι αναπόσπαστο στοιχείο του ιστού της πόλης και ως σύνολο πρέπει να αντιμετωπιστούν. Οι παρεμβάσεις μπορούν να γίνουν σημειακά σε κάθε συνοικία αλλά η ανάπτυξη θα προκύψει αν ενταχθούν σε ένα συνολικό σχέδιο εκμετάλλευσης του ιστορικού πλούτου της πόλης. Σε όλο τον ιστό υπάρχουν μνημεία από την αρχαιότητα μέχρι την σύγχρονη περίοδο συγκεντρωμένα στο ιστορικό κέντρο της. Η δυναμική θέση της περιοχής σε σχέση με το πολιτιστικό τετράπλευρο Πέλλα, Βεργίνα, Δίον, Βέροια δίνει δυνατότητες για τουριστική ανάπτυξη. Ακόμα και η ύπαρξη χειμερινής τουριστικής κίνησης είναι εξασφαλισμένη λόγω των χιονοδρομικών κέντρων που περιβάλλουν την Βέροια. Όλα αυτά συγκλίνουν στο να διαμορφώνονται προοπτικές εκμετάλλευσης των τοπικών δυνατοτήτων προς όφελος των ιστορικών συνοικιών και τις τοπικής οικονομίας.

Ένα από τα μειονεκτήματα της Βέροιας είναι η ανυπαρξία σχολών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που αποτελεί τροχοπέδη για την ανάπτυξη της πόλης. Η περιοχή της Κυριώτισσας και Μπαρμπούτας μπορούν να αποτελέσουν χώροι φιλοξενίας ανάλογων χρήσεων. Κατά καιρούς υπήρχαν εξαγγελίες για τη λειτουργία σχολής Ελληνικών σπουδών και τμήματος συντήρησης κτισμάτων - Βυζαντινών εικόνων ΤΕΙ. Το τελευταίο τμήμα είναι απόλυτα συμβατό με την περιοχή της Κυριώτισσας λόγω του πλήθους εκκλησιών και του κτιριακού δυναμικού που υπάρχει. Επίσης το νέο τμήμα Χωροταξίας και Ανάπτυξης του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου (ΑΠΘ) είναι μία ακόμα από τις μελλοντικές σχολές που θα φιλοξενήσει η πόλη. Οι παραπάνω σχολές μπορούν να στεγαστούν με αγορά και αναπαλαίωση κάποιου αρχοντικού στην Κυριώτισσα. Εναλλακτικός τρόπος στέγασης μπορεί να είναι, όπως και στην περίπτωση του Βυζαντινού μουσείου (πρώην μύλος του Μάρκου), μια από τις εγκαταλελειμμένες βιομηχανίες – μύλους του περασμένου αιώνα που υπάρχουν επί της οδού Θωμαΐδου⁵,

⁵ Ο λόγος χωροθέτησης των περισσότερων μύλων και βιομηχανιών του 19^{ου} αιώνα κατά μήκος της οδού Θωμαΐδου είναι η ύπαρξη υπόγειων υδάτων που προέρχονται από τον ποταμό Τριπόταμο.

μετά βέβαια από την αναστήλωση του. Ένα από τα κτίρια που έχει τη δυνατότητα να φιλοξενήσει τέτοιες χρήσεις είναι το υφαντουργείο των Δ.Φάκα – Αφών Γκουγκουλιάνα – Ι.Μέσκα στο (ΟΤ 341α) πολύ κοντά στα όρια της Κυριώτισσας. Ανάλογες εκπαιδευτικές χρήσεις μπορούν να φιλοξενηθούν και στην περιοχή της Μπαρμπούτας.

Εικ.7.1: Το υφαντουργείο των Δ.Φάκα – Αφών Γκουγκουλιάνα – Ι.Μέσκα στο (ΟΤ 341α) κατά μήκος της οδού Θωμαΐδου.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

Η αναβάθμιση της Κυριώτισσας με τη μελέτη του Δήμου ανέδειξε τον ιστορικό της πλούτο, δημιουργώντας τους δημόσιους και ημιδημόσιους χώρους και το περιβάλλον της περιοχής. Παρόλα αυτά όμως υπάρχουν ακόμα προβλήματα προβολής για τον επισκέπτη και καθημερινών εξυπηρετήσεων για τον κάτοικο σε αυτή. Για την περαιτέρω βελτίωση και λειτουργική αναβάθμιση της περιοχής θα πρέπει :

1. Χωροθέτηση ενός κοινωνικού κέντρου και κέντρου πληροφόρησης για όλη τη συνοικία. Η χωροθέτηση μπορεί να γίνει σε ένα από τα αρχοντικά της συνοικίας με αγορά και αναπαλαίωση του. Γι'αυτό το σκοπό μπορεί να χρησιμοποιηθεί και το Βυζαντινό μουσείο, πρώην Μύλος του Μάρκου, που βρίσκεται επί της οδού Θωμαΐδου και διαθέτει τους απαραίτητους προς φιλοξενία χώρους.
2. Χωροθέτηση μικρών καταστημάτων εξυπηρέτησης αναγκών των κατοίκων όπως ψιλικά, μίνι μάρκετ, ημερήσιος τύπος που απουσιάζουν από την περιοχή.

Η ύπαρξη καταστημάτων για τις καθημερινές ανάγκες των κατοίκων είναι απαραίτητη σε μια συνοικία που οι χρήσεις γης χαρακτηρίζεται ως κατοικία. Ευπρόσδεκτη είναι η ύπαρξη Βιβλιοπωλείου – ειδών τοπικής τέχνης ώστε να αξιοποιηθεί η τουριστική κίνηση.

3. Οι δύο ημιδημόσιοι χώροι (Γοργοεπήκοου και Αγ. Αναργύρων) και οι δύο δημόσιοι (Μητροπόλεως – Φανερωμένης και Αγ. Βλάση) είναι επιτυχημένη ως χώροι κοινωνικών επαφών από την μέχρι τώρα εμπειρία μας. Άμεση είναι η ανάγκη αποκατάστασης όλων των χριστιανικών μνημείων αλλά και των Οθωμανικών Δίδυμων Λουτρώνων ως σημαντικά αξιοθέατα της Κυριώτισσας. Η αποκατάσταση τους πρέπει να συνοδεύεται και από προγραμματισμό για τη χρήση τους. Αυτό δεν συνέβη στην περίπτωση του Αρχοντικού Σαράφογλου όπου αποκαταστάθηκε όμως δεν χρησιμοποιήθηκε για λαογραφικού μουσείου με αποτέλεσμα να παραμένει κλειστό.
4. Η αποκατάσταση και λειτουργία των πολυάριθμων Βυζαντινών εκκλησιών θα δώσει ώθηση στην τουριστική κίνηση της πόλης, προωθώντας το λεγόμενο θρησκευτικό τουρισμό. Στο ιστορικό κέντρο της Βέροιας διασώζεται μεγάλο μέρος Βυζαντινών και Υστεροβυζαντινών εκκλησιών που παραμένουν κλειστές και ανεκμετάλλευτες. Η συντήρηση τους με την βοήθεια της τοπικής Μητρόπολης και η εκμετάλλευση ως τόπους λατρείας για τους Βεροιώτες αλλά και τους τουρίστες είναι αδιαμφισβήτητα ένα ισχυρό πλεονέκτημα για την περιοχή.
5. Η κίνηση εντός του πεζοδρόμου της Κυριώτισσας είναι αυξημένη σε σχέση με το παρελθόν, όμως υπάρχουν συγκεκριμένες διαδρομές που ακολουθούν οι πεζοί. Καλό είναι να υπάρχει περισσότερο πληροφοριακό υλικό για τα μνημεία της περιοχής και συγκεκριμένα τουριστικά μονοπάτια ώστε να αναδειχθούν και μικρότερες διαδρομές εντός της Κυριώτισσας όπως αυτή που περνά εμπρός από τον Αγ. Ανδρέα.

6. Να δοθούν οικονομικά κίνητρα στους κατοίκους για την αναστήλωση των αρχοντικών που απομένουν. Το κτιριακό δυναμικό που απομένει προς αποκατάσταση είναι αρκετό και τα κίνητρα που κατά καιρούς έχουν εξαγγελθεί δεν δόθηκαν ποτέ. Η ανάληψη πρωτοβουλιών από την τοπική αυτοδιοίκηση είναι μια λύση, αλλά τα περιορισμένα οικονομικά της απαγορεύουν μεγάλα επενδυτικά σχέδια. (Βλ. χάρτη Α0)
7. Οι χρήσεις γης να επικεντρώνονται κυρίως στην κατοικία ή πολιτισμό και λιγότερο στη διασκέδαση και αναζυχή που είναι σήμερα. Η χριστιανική συνοικία της Κυριώτισσας ήταν ανέκαθεν χώρος αμιγούς κατοικίας. Η εισβολή των νυχτερινών κέντρων, που λειτουργούν παράνομα με άδειες ζαχαροπλασטיών ή καφέ πλήττουν την ιστορικότητα της συνοικίας. Τα καταστήματα πρέπει να εναρμονιστούν με τους κανόνες της άδειας τους ώστε να μην ρυπαίνουν (ήχος, σκουπίδια) τον ιστορικό τόπο που τους φιλοξενεί. Η απαγόρευση λειτουργίας ανάλογων κέντρων στο τρίγωνο της Μπαρμπούτας αποτελεί σωτήρια απόφαση του Δήμου για την περιοχή.

Η προσπάθεια ανάδειξης των περιοχών Κυριώτισσας – Μπαρμπούτας καθώς και των αρχαίων μνημείων (τείχος, αρχαίοι πύργοι) που περιλαμβάνονται στο ιστορικό κέντρο της Βέροιας έχει επιτευχθεί με πεζοδρομήσεις, διαμορφώσεις χώρων πρασίνου και του απαιτούμενου κοινωνικού εξοπλισμού. Οι μελέτες που πραγματοποιήθηκαν δεν εντάσσονταν σε ένα γενικότερο σχεδιασμό προβολής όλων των μνημείων της πόλης αλλά στόχευαν αποκλειστικά και μόνο στην περιοχή ανάδειξης αδιαφορώντας για τις διασυνδέσεις που μπορούν να προκύψουν με τα γύρω μνημεία. Το αποτέλεσμα είναι να μην υπάρχει συνολική αξιοποίηση του πολεοδομικού, μνημειακού, αρχιτεκτονικού πλούτου της πόλης αλλά μια συνοικιακού τύπου προβολή. Γι' αυτό το λόγο επιβάλλεται η δημιουργία τουριστικού μονοπατιού που θα προβάλλει την πολεοδομική εξέλιξη της Βέροιας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα (Βλ. χάρτης Α0). Αφετηρία του μονοπατιού θα μπορούσε να είναι το Αρχαιολογικό μουσείο με μια διαδρομή κατά μήκος της Ανοίξεως και Θωμαΐδου όπου εντοπίζονται τα αρχαία τείχη της πόλης. Ενδιάμεσος σταθμός είναι το Βυζαντινό μουσείο με το πληροφοριακό υλικό που θα προετοιμάζει το διαβάτη για την είσοδο στην περιοχή της Κυριώτισσας με ξενάγηση στα Βυζαντινά – Υστεροβυζαντινά μνημεία και την ιδιόμορφη μορφολογία του περικλειστού Βεροιώτικου οικοδομικού τετραγώνου. Στη συνέχεια μέσω των πεζοδρομήσεων και του ποταμού Τριπόταμου ο διαβάτης προσεγγίζει το τρίγωνο της Μπαρμπούτας και το

Νότιο τείχος της πόλης με τελικό προορισμό το Βήμα του Αποστόλου Παύλου κοντά στην Πλατεία Δικαστηρίων (Ρακτιβάν). Η παραπάνω διαδρομή περιλαμβάνει τον αρχιτεκτονικό πλούτο του ιστορικού κέντρου της πόλης με τα σαχνισιά, τα αρχοντικά, το συνεχόμενο φιδογύρισμα των δρόμων που προκύπτει από την οργανική ανάπτυξη και ένα μέρος των εναπομεινάντων αρχαίων μνημείων της πόλης.

Η περιοχή της Μπαρμπούτας έχει βελτιωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια ως προς τους δημόσιους χώρους και το κτιριακό δυναμικό. Η παρέμβαση της τοπικής αυτοδιοίκησης σε αγορά και χρήση κτιρίων είναι εντονότερη από την περιοχή της Κυριώτισσας. Η υλοποίηση του 2^{ου} σεναρίου που αναφέρθηκε παραπάνω θα βοηθήσει στην αποκατάσταση και των υπόλοιπων κτιρίων αλλά και θα αυξήσει την κίνηση στην περιοχή της Μπαρμπούτας, που εκ φύσεως είναι ένας απομονωμένος χώρος στην πόλη. Η δημιουργία ερευνητικού κέντρου του ΑΠΘ, ξενώνα φοιτητών και αμφιθέατρου στην οδό Ολγάνου είναι αναμφισβήτητα χρήσεις που συμβαδίζουν με την φυσιογνωμία της περιοχής. Το εμπόριο στο ισόγειο ορισμένων κατοικιών είναι επίσης ευπρόσδεκτο, όπως και η ύπαρξη καφετέριας ή εστιατορίου που είναι χώρος ήπιας μορφής διασκέδασης αποδεκτής από τους κατοίκους. Αναγκαία είναι επίσης η εύρεση οικονομικών κινήτρων για την αποκατάσταση των υπολοίπων ερειπωμένων κτιρίων από τους ίδιους τους κατοίκους, είτε από τον ίδιο το Δήμο είτε από κάποιο πρόγραμμα της ΕΕ..

Ο χώρος της Μπαρμπούτας ιστορικά είναι συνδεδεμένος με τον Τριπόταμο. Η εγκατάλειψη του ποταμού με την ύπαρξη σκουπιδιών και της ανεξέλεγκτης βλάστησης δημιουργεί άσχημες εντυπώσεις στον επισκέπτη της Μπαρμπούτας. Ενώ θα μπορούσε να εκμεταλλευτεί ως χώρος πρασίνου και αναζυγής με διαμόρφωση της κοίτης του και δημιουργία πάρκου στην πραγματικότητα έχει αφεθεί στην τύχη του. Εξάλλου είναι από τους λίγους χώρους ιδιαίτερου φυσικού κάλους που προσφέρει η Βέροια που σε συνδυασμό με την ιστορία του χώρου θα είναι επιτυχημένος όχι μόνο για τους τουρίστες αλλά και για τους ίδιους τους Βεροιώτες.

Σε θεσμικό πλαίσιο μία επιτυχημένη παρέμβαση είναι η δημιουργία ενός γραφείου για το ιστορικό κέντρο στο οποίο θα υπάγονται οι υπάρχοντες ιστορικοί οικισμοί και μνημεία εντός και εκτός πόλης και εντός διευρυμένου ΟΤΑ. Εξάλλου υπάρχουν αναρίθμητα αξιοθέατα ιστορικής και αρχαιολογικής αξίας σε απόσταση λίγων χιλιομέτρων από τη Βέροια, όπως το Δίον και η Βεργίνα. Σε αυτό τον τομέα αρκεί να ακολουθήσουμε τα λαμπρά παραδείγματα διοικητικής οργάνωσης της Ρόδου, της Αθήνας και άλλων ιστορικών κέντρων της Ελλάδας και του εξωτερικού. Στο Δήμο

Ρόδου οργανώθηκε το 'Γραφείο συντήρησης και αποκατάστασης της μεσαιωνικής πόλης' που στελεχώθηκε από ειδικό επιστημονικό προσωπικό. Μετά τη δημιουργία αυτού του επιτελικού οργάνου θα πρέπει να ακολουθήσουμε μια δέσμη θεσμικών, διοικητικών και προγραμματικών πρωτοβουλιών, με πρωτεύουσας σημασίας την υπογραφή προγραμματικής σύμβασης μεταξύ του Δήμου και των υπουργείων Εσωτερικών, Πολιτισμού και ΥΠΕΧΩΔΕ στη βάση ενός πολυεπίπεδου προγράμματος ερευνών, μελετών, συμβάσεων και έργων.(Πάπαρη, 2003)

7.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η διαφύλαξη της αστικής κληρονομιάς κάθε περιοχής είναι επίπονη και διαρκής για τους κατοίκους της. Έχει αποδειχτεί ιστορικά ότι η αντικατάσταση αποτελεί ευκολότερη λύση από τη διατήρηση και αναβίωση οτιδήποτε παλαιού που εμποδίζει την εξέλιξη του νέου. Η πολεοδομική μετάλλαξη του ιστού της Βέροιας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα είναι απόδειξη ότι μια πόλη μπορεί να περάσει από ποικίλους τρόπους πολεοδομικής ανάπτυξης ανάλογα με την εποχή και τις ανάγκες της, διατηρώντας παράλληλα πολλά στοιχεία αναλλοίωτα στο χρόνο.

Το Ιπποδάμειο σύστημα της αρχαιότητας με τον ορθογωνικό σύστημα ιδανικό για τις ανάγκες της τότε εποχής μεταμορφώθηκε αργότερα σε οργανικό ιστό ανάπτυξης αυτόνομων συνοικιών με θρησκευτικό – φυλετικό διαχωρισμό. Βασικά στοιχεία του πολεοδομικού ιστού, όπως κεντρικοί δρόμοι (π.χ. Μητροπόλεως, Βενιζέλου) και η αγορά έχουν την ίδια χάραξη και χωροθέτηση μέχρι την σύγχρονη εποχή. Η μοναδική μορφολογία των περικλειστων οικοδομικών τετραγώνων με τους ημιδημόσιους χώρους των χριστιανικών συνοικιών όπως της Κυριώτισσα και της Εβραϊκής συνοικίας της Μπαρμπούτας είναι σπάνιο πολεοδομικό χαρακτηριστικό στον Ελληνικό χώρο που έχει διασωθεί στο πέραμα του χρόνου. Τα κατά καιρούς ρυμοτομικά σχέδια επέμβασης στο κέντρο της πόλης στις αρχές του 20^{ου} αιώνα τραυμάτιζαν την συνοχή του χώρου δημιουργώντας γεωμετρικό κάναβο ασύμβατο με τον ιστό της πόλης. Ευτυχώς όμως, η μη εφαρμογή των κατάταμήσεων υπήρξε σωτήρια για την διάσωση της ιστορικής κληρονομιάς της.

Η κήρυξη του κτιριακού δυναμικού ως διατηρητέο υποβάθμισε σημαντικά το ιστορικό κέντρο. Η πλειοψηφία των πολιτών αισθάνεται ότι με αυτό τον τρόπο δεσμεύεται η περιουσία του ως πολιτιστικό αγαθό. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην έλλειψη ενημέρωσης, καθώς και στα περιορισμένα κίνητρα που παρέχονται από την πλευρά της πολιτείας. Η επέμβαση του Δήμου με την μορφή πεζοδρομήσεων δημιούργησε ευχάριστο περιβάλλον αλλά επέφερε αλλαγές με την εισβολή κέντρων διασκέδασης στην Κυριώτισσα. Όπως και στα Λαδάδικα, η εξεύρεση κεφαλαίων βρέθηκε από τους ιδιώτες επιχειρηματίες που αλλοίωσαν την ταυτότητα του χώρου με την εισβολή ασύμβατων χρήσεων. Η επιλογή του Δήμου Βέροιας μπορεί να έχει βελτιώσει το κτιριακό δυναμικό όμως δεν κινείται στους όρους των ποιοτικών χρήσεων που ταιριάζουν στη φυσιογνωμία της συνοικίας. Μην ξεχνάμε ότι η κατοικία ήταν η κύρια χρήση των κτιρίων της και λογικό είναι να αποδοθεί η συνοικία και πάλι στους κατοίκους της.

Η Μπαρμπούτα αποτελεί το χώρο όπου μπορεί να διαμορφωθεί ένα νέο ξεκίνημα για την οργάνωση και προώθηση της αστικής κληρονομιάς. Η κυριαρχία του Δήμου στο ιδιοκτησιακό καθεστώς με την χρησιμοποίηση κτισμάτων δημιουργεί περαιτέρω ευκαιρίες παρέμβασης. Οι πόροι που πρέπει να εξευρεθούν είναι πολλοί και τα προγράμματα της ΕΕ μπορούν να βοηθήσουν σε αυτό το σκοπό.

Ο τουρισμός είναι ακόμα μια λύση εξεύρεσης κεφαλαίων μακροπρόθεσμα. Κύρια στοιχεία της αστικής κληρονομιάς της Βέροιας είναι τα τείχη της, τα αρχοντικά, οι βιομηχανικές μονάδες του περασμένου αιώνα, οι εκκλησίες και η ιδιομορφία του αστικού ιστού με την οργανική ανάπτυξη με καθένα από αυτά να είναι πόλοι προσέλκυσης τουριστών. Η προσέλκυση όμως τουριστών προϋποθέτει δράσεις από την τοπική κοινωνία αλλά και από τους ΟΤΑ. Από την άλλη πλευρά όμως η δυναμική τουριστικοποίηση μιας ιστορικής πόλης αποτελεί επίσης ένα μηχανισμό για τη δημιουργία ενός νέου αστικού τοπίου, το οποίο συνθέτουν στοιχεία ξένα προς το παρελθόν της, δημιουργώντας ισχυρές αναστολές για την προστασία του. Επιβάλλεται όμως μια εξειδικευμένη και προσεκτική αντιμετώπιση στην περίπτωση των ιστορικών πόλεων επειδή συμπυκνώνουν την έκφραση πολιτισμικών και κοινωνικών θεσμών.

Η ολοκληρωμένη προστασία των ιστορικών πόλεων και οικισμών της χώρας μας προϋποθέτει την αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων, προγραμματικού και θεσμικού χαρακτήρα προς την τοπική αυτοδιοίκηση. Ο ΟΤΑ πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλίες στην υιοθέτηση νέων μορφών τοπικής διακυβέρνησης. Οι πολίτες μπορούν να συμμετέχουν στην προστασία, διαχείριση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς

τους που ουσιαστικά τους ανήκει. Εξάλλου κάθε ενέργεια με έργα ανάδειξης, ανάπλασης, επικοινωνίας και παιδείας στον ιστορικό χώρο γίνεται προς όφελος της τοπικής κοινωνίας. Επιπλέον η συνεργασία του Δήμου με τους τοπικούς φορείς των γύρω αρχαιολογικών περιοχών με παράλληλη καταγραφή της πολιτιστικής και τουριστικής υποδομής δίνει τις βάσεις για δημιουργία δικτύων συνεργασίας που θα βοηθήσουν στην αξιοποίηση του όποιου τουριστικού πόρου υπάρχει στην περιοχή.

Η ιστορική αξία των μνημείων της Βέροιας είναι ανεκτίμητη. Κάθε παρέμβαση οποιαδήποτε μορφής, αρχιτεκτονική, πολεοδομική, χρήσεων μπορεί να ανατρέψει την αρμονία του ιστορικού τόπου. Στόχος των μελετητών πρέπει να είναι η ανάπτυξη χωρίς την απώλεια των ιδιόμορφων χαρακτηριστικών που αποτελούν το ουσιαστικό πλεονέκτημα για την ανάπτυξη πολιτιστικού τουρισμού. Αυτός είναι και ο τελικός σκοπός της αειφόρου ανάπτυξης, η ανάπτυξη η οποία εξασφαλίζει την επιβίωση της ιστορικής και φυσικής κληρονομιάς στις μελλοντικές γενιές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

1. Αίσωπος Γ., Σημαιοφορίδης Γ. (επ.) (2001) *Μετάπολις 2001: Η σύγχρονη (ελληνική) πόλη*, Αθήνα: Metropolis press
2. Αναστασιάδης Α.Ι. (1982) *Πολεοδομική Διερεύνηση – Επέμβαση στην Πάνω Πόλη Θεσσαλονίκης: i. Ιστορική ανάλυση, ii. Υπάρχουσα κατάσταση – στατιστική επεξεργασία*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής
3. Αναστασίου-Χριστοδούλου, Ε. (1960) *Ιστορία της Βέροιας: Το Σέβασμα των Αιώνων*
4. Απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου Δήμου Βέροιας, αρ. απόφ. 361/95, για την ‘Έγκριση μελέτης «Προστασία-Ανάδειξη Διατηρητέων Περιοχών Μπαρμπούτας-Κυριώτισσας»’, Βέροια, Μάιος
5. Απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου Δήμου Βέροιας, αρ. απόφ. 362/95, για την ‘Έγκριση χαρακτηρισμού ως ειδικής φύσεως του έργου «Προστασία- Ανάδειξη Διατηρητέων Περιοχών Μπαρμπούτας-Κυριώτισσας»’, Βέροια, Μάιος
6. Αραβαντινός, Α. (1997) *Πολεοδομικός Σχεδιασμός για μια Βιώσιμη Ανάπτυξη του Αστικού Χώρου*, Αθήνα: Εκδόσεις Συμμετρία
7. Αυγερινού – Κολώνια, Σ. (2000) ‘Πολιτιστική κληρονομιά και βιώσιμη ανάπτυξη για τις ιστορικές πόλεις’, στο Διεθνές Ινστιτούτο Παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής Βέροιας. Πρακτικά του Διεθνούς συνεδρίου παραδοσιακής βαλκανικής αρχιτεκτονικής. (Βέροια), σ.σ. 85-88
8. Βούλγαρης, Α. (1998) ‘Προοπτικές και δυνατότητες εφαρμογής προγραμμάτων αστικών αναπλάσεων στη σημερινή ελληνική πόλη’, *Πρόγραμμα Ηρακλής, οι προκλήσεις της ελληνικής πόλεις*, Αθήνα: σ.σ. 170-179
9. Benevolo, L. (1997) *Η πόλη στην Ευρώπη*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
10. Brocas-Deflassieux, L. (1991) *Αρχαία Βέροια: Μελέτη Τοπογραφίας*, Βέροια: Δήμος Βέροιας, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Κέντρο Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιότητας-Παράρτημα Βέροιας
11. Γοσποδίνη, Α. (1995) ‘Η Ιστορία της Πόλης και της Πολεοδομίας’, Διδακτικές σημειώσεις για τους φοιτητές του ΤΜΧΠΠΑ., Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, σ.σ.11-120
12. Γοσποδίνη, Α. (1998/1999) ‘Πολεοδομία Ι: Αστικός Σχεδιασμός’, Διδακτικές

σημειώσεις για τους φοιτητές του ΤΜΧΠΠΑ, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, σ.σ.1-41

13. Δέφνερ, Α. (1999) 'Πολιτιστικός τουρισμός και δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου: Η επίδραση στις λειτουργίες των πόλεων', στο Δ. Οικονόμου και Γ. Πετράκος (επ.) *Η Ανάπτυξη των Ελληνικών Πόλεων: Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις Αστικής Ανάλυσης και Πολιτικής*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας - Gutenberg, σ.σ.117-148

14. Δέφνερ, Α. (2002) 'Σχεδιασμός για τον ελεύθερο χρόνο (τουρισμός – πολιτισμός – αθλητισμός)', Διδακτικές σημειώσεις για τους φοιτητές του ΤΜΧΠΠΑ, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας

15. Δέφνερ, Α. (1999) 'Πολιτιστικός τουρισμός και δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου: η επίδραση στις λειτουργίες των πόλεων', στο Δ. Οικονόμου, Γ. Πετράκος (επ.) *Η ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις αστικής ανάλυσης και πολιτικής*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας – Gutenberg, σ.σ.117-155

16. Δημητριάδης, Β. (1973) *Η Κεντρική και Δυτική Μακεδονία κατά τον Εβλίγια Τσελέμπη*, Θεσσαλονίκη: Μακεδονική Βιβλιοθήκη, Δημοσιεύματα της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών

17. Δημητριάδης, Ε.Π. (1987) *Ιστορία της Πόλης και της Πολεοδομίας: από την πρώιμη πόλη ως την εμφάνιση της σύγχρονης πολεοδομίας*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής

18. Δημητριάδης, Ε.Π., Τσότσος, Γ.Π. (2000) 'Η Αρχιτεκτονική Προεξοχή – Σαχνίσι. Μια άλλη χωρική αντίθεση της παράδοσης – αλλαγής. Γεωγραφική διάχυση στο βορειοελλαδικό χώρο κατά την όψιμη Τουρκοκρατία', στο Διεθνές Ινστιτούτο Παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής Βέροιας. Πρακτικά του Διεθνούς συνεδρίου παραδοσιακής βαλκανικής αρχιτεκτονικής. (Βέροια), σ.σ.89-104

19. Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού Βέροιας (2001) 'Βέροια: Ένας προορισμός που δε γνωρίζατε', Βέροια, ενημερωτικό φυλλάδιο

20. Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού Βέροιας (2000) *Βυζαντινή Βέροια... στα βήματα του Απόστολου Παύλου*, Βέροια, ενημερωτικό φυλλάδιο

21. Δήμος Βέροιας (1995) 'Προγραμματική Σύμβαση μεταξύ Δήμου Βέροιας και ΥΠΕΧΩΔΕ', Αθήνα, Μάιος

22. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, ΦΕΚ (1980), Αριθμός Φύλλου 468 'Υπουργική Απόφαση και Έγκριση «Περί χαρακτηρισμού περιοχής της Βέροιας ως ιστορικού διατηρητέου τόπου»', Αθήνα, Μάιος

23. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, ΦΕΚ (1985), Αριθμός Φύλλου 453 'Υπουργική Απόφαση και Έγκριση «Περί καθορισμού ως ιστορικού τόπου τμήματος της πόλης της Βέροιας που περικλείεται στα καθορισμένα από την ΕΠΑ όρια»', Αθήνα, Ιούλιος

24. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, ΦΕΚ (1993), Αριθμός Φύλλου 1209 'Π. Δ/γμα «Έγκριση μελέτης αναθεώρησης του ρυμοτομικού σχεδίου των διατηρητέων περιοχών Κυριώτισσας- Μπαρμπούτας- Παναγίας Δεξιάς- Κοντογεωργάκη του Δήμου Βέροιας (Ν. Ημαθίας) και καθορισμός χρήσεων και όρων και περιορισμών δομήσεως αυτών»', Αθήνα, Σεπτέμβριος

25. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, ΦΕΚ (1994), Αριθμός Φύλλου 383 'Υπουργική Απόφαση «Χαρακτηρισμός ως διατηρητέων εκατόν τριάντα δύο (132) κτιρίων που βρίσκονται στις περιοχές Κυριώτισσας -Μπαρμπούτας- Παναγίας Δεξιάς- Κοντογεωργάκη του Δήμου Βέροιας του Ν. Ημαθίας»', Αθήνα, Απρίλιος

26. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, ΦΕΚ (1997), Αριθμός Φύλλου 535 'Υπουργική Απόφαση «Χαρακτηρισμός ως Ιστορικών διατηρητέων μνημείων (8) κτιρίων στην Εβραϊκή συνοικία της Βέροιας και επί των οδών: α) Ολγάνου 8, ιδ. Νικολάου Μπούτα, β) Ολγάνου 10, ιδ. Αλεξάνδρου Σερμπέση, Δημητρίου, γ) Ολγάνου 12, ιδ. Φλώρας Γιάννου, δ) Ολγάνου 14, ιδ. Γιάννη Μπέλα, κληρονόμου Νικολάου Φύκατα, ε) Ολγάνου 18, ιδ. Μιλτιάδη Χατζηκωνσταντίνου, στ) Ολγάνου 20-22, ιδ. Παυλίδη Παισιίου, ζ) Ολγάνου 24, ιδ. Ολυμπία Τσαρτσάκη, η) γωνία Βερόη και Ολγάνου, ιδ. Δήμου Αναστασίου με τον αύλειο χώρο τους»', Αθήνα, Ιούνιος

27. Ζευγαρόπουλος, Γρ. (2003) Εργοδηγός Δομικών Έργων στο ΤΤΔΒ (προσωπική επικοινωνία)

28. Θεολογίδου, Κ. (2000) 'Υδροκίνητες εγκαταστάσεις των αρχών του αιώνα στη Βέροια', στο Διεθνές Ινστιτούτο Παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής Βέροιας. Πρακτικά του Διεθνούς συνεδρίου παραδοσιακής βαλκανικής αρχιτεκτονικής. (Βέροια), σ.σ.129-136

29. ΙΚΤΙΝΟΣ-Σύμβουλοι Μηχανικοί ΕΠΕ και Συνεργάτες (1985) 'Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο: Βέροια- Βεργίνα- Παλατίτσια, Γ' φάση μελέτης', Θεσσαλονίκη, σ.σ.13-102

30. Καλογήρου, Ν. (1989) *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική: Βέροια*, Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα, σ.σ.9-40

31. Καραγαβριηλίδης, Σ. (2003) Τεχνολόγος Έργων Υποδομής στη ΔΕΤΕΒ ‘Ήφαιστος’ (προσωπική επικοινωνία)
32. Καραδήμου – Γερόλυμπου Α. (1986) ‘Γειτονιά, συνοικία, πολεοδομική ενότητα: η εξέλιξη των ιδεών για το σχεδιασμό τους’, *Σύγχρονα θέματα*, σ.σ.137-142
33. Καρύδης, Δ.Ν. (1988) *Συγκρότηση και Εξέλιξη των Ελληνικών Πόλεων (15^{ος} – 19^{ος} α.)*, Αθήνα: Ε.Μ. Πολυτεχνείο, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πόλη και Κοινωνικές Πρακτικές
34. Μαυρομάτης, Μ, (1996) *Λαδάδικα: Από την εγκατάλειψη στη διάσωση*, Θεσσαλονίκη: Υπουργείο ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. Διεύθυνση Περιβάλλοντος Χωροταξίας Κεντρικής Μακεδονίας
35. Μέντζα Α., Χατζητρύφων Ν.Κ. (2000) ‘Ζητήματα σύγχρονης διατήρησης παραδοσιακών κτιρίων στη Μακεδονία και Θράκη της Ελλάδας’, στο Διεθνές Ινστιτούτο Παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής Βέροιας. Πρακτικά του Διεθνούς συνεδρίου παραδοσιακής βαλκανικής αρχιτεκτονικής. (Βέροια), σ.σ.203-208
36. Μεσσίνας, Η. (1997) *Οι Συναγωγές της Θεσσαλονίκης και της Βέροιας*, Αθήνα: Εκδόσεις Γαβριηλίδης
37. Μουτσόπουλος, Κ. (1967/2000) *Η Λαϊκή Αρχιτεκτονική της Βέροιας*, Βέροια: Κέντρο Πολιτιστικών Πρωτοβουλιών και Επικοινωνίας ΟΤΑ Δήμου Βέροιας
38. Μουτσόπουλος, Κ. (1989) *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική: Καστοριά*, Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα, σ.σ.95-158
39. Παλάσκας, Κ. και συνεργάτες (1983) ‘Πολεοδομική Μελέτη Επέκτασης Αναθεώρησης:Βέροια, Β’ φάση Πρόταση’, ΕΠΑ σ.σ.82-84
40. Παπαδοπούλου, Κ. (2002) ‘Οι πεζοδρομήσεις και οι επιπτώσεις τους- Η περίπτωση της Βέροιας’, Βόλος
41. Παπαζώτος, Θ. (1994) *Η Βέροια και οι ναοί της (11^{ος} – 18^{ος} αιώνας)*, Αθήνα: Δήμος Βέροιας
42. Πάπαρη,Α. (2003) ‘Πλαίσιο Θεσμοί και Κατευθύνσεις Προστασίας των Ιστορικών Πόλεων’, *Ημερησία*, 3 Οκτωβρίου 2003, σ.σ. 23-24
43. Ρίστας, Γ. (2001) Προϊστάμενος Τμήματος Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος στη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών Ν. Αυτοδιοίκησης Ημαθίας (προσωπική επικοινωνία)
44. Στεφάνου, Ι., Χατζοπούλου, Α., Νικολαΐδου Σ. (1995) *Αστική Ανάπλαση: Πολεοδομία, Δίκαιο, Κοινωνιολογία*, Αθήνα: Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδος
45. Τουρνικιώτης, Π. (2000) ‘Η αρχαία και η μοντέρνα πόλη στο έργο του

Κωνσταντίνου Δοξιάδη', στο 2^ο συνέδριο εταιρείας ιστορίας της πόλης και της πολεοδομίας, *Η Πολεοδομία στην Ελλάδα από το 1949 έως το 1974: πρακτικά*. (Βόλος), σ.σ.85-98

46. Χιονίδης, Γ., (1970) *Ιστορία της Βέροιας, της πόλεως και της περιοχής*, Θεσσαλονίκη:

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

1. Aristotle University of Thessalonike, I.U.A.V. University Institute of Architecture in Venice (1996) 'Veria, a project for Barbuta', Veria Municipality April-May

2. Yerolympos, A. (1996) *Urban transformations in the Balkans (1820-1920): Aspects of Balkan Town Planning and the Remaking of Thessaloniki*, Thessaloniki: University Studio Press

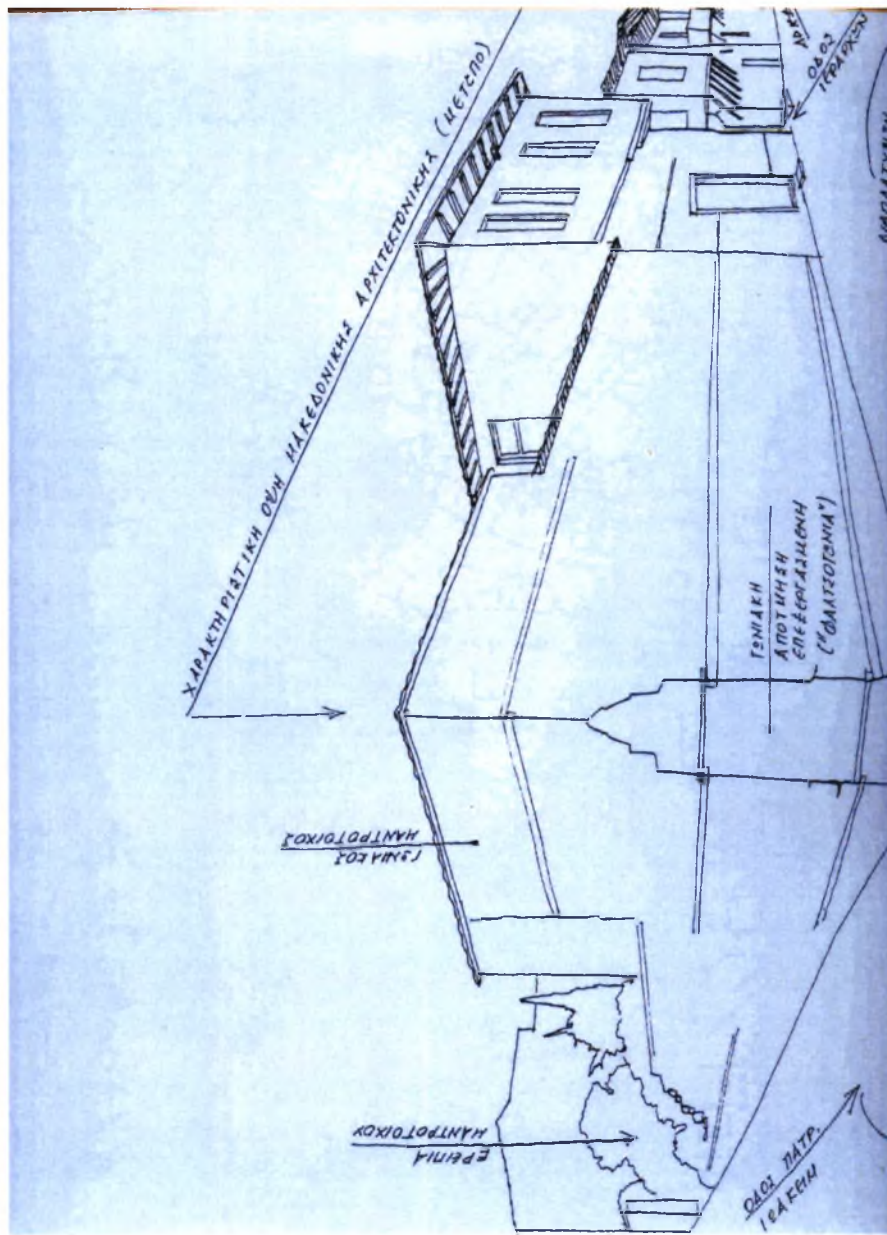
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

1. <http://www.ee.umist.ac.uk/gkout/verpict.html>
2. <http://www.imathia.gr/>
3. <http://www.libver.gr/gr/public.htm>
4. <http://www.explo.gr>
5. www.minenv.gr
6. www.tee.gr
7. www.veria-online.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

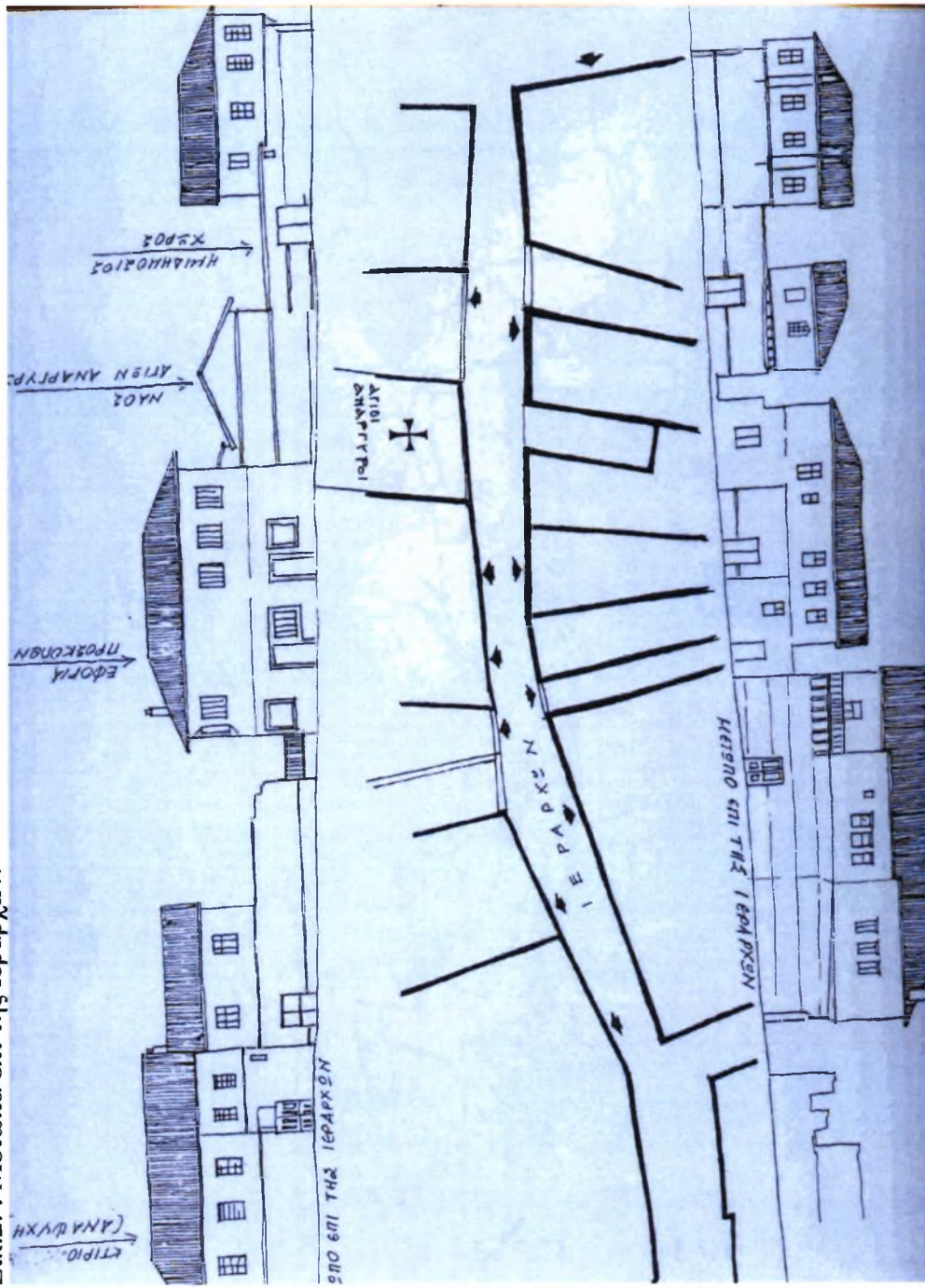
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικ.1. :Χαρακτηριστικά μέτωπα στη διασταύρωση των οδών Ιεραρχών και Πατριάρχου Ιωακείμ.

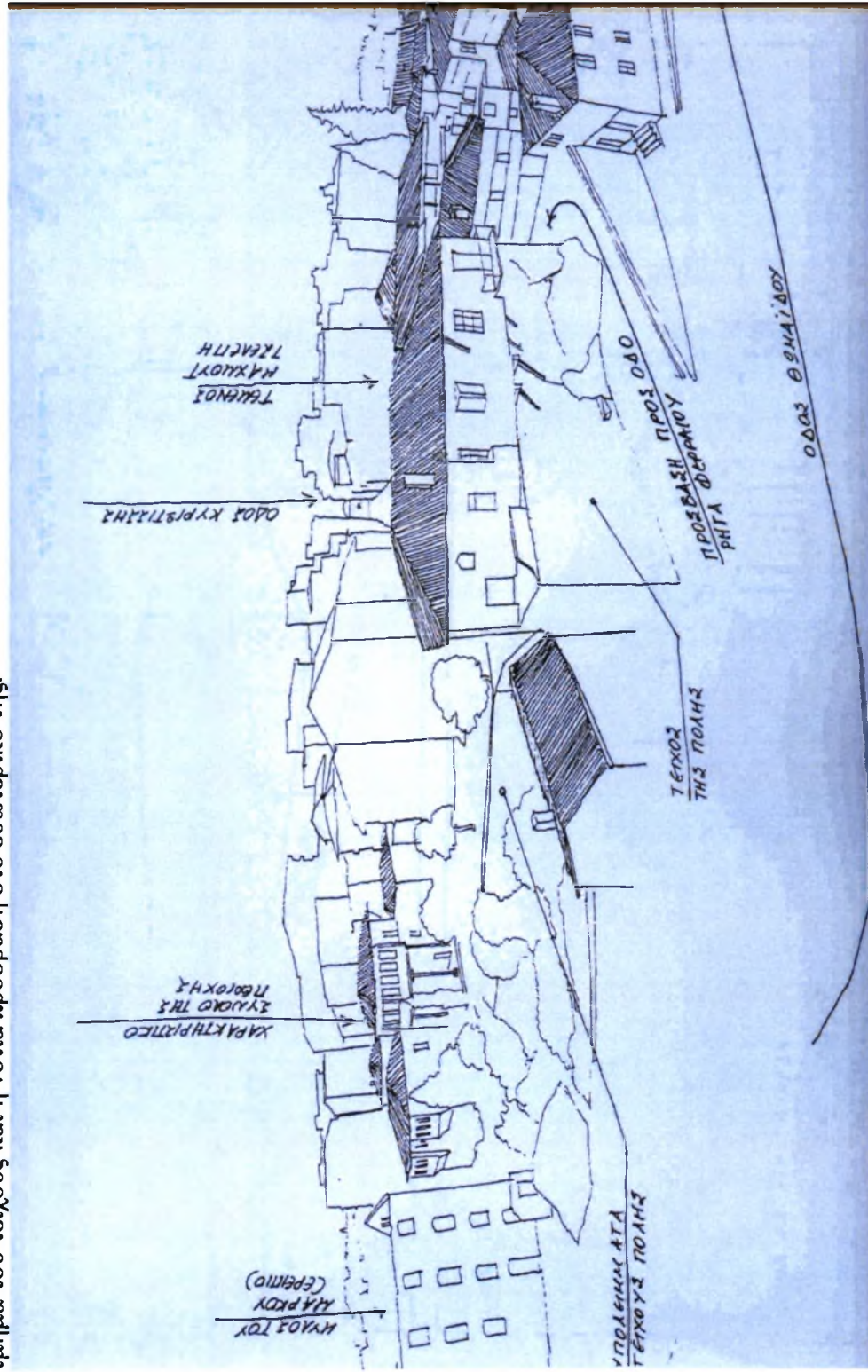
Πηγή : Τσόπελας, 1996

Εικ.2. : Μέτωπα επί της Ιεραρχών.

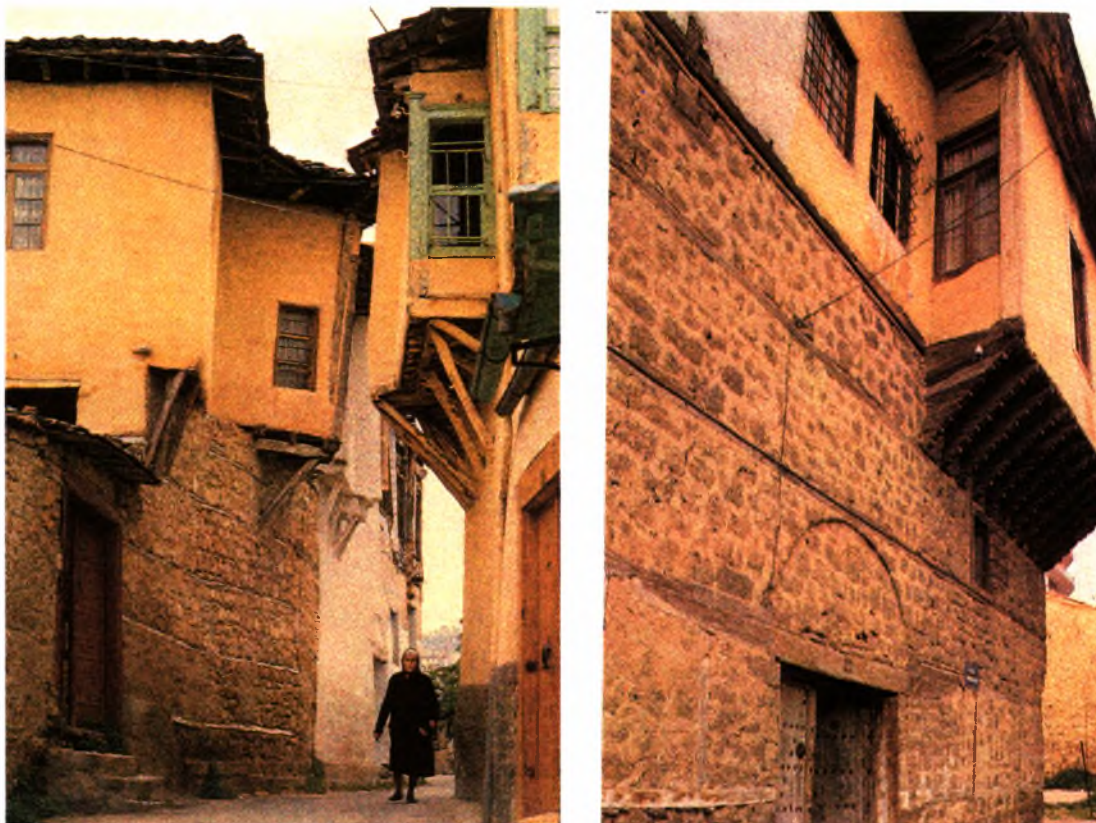
Πηγή : Τσόπελας, 1996

Εικ.3 : Πανοραμική θέα της Κυριώτισσας από τα νότια. Διακρίνεται ο Μύλος του Μάρκου(Βυζαντινό μουσείο), τμήμα του τείχους και η νότια πρόσβαση στο εσωτερικό της.

Πηγή : Τσόπελας, 1996

Εικ.4 : Αρχιτεκτονικές προεξοχές στην οδό Δημοσθένους και Πατριάρχου Ιωακειμ.

Πηγή Καλογήρου, 1990

Εικ5: Χαρακτηριστικά νεόδμητα κτίρια στην Κυριώτισσα χτισμένα με ειδικούς αρχιτεκτονικούς κανονισμούς.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

Εικ.6 : Πεζοδρομημένο τμήμα στην Εβραίων Μαρτύρων κατά μήκος της κοίτης του Τριπόταμου.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

Εικ.8 : Άποψη του Τριπόταμου από την Μπαρμπούτα

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

Εικ.9 : Δυτική όψη της Μπαρμπούτας κατά μήκος της οδού των Εβραίων Μαρτύρων.

Πηγή : Επιτόπια Έρευνα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Αριθ. Πρωτ. 13639/95

Κοιν/η
17/1 10.7.95

Α Π Ο Σ Π Α Σ Μ Α

Από το υπ' αριθ. 12/95 πρακτικό συνεδρίασης
του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Βέροιας

Αρ. απόφ. 361/95

Π ε ρ ί λ η ψ η

"Εγκριση μελέτης "προστασία-ανάδειξη διατηρη-
τέων περιοχών Κυριώτισσας-Μπαρμπούτας".

Σήμερα 29 Μαΐου του έτους 1995 ημέρα της εβδομάδας Δευτέρα και ώρα 20.00 συνήλθε σε τακτική συνεδρίαση το Δημοτικό Συμβούλιο στην αίθουσα συνεδριάσεων του Δημοτικού κτιρίου της οδού Μητροπό-
λεως 47, ύστερα από την με ημερομηνία 25-5-95 γραπτή πρόσκληση του κ. Προέδρου που δόθηκε σ' όλους τους συμβούλους και παρόντες σύμφωνα με τα άρθρα 81, 95 και 106 του ΔΚΚ.

Αφού διαπιστώθηκε ότι παραβρίσκεται ο Δήμαρχος και ότι υπάρχει νόμιμη απαρτία αφού επί συνόλου 25 μελών βρέθηκαν παρόντα 23 μέλη.

Παρόντες

1. Κ. Ασλάνογλου
2. Ι. Κουρουζίδης
3. Μ. Ποτουρίδης
4. Κ. Κόλβατζης
5. Κ. Βαφείδης
6. Α. Δελαβερίδης
7. Δ. Αδάμου
8. Θ. Τέτος
9. Ε. Δελεκάκης
10. Π. Καρασαββίδου
11. Κ. Πουλασουχίδης
12. Κ. Γκαβαϊσές
13. Α. Μαρκούλης
14. Λ. Τάκης
15. Ε. Παναγιωτίδης
16. Ο. Σιδηρόπουλος
17. Ε. Σοφιανίδης
18. Χ. Παπαγεωργίου
19. Φ. Γαλανούδη-Τσανάκα
20. Β. Τσίλης
21. Γ. Χιονίδης
22. Δ. Ζαμάνης
23. Μ. Αδαλόγλου

Απόντες

- Α. Καραντουμάνης
- Π. Αγαθαγγελίδης

Παρόντες Πάρεδροι

Θ. Δεμερτζίδης

Απόντες Πάρεδροι

Λ. Χατζηγεωργίου
Γ. Μπαλτζής

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος εισηγούμενος το 1ο θέμα της ημερήσιας διάταξης έδωσε το λόγο στον κ.Γκαβαϊσέ, ο οποίος είπε: "Από τις πρώτες προτεραιότητες της νέας διοίκησης του Δήμου ήταν να προχωρήσει στην ανάθεση της μελέτης διαμόρφωσης των κοινοχρήστων χώρων των διατηρητέων περιοχών Κυριώτισσας και Μπαρμπούτας, διότι ήδη από την προηγούμενη διοίκηση είχαν γίνει ενέργειες να ενταχθεί αυτό το έργο στο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης με 200 εκατομμ.δρχ. Η υλοποίηση όμως αυτής της απόφασης έπρεπε να γίνει, αφού το πράγμα οδηγηθεί σε μια μελέτη. Αυτή τη μελέτη ο Δήμος την ανέθεσε στους μελετητές της πόλης μας, αρχιτέκτονες, που έχουν μελετητικό πτυχίο. Από τους 8 μελετητές που συγκέντρωσαν αυτές τις προϋποθέσεις, ανταποκρίθηκαν στην πρόσκλησή μας οι 6 και συμμετείχαν και οι 6 ισότιμα, αφού χωρίστηκαν σε 2 ομάδες, ανάλογα με το αντικείμενο. Την περιοχή Κυριώτισσας μελέτησε η ομάδα, που αποτελείται από τις κυρίες Πάπαρη, Τσίρη και τους κυρίους Κουκούδη και Τσάπελα. Την περιοχή Μπαρμπούτας μελέτησε η ομάδα, που αποτελείται από τον κ.Σιδηρόπουλο και την κα Καλογήρου. Η μελέτη των 2 περιοχών έχει παραδοθεί σε μας και με βάση αυτήν έχουμε ήδη υπογράψει με το ΥΠΕΧΩΔΕ προγραμματική σύμβαση για να αρχίσει η υλοποίησή της μέσα στο φετινό πρόγραμμα. Περιλαμβάνει μόνο κοινόχρηστους χώρους, δρόμους, πλατείες, περιβάλλοντες χώρους κλπ.

Θα παρακαλούσα εκπροσώπους των 2 μελετητικών ομάδων να παρουσιάσουν σύντομα τη μελέτη και να περιορισθούν στις παρεμβάσεις που προτείνονται αυτή τη στιγμή στους κοινόχρηστους χώρους, όπως αυτοί ισχύουν σήμερα από το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο, στο οποίο έχουμε Προεδρικό Διάταγμα".

Πάπαρη (αρχιτέκτων μηχ/κός μελετητικής ομάδας περιοχής Κυριώτισσας): Θα ήθελα το λόγο κε Πρόεδρε.

Πρόεδρος: Ορίστε, κα Πάπαρη.

Πάπαρη: Χωρίς να εκπροσωπώ τους 4 μελετητές της Κυριώτισσας, πρέπει να σας πω ότι πληροφορήθηκα το θέμα της αποψινής παρουσίας των μελετών μόλις την Τετάρτη και εντελώς ασαφώς, από συνάδελφο συνεργάτη της μελέτης. Δεν είχα άλλη καμμία ειδοποίηση από το Δήμο Βέροιας. Γι αυτό δηλώνω αδυναμία να παρουσιάσω μελέτη ή και να την παρακολουθήσω, με την έννοια ότι: πιστεύω ότι μία μελέτη η οποία διαθέτει σε πολύ μεγάλο βαθμό εποπτικό υλικό, θα πρέπει να συνοδεύεται πέρα από τους συμβατικούς χάρτες και με άλλο υλικό, σλάιτς κλπ., γιατί είναι ο μόνος τρόπος να παρουσιασθεί μια τέτοιου είδους μελέτη. Και όπως καταλαβαίνετε, το χρονικό περιθώριο ήταν ανύπαρκτο για να ετοιμάσει κανείς οτιδήποτε. Γι αυτό λοιπόν το λόγο, που νομίζω είναι αρκετός, προτείνω να επανέλθει το θέμα-συντομότατα βέβαια-για να υπάρξει το χρονικό περιθώριο της προετοιμασίας και να συζητηθεί. Διότι πιστεύω συμφωνώ απόλυτα με τον κ.Γκαβαϊσέ ότι δεν θα πρέπει κανείς να επεκταθεί στο σύνολο των ζητημάτων και των προβλημάτων της περιοχής. Ωστόσο, και είναι προς τιμήν του Δήμου Βέροιας, ο οποίος έθεσε το ζήτημα σε επίπεδο θεωρητικό με την έννοια της αναβάθμισης του δημόσιου χώρου της Κυριώτισσας, αυτό όμως το ζήτημα από μόνο του συνιστά μείζον θέμα για την περιοχή, και μ' αυτή την έννοια θα πρέπει και το αντικείμενο να είναι καλώς προετοιμασμένο και καλώς παρουσιαζόμενο να έρθει ξανά στο Συμβούλιο.

Πρόεδρος: Η κα Πάπαρη δηλώνει αδυναμία παρουσίασης της μελέτης. Υπάρχει άλλος εκπρόσωπος της μελετητικής ομάδας;

Παπαγεωργίου: Τέθηκε αυτή τη στιγμή ένα θέμα από την κα Πάπαρη η οποία δήλωσε αδυναμία και είναι γνωστό ότι ήταν μαζί με τους

άλλους αξιολογώτατους συναδέλφους. Πιστεύω ότι ήταν μια δουλειά κοινή όλων. Θα ήθελα να έχω μια καλύτερη εικόνα. Νομίζω ότι επιβάλλεται μια μικρή αναβολή, έτσι να δώσουμε την ευκαιρία και στην ομάδα να προετοιμασθεί καλύτερα, αλλά δεν είναι και ευγενικό 5 μέρες πιά μπροστά να ενημερώνεται ένα μέλος της ομάδας.

Πρόεδρος: Όταν ανήγγειλα στην προηγούμενη συνεδρίαση τη συζήτηση αυτού του θέματος για σήμερα, έγινε κατανοητό ότι έχουμε δέσμευση χρόνου.

Δήμαρχος: Δεν υπάρχει ευθύνη του Δήμου στην ενημέρωσή σας, γιατί μόλις καταρτίστηκε η ημερήσια διάταξη από τον Πρόεδρο, ενημερώθηκε ο αρμόδιος αντιδήμαρχος, κ.Κ.Γκαβαϊσές και με τη σειρά του ενημέρωσε την μελετητική ομάδα.

Γκαβαϊσές: Δεν είχα καμμία υποχρέωση να ενημερώσω ένα έκαστο των μελών χωριστά, πρόκειται περί ομάδας μελετητικής.

Δήμαρχος: Υπάρχει ένα πρόβλημα στην ομάδα, όπως αντιλαμβάνεσθε. Από κεί και πέρα, το κομμάτι που μελέτησε η κα Πάπαρη ήταν η ανάλυση, γενικότερα της περιοχής, από ότι είμαι σε θέση να ξέρω από τη συμμετοχή μου σε κάποιες εργασίες της ομάδας. Τη σύνθεση και την πρόταση τη διαμόρφωσαν τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, διότι είχε τελειώσει το αντικείμενο της κας Πάπαρη, σύμφωνα με τον καταμερισμό εργασιών που έγινε στην ομάδα.

Υπάρχει όμως ένας επείγον χαρακτήρας συζήτησης του θέματος, γιατί πρέπει να αποφασίσει στο ΥΠΕΧΩΔΕ η απόφαση, ώστε να εξασφαλίσουμε τα 200 εκατομμ.δρχ.της χρηματοδότησης. Έχουμε 50-60 εκατομμ.δρχ.για το 1995 και πρέπει να αρχίσουμε να τα απορροφούμε. Γι αυτό παρακαλώ, να μην επιμείνετε στην αναβολή.

Κόλβατζης: Είναι όντως σημαντική η απορρόφηση των 200 εκατομμ.δρχ.αλλά εξίσου σημαντική είναι και η τελική απόφαση του Συμβουλίου για την εκπόνηση της μελέτης. Θέλω να ρωτήσω, υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές της κας Πάπαρη με την πρόταση που θα παρουσιάσει σήμερα η υπόλοιπη ομάδα

Πρόεδρος: Δεν είναι διαδικαστική η παρέμβασή σας με Κόλβατζη. Θα μπορούσατε, να θέσετε κάποιο ερώτημα μετά το τέλος της παρουσίασης της μελέτης.

Αδάμου: Κατανοώ τους σοβαρούς λόγους σε σχέση με τις χρηματοδοτήσεις. Νομίζω ότι πρέπει να διευκρινισθεί, αν η διαφωνία αφορά το πρόσωπο της κας Πάπαρη μόνο, ή και άλλα μέλη της ομάδας.

Δήμαρχος: Νομίζω ότι ήμουν σαφής με Αδάμου. Δεν θέλω να πω πράγματα που αφορούν τον τεχνικό κόσμο, αλλά οφείλω να σας πω ότι υπήρξε πλήρης διαφωνία της κας Πάπαρη με τους υπόλοιπους τρεις της ομάδας. Τουλάχιστον αυτό μας μεταφέρθηκε. Και μάλιστα υπήρξε διαφωνία, αν έπρεπε να συμπεριληφθούν προσωπικές παρατηρήσεις της κας Πάπαρη στην όλη μελέτη. Και δυστυχώς βρέθηκε ο Δήμος σε πολύ δύσκολη θέση.

Κουκούδης (Εμπρόσωπος μελετητικής ομάδας περιοχής Κυριώτισσας): Στην ομάδα είμαστε η κας Πάπαρη, Τσίρη, ο κ.Τσόπελας και εγώ. Η κα Τσίρη, ο κ.Τσόπελας και εγώ μπορούμε ομόφωνα να σας πούμε τα ίδια πράγματα αυτή τη στιγμή. Η κα Πάπαρη στην πορεία διαφοροποιήθηκε.

Πρόεδρος: Η κα Πάπαρη δεν υπογράφει τη συγκεκριμένη πρόταση;

Κουκούδης: Υπογράφει την πρόταση μερικώς.

Πρόεδρος: Ορίστε με Κουκούδη, μπορείτε να μας παρουσιάσετε τη μελέτη της περιοχής Κυριώτισσας.

Δ.Κουκούδης: 1.ΓΕΝΙΚΑ

Η μελέτη αφορά την ανάπλαση-αναβάθμιση του περιβάλλοντος χώρου της παραδοσιακής γειτονιάς της Κυριώτισσας στην Βέροια.

Ειδικότερα αφορά τμήμα της περιοχής, το οποίο περιλαμβάνει τις οδούς Πατρ.Ιωακείμ, Ιεραρχών, Πάροδο Πατρ.Ιωακείμ, Πάροδο Ιεραρχών, τμήμα της οδού Περδίκια και την οδό Αγγέλων μαζί με τους ημιδημόσιους χώρους που γειτνιάζουν με τις οδούς αυτές (περιβάλλον χώρος Ι.Ναού Γοργοεπηκόου, Προαύλιο Ι.Ναού Αγ.Αναργύρων). Μιας και μιλάμε για αναβάθμιση του περιβάλλοντος χώρου, απαραίτητη κρίνεται η αντικατάσταση του υπάρχοντος οδοστρώματος με κυβόλιθους από γρανίτη ή με κροκάλα, ανάλογα με την περίπτωση και με την διάταξη που προβλέπεται στα αρχιτεκτονικά σχέδια που συνοδεύουν την παρούσα μελέτη, καθώς και η φύτευση διαφόρων φυτών και δένδρων έτσι ώστε η γειτονιά να αποκτήσει καλύτερο ανθρώπινο πρόσωπο. Η επέμβαση που προτείνεται γίνεται με τον απαραίτητο σεβασμό που απαιτείται σε μία περιοχή η οποία λόγω του χαρακτήρα της, του ιστού της, των αξιόλογων κτιρίων της και των θαυμαστών Βυζαντινών Ναών της και μνημείων, έχει χαρακτηριστεί από το ΥΠΠΟ ως "Διατηρητέο ιστορικό σύνολο, χρήζον ιδιαίτερης προστασίας".

Κατ'αρχάς πρέπει να τονισθεί η ανάγκη που υπάρχει, έτσι ώστε η οποιαδήποτε εργασία γίνει να είναι όσο το δυνατόν μονιμότερη, για την αποφυγή περιττών και επαναλαμβανόμενων εξόδων (λόγω συχνών επιδιορθώσεων), και συγχρόνως να δοθεί η δυνατότητα στην ιδιαίτερης ιστορικής σημασίας περιοχή της Κυριώτισσας της πόλης της Βέροιας να αλλάξει εμφάνιση και ύφος, προστατεύοντας την και αναδεικνύοντας τα αξιόλογα μέτωπα και τις διαδρομές που συνυπάρχουν στην περιοχή, μαζί με τα αμυντικής αρχιτεκτονικής κλειστά οικοδομικά τετράγωνα.

Στο γενικότερο πλαίσιο οργάνωσης και ανάδειξης της περιοχής υπάγονται και η τοποθέτηση των εναερίων καλωδίων της ΔΕΗ και του ΟΤΕ σε υπόγεια κανάλια, έτσι ώστε να αποφευχθεί από την περιοχή η άσχημη εμφανισιακά παρουσία (στους τοίχους, μεταξύ κτιρίων κλπ.) των υπαρχόντων σήμερα (διαφόρων διατομών, πολλών σε αριθμό), καλωδίων, καθώς και η ολοκλήρωση και επέκταση όπου αυτή απαιτείται των υπαρχόντων δικτύων των ομβρίων υδάτων.

Βασικό λοιπόν στοιχείο για οποιανδήποτε εργασία είναι η τακτοποίηση, αντικατάσταση και επιδιόρθωση σωληνώσεων, καθώς και η εγκυβώτιση των δικτύων ΟΤΕ και ΔΕΗ που περνούν από την περιοχή. Μόνον έτσι θα μπορούμε να ελπίζουμε ότι οι εργασίες δεν θα είναι άσκοπες.

Εκκινώντας την περιγραφή των εργασιών και το πως πρέπει να εκτελεσθούν, πρέπει να τονισθεί ότι λόγω των κλίσεων κρίθηκε αναγκαίο η υπόβαση για τους κυβολίθους να είναι από γκρο-μπετόν με κάθετους αρμούς διακοπής έτσι ώστε να αποφευχθεί το γλύστριμα των κυβολίθων. Επίσης οι περισσότερες εργασίες λόγω της στενότητας των δρόμων θα εκτελεσθούν με το χέρι και όχι με φορτωτή (σε επίπεδο εκσκαφών-μεταφορών).

2.ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Βασικό στην λύση που προτείνεται είναι η αποξήλωση του υπάρχοντος οδοστρώματος, καθώς και η υποδομή για τα δίκτυα που προαναφέρθηκαν.

Αναλύεται παρακάτω όλος ο τρόπος κατασκευής έτσι ώστε να καλυφθούν όλες οι τεχνικές εργασίες που απαιτούνται για την κατασκευή.

2.1.ΚΥΒΟΛΙΘΟΙ ΑΠΟ ΓΡΑΝΙΤΗ

2.1.ΥΠΟΒΑΣΗ

Το πάχος της και η σύνθεσή της είναι ίδια με εκείνα που απαιτούνται για την κατασκευή συμβατικών δαπέδων οδοποιίας.

Ειδικότερα πρέπει να είναι τέλεια συμπυκνωμένα και συμπιεσμένα και να έχουν τα απαιτούμενα πάχη που προβλέπονται από την μελέτη.

2.2. ΒΑΣΗ-ΦΙΝΙΡΙΣΜΑ ΠΑΝΩ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ ΥΠΟΒΑΣΗΣ

Κατασκευάζεται με γκρο μπετόν Β160 με σχάρα πλέγματος T131 και χρησιμεύει κυρίως για να δημιουργήσει τις απαιτούμενες κλίσεις και στάθμες, καθώς και για να δημιουργήσει πλαίσιο εγκυβωτισμού των γρανιτένιων κυβολίθων. Στα σημεία διακοπής που προβλέπονται από την μελέτη δημιουργείται δόντι από το ίδιο υλικό έτσι ώστε να δοθεί λύση, από την μια πλευρά σχεδιαστικής πρότασης και από την άλλη, κατασκευαστικής ευκολίας. Με το τελείωμα αυτής της φάσης πρέπει οπωσδήποτε να έχει δημιουργηθεί η επιφάνεια αποστράγγισης των νερών της βροχής με τις κατάλληλες κλίσεις.

2.3 ΔΙΑΣΤΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΜΜΟΥ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΚΥΒΟΛΙΘΩΝ

Η στρώση αυτή πρέπει να αποτελείται από καθαρή άμμο που να μην περιέχει προσμίξεις άλλων υλικών πάνω από 3% (άργιλλο, χώμα κλπ.). Πρέπει η κοκκομετρική διαβάθμιση του υλικού να είναι με μέγιστη διάμετρο 7 mm, με τουλάχιστον 80% του υλικού κάτω των 4 mm. Το πάχος της στρώσης άμμου, αφού γίνει η συμπύκνωση, πρέπει να είναι 30 έως 50 mm σε αντίστροφη αναλογία προς την σκληρότητα του εδάφους. Σε καμία περίπτωση οι κλίσεις δεν πρέπει να δημιουργηθούν αλλάζοντας το πάχος αυτής της στρώσης άμμου. Μια τέτοια αλλαγή θα προκαλούσε διαφορετικές καθιζήσεις στα διάφορα μέρη του δαπέδου με άμεση επίπτωση και στην στεγανότητα της τελικής του επιφάνειας.

2.4. ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΙΕΣΗ ΤΩΝ ΚΥΒΟΛΙΘΩΝ ΑΠΟ ΓΡΑΝΙΤΗ

Η τοποθέτηση των κυβολίθων γίνεται με το χέρι τοποθετώντας τα στεγνά (χωρίς Κονίαμα) το ένα δίπλα στο άλλο. Μέχρι να ολοκληρωθεί η συμπίεση του δαπέδου, δεν πρέπει να το επιβαρύνουμε με άλλα φορτία εκτός από αυτά των εργαζομένων και των εργαλείων τους. Οι κυβόλιθοι πρέπει να τοποθετούνται 1 έως 1,5 cm περίπου ψηλότερα από την επιδιωκόμενη τελική στάθμη. Η μετέπειτα συμπίεση με δονητικές πλάκες θα φέρει το δάπεδο στην επιθυμητή στάθμη. Στα πλάγια τελειώματα του δαπέδου (Όριο κτιρίου) χρειάζεται οι κυβόλιθοι να κόβονται με κατάλληλο κόφτη. Τα μεγέθη των κυβολίθων που θα χρησιμοποιηθούν είναι 10X10X10 και 10X10X19-20.

2.5. ΣΦΡΑΓΙΣΜΑ ΑΡΜΩΝ-ΦΙΝΙΡΙΣΜΑΤΑ

Αφού συμπιεσθεί το δάπεδο, στρώνεται λεπτή κοσκινισμένη άμμος πάνω από τους κυβόλιθους, για ένα πρώτο γέμισμα των αρμών. Συνιστάται η διάστρωση και άλλων στρώσεων άμμου, που θα επιτρέψουν την πλήρη σφράγιση των αρμών και την τέλεια εφαρμογή των κυβολίθων. Ακολουθεί πάντα καθαρίσμα του δαπέδου από την άμμο.

2.6. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΛΙΣΕΩΝ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΟΜΒΡΙΩΝ

Κατά την κατασκευή του γκρό-μπετόν πρέπει να δοθούν οι παρακάτω κλίσεις.

Οι κλίσεις εγκάρσια, πρέπει να είναι 1,5% ενώ κατά μήκος θα

ακολουθηθεί η υπάρχουσα κλίση η οποία έχει αποτυπωθεί με επιτόπια υψομετρική μελέτη.

3. ΛΙΘΟΣΤΡΩΤΟ ΑΠΟ ΚΡΟΚΑΛΑ

3.1. ΥΠΟΒΑΣΗ

Το πάχος της και η σύνθεσή της είναι ίδια με εκείνα που απαιτούνται για την κατασκευή συμβατικών δαπέδων οδοποιΐας. Ειδικότερα πρέπει να είναι τέλεια συμπυκνωμένα και συμπιεσμένα και να έχουν τα απαιτούμενα πάχη που προβλέπονται από την μελέτη.

3.2. ΒΑΣΗ-ΦΙΝΙΡΙΣΜΑ ΠΑΝΩ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ ΥΠΟΒΑΣΗΣ

Κατασκευάζεται με γκρό μπετόν Β160 με σχάρα πλέγματος Τ131 και χρησιμεύει κυρίως για να δημιουργήσει τις απαιτούμενες κλίσεις και στάθμες, καθώς και για να δημιουργήσει πλαίσιο εγκυβωτισμού των κροκάλων. Στα σημεία διακοπής που προβλέπονται από την μελέτη δημιουργείται δόντι από το ίδιο υλικό, έτσι ώστε να δοθεί λύση, από την μία πλευρά σχεδιαστικής πρότασης και από την άλλη, κατασκευαστικής ευκολίας. Με το τελείωμα αυτής της φάσης πρέπει οπωσδήποτε να έχει δημιουργηθεί η επιφάνεια αποστράγγισης των νερών της βροχής με τις κατάλληλες κλίσεις.

3.3. ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΚΡΟΚΑΛΩΝ

Η τοποθέτηση της κροκάλας γίνεται με το χέρι τοποθετώντας τα, με κονίαμα την μία δίπλα στην άλλη. Οι κροκάλες πρέπει να τοποθετούνται μετά από χάραξη και αποτύπωση του σχεδίου διάστρωσης που προτείνεται από τα σχέδια της μελέτης. Πρέπει να δοθεί προσοχή ώστε η διάσταση της κροκάλας να μην αλλάζει απότομα και το αποτέλεσμα που θα προκύπτει να είναι στο επίπεδο της επιδιωκόμενης τελικής στάθμης χωρίς να χαθούν οι κλίσεις που έχουν δημιουργηθεί με την υπόβαση. Στα πλάγια τελειώματα του δαπέδου (Οριο κτιρίου) καθώς και στο κέντρο του (επιφανειακό κανάλι απορροής), χρειάζεται οι κροκάλες που θα τοποθετούνται να είναι όσο το δυνατόν ομοιόμορφες και κατά τις μεγαλύτερες από τις υπόλοιπες, έτσι ώστε να προκύψει αξιόλογο αποτέλεσμα. Τα μεγέθη των κροκάλων που θα χρησιμοποιηθούν θα είναι μεταξύ 10 εκ. και 20 εκ.

3.4. ΣΦΡΑΓΙΣΜΑ ΑΡΜΩΝ-ΦΙΝΙΡΙΣΜΑΤΑ

Αφού εγκυβωτισθεί η κροκάλα στο δάπεδο, θα αρμολογηθεί με ενισχυμένη τσιμεντοκονία έτσι ώστε να επιτύχουμε την πλήρη σφράγιση των αρμών και την τέλεια εφαρμογή των κροκάλων.

3.5. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΛΙΣΕΩΝ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΟΜΒΡΙΩΝ

Κατά την κατασκευή του γκρό-μπετόν πρέπει να δοθούν οι παρακάτω κλίσεις.

Οι κλίσεις εγκάρσια, πρέπει να είναι 1,5%, ενώ κατά μήκος θα ακολουθηθεί η υπάρχουσα κλίση η οποία έχει αποτυπωθεί με επιτόπια υψομετρική μελέτη. Σημαντικό στην τοποθέτηση της κροκάλας είναι να μην διαταραχθούν οι κλίσεις που θα δοθούν από το γκρό.

4. ΔΑΠΕΔΟ ΜΕ ΠΛΑΚΕΣ ΚΟΤΤΟ

Ισχύουν όλες οι παραπάνω τεχνικές υποστρώματος έτσι ώστε να διασφαλισθεί η τεχνικά σωστή τοποθέτηση των πλακών κοττο διαστάσεων 30X30 εκ. Οι κλίσεις και στα δάπεδα αυτά θα διασφαλισθούν όπως παραπάνω έτσι ώστε να γίνεται ανέτως εφικτή η απορροή των ομβρίων υδάτων.

5. ΧΩΡΟΙ ΦΥΤΕΥΣΗΣ

Στην περιοχή μας είναι λίγες οι δυνατότητες που δίδονται από τον χώρο έτσι ώστε να είναι δυνατή η φύτευση φυτών και θάμνων. Στην μελέτη αξιοποιούνται στο έπακρο όλοι οι ελεύθεροι δημόσιοι και ημιδημόσιοι χώροι, έτσι ώστε η περιοχή να αποκτήσει το πράσινο που της λείπει. Στα στενά σημεία των δρόμων θα μπορούσαν να τοποθετηθούν πιθάρια κατάλληλα τοποθετημένα και εγκυβωτισμένα έτσι ώστε και τα πιο στενά δρομάκια να συνεισφέρουν στο χρώμα της περιοχής.

6. ΔΙΚΤΥΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΟΜΒΡΙΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Στην περιοχή μας υπάρχει υποτυπώδες δίκτυο αποχέτευσης ομβρίων υδάτων, το οποίο θα αναβαθμιστεί και όπου απαιτείται από την παρούσα μελέτη θα συμπληρωθεί.

7. ΦΩΤΙΣΜΟΣ

Σύμφωνα με τον χάρτη απεικόνισης φωτισμού, θα τοποθετηθούν ανάλογα με την περίπτωση και την θέση, φωτιστικά σημεία (προβολείς, φωτιστικά εδάφους) με σκοπό να καλυφθούν οι ανάγκες φωτισμού της περιοχής και ταυτόχρονα να γίνει δυνατή η ανάδειξη των ιδιαίτερων σημαντικών αρχιτεκτονικών και μορφολογικών χαρακτηριστικών της περιοχής.

8. ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ-ΤΕΤΡΑΓΩΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ

Τα τετραγωνικά μέτρα των πεζόδρομων για επέμβαση που προκύπτουν από τα τοπογραφικά, είναι 4.260 μ².

Πρόεδρος: Ερωτήσεις κ.κ. συνάδελφοι.

Χιονίδης: α) Κε Κουκούδη δεν μπορούσε να γίνει ανάγλυφη παρουσίαση της πρότασης;

β) Επειδή η κα Πάπαρη είναι η μόνη Πολεοδόμος, και έχει κάποια βαρύτητα-δεν μας ετίμησε και έφυγε, κακώς, το αποδοκιμάζω-μήπως μπορείτε να μας πείτε τις βασικές της διαφορές;

Δελεκάκης: Ενώ μιλάμε για την παραδοσιακή γειτονιά της Κυριώτισσας, βλέπω ότι απουσιάζει η ίδια η Κυριώτισσα με τους περιβάλλοντες δρόμους της. Δεν ελήφθη υπόψη στη μελέτη;

Παναγιωτίδης: Να διευκρινίσουμε ότι οι παραδοσιακοί οικισμοί της Βέροιας έχουν προταθεί από την Περιφέρεια με 600 εκατομμ. δρχ. στο ΚΠΣ. Αυτά είναι λεφτά που μας δίνει το ΥΠΕΧΩΔΕ και βέβαια βιαζόμαστε να το απορροφήσουμε.

Θα συμφωνούσα με την κα Πάπαρη ότι η παρουσίαση θα μπορούσε να είναι καλύτερη, αν ήταν κάπως έγχρωμη. Δεν είμαι μηχανικός και δεν μπορώ να εκφέρω γνώμη, αν είναι ή όχι καλή η προμελέτη.

Κε Κουκούδη για να υλοποιηθεί η πρόταση της ομάδας σας, πόσο περίπου θα στοιχίσει;

Παπαγεωργίου:Καλύφθηκα.

Κουρουζίδης:Ενμέρει καλύφθηκα από τον κ.Δελεκάκη. Ως προς τους δρόμους, γιατί αποκλείσθηκε το καλντερίμι;

Κόλβατζης:Καλύφθηκα από τον κ.Χιονίδη.

Μαρκούλης:Η μελέτη προβλέπει την ύπαρξη παιδότοπων στην περιοχή; Ποιές οδοί μονοδρομούνται;

Κουκούδης:Δεν μας ζητήθηκε μακέτα, κε Χιονίδη, λόγω δαπάνης αλλά κυρίως λόγω χρόνου.

Η κα Πάπαρη διαφοροποιήθηκε σε μας σε θέματα αισθητικής μόνον. Μέχρι να ολοκληρωθεί η πολεοδομική έρευνα του κομματιού, η κα Πάπαρη είχε την πλήρη ευθύνη του λεκτικού και της πολεοδομικής έρευνας σ' αυτό τον οικισμό, και μέχρι εκείνο το σημείο προήδρευσε. Από το σημείο της επέμβασης των υλικών και μετά, η κα Πάπαρη διαφοροποιήθηκε πλήρως. Μιλάμε για αισθητική πλέον. Δεν υπήρξε διαφωνία πολεοδομικά μαζί της, είμασταν πλήρως σύμφωνοι, η κα Πάπαρη είχε όλη την ευθύνη της πολεοδομικής τεκμηρίωσης. Η αισθητική υπήρξε η διαφωνία μας και λυπάμαι γι αυτό, μεταξύ αρχιτεκτόνων όμως συμβαίνουν αυτά. Πρόκειται λοιπόν για μειοψηφία ενός ατόμου, "γιατί να είναι ο κύκλος έτσι και όχι έτσι, γιατί να είναι η κρήνη εδώ και όχι εκεί". Δεν ήταν μεγάλες οι διαφορές μας. Και όπως καταλαβαίνετε, θα μπορούσαμε να λύσουμε τις διαφορές μας, διότι έχουμε όλοι ισάξιο μελετητικό πτυχίο, δεν υπήρχε ο χρόνος όμως, διότι έπρεπε να πάει ο φάκελλος της προμελέτης στην Αθήνα. Εγώ ειλικρινά αισθάνομαι ότι θα μπορούσαμε να κάνουμε πολύ καλύτερα πράγματα, αλλά με δεδομένη την πίεση του χρόνου νομίζω ότι τα καταφέραμε καλά. Δεν είχαμε την πολυτέλεια του χρόνου να ασχοληθούμε ιδιαίτερα με αισθητικές λεπτομέρειες, τη στιγμή που συντάσσουμε προμελέτη, ενώ κάλλιστα μπορούν να αντιμετωπισθούν στην οριστική μελέτη.

Κε Δελεκάκη, δυστυχώς δεν υπάρχει η ίδια η Κυριώτισσα επειδή το νούμερο των 155 εκατομ.δρχ.είναι απαγορευτικό. Είχαμε όριο τα 150 εκατομ.δρχ.Ετσι επιλέξαμε την περιοχή που είναι πιο αξιόλογη από μέτωπα, ενώ η Κυριώτισσα σαν εκκλησία έχει το ναό της, τον περίβολό της και φυσικά τις πολυκατοικίες από γύρω. Αν είχαμε περισσότερα χρήματα, θα μπορούσαμε να κάνουμε και αυτή την παρέμβαση.

Κε Παναγιωτίδη, νομίζω σας κάλυψα με τα 155 εκατομ.δρχ.που ανέφερα. Αυτά θα δαπανηθούν στην Κυριώτισσα για πλακόστρωση, στάσεις (καθιστικά), φωτιστικά, πράσινα, υπόγειες εγκαταστάσεις, ΔΕΗ, ΟΤΕ κλπ.αποκλειστικά για την περιοχή που περιέγραφα προηγουμένως.

Το καλντερίμι δεν το χρησιμοποιούμε για λειτουργικούς λόγους της πεζοδρόμησης, αλλά και επειδή έχει πολύ μεγαλύτερη δαπάνη από τους κυβόλιθους.

Για τους παιδότοπους:Ολη η περιοχή είναι πεζοδρομημένη και άρα είναι παιδότοπος. Αισθητικά όμως δεν μπορούσε να είναι μια παιδική χαρά δίπλα σε μια εκκλησία.

Στο πράσινο δεν θα αναπτυχθούν δένδρα μεγάλα, γιατί δεν υπάρχει χώρος.

Πρόεδρος:Ορίστε κε Σιδηρόπουλε, μπορείτε να μας παρουσιάσετε τη μελέτη της περιοχής Μπαρμπούτας.

Α.Σιδηρόπουλος (Αρχιτέκτων μηχανός, εκπρόσωπος μελετητικής ομάδας περιοχής Μπαρμπούτας):Η μελετητική μας ομάδα είναι υπεύθυνη για την προμελέτη στην εβραϊκή συνοικία και την ευρύτερη περιοχή

της και το αντικείμενο αυτό περιλαμβάνει μία προμελέτη για ειδικές διαμορφώσεις μέσα στο ιστορικό τρίγωνο της Μπαρμπούτας, μία προμελέτη ειδικών διαρρυθμίσεων στην κοίτη και τις όχθες του Τριποτάμου και μία προμελέτη για τις κοστολογήσεις που απαιτούνται, ώστε να προσδιορισθεί το οικονομικό αντικείμενο που θα αφορά τις αποκαταστάσεις των σπιτιών του ιστορικού τριγώνου της Χάβρας.

Εχουμε τη συναίσθηση βαριάς ευθύνης για τις προμελέτες αυτές, εξαιτίας της πολύ μεγάλης φόρτισης που έχει ο χώρος της Μπαρμπούτας, τόσο λόγω της ιστορικότητας του, όσο και της φυσιογνωμίας της περιοχής ως ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Κατά συνέπεια προσπαθήσαμε και το ίδιο θα προσπαθήσουμε στη β' φάση της μελέτης, να κάνουμε μία επέμβαση προσεκτική, τόσο στη γενική ιδεολογία της λύσης, όσο και στις επιμέρους πρακτικές επεμβάσεις τεχνικού χαρακτήρα που θα δοθούν.

Είναι οικείος σε όλους μας ο χώρος της εβραϊκής συνοικίας και θα μπορούσα χωρίς την ανάρτηση των σχεδίων, που είναι αρκετά, να σας ξαναγήσω πολύ σύντομα.

Είναι γνωστό ότι η εβραϊκή συνοικία της Βέροιας είναι ένα πολεοδομικό συγκρότημα περίκλειστο, το οποίο χτίστηκε με μία φρουριακή αντιμετώπιση του ευρύτερου περιβάλλοντος χώρου της πόλης, με τις πλάτες εστραμμένες νότια προς το τείχος της πόλης και δυτικά με τη φυσική οχύρωση που προσφέρουν οι απότομες όχθες του Τριποτάμου. Υπήρξε και περίκλειστη με την καθ'αυτού έννοια του χώρου, γιατί έκλεινε με τις 2 γνωστές πόρτες-αμπάρες προς την ανατολική πλευρά (οδός 10ης Μεραρχίας) και τη δυτική (προς την γέφυρα του Τριποτάμου).

Η ιστορική φόρτιση του χώρου έγκειται στο ότι έζησε εκεί η πανάρχαια εβραϊκή κοινωνία της πόλης μας, που μπορούμε να πούμε ότι η γέννησή της ανάγεται στην εποχή που ξεκίνησαν οι Περσικοί Πόλεμοι και οι εκστρατείες των Περσών στη Μακεδονία. Είναι βεβαιωμένο ιστορικά ότι η Κοινότητα αυτή υπήρχε και δρούσε από την εποχή της έλευσης του Απ. Παύλου στην πόλη, δεν είναι βεβαιωμένη ιστορικά η αδιάλειπτη παρουσία του εβραϊκού στοιχείου στην πόλη. Το 1943 η πόλη χάνει τα 600 αυτά άτομα-συμπολίτες εξαιτίας του ολοκαυτώματος.

Η ιδιαιτερότητα του χώρου οφείλεται βεβαίως στο γεγονός ότι περιγράφεται και περιβάλλεται από το ποτάμι, από το τοπίο-του πάλαι ποτέ-ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, και από τα έργα των ανθρώπων, δηλ. από το πολεοδομικό συγκρότημα και τα σπίτια, τα οποία έχουν μια πάρα πολύ μεγάλη αξία, και κατά μία ευτυχή συγκυρία σώζονται μέχρι σήμερα.

Η μελέτη αυτή έχει 3 στάδια: ένα ιστορικής αναγνώρισης, ώστε να μπορέσουν οι μελετητές να γίνουν γνώστες της περιπέουσας ατμόσφαιρας πριν επέμβουν σε χώρους και αντικείμενα, ένα διαγνώσεων πολεοδομικής και αρχιτεκτονικής φύσης και τέλος ένα στάδιο προτάσεων.

Θα προσπαθήσω εν συντομία να αναφέρω τα προβλήματα τα οποία κυρίως είναι: α) για το ποτάμι, η ρύπανση που υπάρχει, και η οποία αποτρέπει το πλησίασμα και τη χρήση του χώρου από τους συμπολίτες β) η πολύ μεγάλη νόθευση του κτισμένου περιβάλλοντος από τη δυτική πλευρά (δρόμος Εβραίων Μαρτύτων, δηλ. πεζόδρομος μεταξύ 2 γεφυρών) όπου χτίστηκαν παλαιότερα και νεώτερα κτίσματα ιδιαίτερης ακαλαισθησίας και εν πολλοίς αυθαίρετα.

Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι η Βέροια έχει ένα ποτάμι που τη διασχίζει, αλλά η πόλη έχει στρέψει την πλάτη της προς το ποτάμι

αυτό και δεν υπάρχει καμμία σχέση των ανθρώπων της με το ποτάμι αυτό. Αυτό είναι και το βασικό πρόβλημα, το οποίο καλείται να αντιμετωπίσει αυτή η μελέτη.

Το δεύτερο είναι ότι μέσα στο ιστορικό τρίγωνο της Μπαρμπούτας ενώ θα περίμενε κανείς να υπάρχει ένας αναβαθμισμένος χώρος, ένας χώρος στάσης, όπου κάποιος περιπατητής επισκεπτόμενος τις διατηρητέες περιοχές θα μπορούσε να σταθεί και να απολαύσει το χώρο, αυτή τη στιγμή ο χώρος είναι απλής κίνησης και περάσματος αυτοκινήτων.

Το τρίτο πρόβλημα είναι η κατάσταση των σπιτιών αυτών καθ'αυτών, δηλ. η οικοδομική κατάσταση των κτισμάτων που βρίσκεται πλέον σε ένα τελευταίο στάδιο (των περισσοτέρων), με αποτέλεσμα σήμερα να κατοικούν καλώς ή κακώς άνθρωποι κατώτερου εισοδήματος και υπάρχει μια προϊούσα υποβάθμιση.

Παρ'όλα αυτά το θεσμικό πλαίσιο της ανάπλασης της περιοχής και αναστροφής αυτής της κατάστασης υπάρχει... (Υπάρχει το διάταγμα που προβλέπει όρους δόμησης ανά κτίσμα για αναστήλωση και αναπαλαίωσή του).

Εναντι αυτών που συνοπτικά ανέφερα, οι προγραμματικές αρχές αυτής της προμελέτης είναι οι εξής:

Θα υπάρξει μία ενιαία αντιμετώπιση σ'αυτή την πρώτη φάση του εσωτερικού χώρου της Χάβρας και του χώρου που αποτελείται από τις όχθες και την κοίτη του Τριποτάμου (από τη γέφυρα της Μπαρμπούτας μέχρι τη γέφυρα της Καραχμέτ) διότι πραγματικά η περιοχή είναι ένα ενιαίο και αναπόσπαστο σύνολο.

Μια δεύτερη φάση επέμβασης στο ποτάμι θα γίνει από τη γέφυρα της Μπαρμπούτας μέχρι το εξοχικό κέντρο και πιά κάτω και επέμβασης σε κτίσματα που θα επεκταθεί προς την οδό Σοφού, ώστε να ολοκληρωθεί ένας περίπατος καθόδου στην ιστορική διατηρητέα περιοχή από την οδό Μεραρχίας μέσω της οδού Ολγάνου, στο εσωτερικό δηλ. της συνοικίας και εν συνεχεία από τη γέφυρα της Μπαρμπούτας μέσω του πεζοδρομίου της Εβραίων Μαρτύρων, μέσω της γέφυρας Καραχμέτ και της οδού Σοφού και επιστροφή στην αγορά της Βέροιας. Αυτή η δεύτερη φάση οπωσδήποτε πρέπει να ακολουθήσει.

Μία άλλη σημαντική παρατήρηση είναι ότι η επέμβαση στο εσωτερικό της Μπαρμπούτας, της εβραϊκής συνοικίας, θα πρέπει να βελτιώσει τη χάραξη της οδού Ολγάνου, η οποία σήμερα είναι ένας κατωφερικός ασφαλτοστρωμένος δρόμος, και να δώσει τη δυνατότητα εξεύρεσης μείζονος ελεύθερου χώρου, όπου αυτό είναι δυνατό, γιατί μιλάμε για ένα χώρο 1,5 περίπου στρέμματος συνολικά, ο οποίος από πλευράς έκτασης ασφυκτιά.

Επίσης θα πρέπει να αξιολογήσει αυτή η πρόταση τη σειρά με την οποία ο Δήμος Βέροιας συμπράττει ουσιαστικά στην αποκατάσταση των κτισμάτων με την αγορά και την επανάχρηση κτισμάτων. Η ιστορία αυτή που ξεκίνησε, είναι πάρα πολύ θετική, αλλά πρέπει να συνεχίσει ιεραρχημένα.

Μια άλλη πολύ σημαντική προγραμματική αρχή είναι η θεσμοποιημένη και μη χρήση των ελεύθερων χώρων, που σημαίνει ότι οι χώροι αυτοί θα χρησιμοποιούνται φυσιολογικά, όπως οι ελεύθεροι χώροι μιας πόλης, αλλά θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν και πιά ελεύθερα, όταν αυτό είναι αναγκαίο, και αναφέρομαι στη δυνατότητα που θα δοθεί μέσω της επέμβασης στη χρήση του χώρου αυτού, ενός χώρου ημιυπαίθριου και όχι κλειστού για την πραγματοποίηση εκδηλώσεων ιδιαίτερου χαρακτήρα και σπανιότητας ως προς την ατμόσφαιρα που θα υπάρχει.

Μια άλλη προγραμματική αρχή είναι ότι κινδυνεύει η πρόταση αυτή να ακυρωθεί αισθητικά, εάν δεν υπάρξει επέμβαση αποκατάστασης της δυτικής όχθης του Τριποτάμου, ως προς το κτισμένο περιβάλλον που υπάρχει σήμερα.

Επίσης μια άλλη προγραμματική αρχή είναι ότι δεν μπορούμε να μιλάμε για αποκατάσταση της κοίτης του Τριποτάμου, όταν δεν μπορούμε να πλησιάσουμε αυτή την κοίτη και δεν μπορούμε να κατεβούμε κάτω λόγω της ρύπανσης ή αν δεν υπάρχει άλλος λόγος να το κάνουμε (π.χ. το ψάρεμα).

Η πρόταση λοιπόν για το εσωτερικό της εβραϊκής συνοικίας συνοψίζεται στα εξής:

α) Βελτίωση χάραξης της οδού Ολγάνου-ελαφρά μείωση των υφιστάμενων κλίσεων-αποκατάσταση του επιπέδου του πεζόδρομου με ξήλωμα του υπάρχοντος οδοστρώματος και δημιουργία καλντεριμιού, στη μέση του οποίου θα τρέχουν τα όμβρια ύδατα.

β) Ανεβαίνοντας από τη γέφυρα της Μπαρμπούτας προς την οδό 10ης Μερραρχίας θα μπορούσε να κάνουμε: μία διεύρυνση τοπική μπροστά από το κτίριο "Τσαρτσάνη", δηλ. εξασφάλιση μιας πολύ μικρής πλατείας εκτόνωσης του κτιρίου που θα στεγάσει δημοτικές χρήσεις.

γ) Ανεβαίνοντας λίγο πιο πάνω υπάρχει ένας χώρος, μπροστά από τα χαμηλά σπίτια της Μπαρμπούτας δεξιά, ο οποίος είναι ένας ελεύθερος χώρος σχετικά διαπλατυσμένος. Εκεί, στο γεωγραφικό κέντρο της συνοικίας, θα υπάρξει μία διαμόρφωση με χαμηλό πράσινο και την κεντρική κρήνη του οικισμού που θα δημιουργηθεί.

δ) Ανεβαίνοντας λίγο πριν από τη 10ης Μερραρχίας, σ' αυτό που θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε "πλατεία" της συνοικίας, της συναγωγής, θα δημιουργηθεί ένας χώρος, ο οποίος εν μέρει θα είναι πλακοστρωμένος με πλάκες και παλιά μάρμαρα, ώστε να αποτελέσει τη σκηνή των δρώμενων των εκδηλώσεων, που θα γίνουν, και ένας δεύτερος χώρος θα είναι χώρος βοτσαλωτού και χλόης, στην κατάσταση που σήμερα περίπου είναι.

Η οικοδομική της επέμβασης θα πρέπει να διέπεται από ευπρέπεια, σεμνότητα και χαμηλούς τόνους, δηλ. δεν θα γίνουν κραυγαλέες επεμβάσεις στην περιοχή.

Η αιχμή της πρότασης αυτής είναι ότι το σπίτι, που υπάρχει δίπλα στη Συναγωγή, προτείνεται, αφού γίνει μία παραπηγματική κατασκευή μπροστά του, για εξαγορά από το Δήμο ή από άλλο φορέα και η συνένωση του δικού του αύλειου χώρου με τον υπόλοιπο χώρο της πλατείας, που θα διασφαλίζει πραγματικά μία βιώσιμη πλατεία στη συνοικία.

Επίσης μπορεί να αξιοποιηθεί και το μοναδικό σημείο πρόσβασης και προσέλασης του ποταμού με διαπλάτυνση του χώρου και άλλες τεχνικές επεμβάσεις.

Η πρόταση θα προσπαθήσει να εξασφαλίσει τις υποδομές, ώστε να εξασφαλισθούν εκδηλώσεις μέσα στην πλατεία της Συναγωγής με τέτοιο τρόπο, ώστε οι θεατές να κάθονται σε μία κερκίδα-σκάλα που θα δημιουργηθεί μεταξύ του οδοστρώματος και της πλατείας σε μία ελεύθερη σύνδεση και της χρήσης των κεκλιμένων μικροεπιπέδων που υπάρχουν μπροστά από τα σπίτια, ανεβαίνοντας προς τα πάνω δεξιά που αθεσμοποίητα θα δεχθούν θεατές, όταν θα γίνονται εκδηλώσεις.

Η πρόταση για την κοίτη του ποταμού αφορά τις ειδικές ρυθμίσεις στον πεζόδρομο μεταξύ των 2 γεφυρών, δηλ. πλακοστρωση με κυβόλιθους και απόκρυψη 2 πολύ μεγάλων κατασκευών, που προσβάλλουν

βάνουσα το περιβάλλον, όπου μπορεί να κατασκευασθεί και ένα μνημείο εβραϊκής μνήμης, ώστε να αιτιολογηθεί και η ονομασία του δρόμου, με την αναγραφή των ονομάτων των εβραίων μαρτύρων που έχουν χαθεί.

Για τα σπίτια η πρόταση περιορίζεται στην ανά.σπίτι ανεύρεση του κοστολογίου αποκατάστασης του κελύφους, δηλ.του σκελετού, και σε β'φάση της πλήρους αποκατάστασης των σπιτιών αυτών, τα οποία είναι σύνολο 33.

Τέλος, οι αριθμοί, που θα μπορούσαν να συγκρατηθούν, είναι: Για την αποκατάσταση του εσωτερικού τριγώνου, δηλ.για τις υπαίθριες διαμορφώσεις, απαιτούνται 45.000.000 δρχ., για την αποκατάσταση των οχθών και της κοίτης Τριποτάμου με κάποιες ελαφρές κατασκευές (πάγκοι, κιόσκια αναφυχής κλπ.) και κάθοδο στην κοίτη, απαιτούνται 65.000.000 δρχ., και για τα σπίτια του τριγώνου, για μεν την αποκατάσταση του κελύφους και των όψεών τους, απαιτούνται 640.000.000 δρχ.και για την πλήρη αποκατάστασή τους άλλα τόσα χρήματα, σύνολο δηλ.1,3 δις.

Πρόεδρος:Ερωτήσεις κ.κ.συνάδελφοι.

Παπαγεωργίου:Σε κάποια στιγμή είπατε εν τη ρήμη του λόγου σας με Σιδηρόπουλε, ότι κινδυνεύει η όλη μελέτη, ακόμη κι αν εφαρμοσθεί σε αποτυχία, αν τυχόν δεν υπάρξει αποκατάσταση της όχθης του Τριποτάμου ως προς το κτισμένο περιβάλλον. Τι θα μπορούσε να γίνει, ποιά θα ήταν η ρεαλιστική πρόταση;

Κουρουζίδης:Στην ενιαία αντιμετώπιση του εσωτερικού χώρου και του χώρου από τη γέφυρα Μπαρμπούτας-Καραχμέτ μέσω Τριποτάμου, τι παρεμβάσεις θα γίνουν; Προτείνετε να γίνουν παρεμβάσεις στις όχθες της κοίτης Τριποτάμου;

Α.Σιδηρόπουλος:Πράγματι κινδυνεύουμε να κάνουμε ένα θαυμάσια αποκαταστημένο μέτωπο των σπιτιών προς την ανατολική πλευρά και να έχουμε μία αθλιότητα προς τη δυτική πλευρά. Βεβαίως οι δυνατότητες παρέμβασης δεν είναι ιδιαίτερα σημαντικές, πρόκειται για ιδιοκτησίες. Θα μπορούσαμε να προτείνουμε, να γίνει μια εμπεριστατωμένη μελέτη, ποιές κατασκευές είναι νόμιμες, και ποιές αυθαίρετες για να αντιμετωπισθεί το ενδεχόμενο κατεδάφισης κάποιων από τις δευτερες.

Δύο είναι τα πολύ άσχημα σημεία: το ένα είναι η πολύ μεγάλη πολυκατοικία, το τελευταίο κτίσμα κοντά στη γέφυρα Καραχμέτ, το οποίο βέβαια υφίσταται νομίμως και βάσει μιας μελέτης που εφαρμόστηκε μάλλον νομίμως, και το δεύτερο είναι μία περιοχή πολυκατοικίας με 3-4 υπόγεια, ασφαλώς αυθαίρετη κατασκευή, που έχει πατήσει πάνω στο δρόμο.

Στην πρώτη περίπτωση υπάρχει η δυνατότητα εγκιβωτισμού της ράμπας σε ένα τοίχο δικό μας, απέριττο και αρκετά υψηλό, και να δημιουργηθεί μία είσοδος, για να μην εμποδισθεί η τυχόν χρήση της ράμπας και εδώ ακριβώς προτείνεται αυτό το μνημείο για το οποίο είπαμε.

Η υπόλοιπη περιοχή ανάμεσα στα δύο σημεία καλύπτεται με αναλυματικούς τοίχους και φυτεύσεις.

Η δεύτερη περιοχή αντιμετωπίζεται με έναν αναλυματικό τοίχο υψηλότερο από πορόλιθο.

Δυστυχώς δεν μπορούμε να προτείνουμε κατεδάφιση όλων των κτισμάτων.

Για την ενιαία αντιμετώπιση: Είναι προφανές ότι όλη η περιοχή πρέπει να αποκατασταθεί στον ίδιο χρόνο.

Για την περιοχή της κοίτης:Είναι η περιοχή του ποταμού που

επιδέχεται την μικρότερη επέμβαση, γιατί έχει απότομες όχθες, άφιλες, όπου δεν μπορεί κανείς να κατέβει. Παρ'όλα αυτά γίνονται κάποιες ελαφρές επεμβάσεις, δηλ. μπορεί κάποιος να κατέβει τελικά, μόνο υπό την προϋπόθεση ότι θα συναντήσει νερά καθαρά πλέον, χωρίς λύματα και ενδεχομένως στα οποία μπορεί κανείς να ψαρέψει. Διαφορετικά θα γίνει ένας τόπος προβληματικός, που θα αυξήσει την εγκληματικότητα, παρά θα βοηθήσει σε οτιδήποτε άλλο. Η προϋπόθεση χρήσης αυτού του χώρου με πολύ ελαφριές ξυλοκατασκευές (κιάσκια-πάγκους κλπ.) είναι η απομάκρυνση της ρύπανσης και η απορύπανση των νερών. Εδώ μπαίνει και ένα ζήτημα με τα φρεάτια της ΔΕΥΑΒ, τα οποία υπάρχουν και πρέπει να καλυφθούν με κάποιο τρόπο.

Η πρόταση για τη χρήση της κοίτης είναι ακριβώς αυτή, να κατέβει κάποιος κάτω για να δροσισθεί και να ψαρέψει.

Πρόεδρος: Τοποθετήσεις κ.κ. συνάδελφοι.

Ζαμάνης: Οι τεχνικοί της πόλης μας μελέτησαν και παρουσίασαν ένα σχέδιο, το οποίο δεν αφήνει πολλά περιθώρια προσθέσεων. Λίγο-πολύ μείναμε άφωνοι με τον τρόπο που συνέταξαν στο μικρό χρον. διάστημα τις προμελέτες, αλλά και πολύ περισσότερο με την παρουσίαση.

Απαιτείται άμεσα να απαλλοτριωθούν οι περιβάλλοντες των εκκλησιών χώροι για να εφαρμοσθούν οι μελέτες.

Θα μπορούσαμε επίσης να διαμορφώσουμε και κάποιες παιδικές χαρές.

Παναγιωτίδης: Αισθάνομαι ευτυχής λόγω της ευαισθησίας που έχω στις διατηρητέες περιοχές της Κυριώτισσας και της Μπαρμπούτας. Πρέπει να είμαστε ευτυχείς, γιατί έχουμε θαυμάσιους μελετητές, οι οποίοι παρουσίασαν δύο έργα θαυμάσια, που θα αλλάξουν την όψη αυτής της πόλης.

Θα ήθελα να παρακαλέσω την πρώτη ομάδα να εντάξει στους κόλπους της την κα Πάπαρη, γιατί πιστεύω ότι είναι αξιόλογος μελετητής, αν λάβουμε υπόψη μας τη μελέτη της για τις Σαραντόβρυσες, που βραβεύθηκε. Καλό θα είναι, να έχουν ομόφωνη πρόταση.

Ο κ. Αρ. Σιδηρόπουλος μας έβαλε μπροστά σε ορισμένους προβληματισμούς: Το ποτάμι πράγματι θέλει προστασία και δυστυχώς ο Δήμος είναι απών. Πρέπει οπωσδήποτε η προστασία του να συνδυασθεί και με την απομάκρυνση των σταύλων και των αστικών λυμάτων.

Επειδή αναφέρθηκε το πρόβλημα της αποκατάστασης των σπιτιών της Μπαρμπούτας, που είναι τεράστιο, πιστεύω ότι αν δοθεί χρήση στην περιοχή, τα σπίτια θα αποκατασταθούν από την ιδιωτική πρωτοβουλία, θα ζήσει η περιοχή, και θα μείνει και ο οικισμός ως πρότυπο, αποτελεί άλλωστε από τα καλύτερα κομμάτια της Ευρώπης ως ολοκληρωμένος οικισμός.

Αν θυμηθούμε πως ήταν τα "Λαδάδικα" στη θεσ/νίκη πριν από λίγα χρόνια, και πως έγιναν τώρα, θα πάρουμε μια γεύση για το τι μπορεί να γίνει εκεί, ώστε η Βέροια να αποτελέσει τουριστικό πυρήνα. Έτσι και οι ίδιοι οι κάτοικοι της Βέροιας θα χαρούμε αυτά που μας χάρισε η φύση και η παράδοση μιας πόλης που έζησε πάνω από 2.000 χρόνια μέσα σ'ένα τέτοιο περιβάλλον.

Καλή επιτυχία με Δήμαρχε στο ταξίδι σας στις Βρυξέλλες και να πετύχετε οφέλη για τους 2 παραδοσιακούς οικισμούς μας. Οι Ευρωπαίοι έχουν ευαισθησία, πιστεύω, θα χρηματοδοτήσουν αυτά τα έργα, για τα οποία δεν φτάνουν 200 εκατομμ. δρχ., το σύνολό τους θα είναι γύρω στο 1 δις δρχ. εννοώ μόνο για τους κοινόχρηστους χώρους, και την αξιοποίηση του Τριποτάμου.

Με την ευκαιρία με Δήμαρχε, η μελέτη Κανταρτζή καταργείται πλέον, ή θα συνδυασθεί με αυτές τις μελέτες;

Κουρουζίδης: Με τη σημερινή διαδικασία νομίζω κάνουμε το πρώτο βήμα για να δοθεί λύση σ' αυτές τις δύο περιοχές.

Σήμερα επιχειρούμε να δώσουμε την παλιά της όψη στην πόλη.

Χαίρομαι που οι μελετητές ακολουθούν αυτή τη λογική με τις προτάσεις τους.

Είναι μπροστά το πρόβλημα, χρειάζονται πολλά χρήματα και για τις 2 περιοχές, και για τις υπόλοιπες που δεν εμπεριέχονται στις προτάσεις. Θα ήθελα να ήταν και η Κυριώτισσα, δεν καταλαβαίνω, γιατί δεν συμπεριλήφθηκε.

Ενα άλλο σημείο που χρήζει προσοχής είναι η αξιοποίηση του Τριποτάμου, είναι χάρισμα, πρέπει να το δούμε σοβαρά.

Παπαγεωργίου: Συγχαρητήρια στις 2 μελετητικές ομάδες των συμπολιτών και συναδέλφων για την σύνταξη και παρουσίαση των μελετών της-πολύ ολοκληρωμένες-στο τόσο σύντομο χρον.διάστημα.

Πραγματικά με τις μελέτες αυτές, οι 2-περιοχές θα αναβαθμισθούν και θα πάρουν τη θέση, την οποία όλοι επιθυμούμε.

Μοναδική ενδεχομένως σκέψη-ας μου επιτραπεί-είναι ότι υπάρχει το εξής πρόβλημα που φέρνει τις 2 μελέτες σε αντίφαση: αιτιολογημένα η μελέτη Κυριώτισσας δεν χρησιμοποιεί κροκάλες στην πεζοδρομηση, αιτιολογημένα η μελέτη της περιοχής Χάβρας χρησιμοποιεί την κροκάλα σε περισσότερο επικλινές και επικίνδυνο έδαφος.

Επίσης για τη χρησιμοποίηση κυβδλίθων γρανίτη στην Κυριώτισσα έχω έναν ενδοιασμό, αν μπορεί να συνδυασθεί με τον παραδοσιακό χαρακτήρα της περιοχής.

Ποτουρίδης: Το θέμα έχει 2 σημαντικές διαστάσεις: την ένταξη στο συγκεκριμένο πρόγραμμα (γνωρίζω πόση προσπάθεια καταβλήθηκε από την προηγούμενη δημοτική αρχή και πόσες πιέσεις ασκήσαμε, μέχρι να κατορθώσουμε να μπορούμε με αυτό το ελάχιστο ποσό των 200 εκατομμ.δρχ., το οποίο μπορεί να μεγιστοποιηθεί από τα υπόλοιπα που θα προκύψουν από τη μη απορρόφηση των άλλων φορέων) και δεύτερο ότι ο σημερινός Δήμαρχος με τις άριστες σχέσεις του με τον τεχνικό κόσμο της πόλης κατάφερε να πετύχει αυτή τη σχέση εργασίας, ώστε να έχουμε μια μελέτη συμβατή με την πραγματικότητα, η οποία μπορεί να εφαρμοσθεί άμεσα.

Πρέπει να σπεύσουμε, να αγοράσουμε στην περιοχή Κυριώτισσας την ιδιοκτησία Χριστοδούλου για τη δημιουργία του νεολαϊστικού κέντρου μας.

Επίσης στην περιοχή Μπαρμπούτας με τα 2 δημοτικά κτίρια και τη Συναγωγή θα πετύχουμε μια πολύ σημαντική πολιτιστική παρέμβαση

Βαφειδης: Στο πολιτικό μέρος καλύφθηκε από τον κ.Ποτουρίδη. Για το τεχνικό μέρος, θέλω να εκφράσω τα συγχαρητήριά μου στους μελετητές, που σε σύντομο διάστημα κατόρθωσαν να προσεγγίσουν το θέμα και να μας ανοίξουν δρόμους στις πιστώσεις του Υπουργείου, που είναι και το ζητούμενο.

Θα μπορούσαμε να συζητάμε για ώρες και μέρες γι αυτές τις περιοχές που περιέχουν τα οικιστικά λαϊκά σύνολα, νομίζω όμως ότι όλα τα προβλήματα θα λυθούν στην πορεία και στην οριστική μελέτη.

Συμφωνώ, δεν χρειάζονται κραυγαλέες επεμβάσεις, πρόκειται για σπίτια που έχτισαν λαϊκοί τεχνίτες.

Δελαβερίδης: Καλύφθηκε σχεδόν, θέλω όμως να δώσω δημόσια συγχαρητήρια στις δύο μελετητικές ομάδες, οι οποίες σε ένα πολύ σύντομο διάστημα κατάφεραν να κάνουν μια τόσο άρτια παρουσίαση της προμελέτης.

Είναι ειδικό έργο, περισσότερο αρχιτεκτονικής τοπίου και τα πήγαν πάρα πολύ καλά.

Πιστεύω ότι ο προϋπολογισμός είναι ενδεικτικός, θα έχουμε μεγάλες αποκλίσεις, αυτό να το προσέξουμε.

Δήμαρχος: Απόψε βράδυ μόλις σπάω ένα χαμόγελο. Θα χαμογελάσουμε όλοι μαζί όταν αυτά τα πράγματα υλοποιηθούν στην πράξη. Έχουμε πολύ καλούς ανθρώπους στη Βέροια, έχουμε άριστους τεχνικούς και πάνω από όλα ανθρώπους που έθεσαν στο περιθώριο την επαγγελματική τους ενασχόληση για 3-4 μήνες, συστρατεύθηκαν αμέσως στο κάλεσμα του Δήμου-και τους ευχαριστώ δημόσια-κάναμε πολλά ξενύχτια μαζί, δουλέψαμε σαν μία ομάδα, προσεγγίσαμε και ψηλαφίσαμε τα επιμέρους προβλήματα, κάναμε αναλύσεις. Μέχρι σήμερα οι άνθρωποι αυτοί δεν πήραν ούτε μία δραχμή, γιατί ακόμη δεν μπορούμε να τους πληρώσουμε, ενώ είχανε έξοδα, κάθε μελετητική ομάδα, τουλάχιστον 1 εκατομμ.δρχ. Για να ξέρετε με ποιούς ανθρώπους έχουμε να κάνουμε. Πρέπει να είμαστε όλοι περήφανοι, που έχουμε τέτοιους συμπολίτες.

Την προσέγγιση σ'αυτούς τους 2 παραδοσιακούς-οικισμούς πρέπει πλέον να τη δούμε με πολύ μεγάλη υπευθυνότητα. Σήμερα ξέρουμε, τι περίπου χρειαζόμαστε σ'αυτά τα πράγματα, έχουμε μία προσέγγιση, προμελέτες, μια σειρά σχεδίων και έτσι έχουμε τη βάση για να απαιτήσουμε. Αυτό είναι το σημαντικότερο.

Σ'αυτή την 4ετία θα προσπαθήσουμε να κάνουμε αυτά που αντικειμενικά είναι τα πρώτα βήματα, και την επόμενη 4ετία αυτοί που θα βρίσκονται στο Δήμο, θα κάνουν τα δικά τους βήματα. Δεν μπορούμε να μιλήσουμε σήμερα για όλο τον Τριπόταμο, μαϊάρι να είχαμε τις πιστώσεις, δεν μπαίνει λοιπόν ζήτημα εφαρμογής μελέτης Κανταρτζή ή Σιδηρόπουλου-Καλογήρου, γιατί είναι διαφορετικά πράγματα.

Κάνουμε μία προσπάθεια για την πραγματική αναβάθμιση των παραδοσιακών οικισμών, να εξασφαλίσουμε πόρους για τη συντήρηση των κτιρίων, να ανακουφίσουμε τους κατοίκους. Πρέπει η πόλη να ανταποδώσει κάτι σ'αυτούς τους ανθρώπους, από τους οποίους προσδοκά να πάρει τόσα πολλά. Πρέπει να ανοίξει ίσως ένας δημόσιος διάλογος, για κάποια πράγματα που είναι κομβικά μέσα στην πόλη και συνδυάζονται με την ιστορία της, με το περιβάλλον της. Είναι μία πρόκληση στην οποία δεν θα έχουμε την πολυτέλεια να απαντήσουμε μετά από μια 4ετία.

Πρέπει να φτιάξουμε την υποδομή και να δώσουμε τα κίνητρα για να μπορέσει η ιδιωτική πρωτοβουλία να αξιοποιήσει κάποια πράγματα μέσα στις παραδοσιακές γειτονιές. Τα λαδάδικα της Θεσ/νίκης έγιναν μια γειτονιά κέντρων διασκέδασης, πρέπει λοιπόν να προσδιορίσουμε τι ακριβώς εννοούμε. Πράγματι στη Βέροια στην οδό Ελλάς έγιναν αποκαταστάσεις κτιρίων αξιόλογες και τα κτίρια σώθηκαν. Πρέπει να προσδιορίσουμε, που θα κατευθυνθεί η ιδιωτική πρωτοβουλία, είμαι ανοιχτός σε τέτοιο διάλογο και θα τον ανοίξω, ώστε να καταλήξουμε σε κάποια σημεία, μία και έξω, να σταματήσουν να μας απασχολούν ζητήματα μικρής σημασίας, γιατί κινδυνεύουμε να χάσουμε την ουσία, που είναι η συζήτηση που κάναμε σήμερα εδώ, που μπήκαμε και μετέχουμε πλέον του ονείρου όλοι μας. Θα μπορούμε να λέμε αύριο στα παιδιά μας, "είμασταν και εμείς σε εκείνο το σημείο". Αυτό θα είναι και το σημαντικότερο, ότι σώσαμε δύο γειτονιές, και αποκαταστήσαμε το δικαίωμα στη μνήμη.

Πρόεδρος: Εγκρίνει το Συμβούλιο α) την έκφραση ευαρέσκειας προς τις μελετητικές ομάδες και β) τη μελέτη "προστασία-ανάδειξη διατηρητέων περιοχών Κυριώτισσας-Μπαρμπούτας";

Σύμβουλοι: Ναι.

Το Δ.Σ. μετά από διαλογική συζήτηση αφού έλαβε υπόψη:

1
SM

Α Π Ο Σ Π Α Σ Μ Α

Από το υπ' αριθ. 12/95 πρακτικό συνεδρίασης
του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Βέροιας

Αρ. απόφ. 362/95

Π ε ρ ί λ η ψ η

"Εγκριση χαρακτηρισμού ως ειδικής φύσεως του έργου "Προστασία-ανάδειξη διατηρητέων περιοχών Κυριώτισσας-Μπαρμπούτας".

Σήμερα 29 Μαΐου του έτους 1995 ημέρα της εβδομάδας Δευτέρα και ώρα 20.00 συνήλθε σε τακτική συνεδρίαση το Δημοτικό Συμβούλιο στην αίθουσα συνεδριάσεων του Δημοτικού κτιρίου της οδού Μητροπόλεως 47, ύστερα από την με ημερομηνία 25-5-95 γραπτή πρόσκληση του κ. Προέδρου που δόθηκε σ' όλους τους συμβούλους και παρέδρους σύμφωνα με τα άρθρα 81, 95 και 106 του ΔΚΚ.

Αφού διαπιστώθηκε ότι παραβρίσκεται ο Δήμαρχος και ότι υπάρχει νόμιμη απαρτία αφού επί συνόλου 25 μελών βρέθηκαν παρόντα 23 μέλη.

Παρόντες

1. Κ. Ασλάνογλου
2. Ι. Κουρουζίδης
3. Μ. Ποτουρίδης
4. Κ. Κόλβατζης
5. Κ. Βαφείδης
6. Α. Δελαβερίδης
7. Δ. Αδάμου
8. Θ. Τέτος
9. Ε. Λελεκάκης
10. Π. Καρασαββίδου
11. Κ. Πουλασουχίδης
12. Κ. Γκαβαΐσές
13. Α. Μαρκούλης
14. Λ. Τάκης
15. Ε. Παναγιωτίδης
16. Ο. Σιδηρόπουλος
17. Ε. Σοφιανίδης
18. Χ. Παπαγεωργίου
19. Φ. Γαλανούδη-Τσανάκα
20. Β. Τσίλης
21. Γ. Χιονίδης
22. Δ. Ζαμάνης
23. Μ. Αδαλόγλου

Απόντες

- Α. Καραντουμάνης
- Π. Αγαθαγγελίδης

Παρόντες Πάρεδροι

- Θ. Δεμερτζίδης

Απόντες Πάρεδροι

- Α. Χατζηγεωργίου
- Γ. Μπαλτζής

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος εισηγούμενος το 2ο θέμα της ημερήσιας διάταξης έθεσε υπόψη του Συμβουλίου το από 29-5-95 εισηγητικό σημείωμα του αντιδημάρχου κ.Κων/νου Γκαβαϊσέ, που έχει ως εξής:

Σας γνωρίζουμε ότι σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν.1418/84 μπορεί να γίνει απευθείας ανάθεση ή διαγωνισμός μεταξύ περιορισμένου αριθμού προσκαλουμένων εργοληπτικών επιχειρήσεων, για έργα ειδικής φύσεως εφόσον χαρακτηριστούν έτσι με απόφαση του φορέα κατασκευής του έργου που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Τεχνικού Συμβουλίου.

Ο Δήμος μας έχει συνάψει προγραμματική σύμβαση με το ΥΠΕΧΩΔΕ για την χρηματοδότηση του έργου, "Προστασία-ανάδειξη διατηρητέων περιοχών Κυριώτισσας-Μπαρμπούτας" η οποία ανέρχεται στο ποσό των 200.000.000 δρχ.

Ειδικότερα σας γνωρίζουμε ότι:

A) ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Στον Δήμο της Βέροιας υπάρχουν δύο διατηρητέες παραδοσιακές γειτονιές οι οποίες έχουν χαρακτηριστεί από το ΥΠΠΟ "Διατηρητέα ιστορικά σύνολα χρίζοντα ιδιαίτερης προστασίας".

Οι διατηρητέες αυτές γειτονιές είναι α)η Κυριώτισσα και β)η Μπαρμπούτα.

Πρόκειται για μοναδικά στον Ελλαδικό χώρο οικιστικά σύνολα "αμυντικής αρχιτεκτονικής" (οργάνωση κτιρίων γύρω από εκκλησία, με αμυντική τυπολογία κατασκευής, οργάνωση εν σειρά, με μνημεία κατοικιών με φυσικά σύνορα οριοθετημένα).

Ο περιορισμός στην ανοικοδόμηση, σαν επακόλουθο της απόφασης διατήρησης και σε συνδυασμό με την έλλειψη οικονομικής δυνατότητας των κατοίκων, οδήγησαν στην ερήμωση και την υποβάθμιση των δύο αυτών διατηρητέων γειτονιών.

Ο Δήμος της Βέροιας θέλοντας να συμβάλλει στην προστασία και την ανάδειξη των δύο αυτών περιοχών συνέταξε πλήρεις και ολοκληρωμένες μελέτες που αφορούν επεμβάσεις σε κοινόχρηστους χώρους (δρόμους, πλατείες, περιβάλλοντες χώρους μνημείων).

Η εγκατάλειψη της περιοχής είναι εμφανής σε κάθε παρατηρητή-περιπατητή με ευαισθησίες που το μόνο που του είναι εμφανές είναι ότι ενώ η "καρδιά της πόλης" θα έπρεπε να χτυπάει σε αυτές τις δύο περιοχές, η "καρδιά" δεν βρίσκεται εκεί.

Για την σύνταξη της μελέτης προηγήθηκαν αυτοψίες στις υπό μελέτη περιοχές από ομάδες εργασίας και έγινάν όλες οι απαραίτητες αναλύσεις και επαφές με τους κατοίκους και τους φορείς των περιοχών (Συνοικιακά Συμβούλια) και οι οποίοι συμφώνησαν απόλυτα με το έργο.

B) ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ

Αντικείμενο των επεμβάσεων και στις δύο περιοχές είναι η προστασία και ανάδειξη τους με επεμβάσεις σε κοινόχρηστους χώρους. Για τον σκοπό αυτό απαιτείται αποξήλωση του υφιστάμενου οδοστρώματος των παλαιών πλακόστρωτων και των υπάρχοντων δικτύων (ΔΕΥΑΒ, ΟΤΕ, ΔΕΗ) και η αντικατάστασή τους με νέα.

Θα γίνουν εγκιβωτισμοί υπόγεια όλων των δικτύων, θα τοποθετηθούν τα δάπεδα που προβλέπονται από τις μελέτες (καλντερίμια-κυβόλιθοι) και θα γίνουν και οι διαμορφώσεις γύρω από τα υπάρχοντα μνημεία με γνώμονα πάντα τον σεβασμό στις ιδιαίτερης σημασίας παραδοσιακές αυτές γειτονιές.

Γ) ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

α) Περιοχή Κυριώτισσας Δήμου Βέροιας.

β) Περιοχή Μπαρμπούτας Δήμου Βέροιας.

Οι δύο αυτές περιοχές αποτελούν το ιστορικό κέντρο της πόλης της Βέροιας.

Δ) ΤΡΟΠΟΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Για την κατασκευή των εργασιών απαιτείται η χρήση μικρών εκσκαφών (κατσαριδάκια) που λόγω του μικρού τους μεγέθους θα μπορέσουν να εργασθούν στα στενά δρομάκια της περιοχής της Κυριώτισσας και θα χωρέσουν στις 2 στενές εισόδους της περιοχής της Μπαρμπούτας. Για την μεταφορά των προϊόντων των εκσκαφών θα χρησιμοποιηθούν μικρές πλατφόρμες ρυμουλκούμενες από τρακτεράκια. Όλα τα υλικά που θα χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή των εργασιών θα μεταφερθούν με τέτοιου είδους μηχανήματα. Τα περισσότερα μπετά που θα γίνουν στις περιοχές θα κατασκευασθούν επί τόπου λόγω της μη δυνατότητας προσέγγισης στο έργο των ειδικών μηχανημάτων μεταφοράς έτοιμου μπετόν.

Οι κροκάλες που θα χρησιμοποιηθούν θα είναι διαλογής ώστε να μην διασπασθεί η ομοιομορφία στο δάπεδο, οι δε εργασίες τοποθέτησής τους θα γίνεται με συνεχή παρακολούθηση από τον επιβλέποντα έτσι ώστε να αποδοθεί σωστά η σχεδιαστική πρόταση της μελέτης.

Οι περιοχές στις οποίες θα γίνουν αυτές οι παρεμβάσεις είναι κυρίως στενοί δρόμοι ακανόνιστου σχήματος και η παρέμβαση που πρέπει να γίνει έχει σημαντικές δυσκολίες και αβεβαιότητα τόσο στον τρόπο εκτέλεσης, όσο και στην κοστολόγηση και τιμολόγηση.

Πιθανόν να υπάρξει καθυστέρηση στην εκτέλεση του έργου σε περίπτωση ευρέσεως κατά τις εκσκαφές αρχαιολογικών στοιχείων τα οποία θα πρέπει να ερευνηθούν από τις αρμόδιες αρχές.

Κατά την κατασκευή αναμένεται να γίνουν αλλαγές της μελέτης και ειδικές ρυθμίσεις που θα είναι δύσκολο να λυθούν αμέσως.

Όλα τα παραπάνω ορίζονται αναλυτικά στις μελέτες.

Το προς δημοπράτηση έργο προϋπολογίζεται σε 200.000.000 δρχ. (πλην ΦΠΑ) και θα χρηματοδοτηθεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Το έργο προτείνεται να δημοπρατηθεί μεταξύ περιορισμένου αριθμού εργοληπτικών εταιρειών σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν.1418/84 (ως ειδικής φύσης) γιατί κρίνουμε ότι:

1. Είναι έργο όχι μόνο τοπικής σημασίας αλλά πανελληνίας εμβέλειας γιατί είναι έργο σε μοναδικά πανελλήνια οικιστικά σύνολα τα οποία έχουν κριθεί όπως προαναφέρθηκε σαν "Διατηρητέα ιστορικά σύνολα χρήζοντα ιδιαίτερης προστασίας".

2. Είναι ειδικό έργο λόγω της ιδιομορφίας του αντικειμένου και απαιτεί ειδικά μηχανήματα καθώς και εξειδικευμένο προσωπικό (κατασκευή καλντεριμιού, κυβόλιθου κλπ.).

3. Το έργο πρέπει να αρχίσει άμεσα λόγω της θερινής περιόδου που βοηθά στο να προχωρήσουν οι εργασίες και να μην χαθούν πιστώσεις.

4. Χώροι από τις περιοχές θα χρησιμοποιηθούν για τις παράλληλες εκδηλώσεις "Πολιτιστική Πρωτεύουσα Θεσ/νίκη".

Μετά τα παραπάνω

ΕΙΣΗΓΟΥΜΑΣΤΕ

όπως εγκρίνετε να χαρακτηρισθεί το έργο ως ειδικής φύσης.

Και κάλεσε το συμβούλιο να αποφασίσει σχετικά.

Δήμαρχος: Αυτή η μελέτη δεν είναι δυνατόν να δημοπρατηθεί, γιατί είναι ειδικής φύσεως έργο. Δεν κοστολογούνται ούτε τα βοτσαλωτά, ούτε τίποτα. Είναι εντάσεως εργασίας και χρειάζεται ο Δήμος να φτιάξει εξειδικευμένα συνεργεία, να λειτουργήσει και σαν μαθητεία για νέους τεχνίτες, γιατί θεωρητικά έχουμε ακόμη πολύ μεγάλο πεδίο εργασιών παρομοίων σε ολόκληρη την πόλη. Έτσι όπως την ονειρευόμαστε ο καθένας μας.

Έτσι έγινε μία σχεδίαση με ένα ενδεικτικό κοστολόγιο και ξεκινήσαμε με δεδομένη την αυτεπιστασία του έργου, και είχαμε τη διαβεβαίωση από τους μελετητές ότι αν περισσέψουν χρήματα, θα γίνουν επιπλέον εργασίες, ώστε και οι πιστώσεις να απορροφηθούν και να συμπεριληφθούν πιθανά κάποιοι χώροι, όπως αυτός καθ'αυτός ο χώρος της Κυριώτισσας. Η Κοινότητα όμως δεν επιτρέπει αυτεπιστασία, θέλει δημοπράτηση, με όλους τους κινδύνους που συνεπάγονται όταν το έργο δημοπρατηθεί. Οι πιστώσεις πρέπει να απορροφηθούν μέσα σε 2 χρόνια, ενώ ο κάθε εργολήπτης έχει συμφέρον να τελειώσει το έργο σε 3-4 χρόνια για να κερδίσει από τις αναθεωρήσεις κλπ. Επιπλέον, αν ένας εργολήπτης μας δώσει για παράδειγμα έκπτωση 20%, τότε στο σύνολο των 200 εκατομμ.δρχ., τα 40 εκατομμ. πρέπει να επιστραφούν στην Κοινότητα.

Παπαγεωργίου: Ποιές συνέπειες έχει ο χαρακτηρισμός ενός έργου ως "ειδικής φύσεως";

Γκαβαϊσές: Ο χαρακτηρισμός αυτός είναι αναγκαίος για να μας δώσει τη δυνατότητα, να κάνουμε διαγωνισμό μεταξύ περιορισμένου αριθμού εργοληπτών.

Πρόεδρος: Συμφωνεί το Σώμα με την εισήγηση του αντιδημάρχου και την πρόταση του Δημάρχου;

Σύμβουλοι: Ναι.

Το Δ.Σ. μετά από διαλογική συζήτηση αφού έλαβε υπόψη:

1. Το από 29-5-95 εισηγητικό σημείωμα του αντιδημάρχου κ.Κων/νου Γκαβαϊσέ.
2. Την πρόταση του Δημάρχου.
3. Τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν.1418/84.
4. Τις διατάξεις του άρθρου 93 του ΔΚΚ (Π.Δ.323/89).

Αποφασίζει Ομόφωνα

Εγκρίνει το χαρακτηρισμό ως ειδικής φύσεως του έργου "Προστασία-ανάδειξη διατηρητέων περιοχών Κυριώτισσας-Μπαρμπούτας".

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΝΟΜ/ΚΗ ΑΥΤΟΔ/ΣΗΜΑΘΙΑΣ ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ Δ.ΒΕΡΟΙΑΣ	ΕΡΓΟ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ - ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΥΡΙΩΤΙΣΣΑΣ - ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΑΣ ΑΝΑΔΟΧΟΣ: Δ.Ε.Τ.Ε.Β "ΟΦΘΑΙΣΤΟΣ"
---	--

ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΥΡΙΩΤΙΣΣΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	1995					1996								
	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ
Καθαυρέσεις/Εκακαυρές														
Μηχ. Απορρ. Ομβρίων														
Σωληνώσεις ΔΕΗ-ΟΤΕ/Αγωγοί														
Σκυροδετήσεις														
Διαστρ.Λίθων/Βοτσάλου														
Πλακοστρώσεις Σχιστόλιθου														
Διαστρ.Κυβόλιθου Γρανίτη														
Κατασκευή Λιθοδομής														
Κατασκευή πέτρ. Βρυσιών														
Φωτιστικά σώματα														
Φυτά/Φυτεύσεις														

Ο ΑΝΑΔΟΧΟΣ
 ΕΤΟΣ
 ΙΑΡΥΣΗ
 1995

ΑΓΑΘ. ΔΕΛΑΒΕΡΙΔΗΣ
 ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Θ Ε Ω Ρ Η Θ Η Κ Ε
 Βέρεια, 24 / 10 / 95
 Ο ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΟΣ Τ.Τ.Δ.Β.

ΓΕΩΡ. ΚΩΣΤΟΥΛΑΣ
 ΝΙΚ. ΠΑΛΟΥΚΙΔΗΣ
 ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝ ΜΗΧ/ΚΟΣ

Ο ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑΣ

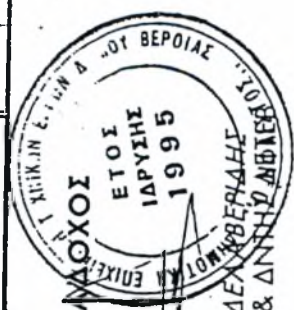
→ Βέρεια

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΝΟΜ/ΚΗ ΑΥΤΟΔ/ΣΗΜΑΘΙΑΣ ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ Δ.ΒΕΡΟΙΑΣ	ΕΡΓΟ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ - ΑΝΑ ΔΕΙΞΗ ΔΙΑ ΤΗΡΗΤΕΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΥΡΙΟΤΙΣΙΑΣ - ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΑΣ ΑΝΑΔΟΧΟΣ: Δ.Ε.Τ.Ε.Β "ΟΦΘΑΙΣΤΟΣ"
---	--

ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	1996												1997																
	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ		
Καθαιρέσεις/Εσκαφές																													
Μηχ. Απορρ. Ομβρίων																													
Σωληνώσεις ΔΕΗ-ΟΤΕ/Αγωγοί																													
Σκυροδετήσεις																													
Διαστρ.Λίθων/Βοτσάλου																													
Πλακοστρώσεις Σχιστόλιθου																													
Διαστρ. Κυβόλιθου Γρανίτη																													
Ανοικτές σκάλες σχιστόλιθου																													
Κατασκευή κερκίδων																													
Κατασκευή ράμπας																													
Κατασκευή Λιθοδομής																													
Κατασκευή πέτρ. βрусών																													
Φωτιστικά σώματα																													
Φυτά/Φυτεύσεις																													
Κατασκευή κρήνης & καθιστ. ΔΕΗ Μπαρμπούτας																													

Θ Ε Ω Ρ Η Θ Η Κ Ε
 Βέροια, 24/10/95
Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ Τ.Τ.Δ.Β.

(Handwritten signature)

ΓΕΩΡ. ΚΩΣΤΡΟΥΛΑΣ
 ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝ ΜΗΧ/ΚΟΣ

Ο ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑΣ

(Handwritten signature)

ΝΙΚ. ΠΑΛΟΥΚΙΔΗΣ
 ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝ ΜΗΧ/ΚΟΣ

ΑΓΑΘ. ΔΕΛΑΒΕΡΛΗΣ
 ΠΡΟΕΔΡΟΣ & ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 535

30 Ιουνίου 1997

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

Τροποποίηση του κανονισμού λειτουργίας του Ανωτάτου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ) ...	1
Καθορισμός αποδοχών επιτόπιου προσωπικού οκτώ (8) ατόμων, που θα απασχολείται με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου (διετούς διάρκειας) στα Γραφεία Συμβουλών και Ακολουθών Σικάγου, Λονδίνου, Τόκυο, Μόσχας, Βουκουρεστίου, Τεχεράνης, Βουδαπέστης, Πράγας ...	2
Ανάκληση της Φ.124/40/Β2.5555 Πε(α)/1997 απόφασης Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ...	3
Ανάκληση της Φ.124/34/Β2.5455 Πε(α)/1997 απόφασης Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ...	4
Έκτακτη οικονομική ενίσχυση σε εργαζόμενους της επιχείρησης «ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ Α.Ε.» ...	5
Καθορισμός ποσοστού απολύσεων κατά το Β' εξάμηνο του έτους 1997 ...	6
Κήρυξη υποχρεωτικής της από 14.3.1997 ΣΣΕ Ηθοποιών Σ.Ε.Η. - Π.Ε.Ε.Θ. ...	7
Κήρυξη υποχρεωτικής της από 6.2.97 ΣΣΕ μεταξύ των εργαζομένων και επιχειρήσεων του κλάδου αμμοβόλων - χρωματισμών - καθαρισμών και λοιπών συναφών επαγγελματιών για εργασίες που γίνονται σε πλοία και βιομηχανικές εγκαταστάσεις πλωτά και μη μέσα, είτε αυτά βρίσκονται στη θάλασσα είτε στην ξηρά ...	8
Καθορισμός Ν.Π.Ι.Δ. που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς ...	9
Καθορισμός Ν.Π.Ι.Δ. που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς ...	10

Χαρακτηρισμός ως ιστορικών διατηρητέων μνημείων (8) κτιρίων στην Εβραϊκή συνοικία της Βέροιας και επί των οδών: α) Ολγάνου 8 ιδ. Νικολάου Μπαύτα 12, β) Ολγάνου 10 ιδ. Αλεξάνδρου Σερμπέση, Δημητρίου και γ) Ολγάνου 12, ιδ. Φλώρας Γιάννου, δ) Ολγάνου 14, ιδ. Γιάννη Μπέλλα, κληρονόμου Νικολάου Φύκατα, ε) Ολγάνου 18, ιδ. Μιλτιάδη Χατζηκωνσταντίνου, στ) Ολγάνου 20 - 22, ιδ. Παυλίδη Παοισίου, ζ) Ολγάνου 24, ιδ. Ολυμπία Τσαρτσάκη, η) γωνία Βερόη και Ολγάνου, ιδ. Δήμου Αναστασίου με τον αύλειο χώρο τους. 11

Μετατροπή αδειών οδήγησης αυτοκινήτων ή μοτοσυκλετών που εκδόθηκαν από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. 12

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ & ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

Αριθ. ΔΙΠΠ/Φ.ΑΣ.1/οικ. 13980 (1)
Τροποποίηση του κανονισμού λειτουργίας του Ανωτάτου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ).

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 6 του Ν. 2190/1994 (ΦΕΚ 28Α).

2. Τις διατάξεις της αριθμ. ΔΙΔΑΔ/Φ.12/179/οικ. 15969/3.6.1994 (ΦΕΚ 419/Β) απόφασης του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης «Κανονισμός λειτουργίας Ανωτάτου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ)».

3. Την από 15.5.1997 πρόταση της Ολομέλειας του ΑΣΕΠ περί τροποποίησης του Κανονισμού λειτουργίας του ΑΣΕΠ.

4. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις της απόφασης αυτής δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

1. Η παράγραφος 3 του άρθρου 6 του Κανονισμού λειτουργίας του Ανωτάτου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (Απόφαση Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης αριθμ. ΔΙΔΑΔ/Φ.12/179/οικ. 15969/3.6.1994, ΦΕΚ 419Β) αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Η Μεϊζών Ολομέλεια βρίσκεται σε απαρτία όταν παρίστανται επτά (7) τουλάχιστον μέλη, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και οι μη κωλυόμενοι Πρόεδρος και Αντιπρό-

η) Κτίριο ιδ. Δήμου Αναστασίου, επί των οδών Βερόης και Ολγάνου, διότι πρόκειται για ένα από τα τρία αστικά κτίρια της Εβραϊκής συνοικίας με χρονολογία ανέγερσης 1883 και με τη χαρακτηριστική τυπολογία των αρχοντικών στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα σημαντικό για τη μελέτη της ιστορίας της αρχιτεκτονικής.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 11 Ιουνίου 1997

Με εντολή Υπουργού
Ο Προϊστάμενος
ΔΑΝ. ΟΡΦΑΝΟΥΔΑΚΗΣ
ΒΒΒ

Αριθ. 59992/435

(12)

Μετατροπή αδειών οδήγησης αυτοκινήτων ή μοτοσυκλετών που εκδόθηκαν από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του πρώτου εδαφίου, της παρ. 8, του άρθρου 16 του Ν. 2465/97 «Θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών» (Α' 28).
2. Τις διατάξεις του άρθρου 29Α του Ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα» (Α' 137), όπως το άρθρο αυτό προστέθηκε με το άρθρο 27 του Ν. 2081/1992 (Α' 154) και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2 α' του Ν. 2469/1997.
3. Το 1152.4Α/2/ΑΣ 208/11.4.97 έγγραφο της Υ.Α.Π.Ο. του Υπουργείου Εξωτερικών.
4. Την 566/26.9.96 (Β' 910) απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών, με την οποία καθορίστηκαν οι αρμοδιότητες του Υφυπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών Εμμανουήλ Λουκάκη.
5. Το γεγονός ότι από την εφαρμογή της παρούσας απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη σε βόρος του Κρατικού Προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1ο

Δικαίωμα μετατροπής

Ισχύουσες άδειες οδήγησης αυτοκινήτων ή μοτοσυκλετών, που εκδόθηκαν από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, των οποίων οι κάτοχοι είναι ομογενείς προερχόμενοι από τις χώρες αυτές, οι οποίοι εγκαθίστανται μόνιμα στην Ελλάδα, μετατρέπονται σε αντίστοιχης κατηγορίας ή υποκατηγορίας ελληνικές άδειες οδήγησης, χωρίς θεωρητική και πρακτική εξέταση, υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στα επόμενα άρθρα της παρούσας απόφασης.

Άρθρο 2ο

Όροι, προϋποθέσεις, δικαιολογητικά

Ο ενδιαφερόμενος για τη μετατροπή της αδειάς του πρέπει να υποβάλλει στην οικεία Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (Ν.Α.) τα εξής δικαιολογητικά:

- α) Αίτηση (χωρίς χαρτόσημο)
- β) Υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 του Ν. 1599/86 με την οποία να δηλώνει:
 - αα. Τα πλήρη στοιχεία της διεύθυνσης κατοικίας του, η οποία πρέπει να βρίσκεται στην περιοχή της Υπηρεσίας

Μεταφορών και Επικοινωνιών στην οποία υποβάλλεται η αίτηση.

ββ. Ότι η ξένη άδεια που κατέχει είναι σε ισχύ (εφόσον αυτό δεν προκύπτει από το κείμενο της μεταφρασμένης άδειας).

γγ. Ότι δεν κατέχει άλλη άδεια οδήγησης Ελληνική ή χώρας της πρώην Σοβιετικής Ένωσης ή χώρας μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.).

γ. Φωτοαντίγραφο του ξένου διαβατηρίου (χώρας της πρώην Σοβιετικής Ένωσης).

Επί του ξένου αυτού διαβατηρίου πρέπει να υπάρχει, υποχρεωτικά, θεώρηση της εκεί ελληνικής προξενικής αρχής με την ένδειξη «Παλινοστάση».

δ. Πιστοποιητικό γέννησης, στο οποίο πρέπει να περιγράφεται υποχρεωτικά, από που έλκει την ελληνική καταγωγή του, μαζί με μετάφρασή του από το Υπουργείο Εξωτερικών.

Το πιστοποιητικό αυτό πρέπει, υποχρεωτικά, να είναι θεωρημένο από την εκεί ελληνική προξενική αρχή, για το νησί του περιεχομένου του.

ε. Φωτοαντίγραφο ισχύουσας άδειας διαμονής (ή παραμονής) που εκδίδεται από το Τμήμα Αλλοδαπών της Διεύθυνσης Κρατικής Ασφάλειας (Δι.Κ.Α.).

στ. Την κατεχόμενη ξένη άδεια οδήγησης, η οποία πρέπει να είναι σε ισχύ. Η άδεια αυτή κρατείται στον οικείο φάκελο.

ζ. Φωτοαντίγραφο της ξένης άδειας οδήγησης θεωρημένο από την εκεί ελληνική προξενική αρχή για τη γνησιότητα του περιεχομένου.

η. Μετάφραση της ξένης άδειας από το Υπουργείο Εξωτερικών.

Σε περίπτωση που από το κείμενο της μετάφρασης δεν προκύπτει ποιά οχήματα επιτρέπεται να οδηγεί ο κάτοχος της άδειας, τούτο πρέπει να προκύπτει από θεωρημένη σχετική βεβαίωση της εκεί ελληνικής προξενικής αρχής επί του υπό στοιχείο ζ' δικαιολογητικού.

θ. Μία πρόσφατη φωτογραφία, τύπου ταυτότητας (έγχρωμη).

ι. Απόδειξη Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος για καταβολή ποσού χιλίων (1.000) δραχμών υπέρ του ειδικού λογαριασμού του Ν.δ. 638/70.

ια. Αποδεικτικό Δημοσίου Ταμείου περί καταβολής των απαιτούμενων παγίων τελών χαρτοσήμων και εισφορών υπέρ του Ταμείου Σύνταξης Αυτοκινητιστών (ΤΣΑ), όπως αυτά καθορίζονται από τις εκάστοτε ισχύουσες σχετικές διατάξεις.

ιβ. Δύο πιστοποιητικά υγείας (ένα παθολόγου και ένα οφθαλμιάτρου) ή πιστοποιητικό Δευτεροβάθμιας Ιατρικής Επιτροπής (ΔΙΕ), κατά περίπτωση, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις που καθορίζουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις σωματικής και διανοητικής ικανότητας που πρέπει να πληρούνται για την απόκτηση της συγκεκριμένης κατηγορίας ή υποκατηγορίας άδειας οδήγησης.

Άρθρο 3ο

Διαδικασία

1. Ο αρμόδιος υπάλληλος της οικείας Υπηρεσίας Μεταφορών και Επικοινωνιών της Ν.Α. παραλαμβάνει τα δικαιολογητικά, τα ελέγχει για την πληρότητά τους, ελέγχει αν τα υποβληθέντα φωτοαντίγραφα συμφωνούν με τα πρωτότυπα κείμενα που προσεκόμισε ο ενδιαφερόμενος, υπογράφει και θέτει ολογράφως το ανώνυμο επώνυμό του στην υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 του Ν. 1599/86 (αν ο εν-

Αριθ. 28977

(10)

Καθορισμός Ν.Π.Δ. που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς.

**ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ**

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του Ν. 1558/85 «Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα».

2. Την ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/43332/25.10.90 Κ.Υ.Α., που εκδόθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 35 παρ. 4 και 5 του Ν. 1884/90 (ΦΕΚ Α/91), όπως αυτή τροποποιήθηκε με την αριθμ. ΥΠΠΟ/ΔΙΟΙΚ/Β/25233/2.6.94 Απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού.

3. Την 1650/14.1.94 Κανη Απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και της Αναπληρωτού Υπουργού Πολιτισμού, που αφορά στη συγκρότηση Επιτροπής ένταξης Ν.Π.Δ. στην κατηγορία εκείνων που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς (άρθρο 35 του Ν. 1884/90), όπως αυτή τροποποιήθηκε με την αριθμ. ΥΠΠΟ/ΔΙΟΙΚ/Β/34695/5.7.94 Απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού.

4. Την αριθ. 20/1997 γνωμοδότηση της ανωτέρω Επιτροπής.

5. Την αριθ. 1107147/1239/0006Α/4.10.96 καινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομικών για την ανάθεση αρμοδιοτήτων στους Υφυπουργούς Οικονομικών, αποφρασιζουμε:

Ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου που επιδιώκει πολιτιστικούς σκοπούς κατά την έννοια του άρθρου 35 παρ. 4 και 5 του Ν. 1884/90 (ΦΕΚ Α/81), ορίζεται ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ».

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 12 Ιουνίου 1997

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΥΠΠΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΥΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΑΑΠ/2329/28978 (11)

Χαρακτηρισμός ως ιστορικών διατηρητέων μνημείων (β) κτιρίων στην Εβραϊκή συνοικία της Βέροιας και επί των οδών: α) Ολγάνου 8 ιδ. Νικολάου Μπουτα 12, β) Ολγάνου 10 ιδ. Αλεξάνδρου Σερμπέτη, Δημητρίου και γ) Ολγάνου 12, ιδ. Φώρας Γιάννου, δ) Ολγάνου 14, ιδ. Γιάννη Μπέλλα, κληρονόμου Νικολάου Φύκατα, ε) Ολγάνου 18, ιδ. Μιλτιάδη Χατζηκωνσταντίνου, στ) Ολγάνου 20 - 22, ιδ. Παυλίδη Πασοίσιου, ζ) Ολγάνου 24, ιδ. Ολυμπία Τσαρτοάνη, η) γωνία Βερόη και Ολγάνου, ιδ. Δήμου Αναστασίου με τον αύλειο χώρο τους

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Έχοντας υπόψη τις διατάξεις:

1. Τις διατάξεις: α. Του Ν. 1558/85 «περί Κυβέρνησης και Κυβερνητικών Οργάνων» που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 137/Α/26.7.85

β. Του άρθρου 52 του Ν. 5351/32 «Περί Αρχαιοτήτων».

γ) Του Ν. 1469/50 «περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενεστέρων του 1830».

δ. Του Ν. 2039 «περί Κύρωσης της Σύμβασης για την

προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης» (ΦΕΚ 61/Α/13.4.92)

ε. Του Π.Δ. 941/77 «περί Οργανισμού του ΥΠΠΕ»

2. Την Διοικητική απόφαση ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/11536/10.3.92 «Παράλληλη άσκηση αρμοδιοτήτων από τον Υπουργό Πολιτισμού και τους Προϊσταμένους Υπηρεσιών του ίδιου Υπουργείου» (ΦΕΚ 210/Β/24.3.92).

3. Την ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/49095/30.10.91 (ΦΕΚ 987/Β/28.11.91) υπουργική απόφαση «Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων Υπουργού και δικαιώματος υπογραφής "Με εντολή Υπουργού" στους Γεν. Γραμματείς, Γεν. Δ/ντές και Προϊσταμένους των Δ/νσεων, Τμημάτων και Γραφείων της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΥΠΠΟ».

4. Το Π.Δ. 181/26.4.94 (ΦΕΚ 54/Α/30.4.94) «Περί ανακατανομής αρμοδιοτήτων των Υπουργείων ΥΠΠΕ-ΥΧΟΠ».

5. Όλα τα στοιχεία του φακέλου.

6. Την ομόφωνη γνωμοδότηση του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτ. Μνημείων με αριθμό 16/15.5.97, αποφρασιζουμε:

Χαρακτηρίζουμε ως ιστορικά διατηρητέα μνημεία, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 1469/50, τα ακόλουθα (β) κτίρια στην Εβραϊκή συνοικία της Βέροιας, με τον περιβάλλοντα χώρο στα όρια της ιδιοκτησίας τους.

α) Κτίριο ιδ. Νικολάου Μπουτα επί της οδού Ολγάνου 8, διότι πρόκειται για διάροφο κεραμοσκεπές κτίριο λαϊκής αρχιτεκτονικής, αναπόσπαστο τμήμα του οικοδομικού πυρήνα της Εβραϊκής συνοικίας, αποτελούν τεκμήριο της εξέλιξης της αρχιτεκτονικής της πόλης και είναι σημαντικό για τη μελέτη της ιστορίας της αρχιτεκτονικής.

β) Κτίριο ιδ. Αλεξάνδρου Σερμπέτη, Δημητρίου και επί της οδού Ολγάνου 10, διότι πρόκειται για ένα από τα πιο αξιόλογα κτίρια της Εβραϊκής συνοικίας, σημαντικό για τη μελέτη της ιστορίας της αρχιτεκτονικής.

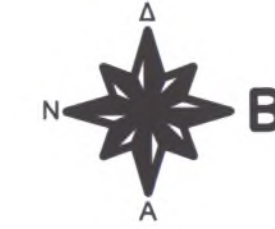
γ) Κτίριο ιδ. Φώρας Γιάννου επί της οδού Ολγάνου 12, διότι πρόκειται για κτίριο λαϊκής αρχιτεκτονικής, τμήμα του οικοδομικού πυρήνα της Εβραϊκής συνοικίας, σημαντικό στοιχείο για τη μελέτη της ιστορίας της αρχιτεκτονικής

δ) Κτίριο ιδ. Γιάννη Μπέλλα, κληρονόμων Νικολάου Φύκατα, επί της οδού Ολγάνου 14, διότι πρόκειται για κτίριο τριπόροφο κεραμοσκεπές με στοιχεία που τεκμηριώνουν την εξέλιξη της οικοδομικής αρχιτεκτονικής στην Εβραϊκή συνοικία και είναι σημαντικό για τη μελέτη της ιστορίας της αρχιτεκτονικής.

ε) Κτίριο ιδ. Μιλτιάδη Χατζηκωνσταντίνου επί της οδού Ολγάνου 18, διότι πρόκειται για (3)όροφο κτίριο λαϊκής αρχιτεκτονικής με κατασκευαστικά και μορφολογικά στοιχεία σημαντικά για τη μελέτη της εξέλιξης της αρχιτεκτονικής στην Εβραϊκή συνοικία και της ιστορίας της αρχιτεκτονικής.

στ) Κτίριο ιδ. Παυλίδη Πασοίσιου επί της οδού Ολγάνου 20-22, διότι πρόκειται για κτίριο λαϊκής αρχιτεκτονικής, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του πυρήνα της Εβραϊκής συνοικίας και είναι σημαντικό για τη μελέτη της ιστορίας της αρχιτεκτονικής.

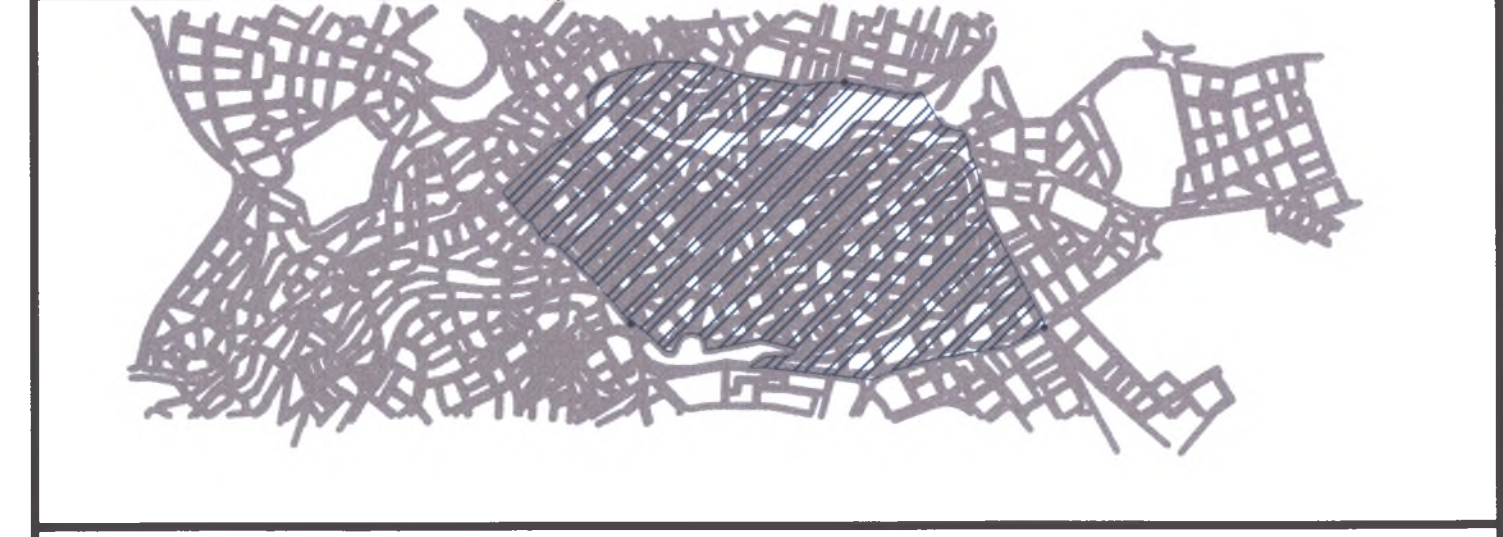
ζ. Κτίριο ιδ. κληρονόμων Ολυμπίας Τσαρτοάνη, επί της οδού Ολγάνου 24, διότι πρόκειται για κτίριο λαϊκής αρχιτεκτονικής με χαρακτηριστικά μορφολογικά στοιχεία («ηλιακό» στεγασμένο εξώστη), που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του πυρήνα της Εβραϊκής συνοικίας, σημαντικό για τη μελέτη της ιστορίας της αρχιτεκτονικής

- ΥΠΟΜΝΗΜΑ**
- Μπαρμπούτα
 - Κυριώτισσα
 - Πεζόδρομοι
 - Δρόμος ήπιας κυκλοφορίας
 - Προτεινόμενο τουριστικό μονοπάτι
 - Κέντρο : Υπηρεσίες, αναψυχή, εμπόριο, κατοικία
 - Γενική κατοικία : Εμπόριο, αναψυχή, κατοικία
 - Αμιγής κατοικία
 - Εκπαίδευση, Πολιτιστικές χρήσεις
 - Χώροι πρασίνου, Πλατείες

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ - ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
 ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ : Η ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ,
 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΙΚΙΩΝ ΤΗΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΑΣ ΚΑΙ
 ΚΥΡΙΩΤΙΣΣΑΣ

ΧΑΡΤΗΣ Α0 : ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
 ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ : ΚΥΡΑΤΖΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : Α. ΔΕΦΝΕΡ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ : ΒΟΛΟΣ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2004	ΚΛΙΜΑΚΑ : 1/ 2000
---	----------------------

